ഗ്രാമസൌഭാഗ്യം

(ഒരു പ്രാചീന ശൃംഗാരകാവ്യം)

വിവർത്തകൻ:

വള്ളത്തോൾ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഗ്രാമസൌഭാഗ്യം

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പുതിയ കൃതികൾ

റഷ്യയിൽ

ബാപ്പുജി

സാഹിത്യമഞ്ജരി എട്ടാംഭാഗം

വാല്മീകിരാമായണം—

(പരിഷ്കരിച്ച പതിപ്പ്)7 കാണ്ഡങ്ങളും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഗ്രാമസൌഭാഗ്യം

(ഒരു പ്രാചീന ശൃംഗാരകാവ്യം)

വിവർത്തകൻ:

വള്ളത്തോൾ

പ്രസാധകന്മാർ:

വള്ളത്തോൾ ഗ്രന്ഥാലയം,

ചെറുതുരുത്തി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

രണ്ടാം പതിപ്പ്

~~ഒന്നാം പതിപ്പ്~~

~~കോപ്പി ആയിരം~~

~~1952 ആഗസ്റ്റ് (൧൧൨൮ കർക്കടകം)~~

~~വില മൂന്നുറുപ്പിക~~

പകർപ്പവകാശം:

സി. വാസന്തിയമ്മയ്ക്കു്

അച്ചടി:

വള്ളത്തോൾ

പ്രിന്റിങ്ങ് & പബ്ലിഷിങ്ങ് ഹൌസ്

തൃശ്ശിവപേരൂർ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അവതാരിക

”ബോധിസത്ത്വാപദാനകല്പലത”യ്ക്കെന്നപോലെ, ഈ “ഗ്രാമസൌഭാഗ്യ”ത്തിന്നും, ഞാൻതന്നെ അവതാരിക എഴുതുവാൻ തുനിയുന്നതിന്നു തെല്ലൊരു വിശേഷകാരണം ഇല്ലെന്നില്ല: മഹാകവി വള്ളത്തോളിന്റെ ശ്രദ്ധയിൽ ഇതിന്റെ മൂലഗ്രന്ഥം എത്തിച്ചതും, പരിഭാഷപ്പെടുത്തുവാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതും, ഞാനാണെന്നുള്ളതു മാത്രമാണ്, അത്. ആ സ്ഥിതിയ്ക്കു, 'പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കുക' അന്യോന്യം വേണ്ടതാണല്ലോ എന്നുള്ളതും ഒരു കാരണമാകാം.

എന്റെ ശ്രദ്ധയിൽ ആ മൂലകൃതി കടന്നുകൂടിയ കഥയും, പറയാൻ കൊള്ളാവുന്നതാണ്; മൂലഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഉൽകൃഷ്ടദ്യോതകമാണ്. സംസ്കൃതത്തിലെ സുപ്രസിദ്ധസാഹിത്യശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പലതിലും, ഉത്തമകാവ്യത്തിന്നുദാഹരണമായിട്ടുദ്ധരിയ്ക്കുന്നതു വെറും 'പ്രാകൃത'ശ്ലോകങ്ങളാണ്; സംസ്കൃതശ്ലോകങ്ങളല്ല. ആനന്ദവർദ്ധനൻ, അഭിനവഗുപ്തൻ, മമ്മടൻ തുടങ്ങിയ ലോകോത്തരനിരൂപകന്മാരാണ്, ആ ശ്ലോകങ്ങളുടെ സാരസ്യസൌന്ദര്യഗാംഭീര്യങ്ങളെ പരത്തിപ്പുകഴ്ത്തിപ്പറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നതും! രസധ്വന്യാദ്യുദാഹരണത്തിന്നു, സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽനിന്ന് ഇത്ര ഒത്ത പദ്യങ്ങൾ കിട്ടാതെ കാവ്യരത്നവൈകടികന്മാരായ ആ ആലങ്കാരികധൌരേയന്മാർ, ഈ പ്രാകൃതഗാഥകളെ ആശ്രയിയ്ക്കാൻ ഇടയായിരിക്കുന്നു! ഇത്ര മഹത്തമങ്ങളായ ഈ പദ്യങ്ങളുടെ ആകരമേത് എന്ന അന്വേഷണത്തിലാണ്, 'ഹാലഗാഥ' അഥവാ 'ഗാഥാസപ്തശതി' എന്നു പേരുള്ള ആ മൂലപുസ്തകം ഞാൻ സമ്പാദിയ്ക്കുവാനും, പരിചയിക്കുവാനും ഇടയായത്. പിൽക്കാലത്തു, സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ “മൂരിശ്ശൃംഗാരമേ” ഉള്ളു എന്നും മററുമുള്ള ആക്ഷേപഘോഷം നവീനജനങ്ങളിൽനിന്നു കേൾക്കുവാനിടയായപ്പോൾ, പാശ്ചാത്യന്മാർക്കുകൂടി പഥ്യവും പ്രിയതമവുമായ ഇതിനെപ്പററി സാമാന്യജ്ഞാനം സിദ്ധിയ്ക്കത്തക്കവണ്ണം ഒരു ലേഖനം തയാറാക്കണമെന്നു തീരുമാനിക്കുകയും, അങ്ങനെ തയാറാക്കിയ ആ പ്രബന്ധം, പുരോഗാമികളുടെ പുരോഹിതനായ ശ്രീ:

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

എ. ബാലകൃഷ്ണപിള്ളയുടെ 'കേസരി'പത്രത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയും ഉണ്ടായി. പിന്നെയും, ഏതാനും വർഷങ്ങൾക്കുശേഷം, എൻെറ 'ജ്യോതീരഥം' എന്ന ഉപന്യാസസംഗ്രഹഗ്രന്ഥത്തിൽ, അതു പോവാതെ, പുനർമുദ്രിതമാക്കപ്പെട്ടിട്ടുമുണ്ട്. അതിലെ വിഷയങ്ങളിൽ ചിലത് ഇവിടെയും അനുസ്മരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഒന്നാമതു, മൂലഗ്രന്ഥകാരനേയും മൂലകൃതിയേയും അധികരിച്ചാണ് പറയുവാനുള്ളത്.

മൂലഗ്രന്ഥകാരൻ

കവിവത്സലൻ, സാതവാഹനൻ, ഹാലൻ എന്നെല്ലാം പേരുകളുള്ള ഒരു രാജാവാണ്, മൂലഗ്രന്ഥകാരൻ. അദ്ദേഹത്തിൻെറ സ്വന്തം കൃതിയല്ല മൂലമെന്നും വിശേഷാൽ ഗ്രഹിക്കണം. കവിവത്സലനായ അദ്ദേഹത്തിൻെറ സന്നിധിയിൽ അനേകായിരം ശ്ലോകങ്ങൾ, അനവധി മഹാകവികളുടെ വകയായി, സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടുവന്നിരുന്നു. ആ സമർപ്പിതകൃതികളിൽനിന്നു തിരഞ്ഞെടുത്തതും, തൻെറ കൃതികളിൽനിന്നു തിരഞ്ഞെടുത്തതും കൂടി, ഒരു "സുഭാഷിതകോശ"മെന്ന നിലയിൽ, കവിവത്സലൻ സമാഹരിച്ചതാണ് മൂലഗ്രന്ഥം.

ഹാലൻെറ കാലം—എ. ഡി. 1-ാം ശതവർഷമാണെന്നാണ്, ചരിത്രകാരന്മാരുടെ പക്ഷം. ശകാബ്ദത്തിൻെറ പ്രവർത്തകനായ ശാലിവാഹനൻ ഈ രാജാവുതന്നെയാണത്രേ. വായുപുരാണം. മത്സ്യപുരാണം, വിഷ്ണുപുരാണം, ഭാഗവതപുരാണം എന്നിവയിൽ ഹാലനാമം സ്മരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ബൃഹൽകഥാമഞ്ജരി, കഥാസരിൽസാഗരം, രാജതരംഗിണി, പ്രബന്ധകോശം, വാത്സ്യായനകാമസൂത്രം, ഹർഷചരിതം, സരസ്വതികണ്ഠാഭരണം, സൂക്തിമുക്താവലി, രാമചരിതം, ഉദയസുന്ദരി എന്നിവയിലെല്ലാം ഹാലനെപ്പററി പ്രസ്താവങ്ങളുണ്ട്. കുന്തളരാജ്യത്തിൻെറ തലസ്ഥാനമായിരുന്ന പ്രതിഷ്ഠാന (അലഹബാദിൽ) മായിരുന്നു, ഹാലൻെറ ജന്മഭൂമി. ശതകർണ്ണനെന്നും, ദീപകർണ്ണനെന്നും ഹാലൻെറ അച്ഛനു പേരുണ്ടായിരുന്നു; തന്നിമിത്തം, ശാതകർണ്ണി, ദൈപകർണ്ണി—എന്നുള്ള പേരുകളും ഹാലനു വന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ട്. പിൽക്കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്ന ഒരു സാതവാഹനനിൽനിന്നു ഹാലനെ വേർതിരിക്കുവാൻ ഈദൃശനാമങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടുംപോന്നിരുന്നു.

ഗോദാവരിമുതൽ കാമഗിരിവരെ ആയിരുന്നു, പണ്ടത്തെ കുന്തളരാജ്യം. അദ്ദേഹം ഗുജറാത്തുകൂടി സ്വാധീനമാക്കുകയും, അവിടത്തെ രാ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ജാവായിട്ട്, 'ശ്രീപാലിതൻ' എന്ന പ്രസിദ്ധനായ ഒരു മഹാകവിയെ വാഴിയ്ക്കുകയും ചെയ്തുവത്രേ; അതുപോലെ, തന്റെ വ്യാകരണഗ്രന്ഥവും ആസ്ഥാനപണ്ഡിതനുമായിരുന്ന ശർവവമ്മാവിന്നു ഒരുകച്ചം (ബ്രോച്ച്) സമ്മാനിച്ചതായും പറയപ്പെടുന്നു. ഗുണാഢ്യൻ മുതലായവർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആസ്ഥാനസദസ്യരായിരുന്നു. ശകന്മാരെ യുദ്ധത്തിൽ പരാജിതരാക്കിയിട്ടുണ്ട്, ഇദ്ദേഹം; ശകാബ്ദപ്രവൎത്തകത്വത്തിന്റെ മൂലം അതാണ്. കശ്മീരരാജാക്കന്മാർ പലരും, ഹാലവംശ്യരാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു; ഇന്നത്തെ മൈസൂർരാജവംശവും ഹാലവംശശാഖയിൽ പെട്ടതാണെന്നാണ്, ഐതിഹ്യം. മലയവതി എന്നായിരുന്നു ഹാലന്റെ പത്നിയുടെ പേർ. ആ പത്നി, വ്യാകരണത്തിൽ തുലോം പാണ്ഡിത്യം നേടിയിരുന്നു. പത്നി ഒരിയ്ക്കൽ, ഹാലന്റെ വ്യാകരണജ്ഞാനവൈരള്യത്തെ ആക്ഷേപിയ്ക്കുകയുണ്ടായെന്നും, അതുനിമിത്തമാണ് അദ്ദേഹവും വ്യാകരണപാണ്ഡിത്യം നേടിയതെന്നും മററും കഥകളുണ്ട്; നവീനമായ ഒരു 'കാളിയമർദ്ദനം' തുള്ളലിന്റെ അവതാരികയിൽ ആ കഥ ഞാൻ ഇത്തിരി വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ട്. ഇവിടെ വിസ്തരിയ്ക്കേണ്ടതില്ല.

മൂലഗ്രന്ഥം

'ഗാഥാസപ്തശതി' 'ഹാലസപ്തശതി' 'സുഭാഷിതകോശം' എന്നിങ്ങനെ പല പേരുകൾ മൂലഗ്രന്ഥത്തിനുണ്ട്. പ്രാകൃതഭാഷയിലുള്ള 700—പദ്യങ്ങൾ (ഗാഥകൾ) ആണ്, ഗ്രന്ഥശരീരം. ഈ 700-ൽ, 50-പദ്യങ്ങളോളമേ ഹാലന്റേവകയായിട്ടുള്ളു. മറെറല്ലാം, ഹാലന്റെ കാലത്തും, അതിന്നുമുമ്പും ഉണ്ടായിരുന്ന ചില മഹാകവികളുടെ കൃതികളത്രേ. മകരന്ദസേനൻ, അമരരാജൻ, ശ്രീരാജൻ, ഭീമസ്വാമി, കുതൂഹലശീലൻ, മന്മഥൻ, മുഗ്ദ്ധദീപൻ, വിനായയിതൻ, കല്യാണൻ—ഇത്യാദിയാണ്, ആ കവികളുടെ നാമങ്ങൾ. ഈ കൃതിയ്ക്കു 19-വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിൽ ഉളവായിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ, കേവലം ശൃംഗാരപരമായിട്ടുള്ള അൎത്ഥം പ്രതിപാദിക്കുന്ന വ്യാഖ്യാനമാണ്, ഇപ്പോൾ പ്രചരിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. ഗ്രന്ഥസ്വഭാവം കേവലം അങ്ങനെതന്നെയാണെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ: നേരിട്ടു ശൃംഗാരസ്പൎശമുള്ള പദ്യങ്ങൾ വളരെക്കുറച്ചേ ഉള്ളു; ശൃംഗാരയോഗ്യമായ പ്രകരണം ഊഹിച്ചുണ്ടാക്കി, "ശൃംഗാരശ്ലോകങ്ങ"ളാക്കിയിരിയ്ക്കുന്നവയാണ്, മററുള്ളവ. അതും, ധ്വനിവ്യാപാരബലത്താലും! പ്രകരണഭേദം അനുമാനിച്ചു, നീതിയിലേയ്ക്കോ വൈരാഗ്യത്തി

ലേഖ്യംതന്നെയോ കൊണ്ടുപോകാവുന്ന പദ്യങ്ങളും ഒട്ടേറെ ഇതിലുണ്ട്. പ്രാധാന്യേന അന്യാപദേശകോശമെന്നോ, സുഭാഷിതകോശമെന്നോ പറയുന്നതായിരിക്കും. അധികം ഉചിതമെന്നും തോന്നുന്നു. ഭട്ടബാണൻ 'സുഭാഷിതകോശം' എന്നാണ്, ഗണിച്ചുകാണുന്നത്.

"അവിനാശിനമഗ്രാമ്യമകരോൽ സാതവാഹനഃ
വിശുദ്ധജാതിഭിഃ കോശം രത്നൈരിവ സുഭാഷിതൈഃ".

എന്ന് അദ്ദേഹം 'ഹർഷചരിത'ത്തിൽ കീർത്തിച്ചിരിക്കുന്നതു ശ്രദ്ധേയമാണ്. അപ്പോൾ, ഭർത്തൃഹരിയുടെ 'സുഭാഷിതത്രിശതി' യും മററും പോലെയാണ്, ഈ 'ഗാഥാസപ്തശതി'യും എന്നു സിദ്ധാന്തിക്കപ്പെടാം; അതിൽ കുറെ ശൃംഗാരപദ്യങ്ങളും ഉൾപ്പെടുന്നുവെന്നുമാത്രം. ഇങ്ങനെ കരുതുന്നത് ഈ ഗാഥാസപ്തശതിക്ക് ഉൽകർഷാധായകമാകണന്നും എനിക്കഭിപ്രായമുണ്ട്. എന്നാലും, പ്രചാരിതവ്യാഖ്യാനവശാൽ കേവലശൃംഗാരകൃതിയുടെ നിലയ്ക്കാണ്, ഇന്നു സപ്തശതി മാനിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നത്. ഈ ഗ്രന്ഥം ഒന്നാമതച്ചടിപ്പിച്ചതു, സുപ്രസിദ്ധപൗരസ്ത്യാഭിമാനിയായിരുന്ന 'വെബർ' എന്ന ജർമ്മൻപണ്ഡിതനത്രേ. പിന്നീട്, പണ്ഡിത ദുർഗ്ഗാപ്രസാദശാസ്ത്രി, ബോംബയിലെ കാവ്യമാലാഗ്രന്ഥപരമ്പരയിൽ ചേർത്തും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. പ്രാകൃതപദ്യങ്ങളെ സംസ്കൃതത്തിലാക്കിയെടുക്കുമ്പോൾ, വൃത്തത്തിന്ന് അല്പസ്വല്പം ക്ഷോഭവും കുറവും വന്നുകൂടും. അത്തരം സംസ്കൃതപദ്യങ്ങളാണ്, ശ്രീ ദുർഗ്ഗാപ്രസാദപണ്ഡിതർ ചേർത്തിരുന്നതും. എന്നാൽ, ജയപ്പൂരിലേ മഹാകവി ഭട്ട ശ്രീ മജ്ജുനാഥശാസ്ത്രി ശുദ്ധസംസ്കൃതവൃത്തത്തിൽത്തന്നെ പദ്യങ്ങളെ പരിഷ്കരിച്ചെടുക്കുകയും, അവമാത്രം (മൂലഗാഥകൾകൂടാതെ) കാവ്യമാലാപ്രസാധകന്മാരെക്കൊണ്ടു പുനഃപ്രസിദ്ധീകരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അപ്പുസ്തകമേ ഇപ്പോൾ വില്പനയ്ക്കുള്ളു എന്നു തോന്നുന്നു. ഗോവർദ്ധനാചാര്യരുടെ 'ആര്യാസപ്തശതി', ഈ 'ഗാഥാസപ്തശതി'യെ ഒരുതരത്തിൽ ശരിക്കനുകരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള സംസ്കൃതകൃതിയാണ്. അമരുകശതകം, പുഷ്പബാണവിലാസം മുതലായ മററു സംസ്കൃതശൃംഗാരകാവ്യങ്ങളും ഗാഥാസപ്തശതിയുടെ അനുകരണാന്തരങ്ങളാണെന്നു പറയാം.

പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരെയും, നവീനജനങ്ങളെയും സവിശേഷം ആകർഷിക്കുന്ന പല ഗുണങ്ങൾ ഈ കൃതിക്കുണ്ട്. അവയെ ഇങ്ങനെ സംഗ്രഹിക്കാം: സ്വാഭാവികസംഗതികളെപ്പററി, സ്വാഭാവികങ്ങളായ വർണ്ണനങ്ങൾ; നായികാനായകന്മാരുടെ ഗ്രാമീണത്വം; നായികമാരുടെ അകൃത്രിമവിലാസം, യഥേഷ്ടപ്രണയം; ഗ്രാമീണയുവാക്കന്മാ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

രായ നായകന്മാരുടെ സ്വച്ഛന്ദചര്യ; കൃഷി സമൃദ്ധങ്ങളായ ഗ്രാമപരിസരങ്ങളും, ആററുവക്കുകളും, വള്ളിക്കുടിലുകളും ചുള്ളിക്കാടുകളും മററും സങ്കേതസ്ഥാനങ്ങളായിരിയ്ക്കുന്നത്; സർവ്വോപരി ശൃംഗാരപ്രകടനശൈലിയിലെ ഉച്ഛൃംഖലതയ്; പിന്നെ, ഗ്രന്ഥസമകാലികമായ ഭാരതീയ സാമാന്യജനചരിത്രത്തിൻെറ ഒരു ഭാഗം സാരസ്യത്തോടേ ഇതിൽ പ്രതിബിംബിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്. രാധാമാധവരെയോ, പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരെയോ മററൊ പിടികൂടി ഗ്രാമ്യശൃംഗാരവർണ്ണനം നിർവ്വഹിയ്ക്കുന്ന അനന്തരകാലീനകവിശൈലിയിൽനിന്നു മുഴുവൻ ഭിന്നവും സ്വാരസ്യവും, സ്വാഭാവികവുമാണല്ലോ, മേൽക്കാണിച്ച ശൃംഗാരവർണ്ണനപ്രസ്ഥാനം. സാമാന്യജനങ്ങളെ വളരെയധികം ആകർഷിയ്ക്കുകയും, ആസ്വദിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ശൈലി ഇതാണ്. അതിനോടുകൂടി, നിരതിശയമായ വ്യംഗ്യവൈഭവംകൊണ്ട് ഉത്തമോജ്ജ്വലമുക്തകകാവ്യമാണ് കൃതി മുഴുവനും എന്നുള്ളതു, സ്വർണ്ണത്തിൻെറ സൌഗന്ധ്യംപോലെ സ്പൃഹണീയവും രമണീയവുമായിരിയ്ക്കുന്നതുമുണ്ടല്ലോ! ഇതിലധികം മെച്ചം എന്തു വേണം?

പരിഭാഷ

'ഗ്രാമസൗഭാഗ്യം' എന്ന പേർ ഗ്രന്ഥസ്വഭാവം അനുസരിച്ചു കല്പിച്ചതാണ്. 'ഗാഥാസപ്തശതി'എന്നുതന്നെയാണ്, മൂലത്തിൻെറ യഥാർത്ഥനാമം. ഔചിത്യവേദിയായ കവി അവിടെയും ഒരു കവിത്വം കാണിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു എന്നുമാത്രം. മൂന്നുകൊല്ലത്തോളമായി പരിഭാഷ എഴുതിക്കഴിഞ്ഞിട്ട് എന്നെനിയ്ക്കറിയാം; ഇതിൻെറ ചില ചില ഭാഗങ്ങൾ, ഓരോ മാസികകളിലും, വാരികകളിലും, വിശേഷാൽ പ്രതികളിലും മററും, മുമ്പുതന്നെ പ്രസിദ്ധീകൃതങ്ങളായി, കേരളീയസഹൃദയന്മാരെ കോൾമയിർക്കൊള്ളിയ്ക്കുകയും കഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. സമീപകാലത്തുണ്ടായ ഭാഷാഭിവൃദ്ധിയിൽ ഏററവും ശ്രദ്ധേയവും സ്തുത്യർഹവുമായിത്തീർന്നിട്ടുള്ളതു, ബോധിസത്വാപദാനകല്പലതത്തർജ്ജമയും, ഗാഥാസപ്തശതീപരിഭാഷയും മലയാളവായനക്കാർക്കു കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞതുതന്നെയാണെന്നു, 'പ്രോഗ്രാമി' എന്ന വാരികയിൽ ഞാൻ എഴുതുകയുംചെയ്തിരുന്നു. അവയിൽ 'ഗ്രാമസൗഭാഗ്യ'ത്തിൻെറ നിലപാട് അന്യാദൃശവും അത്ഭുതകരവുമായിട്ടുണ്ടെന്നു, പ്രസിദ്ധ സാഹിത്യകാരനും കവിയും നിരൂപകനും വിവിധസാഹിത്യവിദഗ്ദ്ധനുമായ സർദാർ കെ. എം. പണിയ്ക്കർ എഴുതിയ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

യച്ചിട്ടുള്ളത്, എടുത്തുപറയേണ്ടുന്ന വസ്തുതയാണ്. ഗ്രാമസൗഭാഗ്യത്തിലെ ആദ്യശതകത്തിന്റെ കൈയെഴുത്തുപ്രതി വായിച്ചിട്ട്, അദ്ദേഹം വിവർത്തകന്നെഴുതിയയച്ച കത്ത് ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചുകാണിയ്ക്കാം:—

ചീനത്തിലെ ഇന്ത്യനെംബസി,

പെക്കിംഗ് (ചീനം)

12–11–'50.

പ്രിയസുഹൃത്തേ,

'ഗാഥാസപ്തശതി'യുടെ ആദ്യശതകം അയച്ചത് ഇന്നലെയാണ് വന്നുചേർന്നത്. അതു മുഴുവൻ അപ്പോൾത്തന്നെ വായിച്ചു എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഇന്നു പിന്നെയും ഒരു പ്രാവശ്യംകൂടി ശ്രദ്ധയോടേ പഠിയ്ക്കുകതന്നെ ചെയ്തു. നിങ്ങളുടെ തർജ്ജമകളിൽ ഭാഷാഗുണം ഇതുപോലെ തികഞ്ഞിട്ടുള്ള ഒരു കവിതയില്ലെന്ന് എനിയ്ക്കു തീർച്ചതന്നെ! ഇതു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയാൽ കേരളീയ ഭാഷാരീതിയ്ക്കുതന്നെ ഒരു പരിവർത്തനമുണ്ടാകുമെന്നാണ്, എനിയ്ക്കു തോന്നുന്നത്. വാക്കുകളുടെ ഉപയോഗരീതി മാറുന്നതിലാണല്ലോ, ഭാഷയ്ക്കു മാററം വരുന്നത്. അങ്ങനെയുള്ള മാററങ്ങൾ കൃഷ്ണഗാഥകൊണ്ടും, എഴുത്തച്ഛന്റെ മഹാഭാരതംകൊണ്ടും, വെണ്മണി മുതലായവരുടെ കൃതികൾകൊണ്ടും മലയാളത്തിൽ മുമ്പുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇതുപോലെ ഒരു മാററം കവിതാശൈലിയിലും ഭാഷാശൈലിയിലും ഈയിടെയെങ്ങുമുണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു തീർച്ചതന്നെ.

ഹാലകൃതിയ്ക്ക് ഇത്ര വൈശിഷ്ട്യമുണ്ടെന്നു ഞാൻ അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. ഈ സപ്തശതിയോടുപമിയ്ക്കുമ്പോൾ, ആചാര്യഗോവർദ്ധനന്റെ സപ്തശതി എത്ര കൃത്രിമം—അമരുകംപോലും തലകുനിയ്ക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു! അതെപ്പററി പറയേണ്ടകാര്യമില്ലല്ലോ. തർജ്ജമയ്ക്ക് ഇങ്ങനെ 'സംസ്കൃത–പ്രാകൃത' ഭംഗികൾ നിങ്ങൾ എങ്ങനെ ഒന്നിച്ചുചേർത്തു എന്നാണ് ഞാൻ ആശ്ചര്യപ്പെടുന്നത്.

ഏതായാലും, സപ്തശതി ഉടനെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തേണ്ടത് അത്യാവശ്യം............ഇത്ര വിശേഷപ്പെട്ട ഒരു കൃതി അച്ചടിപ്പിയ്ക്കാതെ വെച്ചിരിയ്ക്കുന്നത് ഒട്ടും നന്നല്ല.

കെ. എം. പണിക്കർ (ഒപ്പ്)

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

700—പദ്യങ്ങളിൽവെച്ച് നൂറെണ്ണം മാത്രം കണ്ട് ആസ്വദിച്ചെഴുതിയിരിക്കുന്നതാണ്, ഈ കത്തെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അപ്പോൾ എഴുനൂറും വായിച്ചുതീരുമ്പോൾ, ആ പരമരസികനുണ്ടാവുന്ന ആനന്ദവും ആശ്ചര്യവും ആവേശവും എത്ര വലുതായിരിക്കും! പല പലതരത്തിലുള്ള ഭാഷാപ്രയോഗപാടവവും കാവ്യസൌന്ദര്യദീക്ഷയും മേല്പോട്ടു മേല്പോട്ടു കാണപ്പെട്ടുവരുന്നുണ്ട്. വള്ളത്തോളിൻെറ ഈ 'സ്വത്വം' അദ്ദേഹത്തിൻെറ ആദികാലകൃതികളിൽത്തന്നെ അല്പാല്പമായിട്ടില്ലായ്കയില്ല: 'ചിത്രയോഗ'ത്തിൽ അതൊന്നുകൂടി പ്രകടീഭവിച്ചു; അനിരുദ്ധനിലും വിലാസലതികയിലും മററും അതു പിന്നെയും വളർന്നുവളർന്നുവന്നു. ആ പരിണാമത്തിൻെറ പാരമ്യമാണ്, ഇപ്പോൾ 'ഗ്രാമസൌഭാഗ്യ'ത്തിൽ ആദ്യന്തം ഒരുപോലെ പ്രതിഭാസിക്കുന്നതു്. ഇത്ര ഗുണഗൌരവത്തോടുകൂടി, 'സപ്തശതി' മുഴുവൻ മലയാളത്തിന്നു കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞതു് ഒരു മഹാഭാഗ്യമായിക്കണക്കാക്കുന്നതു നമ്മുടെ അവകാശമാണ്. കാവ്യാഭ്യാസികൾക്ക് ഉത്തമകാവ്യരചനാസമ്പ്രദായത്തിൻെറ ഉൽകൃഷ്ടമാതൃകയായിട്ടും, സഹൃദയശിരോമണികൾക്കു ധ്വനികാവ്യാസ്വാദനത്തിന്നുള്ള പരമൌപയികമായിട്ടും, സാധാരണവായനക്കാർക്ക് അസാധാരണകൌതുകം ജനിപ്പിക്കുന്ന ഒരു പുണ്യകൃതിയായിട്ടും, നമ്മുടെ സാഹിത്യസമുച്ചയത്തിൽ ഇതെന്നെന്നും ഒളിവീശിക്കൊണ്ടിരിക്കുമെന്നു നിസ്സംശയം അഭിപ്രായപ്പെടാം. "ആര്യാസപ്തശതി"യും മററും സമ്പൂർണ്ണമായി മലയാളത്തിൽ കൊണ്ടുവരുവാൻ, കവികൾക്ക് ഇതൊരു പ്രേരകമായിട്ടും ഭവിക്കുന്നതാണ്. ബംഗാളി, ഹിന്ദി, മറാട്ടി മുതലായി, വളരെ വളർന്നുകഴിഞ്ഞു എന്നു വെച്ചിട്ടുള്ള ഭാരതീയഭാഷകൾക്കും, അവയിലെ മഹാകവികൾക്കും അത്ഭുതവും അത്യാദരവും ഉളവാക്കുന്ന സാഹിത്യസൃഷ്ടികൾ ചെയ്തു കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിന്നു വള്ളത്തോളൊരാൾ മാത്രമേ ആധുനികകേരളത്തിൽ സംജാതനായിട്ടുള്ളു എന്നത്, അദ്ദേഹത്തിൻെറ അനശ്വരയശസ്കരമായ മാഹാത്മ്യമാണ്. വാർദ്ധക്യവൈക്ലബ്യാദികളും, ആരോഗ്യവിഭ്രമാദികളും ഒന്നും വകവെയ്ക്കാതെ അദ്ദേഹം ഭാഷാസാഹിത്യസാമ്രാജ്യത്തിലെ "പെൻഷൻ" പററാത്ത ഒരു 'ഉദ്യോഗ'സ്ഥനായി, നിരന്തരം പണിയെടുത്തുപോരുന്നു. നൃത്തകലോദ്ധാരണത്തിന്നുള്ള കനത്ത പണി വേറെയും. ജഗദീശ, ഞങ്ങളുടെ ഈ 'കവിസാർവ്വഭൌമ'നായ "ആസ്ഥാനമഹാകവി"ക്കു പുരുഷായുഷം മുഴുവനും കല്പിച്ചു നല്കേണമേ!

ബ്രഹ്മവിലാസം,
തിരുവനന്തപുരം.
14—7—1952.

പണ്ഡിതർ—ഇ. വി. രാമൻനമ്പൂതിരി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വിജ്ഞാപനം

പ്രാചീനഭാരതത്തിലെ ഗ്രാമങ്ങളുടെ—പ്രയത്നശീലരായ കൃഷിക്കാരുടെ—സുഭിക്ഷവും സുഖവും ആരോഗ്യവും ആഹ്ലാദവും ചേർന്ന ജീവിതം പ്രസ്പഷ്ടമായി പ്രതിഫലിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കണ്ണാടിയാണ്, "ഹാലഗാഥാസപ്തശതി"; അകൃത്രിമരമണീയവും അതിഗംഭീരവുമായ ആ 'പ്രാകൃത'ഭാഷാകാവ്യസമുച്ചയം ഇന്നു നഷ്ടപ്രായമായിരിക്കുമ്പോൾ. എന്നിരിക്കെ, അതിങ്ങനെ സ്വഭാഷയിലാക്കിക്കിട്ടിയതിൽ കേരളീയസഹൃദയയ്ക്ക് അസാധാരണമായ സന്തോഷമുണ്ടാവുമെന്നതിൽ സംശയമില്ല.

തർജ്ജമ മുഴുമിച്ചിട്ടു മൂന്നോളം കൊല്ലമായിരിക്കുന്നു. അച്ചടിക്കാൻ തുടങ്ങിയിട്ടുതന്നെ ഒരു കൊല്ലത്തോളം കാലമായി. ഇപ്പോളെങ്കിലും ഇതു പുറത്തുവന്നത്, വാസ്തവത്തിൽ, വിവർത്തകനു കത്തിടപാടുകൊണ്ടു മാത്രം പരിചിതയായ മദാം ഈവ് ഗലിററ്സൈൻ എന്ന ഇംഗ്ലണ്ടുകാരിയുടെ ധനസാഹായ്യത്താലാണ്: ഇതിന്റെ അച്ചടിച്ചെലവിലേയ്ക്കായി അമ്പതു പവൻ ദയാപൂർവ്വം അയച്ചുതന്ന ആ മനസ്വിനിയുടെ ഔദാര്യത്തിന്നു നാം നന്ദിപറയുക !

ഈ 'ഗ്രാമസൌഭാഗ്യ'ത്തിന്നു സർവ്വഥാ അനുരൂപവും പണ്ഡിതോചിതവുമായ ഒരവതാരിക സസ്നേഹം എഴുതിത്തന്ന 'വിദ്യാലങ്കാരാ'ദിബിരുദശാലിയായ പണ്ഡിതർ ഈ. വി. രാമൻനമ്പൂതിരി അവർകളും നമ്മുടെ മനംനിറഞ്ഞ കൃതജ്ഞതയെ അർഹിക്കുന്നു.

അച്ചടിയിൽ നോട്ടക്കുറവുകൊണ്ടു ചില ചില പന്തികേടുകൾ പററിപ്പോയി. അവയെ പരിഹരിപ്പാൻ ഒരു ശുദ്ധിപത്രം ഒടുവിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. അതിലുൾപ്പെടാത്ത തെററുകളും കാണപ്പെട്ടേയ്ക്കാം; വായനക്കാർ പൊറുക്കുമാറാകണം!

ചെറുതുരുത്തി,
1-8-'52.

പ്രസാധകർ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഗ്രാമസൗഭാഗ്യം

ഒന്നാം ശതകം

ഗ്രന്ഥാരംഭമംഗളം:

1 തൊഴുവിൻ, ശിവയുടെ രോഷാ-
രുണമാം മതിനേർമുഖം പതിഞ്ഞതിനാൽ
അർഘ്യത്തണ്ടലർ ചേർന്നു
പോലായ ഹരന്റെ സാന്ധ്യകാഞ്ജലിനീർ!

കാവ്യപ്രയോജനം:

2. അമൃതം പ്രാകൃതകാവ്യം
ചൊൽവാനും കേൾക്കുവാനുമറിയാതെ
കാമപ്പൊരുളാലോചി-
ക്കുന്നവരെമ്മട്ടു ലജ്ജിക്കാ?

---

1 രോഷത്തിനു കാരണം, ഭർത്താവ് അന്യസ്ത്രീയെ ധ്യാനിക്കുകയാണെന്ന ശങ്കയാണ്. അർഘ്യത്തണ്ടലർ=അർഘ്യത്തിനു (സൂര്യപൂജയ്ക്ക്) ഉചിതമായ തണ്ടലർ; ചെന്താമരപ്പൂവ് എന്നാണ്, വിവക്ഷ. സാന്ധ്യ.....നീർ=സന്ധ്യാവന്ദനത്തിൽ ഉഴിക്കാൻ കൈക്കുടന്നയിലെടുത്ത വെള്ളം.

2 അമൃതം=അമൃതുപോലെ മധുരം. ശൃംഗാരപ്രാകൃതകാവ്യം പഠിച്ചാലേ കാമശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തം മനസ്സിലാകൂ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഗ്രന്ഥസംഗ്രഹണം:

3. ഒരു കോടിയിൽനിന്നെഴുന്നൂ–
റുചിതാലംകൃതികളായ ഗാഥകളെ
വഴിപോലെ സംഗ്രഹിച്ചാൻ
കവിവത്സലനായ ഹാലനൃപൻ.

ഒരുവൾ കാമുകനു സങ്കേതസ്ഥാനം കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

4. കാൺകൊരു വെള്ളിൽപ്പിട ചെ–
ററിളകാതെ ലസിപ്പൂ പങ്കജദളത്തിൽ,
മരകതമഞ്ജുത്തളികയിൽ
വിനിഹിതയാം ശംഖശുക്തിയെന്നവിധം.

ഉപരിരതപ്രസംഗത്തിൽ ഗർവ്വുള്ള ഒരുവളെക്കുറിച്ച് ഒരുവൻ പറയുന്നു:

5. കുവലയദളസമരുചിയാം
മിഴിയിണ കൂമ്പാതിരിപ്പതുവരെയ്ക്കേ
പരിശോഭിയ്ക്കുകയുള്ളൂ,
രതിവേളയിലംഗനാവിലാസങ്ങൾ!

തന്റെ പൂങ്കാവിലെ ഇലഞ്ഞിമരത്തെ പതിയെക്കൊണ്ട് ആശ്ലേഷിപ്പിപ്പാൻ മുതിന്ന നായകനോട് പതിയുടെ സഖി പറയുന്നു:—

6. തിരയുന്നില തനിയ്ക്കൊരു
വള;—മിതിലഞ്ഞിയ്ക്കു താങ്കൾ തിരയുന്നു;

---

3. കവിവത്സലനായ—കവികളുടെ ഗാഥകളെ (പദ്യങ്ങളെ) സംഗ്രഹിച്ചതിനാൽ, അവർക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവനായ ഹാലൻ—ശാലിവാഹനരാജാവിന്റെ മറെറാരു പേർ. കവിവത്സലനെന്നും പേരുണ്ട്.

4 ദളം=ഇല. വിനിഹിത=വെയ്ക്കപ്പെട്ടത്. ശംഖശുക്തി=ശംഖിന്മേൽ ഘടിപ്പിച്ച മുത്തുച്ചിപ്പി. വെള്ളിൽപ്പക്ഷി. ഇളകാതെ ഇരിയ്ക്കുന്നു എന്നതു വിജനതയെ വ്യഞ്ജിപ്പിയ്ക്കുന്നു; അതുകൊണ്ടു സങ്കേതാർഹതയെയും.

6 സ്ത്രീകളുടെ ആലിംഗനം ഇലഞ്ഞിവൃക്ഷത്തെ പുഷ്പിപ്പിയ്ക്കുമത്രേ. താങ്കൾക്കല്ല, ഇലഞ്ഞിയ്ക്കാണ് താങ്കൾ വളം (പുഷ്പോൽപാദനമാർഗ്ഗം, പുത്രോൽ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

എന്നായ്സ്സുഭഗ, ചിരിക്കൊ-
ള്ളുന്നു വദനം തിരിച്ചു നിൻപത്നി!

വസന്തത്തിൽ യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങിയ നായകനെ നായികാസഖി നിൎത്തുന്നു:

7. ചുടുവിടുമശോകഗണം
പടുവനിതകളെ പ്രിയൻെറ വേർപാടിൽ
ആരാൻെറ കാൽച്ചവുട്ടൊരു
പോരിമയുള്ളോൻ പൊറുത്തിടുമോ?

ഒരുവൾക്കു കാമുകനോടു ചേരാൻ സങ്കേതമായിരുന്ന എള്ളിൻവയൽ കൊയ്ത്തുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ മറവില്ലാത്തതായിപ്പോയി. അതിനാൽ മറ്റൊരു സങ്കേതം ഏൎപ്പെടുത്തണമെന്നു കാമുകനെ ധരിപ്പിപ്പാൻ, അവൾ ശ്വശ്രൂ (ഭൎത്തൃമാതാ)വിനോടു പറയുന്നു:

8. അസ്മൽഗ്രാമവിഭൂഷണ-
മത്ര്യുഴകാന്തിരുന്ന നളിനവനം,
കൊയ്ത്തുകഴിഞ്ഞൊരെൾവയൽ
പോലായ്പ്പോയ്ശ്വശ്രൂ, ശിശിരത്താൽ!

സങ്കേതസ്ഥാനമായിരുന്ന നെല്പാടം (കൊയ്ത്തുകഴിഞ്ഞതിനാൽ) വെളുത്തുപോയതിൽ ദുഃഖിക്കുന്ന യുവതിയോടു് ഒരു സഖി പറയുന്നു:

പാദനമാൎഗ്ഗം) തിരയുന്നതു് എന്നു കണ്ടു താങ്കളുടെ മൌഢ്യത്തെ ഭാൎയ്യ പരിഹസിക്കുന്നു! സുഭഗ—ഹേ സുഭഗ എന്നു സംബുദ്ധി.

7 സുന്ദരിമാരുടെ കാൽച്ചവുട്ടു് അശോകത്തെ പുഷ്പിപ്പിക്കുമത്രേ. മുഗ്ദ്ധനായികയുടെ ചവുട്ടേററ അശോകഗണം(ഭവദ്വിരഹത്തിൽ നായികയെ തപിപ്പിക്കാതിരിക്കയില്ല. പോരിമയുള്ളവർ പ്രതികാരം ചെയ്യാതിരിക്കുമോ? പടുവനിതകൾ=വിദഗ്ധസ്ത്രീകൾ,

8 അസ്മൽ......ഷണം=നമ്മുടെ ഗ്രാമത്തിന്നു് ഒരലങ്കാരം. നളിനവനം=താമരപ്പൊയ്ക. ശിശിരകാലത്തു താമര നശിക്കും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

9. തല ചായ്ച്ചു കേഴുതെന്തിനു
വിളനെല്ലാടം വെളുത്തുപോയതിൽ നീ?
വദനേ മനയോലപ്പൊടി
വിതറിയ നടി പോലെയായി, ശണവാടി!

കലഹാന്തരിതയായ നായികയെ സഖി ഭർത്താവിനോടിണക്കുവാൻ നോക്കുന്നു:

10. മതിനേർമുഖം തിരിച്ചയി
സഖി, നീ കരയായ്കി: തേവിധമിരിക്കും,
ഇളതാം വെള്ളരിവള്ളി-
യ്ക്കൊപ്പം വളവാണൊരനുരാഗം.

പ്രണയകുപിതയായ നായികയെ പ്രസാദിപ്പിപ്പാൻ നായകൻ കാല്ക്കൽ നമസ്കരിച്ചപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥാവിശേഷം:

11. അടിമലരിൽ വീണ നായക-
ന്നുടെ മുതുകത്തുണ്ണി ചെന്നു കേറുകയാൽ
സ്ഫുടരോഷവിവശയെങ്കിലു-
മുടനൊന്നു ചിരിച്ചുപോയ്, ഗൃഹിണി!

പ്രിയവിരഹതപ്തയായ നായികയാൽ പ്രേഷിതയായ ദൂതി നായകനെ ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നു:—

12. അറിയാമവൾക്കു വാസ്തവ-
മനുരൂപനിലേ ചിതപ്പെട്ടു രാഗം;

9 പുഷ്പിച്ച ശണവാടി (ചണത്തോട്ടം) സങ്കേതമാക്കാമല്ലോ!

10 വെള്ളരിവള്ളി തെങ്ങുമ്മേൽ മുറിപ്പെട്ടതും; തെല്ലൊന്നു വലിച്ചാൽ പൊട്ടുകയും ചെയ്യും. അതുകൊണ്ട്, ഇതുപോലെ അന്യാസക്തനായകനെ പിടിച്ചുനിർത്തിക്കൊള്ളുക!

11 രോഷം പ്രണയകോപം.

12 അവൾ അനുരൂപനായ വരനിൽ അനുരക്തയാണ്; അങ്ങയുടെ വിരഹം അവളെ മരിപ്പിച്ചേയ്ക്കും. എന്നാൽ അതു ഞാൻ പറകയില്ല.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മരണംപോരാ—മിഹ ഞാൻ
പറയില്ലിത—വൾക്കു മരണവും ശ്ലാഘ്യം!

അടുക്കളജോലിയ്ക്കു് മടിയ്ക്കുന്ന ഒരു ഗൃഹിണിയോടു സഖി പറയുന്നു:

13. വെപ്പുമുറിക്കരി പുരളിയ
കൈകൊണ്ടു തുടച്ച ഗൃഹിണിതൻ വദനം,
കുളിർമതിയോടു സമമെന്നായ്-
ക്കളിയാക്കിച്ചൊല്ലുമേ കണവൻ!

ഊതിയിട്ടും തീ കത്താത്തതിൽ ശുണ്ഠിയെടുത്ത ഒരു വെപ്പുകാരിയോടു തദനുരക്തനായ ഒരു യുവാവു പറയുന്നു:

14. അരിവെപ്പുകാരി, ചെമ്പാ-
തിരിമലർമണമാന്ന നിന്മുഖാനിലനെ
നുകരാൻ പുകയുകകൊണ്ടോ-
ണനലൻ കത്താത്തതു;-രിശമരുതിഹ തേ!

നിനക്കു് എന്തെന്തിലാണു് താൽപര്യമെന്നു സഖിമാരാൽ ചോദിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ ഒരു ഗർഭിണിയായ നവോഢയുടെ ഭാവം:

15. എന്തെന്തിലാശ ഭവതി-
യ്ക്കെ,ന്നാളികൾ മുഗ്ധയോടു ചോദിക്കേ,

അവൾക്കു മരണവും ശ്ലാഘ്യമെന്നു തോന്നത്തക്ക ദുർദ്ദശ വന്നിരിക്കുന്നു! അവളെ സമാഗമംകൊണ്ടു് രക്ഷിക്കുക എന്നു ഹൃദയം.

13 വെപ്പുമുറിക്കരി=അടുക്കളയിലെ കരി. ചന്ദ്രന്റെ കളങ്കമെന്നപോലെ നിന്റെ മുഖത്തെക്കരി ഭർത്താവിന്നു് ആഹ്ലാദകരമായിരിക്കും.

14 കത്തിയാൽ നീ ഊതൽ നിർത്തും; അപ്പോൾ നിന്റെ മുഖവായുവിനെ നുകരാൻ കിട്ടില്ല. ഇതുകൊണ്ടാണു്, തീ കത്താത്തതു്! ചുകന്ന പാതിരിപ്പൂവു് അഗ്നിപൂജയ്ക്കു മുഖ്യമത്രെ.

15 അവൾക്കു മത്സ്യാശനത്തിലേ ആശയുള്ളൂ; മറ്റൊന്നും വേണ്ട. ആളികൾ=സഖിമാർ. മുഗ്ധ=ലജ്ജാവതി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ആ നവഗർഭിണിയാളുടെ
കൺമുന കണവങ്കലേ ചേന്നു!

പ്രോഷിതഭർത്തൃകയായ നായികയുടെ അഭ്യർത്ഥനം:

16. അമൃതാത്മാവേ, രജനീ-
മുഖചിത്രകമേ, വിയന്നടിപ്പൂണ്ടേ,
പ്രിയതമനെത്തൊട്ട കരം-
കൊണ്ടേ തൊട്ടകെന്നെയും മൃഗാങ്ക, ഭവാൻ!

'പ്രിയൻ ഇന്നോ നാളെയോ വരും; വന്നാൽ നീ പ്രേമകോപത്തോടേ അദ്ദേഹത്തെ ശകാരിയ്ക്കണം' എന്നാശംസിപ്പിയ്ക്കുന്ന സഖിയോടു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയായ നായികയുടെ മറുപടി:

17. 'വരു, മാ പ്രോഷിതനാം; ഞാ-
നരിശപ്പെട്ടു;-മനനയം തുടങ്ങുമവൻ'
ദയിതനിലീ നിനവിൻചാ-
ത്തൊരുവാൾക്കൊന്നു ഫലിച്ചേയ്ക്കാം!

'എന്താണ്, താങ്കൾക്കൊരു ദൌബ്ബല്യം' എന്നു സുഹൃത്തിനാൽ ചോദിയ്ക്കപ്പെട്ട നായകന്റെ ബഹുസ്ത്രീജനാകൃഷ്ടത്വം വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു നായിക ഈർഷ്യയോടേ മറുപടി പറയുന്നു:

18. 'ദീനകുടുംബാകർഷണ-
മെങ്ങു പൊറുക്കും, നനഞ്ഞ ഞാനെ'ന്നായ്

16. ചിത്രകം=തിലകം. കരം=രശ്മി, കൈ.

17. പ്രോഷിതൻ=മറുനാട്ടിൽ പോയവൻ. നിനവിൻചാത്ത് (മനോരഥസമൂഹം) ഒരു ഭാഗ്യവതിയ്ക്കു നിറവേറി എന്നു വരാം; എനിയ്ക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടോ, ആവോ?

18. ദീന......ഷണം=ദീന(ദരിദ്ര) കുടുംബത്തിന്റെ (അലുക്കകാരുടെ) ആകർഷണം (പിടിച്ചുവലിയ്ക്കൽ). വളരെ ദരിദ്ര(ധനമദ്ധ്യ)സ്ത്രീകൾ ഇരു

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കരയുന്നു, തുമ്പിൽനിന്നി-
റ്റിറ്റ ജലംകൊണ്ടു, നോക്കുക, ദ്രുമങ്ങളും!

പരാധീനനും, എന്നാൽ അനുരാഗവാനുമായ ഒരു യുവാവ് തന്റെ അവസ്ഥയെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു, നായികയുടെ കാളക്കുട്ടിയോടു പറയുന്നു:

19. പുതുമാന്തളിർനിറമേന്തിന
ചെറുവൃഷമേ, നേക്കുയന്ന ചെവികളൊടും
തന്നാലയിലെയ്ക്കായ് നട-
കൊള്ളുന്ന നിനക്കു വരിക ധവളത്വം!

ഉള്ളറിയാൻ ഉറക്കം നടിച്ചു കിടക്കുന്ന പ്രിയതമനോട് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

20. നിദ്രാകപടമൊടക്ഷിയ-
ടച്ചു ഭവാൻ സുഭഗ, തരികെനിയ്ക്കൊരിടം:
കവിളിൽ മുകന്നതിൽ നിന്നുടൽ
പുളകിതമായ്; താമസിയ്ക്കുകില്ലിനി ഞാൻ!

ഒരു വേശ്യയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാൻ നായകന്റെ സുഹൃത്തു ചെന്നപ്പോൾ, അകത്തു മറെറാരു വിടനുണ്ടെന്നു വാസ്തവം മറച്ചുവെച്ചുകൊണ്ട് അവളുടെ അമ്മ വിളിച്ചു പറയുന്നു:

21. അണി മുഴമിയ്ക്കാതെതാൻ
പോയ്ക്കൊൾക കുതുകവാന്റെ സദനത്തിൽ:
കാമോൽക്കണ്ഠ തണുത്താ-
ലവനുടെ ഹൃദി നില്ക്കുകില്ല നീ മകളേ!

-ഹത്തെ പിടിച്ചുവലിയ്ക്കുന്നുണ്ട്; അതുകൊണ്ടാണീ ബലക്ഷയം.

19. ധവളശബ്ദത്തിന്നു വലിയ കാള എന്നും ശ്രേഷ്ഠൻ എന്നും രണ്ടർത്ഥം. തന്നാല=തനിയ്ക്കിഷ്ടമായ തൊഴുത്ത്. ശ്രേഷ്ഠതയ്ക്ക് ഇവിടെ സ്വാതന്ത്ര്യമെന്നാണ്, നിഷ്കൃഷ്ടാർത്ഥം.

20. രോമാഞ്ചംകൊണ്ടറിയാം, ഭവാൻ ഉറങ്ങുകയല്ലെന്ന്.

21. അണി=ചമയൽ. കുതുകവാൻ=അഭിലാഷവാൻ. കാമോൽക്കണ്ഠ നിലനിന്നാലേ അവൻ നിന്നെ സ്മരിയ്ക്കൂ; വേഗത്തിൽ പോയ്ക്കൊൾക!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരു നാഗരികൻ ഒരു രജസ്വലയുടെ ചുംബനം വൎണ്ണിച്ചു, തന്റെ അതിയായ കാമുകത്വം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

22. അൻപാൽക്കനിച്ചു ചുണ്ടൊടു,
നെററിയമൎക്കാതെ, മൂക്കണയ്ക്കാതെ,
വൎണ്ണാല്പതലിപ്തമുഖിയാം-
മവളെ പരിചുംബിച്ചതോൎക്കുന്നേൻ!

ആകാരഗോപനമാണ്, ധാൎഷ്ട്യമല്ലാ, നായകനു പ്രീതികരം എന്ന്, അഹങ്കാരത്തള്ളലേറിയ ഒരുവളോടു സഖി ഉപദേശിക്കുന്നു:

23. ഹൎഷിച്ചു, വിരികവിളുമായ്
നുരാജ്ഞ രതത്തിലേകിവന്നവളും
കാലത്തു നമ്രമുഖിയാം:
തോന്നില്ല,വളാണിതെന്നാൎക്കും!

ഒരുവൾ ഭൎത്താവിന്റെ അന്യവനിതാനുരാഗത്തേയും തങ്കൽ അനുരാഗമില്ലായ്മയേയും ഭംഗ്യന്തരേണ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

24. പ്രിയവിശ്ലേഷവു,മപ്രിയ-
ദൎശനവും, രണ്ടുപെരിയ ദുഃഖങ്ങൾ;
അങ്ങയെയിഹ കൊണ്ടുനട-
ക്കുന്ന കുലശ്രേഷ്ഠതയ്ക്കു കൂപ്പുന്നേൻ!

പോകാനൊരുങ്ങിയിട്ട് ഇപ്പോൾ പോകാത്തതെന്താണെന്നു ചോദിച്ച ഒരുവനോടു നായകന്റെ സ്നേഹിതൻ പറയുന്നു:

---

22. ചില നാട്ടുകളിൽ രജസ്വലമാർ മുഖത്തു വൎണ്ണാല്പതം (മഞ്ഞളും മററും ചേൎത്ത മൈ) പുരട്ടും; ആചാരവിശേഷം. അൻപ്=സ്നേഹം.

23. രതാവസരത്തിൽ ധാൎഷ്ട്യം; മററവസരങ്ങളിൽ അടക്കം.

24. എന്നെ കാണുന്നത് അങ്ങേയ്ക്കു പ്രിയമല്ല; ആ സങ്കടംസഹിച്ചിട്ടും എന്റെ അടുക്കൽ വന്നതു കുലീനതകൊണ്ടു മാത്രമാണ്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

25. ഒരു കൃഷ്ണസാരവുമയ-
ക്കുകയില്ല പുറപ്പെടാൻ, വലംവെച്ചാൽ;
ഉണ്ടോ പിന്നെ, പ്രിയയുടെ
വാഹാർത്തിതമായ രണ്ടു മിഴി!

അനുനയിക്കപ്പെട്ടിട്ടും മാനം (പ്രണയകോപം) വിടാത്ത നായകനോടു നായിക പറയുന്നു:

26. ഇരവിൽസ്സുസുഖമുറങ്ങി-
ച്ചെറുതുണരുന്നോനു ശൂന്യപാർശ്വതയാൽ
വരുമൊരു വഞ്ചനവേദന-
യറിയുകിലരിശപ്പെടില്ല ഭവാൻ.

കലഹിതരായ ദമ്പതിമാരുടെ രാത്രിവൃത്താന്തമറിയാൻ ചെന്ന പ്രിയസഖി പ്രണയകോപം മാററാൻവേണ്ടി പറയുന്നു:

27. പ്രണയത്താൽക്കലഹിതരായ്
നിദ്ര നടിക്കുന്ന രണ്ടു മാനികളും

---

25. ഒരു കൃഷ്ണസാരവും (ഒരു കൃഷ്ണമൃഗം തന്നെയും) വലത്തുവെച്ചാൽ പുറപ്പെടാൻ സമ്മതിക്കില്ല: യാത്രാസമയത്തു കൃഷ്ണമൃഗം വലത്തുവെക്കുന്നതു് അശുഭമത്രേ. പിന്നെയുണ്ടോ, കൃഷ്ണസാരമായ (കറുത്തു് അഴകുള്ളതായ) രണ്ടു മിഴി പുറപ്പെടാൻ സമ്മതിക്കുന്നു? പ്രിയയുടെ വെള്ളം നിറഞ്ഞ കണ്ണുകളാണു് യാത്രയെ തടയുന്നതു്. വാഹശബ്ദത്തിനു പ്രാകൃതഭാഷയിൽ വ്യാധൻ എന്നും ബാഷ്പം എന്നും അർത്ഥം വരും. മൃഗപക്ഷത്തിൽ വ്യാധപീഡിതത്വം; നയനപക്ഷത്തിൽ ബാഷ്പപീഡിതത്വം.

26. ശൂന്യപാർശ്വത—കിടക്കയുടെ ഒരു വശത്തു് ആരുമില്ലെന്ന സ്ഥിതി. ഭർത്താവ് ഇടയ്ക്കുണരുമ്പോൾ ഭാര്യയെ കിടക്കമേൽ കാണാതാവുകയാലുള്ള വഞ്ചനവേദന (ഭാര്യ പരപുരുഷന്റെ അരികത്തേക്കു പോവുക എന്ന ചതി കൊണ്ടുണ്ടാകാവുന്ന മനോവേദന) അങ്ങു് അറിഞ്ഞിട്ടില്ല; അതുകൊണ്ടാണു്, ഇത്ര കോപിക്കുന്നതു്. എന്റെ പാതിവ്രത്യം അങ്ങയെ കോപിക്കാൻ ധൈര്യപ്പെടുത്തുന്നു!

27. മാനികൾ—മാനവതിയും മാനശാലിയും. പ്രണയകലഹം നീങ്ങിക്കിട്ടാൻ രണ്ടാൾക്കുമുണ്ടു് അഭിലാഷം. ഇതിൽ, ആരാണു് എതിരാളി?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നിൎത്തിയടക്കിയ വീപ്പിൽ-
ച്ചെവി വെപ്പതുമണ്ടി;-തിങ്കലാരെതിരാം?

നായിക ദേവര (ഭൎത്തൃസോദര)ങ്കൽ അനുരക്തയാകയാൽ അവളെ കിട്ടില്ലെന്നു ദൂതി ജാരനെ ധരിപ്പിക്കുന്നു:

28. പുളുലതികകൊണ്ടു തല്ലാൻ
മുതിരുന്നു ഭൎത്തൃസഹജനേതേതിൽ,
അതതംഗത്തിൽപ്പുളകം
നിവരുന്നു പെൺകൊടിക്കു വടിപോലെ.

പ്രോഷിതഭൎത്തൃകയായ നായിക പ്രിയതമന്റെ അടുക്കലെയ്ക്കു പോകുന്ന ഒരു വഴിപോക്കനോട്, അദ്ദേഹത്തെ എത്രയും വേഗത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻവേണ്ടി, പറയുന്നു:

29. അവിടത്തോടു വേർപെട്ടി,-
നനുഭൂതസുഖം സ്മരിക്കുമെൻ ചെവിയിൽ
പുതുമുകിലിടിവെട്ടല്ലതു,
കൊലയാളിച്ചെണ്ടകൊട്ടു പോലല്ലോ!

ഗ്രാമപാലപുത്രനെ ഒരു ഗ്രാമീണയുവതിയോടു ചേരാൻ ഉത്സാഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ദൂതി ശകാരമട്ടിൽ പറയുന്നു:

30. നിൎദ്ദയ, ജായാഭീരോ,
ദുൎദ്ദശ, നിംബകീടസന്നിഭനേ,

പ്രണയകലഹം നിൎത്തുന്നതിൽ എതിരാളിയായി ആരുമില്ല; യഥേഷ്ടം നിൎത്തിക്കളയാം.

28. ദേവരൻ പിഞ്ചുവള്ളികൊണ്ട് ഏതേതവയവത്തിൽ തല്ലാൻ കളിയായി മുതിരുന്നുവോ, പെൺകൊടിക്കു് (വധുവിനു) അതതവയവത്തിൽ പുളകം (രോമാഞ്ചം) വടി പോലെ (പകരംതല്ലാനെന്നപോലെ) നിവരുന്നു! ഇത്ര അനുരാഗമുണ്ട്, ദേവരനും വധുവിനും തമ്മിൽ; അപ്പോൾ അവളെ അന്യന്നെങ്ങിനെ കിട്ടും?

29. കൊല.........കൊട്ട്—കൊല്ലാൻ കൊണ്ടുപോകുന്നവർ വധ്യന്റെ കുറ്റങ്ങളെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞുംകൊണ്ട് പെരുമ്പറകൊട്ടുന്നത്. ഓരോ ഇടിവെട്ടും എന്നെ മരണത്തോടടുപ്പിക്കുന്നു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നിന്നെച്ചൊല്ലി ഗ്രാമം
മെലിയുന്നൂ ഗ്രാമപാലനന്ദനനേ!

ഒരു ഭടന്റെ പത്നിയെ കാമിയ്ക്കുന്ന ഒരു യുവാവിനെ ദൂതി ഉത്സാഹിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

31. അവനുടെ മുറിവടുവിഷമോ-
രസി കഷ്ടപ്പെട്ടുറങ്ങുവോൾ പത്നി;
ഗ്രാമത്തലയാൾമകനുടെ
മാറത്തോ, സസുഖനിദ്രിതം, ഗ്രാമം!

ഓർക്കാതെ അന്യസ്ത്രീയുടെ പേർ വിളിച്ച് അനുനയിയ്ക്കുന്ന നായകനെ പ്രണയകുപിതയായ നായിക സവിനയം ശകാരിയ്ക്കുന്നു:

32. ബഹുമതമാകിയ വഴിയിതു
സുഭഗ, ഭവാൻ മാത്രമേ വരിച്ചുള്ളു;
ഇക്കാലത്താളുകളുടെ
നാക്കിന്മേലൊന്നു, വേറെയൊന്നുള്ളിൽ!

പ്രണയകോപത്താൽ തിരിഞ്ഞുകിടന്ന നായിക, അവളുടെ പുറം നോക്കി കിടക്കുന്ന നായകനോടു പറയുന്നു:

---

30. ഭായാഭീരോ-ഭാര്യയെ പേടിയ്ക്കുന്നവനേ. ദുർഭഗന-കണ്ടേകിട്ടാവതല്ലാത്തവനേ. ഗ്രാമം—ഗ്രാമത്തിലെ സുന്ദരിമാർ. അങ്ങയെ കിട്ടാഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചു മെലിയുകയാണ്, ഗ്രാമസ്ത്രീകൾ; അതായത്, വേപ്പുമരത്തിലെ പുഴുപോലെ കയ്പനുഭവിച്ചു (സുന്ദരിമാരോടുചേർന്നു സുഖം അനുഭവിയ്ക്കാതെ) കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു!

31. മുറി.........രസി-യുദ്ധത്തിൽപ്പററിയ മുറിവുകളുടെ വടുക്കൾകൊണ്ടു വിഷമ(നിമ്നോന്നത)മായ ഉരസ്സിൽ (മാറത്ത്); പതി അവനോട് ചേരുന്നത് അവനെ പേടിച്ചാണ്, സ്നേഹിച്ചല്ല; അതിനാൽ അവളെ കിട്ടും. ഗ്രാമത്തലവന്റെ മകന്റെ—മകനായ ഭവാന്റെ—മാറത്താകട്ടെ, ഗ്രാമസ്ത്രീകൾ സുഖമായി ഉറങ്ങുന്നു; ഭവാൻ ഗ്രാമാംഗനമാർക്കു കാമ്യനാണ്. അതുകൊണ്ടും, അവളെ കിട്ടുക എളുപ്പംതന്നെ.

32 അങ്ങയുടെ വാക്കിലും ഹൃദയത്തിലും അവൾതന്നെയാണുള്ളത്; മററുള്ളവരോ, ഒന്നുപറയും, മറെറാന്നു മനസ്സിൽ കരുതും. അങ്ങയുടെ നടപടി ശ്ലാഘ്യംതന്നെ!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

33. മനമഴലാലെരിയിച്ചി-
ട്ടെ,ന്തിന്നു ഭവാൻ കിടക്കയുടെ വക്കിൽ
വിട്ടു തിരിഞ്ഞുകിടന്നിട്ടു-
മെൻെറ പുറം നീററിടുന്നു ചുടുവീർപ്പാൽ?

ഒരു വിരഹിണിയുടെ അവസ്ഥ ദൂതി പ്രിയനെ ധരിപ്പിക്കുന്നു:

34. വൈകിക്കും തവ വിരഹാ-
ലവളുടെ മിഴിനീരൊലിച്ചിരുണ്ടമുഖം
ഛായയെ നേടുന്നോ ഇ-
ല്ലൎക്കരഥാംഗധ്വജം പോലെ!

നവവധുവിനോട് ഒരു ചാൎച്ചക്കാരി പാതിവ്രത്യരക്ഷണമാൎഗ്ഗം നിൎദ്ദേശിക്കുന്നു:

35. നിലതെററിയ ദേവരനെ-
ക്കലജ പതുക്കെപ്പറഞ്ഞു കേൾപ്പിപ്പൂ,
തൻചുമരിന്മേലെഴുതിയ
രാമാനുഗലക്ഷ്മണൻെറ നടപടികൾ!

നാശകാരണമുണ്ടായാലും, നല്ലവൎക്കു നാശം വരില്ലെന്നുപന്യസിച്ചു്, ഒരു ദുർവൃത്തയുവതി സ്വദോഷത്തെ മറക്കുന്നു:

---

33. അങ്ങ് എൻെറ മനസ്സിനെ ദുഃഖസന്തപ്തമാക്കി; അതു പോരാഞ്ഞിട്ടോ, എൻെറ പുറത്തെയും ചുടുനിശ്വാസങ്ങൾകൊണ്ടു വല്ലാതെ തപിപ്പിക്കുന്നത്?

34. അൎക്ക (സൂൎയ്യ)രഥാംഗധ്വജത്തിനു ഛായ (നിഴൽ) കിട്ടില്ലല്ലോ; അതുപോലെ, അവളുടെ മുഖം ഛായ (ശോഭ) യെ നേടുന്നില്ല; മങ്ങിക്കരിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

35. നിന്നെ ദേവരൻ കാമിച്ചു എന്നു വന്നാൽ, നീ ചുമരിന്മേലെഴുതിയ രാമാനുയായിയായ ലക്ഷ്മണൻെറ നടപടികൾ (ലക്ഷ്മണൻ ജ്യേഷ്ഠൻെറ ഭാൎയ്യയെ അമ്മയായിക്കരുതി പെരുമാറിയിരുന്നതു) പതുക്കെ (മററാരും കേൾക്കാതെ) പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു്, അയാളെ ദുർവിചാരത്തിൽനിന്നു പിന്മാററിക്കൊൾക എന്നു താൽപര്യം. കലജ=കുലീനയായ പത്നി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

36. പുര നാൽവഴിയിൽക്കുലട-
സ്ത്രീകത്തു,ഴകണ്ടു, കണവനകലത്താം;
തരുണി, വെറും നിർദ്ധന ഞാൻ;
നെറിവു മുറിഞ്ഞിട്ടുമില്ലല്ലോ!

പുഴക്കരയിലെ കടമ്പിൻവള്ളിക്കുടിലാകുന്ന സങ്കേതത്തിൽ, 'ഞാൻ പോയി; താങ്കൾ വന്നില്ല' എന്നു നായിക, ജാരനെ കേൾപ്പിച്ചുകൊണ്ടു, സഖിയോടു പറയുന്നു:

37. ചുഴിനിരയിൽച്ചുററിയല-
ഞ്ഞലരറ്റി കൊഴിഞ്ഞ നീർക്കടമ്പുമരം,
വണ്ടുകൾ കിഞ്ചന മുങ്ങി-
പ്പൊങ്ങിടുമാറെഴുകിടുന്നു, നിറപുഴയിൽ.

ആ പതിവ്രത പണത്തിന്നു വഴങ്ങില്ലെന്നു ദൂതി കാമുകനെ ധരിപ്പിക്കുന്നു:

38. വനിതയിലും കുലജമതി-
പ്പുടയ മണാളന്റെ മഹിമനിലനിർത്താൻ
ശുണ്ഠിയെടുക്കുന്നു, പണം
കൊണ്ടുവരും ബന്ധുവോടുപോലുമവൾ!

കാമുകന്റെ അകററാനായി ദൂതി നായികയുടെ ചാരിത്രനിഷ്ഠയെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു:

---

36. നാല്ക്കൂട്ടംവഴിയിൽ. ഒരു തേവിടിശ്ശിയുടെ അരികത്താണ്, എന്റെ പുര ഇങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും. നെറിവ് (മര്യാദ, ചാരിത്രം) മുറിഞ്ഞിട്ടില്ല; എന്റെ പാതിവ്രത്യം. അഖണ്ഡിതമായിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നു.

37. ആപത്തിൽ (ജലപ്രവാഹത്തിൽ) പെട്ടസമയത്തും. കടമ്പിനെ വണ്ടുകൾ. ത്യജിക്കുന്നില്ല; ഇതാണ്, നിർവ്യാജസ്നേഹം. നിറപുഴ=നിറഞ്ഞ നദി. കിഞ്ചന=കുറച്ചൊന്ന്.

38 കുലജമതിപ്പ്=കുലീനയെന്ന അഭിമാനം. അവർ ബന്ധുക്കളുടെ പോലും ധനസഹായ്യം സ്വീകരിക്കില്ല; അതു ഭർത്താവിന്റെ അന്തസ്സിനു ഹാനികരമാകുമല്ലോ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

39. ദയിതൻ വശഗതനെങ്കില്ല,–
ഉത്സവകാലത്തുമവളൊരണി ചാർത്താ,
പതിയകലത്താമൊരയ–
ല്ക്കാരി ദരിദ്രയ്ക്കിളക്കമേശായ്വാൻ!

നായകനെ അനുകൂലിപ്പിയ്ക്കാനായി ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

40. നിന്നിടമെന്നു മനസ്സും,
നിന്നെക്കണ്ടതുകളെന്നു കണ്ണുകളും,
നിൻവേർപാടിൽ മെലിഞ്ഞവ–
യെന്നംഗങ്ങളുമവൾക്കു രുചിതങ്ങൾ!

അപ്രിയങ്ങൾ ചെയ്ത നായകനാൽ അനുനയിയ്ക്കപ്പെടുന്ന ഈർഷ്യാവതിയായ നായിക അയാളോടു പറയുന്നു:

41. ഗുണവും സ്നേഹവുമൊത്തു–
ള്ളനുരക്തപുമാങ്കലുചിത,മനുരാഗം;
അന്യമനസ്കങ്കൽ മന–
സ്സർപ്പിയ്ക്കുകിലോ, ജനങ്ങൾ ചിരികൂട്ടും!

മനോരാജ്യക്കാരനായ നായകനെ നായികയോടു ചേരാൻ ദൂതി ഉത്സാഹിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

42. യത്നം ചെയ്താൽ മനുജ–
ന്നുളവാം നൂനം, വിഭൂതിയോ, മൃതിയോ;

---

39. അയല്ക്കാരി ദരിദ്രയാണ്; അവളുടെ ഭർത്താവ് അകലത്തുമാണ്. അവൾക്ക മനസ്സിളക്കവും, തദ്വാരാ ചാരിത്രഭംഗവും പററാ, താൻ ആഭരണങ്ങളണിഞ്ഞതു കണ്ടാൽ എന്നു ശങ്കിച്ച് അലങ്കരണത്തെ ഉപേക്ഷിച്ച അവളുടെ ചാരിത്രനിഷ്ഠ എത്ര ശ്ലാഘ്യം!

40. ഭവാൻെറ ഇടം (പാർപ്പിടം) എന്നു കരുതി അവൾ തൻെറ മനസ്സിനെയും അങ്ങയെ കണ്ടവ എന്നു കരുതി കണ്ണുകളെയും, ഭവാൻെറ വിരഹത്താൽ മെലിഞ്ഞവ എന്നു കരുതി അവയവങ്ങളെയും സ്നേഹിച്ചുപോരുന്നു. രുചിതങ്ങൾ=പ്രിയപ്പെട്ടവ.

41. അന്യമനസ്കൻ=മറെറാന്നിൽ (മററസ്ത്രീയിൽ) മനസ്സുചെന്നവൻ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

യത്നിക്കാക്കിലുമുണ്ടാ–
മാ മൃതി;–യെന്നാൽ വിഭൂതിയുണ്ടാകാ.

'ദീൎഘവിരഹത്തെയും സ്ത്രീകൾ സഹിക്കും; നീ ഇത്ര വല്ലായ്മപ്പെടുന്നതെന്തിനെ'ന്നു ചോദിച്ച ഒരു സ്ത്രീയോട് വിരഹോൽക്കണ്ഠിതയായ നായിക പറയുന്നു:

43. അമ്മേ, പ്രിയവിരഹത്തെ–
സ്സഹിച്ചുപോരുന്നതാ,ശകൊണ്ടല്ലോ;
മൃതിയെക്കാൾക്കഷ്ട,മൊരേ–
ഗ്രാമത്തിലകന്നിരിക്കൽ ദൃഢം!

ഭൎത്താവിന്റെ ബഹുസ്ത്രീനിരതത്വം ഭാൎയ്യക്കു കൊള്ളാമെന്നു ദൂതി ഈൎഷ്യാവതിയായ നായികയെ ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നു:

44. പരനാരികളെ രമിപ്പി–
ക്കുന്നവനു മനസ്സിലണയുമോമനയാൾ,
സദൃശഗുണം കാണുകയാ–
ല,സദൃശഗുണമൊന്നദൃഷ്ടമാകുകയാൽ!

പ്രണയകുപിതയായ നായികയെ പ്രസാദിപ്പിപ്പാൻ ദൂതി പറയുന്നു:

45. പുഴനീർപ്പൊക്കം പോലാം
യൌവന;–മെണ്ണോ കുതിപ്പു ദിവസങ്ങൾ;

---

42. അവരും ലക്ഷ്മിയെപ്പോലെ ഭവാനോടു ചേരാൻ ഭവാന്റെ പരിശ്രമത്തെ പ്രതീക്ഷിക്കുകയാണ്.

43 അമ്മേ—തന്നെക്കാൾ പ്രായംചെന്നവളോടുള്ള സംബുദ്ധി. ഞങ്ങൾ ഇരുവരും ഒരേ ഗ്രാമത്തിലാണ് താമസിക്കുന്നത്; എന്നാലും സമാഗമമില്ലതാനും!

44. ഓമനയാൾ–പ്രിയതമ. ചില സ്ത്രീകളിൽ ഭാൎയ്യയ്ക്കൊത്ത ഗുണം കാണും; ചിലതിൽ ഒക്കാത്ത ഗുണം അദൃഷ്ടമാകും (=കാണപ്പെടില്ല). അപ്പോൾ സ്വന്തം പ്രിയതമ ഓൎമ്മയിലെത്തും!

45. കെട്ടമാനം—ശപിക്കപ്പെട്ട പ്രണയകോപം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

തിരിയേവരികില്ലിരവുക-
ളെ;–ന്തിനു കെട്ടമാനമെന്മകളേ?

നേരം പുലർന്നാൽ പോകേണമെന്നുറച്ച പ്രിയനെ നിർത്താൻവേണ്ടി, വിരഹാസഹയായ ഒരുവൾ രാത്രിയോടഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു:

46. പുലരിയിലെങ്ങോ പോകും
പ്രിയതമനെന്നുണ്ടു, കേൾപ്പു സംസാരം;
ദേവി, നിശേ, നീണ്ടരുൾക,
നിഷ്ഠുരനാണു് പുലരിയേ പിറക്കൊല്ലാൻ!

പോകാൻ നിശ്ചയിച്ച നായകനെ നിർത്താൻവേണ്ടി നായികയുടെ സഖി പറയുന്നു:

47. പതി യാത്ര ചൊല്ലെയുയിർകൊൾ-
വതിൻ രഹസ്യം വിയോഗസഹമാരിൽ
ചോദിച്ചറിയാൻ പ്രതിഗൃഹ-
മലയുന്നൂ, ഭാവിപഥികപത്നിയഹോ!

സ്വാധീനഭർത്തൃകയായ നായിക ഭർത്താവിന്റെ അന്യസ്ത്രീവൈമുഖ്യത്തെ ആസ്പദമാക്കി, തന്റെ സൌഭാഗ്യത്തിൽ അഭിമാനം കൊള്ളുന്നു:

48. ഈശ്വര, ചേർത്തരുളുകെൻചി-
ത്തേശ്വരനു പരാംഗനാസക്തി ഭവാൻ;

---

46. നിഷ്ഠുരനാൻ—ദയയുള്ളവനാണെങ്കിൽ, വിരഹാസഹയായ പ്രിയതമയെ വിട്ടുപോകാൻ നിശ്ചയിക്കില്ലല്ലോ.

47. വിയോഗസഹമാർ—ഭർത്തൃവിരഹം സഹിക്കുന്ന സ്ത്രീകൾ. ഭാവി......പതിം—പഥികനാകാൻപോകുന്ന (മറുനാട്ടിലേക്കു പോകാൻ ഒരുങ്ങുന്ന)വന്റെ പത്നി. ഭർത്താവ് യാത്രപറയുമ്പോൾ തന്റെ ജീവൻ നില്ക്കും; അങ്ങിനെ ചെയ്യാതെ വിരഹം സഹിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ത്രീകളുണ്ടല്ലോ; അവരോട് അതിന്റെ 'സൂത്രം' എന്തെന്നു ചോദിച്ചറിയാൻ പ്രതിഗൃഹം (വീടുതോറും) ചുററിനടക്കുന്നു.

48. ചിത്തേശ്വരൻ=ഭർത്താവ്. പരാം......ഷക്തി=അന്യസ്ത്രീകളിൽ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒന്നിൽത്തന്നെ രസിപ്പവ-
നറിയില്ലല്ലോ, ശരിയ്ക്കു ഗുണദോഷം!

ഒരുവൾ ഒരു വഴിപോക്കനോടു പറയുന്നു:

49. നട്ടുച്ചവെയിലിനെയിതാ,
പേടിച്ചു,ടലിൻചുവട്ടിലെത്തണലും
വെളിയിൽ വരുന്നീലേതും;
പഥിക, ഭവാനെന്തു വിശ്രമിയ്ക്കാത്തൂ?

വിരഹോൽക്കണ്ഠിതയായ നായിക വൈകി വന്ന പ്രിയനെ ഭംഗ്യന്തരേണ ശകാരിയ്ക്കുന്നു:

50. മമ സുഖമന്വേഷിപ്പാൻ
ദുർല്ലഭനെയുമിങ്ങണച്ചൊരുപകാരം
ചെയ്ത ഭവാനെന്നാവി ക-
ട്ടാലും കുററപ്പെടാ, ജാരമേ!

"പനി മാറിയില്ലേ" എന്നു ചോദിപ്പാൻ ചെന്ന പ്രിയനോടു ഖണ്ഡിതയായ നായിക ഈർഷ്യയോടേ പറയുന്നു:

51. മാറി,യജീർണ്ണപ്പനി മേ
മാറീലി;—തിലാളുകൾക്കു നിനവെന്താം?

ളുടപെട്ടാലറിയാം, എന്റെ അന്യാദൃശഗുണങ്ങൾ എന്നു സൌഭാഗ്യാഭിമാനം.

49 തണൽപോലും പുറത്തേയ്ക്കു വരുന്നില്ല. പിന്നെ ആളുകൾ വരുമോ? ഈ വിജനം കണ്ടിട്ടും ഭവാൻ വിശ്രമിയ്ക്കാത്തതെന്തു്? നമുക്കു നിശ്ശങ്കം രമിയ്ക്കാമല്ലോ!

50 ദുർല്ലഭനേയും (കിട്ടാൻ പ്രയാസമുള്ള ജാരനേയും) എന്റെ സൌഖ്യം അന്വേഷിപ്പാൻ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്ന ഉപകാരിയായ നീ എന്റെ പ്രാണനെ അപഹരിച്ചാൽപ്പോലും കുററക്കാരനാകയില്ല. ജാരമേ, അത്ര മഹത്തായ ഉപകാരമാണ് നീ ചെയ്തതു്!

51 എന്റെ അജീർണ്ണപ്പനി മാറി, അല്ലെങ്കിൽ മാറീല. ഇതിൽ മററുള്ളവർക്കെന്തു വിചാരം? സുഖപൃച്ഛക=സുഖം ചോദിയ്ക്കുന്നവനേ. സുഭഗേ—വ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

സുഖപൃച്ഛക, സുഭഗ, സുഗ-
ന്ധോദാര, തൊടായ്ക, നാററമുള്ളെന്നെ!

വികാരങ്ങളല്ലാൽ ഉപരിരതത്തിലേപ്പെട്ടു സ്വല്പായാസത്താൽത്തന്നേ തളൎന്നുപോയ കോമളാംഗിയെ പ്രിയൻ പരിഹസിയ്ക്കുന്നു:

52. പീലിത്തലമുടി ചിതറി-
ത്തുടകറം വിറക്കൊണ്ടു, കൺ പകുതികൂമ്പി
ഉപരിരതമൊട്ടു ചെയ്തഥ
നിൎത്തിയ നീയറിയണേ, പുമാന്റെയഴൽ!

മുമ്പു പുറംതള്ളപ്പെട്ടവനും, വീണ്ടും പണംകൊണ്ടു വന്നവനുമായ വിടനെ കൈക്കൊള്ളാൻ പ്രേരിപ്പിയ്ക്കുന്ന അമ്മയോടു വേശ്യ പറയുന്നു:

53. പ്രത്യക്ഷവിപ്രിയതയാൽ-
ച്ചേൎച്ചയ്ക്കെതിരായ്ച്ചമഞ്ഞതാം പ്രേമം,
വെച്ചുതിളപ്പിച്ചാറിയ
വെള്ളംപോലേ വിരസമായ്പ്പോം!

തട്ടിപ്പറിക്കാരാൽ തടവിലാക്കപ്പെട്ട സ്ത്രീകളിലൊരുവൾക്കു സ്വഭൎത്താവിന്റെ ശൌൎയ്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള മതിപ്പിനെ ഒരാൾ വിവരിയ്ക്കുന്നു:

54. പതിയുടെയിടിവാൾക്കെതിരും
പടവിൽ ഞാണൊച്ച കേട്ടതോടൊപ്പം,

ഉരെ സ്ത്രീകൾക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവനേ. സുഗന്ധോദര—അവയുടെ ദേഹങ്ങളിൽ പകന്ന മഹാസുഗന്ധമുള്ളവനേ. നാററം—പരഗന്ധം. എന്നെ തൊട്ട്, പ്രിയതമരിൽനിന്നു കിട്ടിയ സുഗന്ധത്തെ ദുഷിപ്പിയ്ക്കേണ്ടാ!

52 ഇടയ്ക്കുവെച്ചു നിൎത്തിയാൽ പുരുഷന്മാൎക്കുണ്ടാകുന്ന സങ്കടം മനസ്സിലാക്കേണമേ!

53 പ്രത്യ......തയാൽ=അപ്രിയം നേരെ കാണപ്പെടുന്നതിനാൽ. വിരസം—സ്വാദില്ലാത്തത്.

54 'ഇടിവാളൊച്ചയ്ക്കൊത്ത പോൎവില്ലിൻഞാണൊലി കേട്ടില്ലേ, അത് എന്റെ ഭൎത്താവിന്റേതാണ്. അദ്ദേഹം തസ്കരസംഘത്തെ ജയിച്ചു

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കൂട്ടുതടവുകാരികളുടെ
കണ്ണീരും തോർത്തിനാൾ തടവുകാരി!

ഒരു തടവുകാരിയിൽ അനുരക്തനായ തസ്കരയുവാവ് ഭർത്തൃശൗര്യാഭിമാനിനിയായ അവൾക്ക് ഉത്സാഹഭംഗം വരുത്താനായി പറയുന്നു:

55. ഇത,കാലഗർജ്ജിതാംബുദ-
മിടിവാൾ വീഴിച്ചതിന്റെ മാറ്റൊലിയാം;
പതിഞാണൊലിയെന്നു, വൃഥാ
പുളകം കൊള്ളുന്നു തടവുപെണ്ണേ, നീ!

ഒരു വേശ്യാമാതാവു മററു വിടന്മാരെ കൊതിപ്പിയ്ക്കാൻ, മകളുടെ അതിയായ സൌകുമാര്യവും സുരതക്ഷമതാഭാവവും വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു, മുമ്പത്തെ വിടനെ ശകാരിയ്ക്കുന്ന നാട്യത്തിൽ പറയുന്നു:

56. ആവാ, മാവാമെന്നു-
ക്കെട്ടവിരുതൻ രതി തുലോം മുതിക്കുകയാൽ,
വാടിയവാകപ്പൂവുകൾ
പോലായിതി,വൾക്കവയവങ്ങൾ!

ഒരുവളുടെ അനുരാഗാതിശയം ദൂതി നായകനെ അറിയിയ്ക്കുന്നു:

57. മററുയുവാക്കളെ നണ്ണും-
ത,യി പാമര, ലോകരീതിയും തള്ളി

നമ്മെ തടവിൽനിന്നു വിട്ടുവിടും' എന്നു പറഞ്ഞു കണ്ണീരും തോർത്തിനാൾ (കണ്ണീർ തുടച്ചു) കൂട്ടുകാരെയും ആശ്വസിപ്പിച്ചു.

55 അകാ......ഒം—അകാലത്തിരമ്പുന്ന മേഘം. ഇത് ഇടിവാളിന്റെ മാറ്റൊലിയാണ്; ഭർത്താവിന്റെ ഞാണൊലിയാണെന്നു വിചാരിച്ചു നീ ആഹ്ലാദിച്ചു കോൾമയിർക്കൊള്ളുന്നതു വെറുതേ. നിനക്കു മോചനമില്ല. എന്നോടു ചേർന്നുകൊള്ളുക!

56 വാകം=നെന്മേനിവാക.

57 അയി പാമര=അല്ലയോ കഥയില്ലാത്തവനേ. ലോകരീതി—നാട്ടു

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ചുററി നടക്കുകയാണവ-
ളെങ്ങും മിഴി നീട്ടി,യങ്ങയെച്ചൊല്ലി!

ഭാൎയ്യമാർ വളരെയുള്ള ഒരുവൻെറ സതിയായ ഭാൎയ്യ ശ്വശ്രുവിനോടു ഭൎത്താവിൻെറ ശൌൎയ്യവും, അസതികളായ സപത്നിമാരുടെ അഭിസരണോദ്യമവും സൂചിപ്പിക്കുന്നു:

58. ഇന്നോ പോയാനവിടു-
ന്നി;-ന്നോ നാട്ടാൎക്കുറക്കമില്ലാതായ്;
ഇന്നേ ഗോദാവരിയുടെ
കരകൾ പരം മഞ്ഞളിച്ചു, മഞ്ഞളിനാൽ!

ഒരു കലീനനവോഢയ്ക്കു് ഒരു ചാൎച്ചക്കാരി ഉപദേശം കൊടുക്കുന്നു:

59. ദേവരനാടെയനുചിതമാം
ഭാവമമൎഷസ്വഭാവനാം പ്രിയനിൽ
പറയില്ല, ഗൃഹച്ഛിദ്രം
കരുതിച്ചടവേല്ലൂ, മുത്തമസ്നുഷയാൾ.

കലഹാന്തരിതയായ നായികയുടെ ഉള്ളറിയാൻവേണ്ടി ചോദിച്ച കാന്തനോടു സഖി പറയുന്നു:,

---

മൎയ്യാദ. അങ്ങയെച്ചൊല്ലി—ഭവാനെ ഒന്നു കണ്ടെത്താൻ.

58 അവിടുന്നു്—പോരാളിയായ അദ്ദേഹം പോയപ്പോൾ ആളുകൾക്കു ചോരാദിഭയംമൂലം ഉറക്കം വരാതായി. എന്നാൽ എൻെറ ചാരിത്രഹീനകളായ സപത്നിമാർ അഭിസരിപ്പാൻ ഒരുങ്ങുകയാണു്: അവർ കുളിക്കാനുപയോഗിച്ച മഞ്ഞൾകൊണ്ടു ഗോദാവരീതീരങ്ങൾ മഞ്ഞനിറത്തിലായിരിക്കുന്നു.

59 ദേവരൻ (=ഭൎത്താവിൻെറ അനുജൻ) തന്നെ കാമിക്കുക; ഭൎത്താവു് ശുണ്ഠിക്കാരനും. ഈ സ്ഥിതിയിൽ, ദേവരൻെറ ദുൎവിചാരം ഉത്തമയായ സ്നുഷ (=വധു) ഭൎത്താവിൻെറ അടുക്കൽ പറയില്ല. ഗൃഹച്ഛിദ്രം വന്നുകൂടുമെന്നു ശങ്കിച്ചു (ദുഃഖത്താൽ) മെലിയുകയേ ചെയ്യൂ. നീയും ഇതിൻവിധം ചെയ്യേണമെന്നുപദേശം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

60. ഹൃദയാനീതപ്രിയനൊടു
ചേന്നു,രിശത്തിന്റെ ഹേതു നണ്ണിയിവാം
താനേ കലഹിയ്ക്കുന്നു;
തോഴികളോ, കേഴ്വു—പരിഹസിപ്പീലാ!

ഗൂഢസമാഗമാഭിലാഷിയായ നാഗരികനോട് ഒരു കുലീനയായ അഭിസാരിക വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടേ പറയുന്നു:

61. ഹൃദയജ്ഞരുമായ്ച്ചെയ്യുവ-
തവസാനിയ്ക്കായ്കിലും വരുന്നു സുഖം,
ഇതരരുമായ്ച്ചെയ്യുവത-
ങ്ങവസാനിച്ചാലുമുളവാകാ!

പോകാൻ തുടങ്ങുന്ന കാന്തനെ നിർത്താൻ, നായിക വർഷാകാലാരംഭം സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു പറയുന്നു:

62. ഒട്ടു തുറന്നൊരു ചിപ്പിയ-
ളുക്കിലെഴുന്നരണവാൽമുനയ്യൊപ്പം,
നോക്കുവിന,ണ്ടി പഴുത്തൊരു
മാങ്ങായിൻ ഞെട്ടി വെളിയിലെയ്യ്ക്കത്തി!

ഒരു യുവതി സങ്കേതഗൃഹത്തിന്റെ ജീർണ്ണതയും ജനസഞ്ചാരമില്ലായ്മയും സൂചിപ്പിച്ചു, ജാരന്റെ പേടിയും വെമ്പലും ശമിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

63. മച്ചിലെ മാറാലയിലൊരു
ലൂതയിതാ, കാല്കറം പൊക്കി നില്ക്കുന്നു,
ഒററയിലഞ്ഞിപ്പൂവൊരു
ചെറുനൂലിൽക്കോർത്തതിന്നൊപ്പം!

---

60 ഇവാം സങ്കല്പംകൊണ്ടു കാന്തനെ വരുത്തി, താനേ (മററാരുമില്ലാതെ) കലഹിച്ചുപോരുന്നു; അവളുടെ മനസ്സംഗാതിശയം കണ്ടിട്ടു സഖിമാർ പരിഹസിയ്ക്കുന്നതിന്നുപകരം സങ്കടപ്പെട്ടു കരയുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്!

61 ഹൃദയജ്ഞർ=ഉള്ളറിഞ്ഞവർ.

63 ലൂത=മാറാലപ്പ്രാണി; ചിലന്തി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പഴയ കോവിലിൽ ആരുമുണ്ടാകില്ലെന്ന് ഒരു കുലട ജാരനെ സങ്കേതം അറിയിക്കുന്നു:

64. മുകളിലൊരിത്തിരി കാണും
കോൽമേലമരും പിറാക്കളുതന്നൊലിയാൽ
നൊന്തു ഞെരങ്ങുകയാണോ,
ശൂലത്തിൽക്കോർത്തപോലെയാം കോവിൽ!

"ഭർത്താവിനു തന്നെ സ്നേഹം തോന്നാത്ത ഒരു ദുർഭഗയായ എന്നെക്കൊണ്ടു താങ്കൾക്കെന്തുവേണം" എന്നു നിരസിക്കുന്ന നായികയോടു കാമുകൻ യുക്തിവാദം തുടരുന്നു:

65. അൻപില്ല നിന്നിലായാൾ-
ക്കെങ്കിൽ,ത്തളരാതുറങ്ങുകെന്നോ നീ,
പുതുപാൽ കുടിച്ചു മത്തേ-
ന്തിയൊരെരുമക്കുട്ടിപോലെ നിച്ചലുമേ!

പ്രോഷിതഭർത്തൃകയായ കുലടയോട് ഒരു ചാർച്ചക്കാരി അപവാദഭയത്താൽ പറയുന്നു:

66. നെടിയ ഹിമാഗമനിശകളി-
ലിടമുറിയാതെ കിടന്നുറങ്ങാം തേ;
സുചിരപ്രോഷിതപതികേ,
സമുചിതമല്ലാ, പകലുറക്കം!

---

64 താഴികക്കുടം വെച്ചിരുന്നതാണ്, മുകൾ; താഴികക്കുടം ഉടഞ്ഞു പോയിരിക്കുന്നു. കോവിലിനെ അമ്പലത്തിന്റെ ഉള്ളിലെയ്ക്കു കുത്തിയിറക്കപ്പെട്ട ശൂലത്തിന്റെ അഗ്രമാക്കികല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. നൊന്തു—ശൂലം കുത്തിയിറക്കിയതിനാൽ വേദനപ്പെട്ട്.

65 അയാൾക്കു നിങ്കൽ സ്നേഹമില്ലെങ്കിൽ, നീ രാത്രി മുഴുവൻ ഉറങ്ങുക തന്നെയോ? വേറെയില്ലേ, പുരുഷന്മാർ! നിച്ചലും=നിത്യം.

66 ഭർത്താവ് ഏറെനാളായി അകലത്തു പോയിരിക്കുന്നു; ഹേമന്തത്തിലെ നീണ്ട രാത്രികളിൽ അവിച്ഛിന്നമായി ഉറങ്ങാം. എന്നിരിക്കെ, ഇങ്ങനെ പകലുറങ്ങിയാൽ, ആളുകൾ എന്തെന്തു പറഞ്ഞുണ്ടാക്കില്ല?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

"കാല്ക്കളിൽ ചളിപററാതിരിപ്പാനാണ്, സ്നേഹത്താലല്ല, ഇവളെന്റെ കാലടിപ്പാടുകളിൽ കാൽ വെച്ചു നടന്നത്." എന്നിങ്ങനെ വാസ്തവം മറയ്ക്കാൻനോക്കുന്ന യുവാവിനോട് ഒരുവൾ ചോദിക്കുന്നു:

67. ചളികരുതിയാണു, നിൻകാ-
ലടിയിൽക്കഴൽവെച്ചതലസഗതയെങ്കിൽ,
സുഭഗ, ഭവാനുടെയുടലിതു
പുളകിതമായ്ത്തീർന്നതെന്തുകൊണ്ടാവാം?

അത്യന്തരക്തനെങ്കിലും ദാനപിശുക്കനായ വിടനെ പഴിപ്പാൻ വേശ്യാമാതാവു മകൾക്ക് ഒരുപദേശമായി വരുമാറു പറയുന്നു:

68. വിലസാ വൈകിയൊരുത്സവ,-
മതിപുലർകാലത്തു വാർമതി കണക്കേ;
പരിണതിവിരസം കാമം
പോലെ,യനൌദാര്യമാം പ്രമോദവുമേ!

ആരംഭത്തിൽത്തന്നേ ഇണക്കവും പിണക്കവും വിദഗ്ദ്ധക്കു മനസ്സിലാവുമെന്നതിന്ന് ഒരുവൻ ഉദാഹരണം പറയുന്നു:

69. കരതാർ പിടിക്കുമളവേ
ഗിരിജാസൌഭാഗ്യമാളിമാർ കണ്ടു,

---

67 അലസഗത=(മന്ദഗാമിനി)ക്ക് ഒരു പുരുഷന്റെ വേഗത്തിൽ നടക്കുക തന്നെ ദുഷ്കരം. അവൾ കാലടിപ്പാട്ടിൽ കാൽ വെച്ചതിനാൽത്തന്നെ കാമുകൻ കോൾമയിർക്കൊണ്ടുപോയി!

68 പരിണതിവിരസം=അവസാനത്തിൽ വിരസമായിത്തീരുന്ന. ഔദാര്യം (പണം കൊടുക്കൽ) ഇല്ലാത്ത സന്തോഷം ശോഭിക്കില്ല; നേരം നന്നെ വെളുത്താൽ ചന്ദ്രനും, സമയത്തല്ലാത്ത ഉത്സവവുമെന്നപോലെ നിറംകെട്ടിരിക്കയേ ഉള്ളൂ!

69 പാർവതിക്കു ഭയം തോന്നാതിരിപ്പാനാണ്, വാസുകി (പാമ്പു) വള...

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഗിരിശൻ വാസുകിവളയെ-
പ്പെരുതകലത്തെയ്ക്കു നീക്കുകയാൽ!

ദൂരത്തെയ്ക്കു പോയ ഭർത്താവു, മഴ തുടങ്ങുമ്പോഴെയ്ക്കും തിരിച്ചുവരാമെന്നാണ് പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തിരിയ്ക്കുന്നത്; അതിൻപ്രകാരം വന്നെത്താത്തതിനാൽ വല്ലായ്മപ്പെടുന്ന നായികയെ സഖി സമാശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

70. ഇവ, വേനലിൽ വനദഹന-
കരികൊണ്ടു കറുത്ത വിന്ധ്യശിഖരങ്ങൾ;
പ്രോഷിതപതികേ, മാഴ്കാ-
യ്ക,ഭിനവവർഷാംബുദങ്ങളല്ലല്ലോ!

പ്രഥമസംഗമത്തിൽത്തന്നേ അത്യന്തരാഗം കാണിയ്ക്കുന്ന ബഹുഭാര്യനായ പ്രിയതമനെ നായിക വിലക്കുന്നു:

71. എത്രയ്ക്കു സാദ്ധ്യമെന്നാ-
ലത്രയ്ക്കേ, നല്കുവേണ്ടു മേ പ്രണയം:
പ്രീതി നിലച്ചാൽ വരുമഴ-
ലെല്ലാവർക്കും സഹിയ്ക്കുവയ്യല്ലോ!

'പ്രിയേ, ഇപ്പോഴും എന്താണീ മുഷിച്ചിൽ' എന്നു ചോദിച്ച പ്രിയനോട് ഒരു മാനവതിയുടെ മറുപടി:

72. പ്രിയമാരേറിയ പുരുഷ-
ന്നരിമപ്പെട്ടോൾക്കൊരഞ്ചുനാൾ തേടാം;
ആരാമതെന്നു തേടാം:
പാരിൽ വെട്ടപ്പം പരപ്പമെങ്ങുള്ള?

യെ അകലത്തെയ്ക്കു നീക്കിയത്; ഇതുകൊണ്ടറിയാം, ഗിരിജയുടെ സൌഭാഗ്യം (=ഭർത്തൃപ്രിയാത്വം).

70 പ്രോഷിതപതികേ=പതി (ഭർത്താവ്) അകലെപ്പോയിരിയ്ക്കുന്നവളേ. വനദഹനൻ=കാട്ടുതീയ്.

71 സഹിയ്ക്കുന്നവരുണ്ടാകാം; ഞാനങ്ങിനെയാവില്ല! പ്രീതി=പ്രേമം.

72 മൂലം സന്ദിഗ്ദ്ധം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൾ സ്വഭർത്താവിന് അന്യാംഗനാസക്തിക്കവകാശമില്ലെന്നു സമർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു, തന്റെ സൌഭാഗ്യത്തെയും അനുരാഗാധിക്യത്തെയും വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

73. എന്നുടെയേതേതംഗം
കണ്ണിമവെട്ടാതെ നോക്കുമദ്ദേഹം,
അതതു മറയ്ക്കും ഞാനോ,–
സുഭഗൻ കാണേണമെന്ന കാംക്ഷയൊടേ!

കലഹാന്തരിതയായ നായികയെ കനിയിപ്പാൻ പ്രിയനെ സഖി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു:

74. മുറുകെ മുഷിഞ്ഞാലുമിവൾ–
ക്കരിമപ്പെട്ടോനിലുള്ളതാമരിശം
കുരുകുരനെച്ചോർന്നിടുമേ,
നിറയെക്കയ്യിൽപ്പിടിച്ച മണൽ പോലെ!

ഒരുവൾ സമയദൈർഘ്യത്തിനായി, പ്രിയനെ മറ്റൊന്നിൽ ശ്രദ്ധിപ്പിക്കുന്നു:

75. നോക്കുക: തത്തപ്പറവ–
പ്പരിഷയിതാ, മുകളിൽനിന്നിറങ്ങുന്നു,
ഗഗനശ്രീഗളവിഗളിത–
മരകതമാണിക്യകണ്ഠിക കണക്കേ!

കുററം ചെയ്ത ഭർത്താവിനോടൊപ്പം തടവിലിടപ്പെട്ട ഒരുവൾ ജാരപ്രേഷിതയായ ദൂതിയോടു പറയുന്നു:

---

73 മറയ്ക്കുന്നതോടുകൂടിത്തന്നെ, അദ്ദേഹം കാണണമെന്നു ഞാനാശിയ്ക്കുകയും ചെയ്യും!

74 കുരുകുരനെ—മണൽ ചോർന്നുപോകുമ്പോളത്തെ ഒച്ച. അരിമപ്പെട്ടോൻ=പ്രിയൻ

75 ഗഗ......കണ്ഠിക=ഗഗന ശ്രീയുടെ (ആകാശലക്ഷ്മിയാകുന്ന സുന്ദരിയുടെ) കണ്ഠത്തിൽനിന്നൂർന്നുവീണ മരകതമാണിക്യങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള കണ്ഠിക (കണ്ഠാഭരണം). തത്തകളുടെ പച്ചവർണ്ണത്തെ മരകതത്തോടും ചുടുത്ത കൊക്കിനെ മാണിക്യത്തോടും ഉപമിച്ചിരിക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

76. പരദേശേ ബന്ധനവും
പരിതാപദമല്ലെനിയ്ക്കു ദുൎഗ്ഗതിയും,
പ്രണയികളഭിലഷിതാൎത്ഥം
നേടാതെ തിരിച്ചുപോവതിന്നൊപ്പം!

ഒരു വഴിപോക്കനെന്ന നാട്യത്തിൽ രാത്രിയിൽ ഇറയത്തു വന്നുകിടന്ന ജാരനെപ്പററി കലടയോടു ദൂതി പറയുന്നു:

77. കാട്ടിൽ മരത്തടി കത്തി-
ച്ചുടൽ കാക്കാം, ഗ്രാമസീമ്നി പുൽകൊണ്ടും;
നഗരത്തിലോ, തണുപ്പാ-
ലഴൽ പൂണ്ടു വിറയ്ക്കുയാണു വഴിപോക്കൻ!

ഒരു നാഗരികൻ ഒരു കാമിനിയെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ തൻെറ വിദഗ്ദ്ധകാമുകതയെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

78. ചൊടി തൊടവേ തല കുതറി-
ക്കുറുനിരകളുലഞ്ഞ തന്വിതൻവദനം
ഞാനോൎക്കുന്നേൻ, പരിമള-
തരളാളിപരീതനളിനസമം!

ഒരു വിടൻ കൂട്ടുകാരനെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ, ഒരുത്തിയുടെ സൌന്ദൎയ്യഗവ്വിനെ സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

---

76 മറുനാട്ടിൽ തുറുങ്കിൽക്കിടക്കുക, ദുൎഗ്ഗതി (ദാരിദ്ര്യം) എന്നിവ സഹിയ്ക്കാം; പ്രണയികാം=(സ്നേഹമുള്ളവർ) ചെയ്ത അപേക്ഷയെ നിറവേററാതെ; അവരെ വൃഥാ തിരിച്ചയയ്ക്കുക എന്നതാണ്, എനിയ്ക്കു സഹിയ്ക്കവയ്യാത്ത സങ്കടം!

77 നഗരത്തിലാകട്ടെ, മരത്തടിയും കിട്ടില്ല, പുല്ലും (വയ്ക്കോലും) കിട്ടില്ല. ഈ സാധുവഴിപോക്കനെ തണുപ്പിൽനിന്നു രക്ഷിപ്പാൻ നീതന്നെ വേണം!

78 തര......സമം=സുഗന്ധംമൂലം പാറിപ്പറക്കുന്ന വണ്ടുകളാൽ ചുററപ്പെട്ട താമരപ്പൂവിനു തുല്യം. വദനത്തിൻെറ വിശേഷണം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

79. ഉത്സാഹേന സപത്നിക-
ളുത്സവകാലേ കളിച്ചണി ധരിയ്ക്കേ,
നീരാടാൻ തുനിയാതേ
ചാരുതയെക്കാട്ടിനാൾ വധൂരത്നം!

ഒരു ഋതുസ്നാതയുടെ ദേഹശുചീകരണോദ്യമം കണ്ടിട്ട്, ഒരു കാമി ചോദിയ്ക്കുന്നു:

80. കളിമഞ്ഞൾ ചേൎന്ന ചീപ്പിൻ
മുനയിടകളിൽ നേൎത്തുമൂൎത്ത മുളമുള്ളാൽ
കത്തി വെട്ടപ്പു വരുത്തും
നീയിന്നെവനെക്കൃതാൎത്ഥനാക്കീട്ടും?

വിദേശത്തെയ്ക്കു പോകാൻ തുടങ്ങുന്ന നായകനെ നിൎത്താനായി നായികാസഖി ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

81. ഇടിയും കാണാതായാ-
ല,ധികം കണ്ടാലുമിടിയുമനുരാഗം,
ഏഷണിക്കൂട്ടന്മാരുടെ
പാഴ്വചനത്താലുമിങ്ങിടിയും:

82. കാണാതായാൽ സ്നേഹം-
ക്ക,ധികം കണ്ടാൽ നികൃഷ്ടപുരുഷന്നാം,
ഏഷണിക്കൂട്ടന്മാരുടെ
പാഴ്വചനത്താൽ ഖലന്നുമങ്ങനെന്നാം.

പ്രഥമഗൎഭയായ നായിക പ്രസവജന്യമായ യൌവനക്ഷയത്തിലും സ്നേഹിയ്ക്കപ്പെടേണ്ടവൾ തന്നെ എന്ന് സഖി നായകനെ ധരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

---

79 അണി=ആഭരണം. സ്വഭാവസുന്ദരമായ ആകൃതിയ്ക്കെന്തിനു, സ്നാനാലംകരണാദികൾ? ചാരുത=സൌന്ദൎയ്യം.

80 കളിമഞ്ഞൾ—കളിയ്ക്കുമ്പോൾ ഉപയോഗിച്ച മഞ്ഞൾ. ചീപ്പ്—തലമുടി ചീകുന്ന സാധനം. ഇത്രയും ശുചിത്വം വരുത്തുന്ന നിന്നെ ഇന്ന് ഏതൊരു ഭാഗ്യവാൻ പുണരും?

81-82 സ്നേഹഭംഗകാരണങ്ങൾ; അവ ആരാരിൽ ഫലിയ്ക്കുമെന്നും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

83. 'ഉന്നതമാം നിലയിതിൽ നി-
ന്നുദരോപരി വീഴ്കിൽ നാമഴൽപ്പെട്ടമേ'
എന്നോർക്കമൂലമാവാം,
മുലകൾക്കു മുഖം കറുത്തതഹോ!

കാമുകന്റെ അനുരാഗാതിശയത്തെ ദൂതി നായികയോടു പറയുന്നു:

84. നിന്നെ നിനച്ചത്രമെലി-
ഞ്ഞിരിപ്പു, സദ്ഭാര്യനക്കൃഷകപുത്രൻ:
ഈർഷ്യാവതിയാം പത്നിയു-
മവനു ശുഭേ, ദൂതിയായ്ച്ചമഞ്ഞല്ലോ!

കലഹിതയായ നായിക വൈകിച്ചെന്ന കാന്തനെ സസ്നേഹം ശകാരിക്കുന്നു:

85. മര്യാദയോർത്തു വന്നവ-
നെങ്കിലുമെന്നെബ്ഭവാൻ സുഖിപ്പിപ്പൂ;
സുഭഗ, ഭവാൻ പ്രണയത്താൽ-
ച്ചെന്ന വധുക്കളുടെ സൌഖ്യമെന്താവാം!

---

83 ഉദരോപരി=വയറിന്മേൽ. ഉന്നതസ്ഥിതിയിൽനിന്നു വയറിന്മേൽ വീഴുക (വയറു പോറ്റാൻ വഴി നോക്കേണ്ടിവരിക)യാകുന്ന ദുർദ്ദശ പറ്റിയാലത്തെ സങ്കടം. ചെറുതല്ലല്ലോ!

84 സദ്ഭാര്യൻ=നല്ല(സുന്ദരിയായ) ഭാര്യയുള്ളവൻ. കൃഷകപുത്രൻ=കൃഷിക്കാരന്റെ മകൻ, കൃഷകയുവാവ് ഈർഷ്യയുള്ള ഭാര്യതന്നെ ദൂതിയായി പുറപ്പെട്ടതു ഭർത്തൃമരണഭയത്താലാണല്ലോ; ഇത്രയും കഷ്ടത്തിൽപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആ യുവാവിനെ നീ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതായാൽ നിനക്കു നരഹത്യാപാപം പറ്റും! ശുഭേ=സുന്ദരി. അവന്റെ ഭാര്യ സുന്ദരിയായിരിക്കെ, അവൻ നിന്നെ കാമിച്ചതു, നിന്റെ സൌന്ദര്യാധിക്യംകൊണ്ടുതന്നെ എന്ന സ്തുതി ധ്വനിക്കുന്നു.

85 ഭവാൻ എന്റെ അടുക്കൽ വന്നതു മര്യാദ കരുതിമാത്രമാണ്; എന്നിട്ടും എനിക്കെത്ര മനസ്സുഖം; അപ്പോൾ ഭവാൻ സ്നേഹംകൊണ്ടു പ്രാപിച്ച വധുക്ക(സ്ത്രീക)ളുടെ സുഖം എന്തായിരിക്കും!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പ്രഹരിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടും ഭർത്താവു തുലോം ഉപചരിയ്ക്കുന്നു എന്നിങ്ങിനെ, ഒരുത്തി തൻെറ സൌഭാഗ്യത്തെ പ്രഖ്യാപിയ്ക്കുന്നു:

86. തച്ചേനൊരു കയ്യാൽ ഞാൻ;
നോവറുവാനുതിനാനവനതിന്മേൽ;
മറ്റെക്കൈകൊണ്ടവനുടെ
കണ്ണത്തെച്ചുററിനേൻ, ചിരിച്ചഥ ഞാൻ!

പ്രണയകലഹത്താൽ ഇറങ്ങിപ്പോയി, കാന്തനാൽ അനുഗമിയ്ക്കപ്പെടുന്ന നായികയെ സഖി പിന്തിരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

87. അരിശനടിപ്പോടിഹ പി-
ന്തിരിഞ്ഞ നിൻ പൃഷ്ഠജാതരോമാഞ്ചം,
മനമഭിമുഖമാണെന്നു
ചൊല്ലിക്കൊള്ളും, വരുന്ന കണവനൊടായ്!

ദീൎഘരോഷംപൂണ്ട നായികയ്ക്ക് ഒരുപദേശമാകുമാറ് മറ്റൊരു മാനിനിയെ സഖി പുകഴ്ത്തുന്നു:

88. അനുനയവിധിയാൽ മുഴുവനു-
മററിട്ടില്ലരിശമെന്നതറിയിപ്പാൻ,
വിജനത്തിലുമൊരൊരുക്കം
നിലനിൎത്തുമവൾക്കുതന്നെ വിരുതേറും!

ഒരുത്തിയിൽ തന്നെ അനുരാഗമിയന്ന ബഹുഭാൎയ്യനായ നായകനോട് ഒരുവൾ കൃഷ്ണനോടെന്നപോലെ പറയുന്നു:

---

86 അഗി[illegible]—തച്ചു കയ്യു[illegible]. അ[illegible] എന്ന ഭയത്താലാണ്, ഉഴറിയത്.

87 നിൻെറ പൃഷ്ഠജാത (പുറത്തുണ്ടായ) രോമാഞ്ചം കണ്ടാൽ കാന്തനു മനസ്സിലാവും, നിൻെറ മനസ്സ് അനുകൂലംതന്നെയാണെന്നു; അതു കാണത്തക്കവണ്ണം പിന്തിരിഞ്ഞുനിന്നുകൊള്ളുക. അപ്പോൾ കണവൻ പിറകെ വന്നുകൊള്ളും.

88 അനുനയവിധി=പ്രസാദിപ്പിയ്ക്കൽ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

89. രാധയുടെ കണ്ണിലെപ്പൊടി-
യൂതിക്കളയുന്നതോടുകൂടിയഹോ,
ഈ മററിടയത്തികളുടെ
മേന്മയകററുന്നുണ്ടു നീ കൃഷ്ണ!

പലവുരു കുററംചെയ്തിട്ടു മാപ്പു ചോദിക്കുന്ന കാന്തനോട് ഈർഷ്യാവതിയായ നായിക പറയുന്നു:

90. ചെയ്തവയോ, സുഭഗ, ഭവാൻ
ചെയ്യുവയോ, ചെയ്യുവാനിരിപ്പവയോ,
അപരാധങ്ങളിലെവ ഞാൻ,
പറക, പൊറുക്കേണ്ടു ലജ്ജകെട്ടവനേ!

ദുർവിദഗ്ധനായ നായകനു ദൂതി ഉപദേശം നല്കുന്നു:

91. എവർക്കാട്ടാ പ്രഭുഭാവം,
കുപിതയെയെവർ ദാസർ പോലെ കനിയിക്കും,
അവരേ പ്രിയരംഗനമാ-
ർക്കേ;-ജളമാന്മാർ, മററുപാവങ്ങളാം!

പ്രിയതമ ഗർഭിണിയായപ്പോൾ പ്രേമം കുറഞ്ഞുതുടങ്ങിയ നായകനെ ഭ്രമരാപദേശേന ദൂതി പഴിക്കുന്നു:

92. മുമ്പാദരവാൽ വണ്ടേ,
വിഹരിക്കാറില്ല മററു പൂക്കളിൽ നീ;
ഇന്നു,ദിതഫലഭരത്താൽ-
ക്കനത്ത മാലതിയെ നീയുപേക്ഷിപ്പൂ!

---

89 രാധയുടെ കണ്ണിലെപ്പൊടി പോകുന്നതോടൊപ്പം മററിടയത്തികളുടെ മേന്മയും പോകുന്നു: കൃഷ്ണനു രാധയിങ്കലാണ് അധികം സ്നേഹമെന്നു കാണുന്നത് അവൾക്കൊരു കുറച്ചിലല്ലേ!

91 പ്രഭുഭാവം=പ്രഭുത്വം.

92 ആദരവാൽ—മാലതിയെ (പിച്ചകവള്ളിയെ)ക്കുറിച്ചുള്ള ബഹുമാനത്താൽ. നായികയുടെ ഗർഭാലസ്യം, ഉപരിസുരതാക്ഷമത്വം എന്നിവ ധ്വനിക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരു നാഗരികനുവേണ്ടി ദൂതിയായിച്ചമഞ്ഞ് ആയാളുടെ സൌന്ദൎയ്യം വൎണ്ണിച്ച അമ്മായിയോട്, ആയാളിൽ അനുരക്തയായ നായിക പറയുന്നു:

93. അമ്മായി, മതിവരെയും
കാണേണ്ടുന്നവനെയൊന്നു കണ്ടതിനാൽ
തീൎന്നില്ല തൃഷ്ണയേ മമ
കിനാവിൽ വെള്ളം കുടിയ്ക്കയാൽപ്പോലേ!

'നമ്മുടെ സങ്കേതസ്ഥാനമായിരുന്ന പേരാൽമരം പുഴങ്ങിവീണുപോയി; നാം വേറെ സങ്കേതം കണ്ടുപിടിയ്ക്കണം' എന്നു ജാരനെ ധരിപ്പിപ്പാൻ, ഒരു കുലട സജ്ജനപ്രശംസാവ്യാജേന പറയുന്നു:

94. എവിടമലംകൃതമായ് ന-
ല്ലവരാല,വർ വിട്ടകിലസ്ഥലംതന്നേ,
ഊരിന്നരികത്തിൽക്കട
പുഴങ്ങി വീണോരു വടമരം പോലാം!

'എന്നെ ഓൎമ്മിയ്ക്കണേ!' എന്നു യാത്ര പറഞ്ഞു പോകാൻ തുടങ്ങുന്ന പ്രിയനോടു നായിക പറയുന്നു:

95. ഹൃദയത്തിൽനിന്നു ഞൊടിയിട-
യെങ്കിലുമൊഴിവോനെയല്ലി,യോൎക്കേണ്ടു?
ഓൎക്കേണ്ടിവരുവതോടേ
നടകൊണ്ടുകഴിഞ്ഞു രാഗമശരണമായ്!

സ്നേഹക്ഷറവുമൂലം കാണൽതന്നേ ചുരുങ്ങിയ നായകനെ ഇണക്കുവാൻ ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം വൎണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

---

93 തൃഷ്ണായ(=തൃഷ്ണ, ദാഹം തന്നെ) തീൎന്നില്ല (ശമിച്ചില്ല). സ്വപ്നത്തിൽ കുടിച്ച വെള്ളംകൊണ്ടു ദാഹം മാറില്ലല്ലൊ.

94 ഊര്=ഗ്രാമം. വടമരം=പേരാൽവൃക്ഷം.

95 രാഗം=പ്രേമം. അശരണം=നിരാലംബം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

96. ന്യാസം പോലേ നിന്നുടെ
ദന്തക്ഷതമണ്ഡലം കവിളിലിന്നും
പുതുപുളകവേലികെട്ടി-
സ്സംരക്ഷിയ്ക്കുന്നു, സാധു പൈതലവൾ!

'കാര്യഗൌരവത്താലാണ് കാന്തൻ നിശ്ചിതസമയത്തു വരാത്തതെ'ന്ന് ആശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്ന അമ്മായിയോട് നായിക നിർവ്വേദത്തോടും അസൂയയോടും കൂടി പറയുന്നു:

97. മാമ്പൂ കണ്ടേൻ, മധുമണ-
മേറേൻ, തെങ്കാററിനെസ്സഹിച്ചേൻ ഞാൻ;
കാര്യങ്ങളവർതന്നൊ വലിയവ!—
യാർക്കാരിൽ സ്നേഹമമ്മായി ?

'ഭർത്താവ് എപ്പോഴും അരികത്തുള്ളതിനാൽ, അദ്ദേഹം മറുനാട്ടിൽപ്പോയി തിരിച്ചെത്തിയാലത്തെ രസം നീ അനുഭവിച്ചിട്ടില്ല' എന്നഭിപ്രായപ്പെട്ട സഖിയോട് സ്വാധീനഭർത്തൃകയായ നായിക പറയുന്നു:

98. വിഹരിച്ചിട്ടൊരടി ഗമി-
ച്ചദ്ദേഹം പുണരുവാൻ തിരിച്ചണകേ
പ്രോഷിതഭർത്തൃകയാം ഞാ-
ന;-ദ്ദേഹം ഹാ, പ്രവാസിയുമാം!

ഒരു യുവാവിങ്കൽ അഭിലാഷം ജനിച്ച വേശ്യ സ്വഭർത്താവിനെക്കുറിച്ചു വൈരാഗ്യം സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

---

96 ന്യാസം=സൂക്ഷിപ്പാൻ ഏല്പിയ്ക്കപ്പെട്ട വസ്തു. ദന്തക്ഷതമണ്ഡലം=പട്ടത്തെ പല്ലു കൊണ്ടുണ്ടായ മുറിവിന്റെ വട്ടം.

97 ഒരു വിരഹിണി മാമ്പൂവു കാണുകയും മററും ചെയ്യുന്നതു നിസ്സാരം; കാര്യങ്ങൾ വലിയവയത്രെ! തെങ്കാററ് = ദക്ഷിണമാരുതൻ. അദ്ദേഹം ആരിലു മില്ല സ്നേഹം!

98 പ്രവാസി=മറുനാട്ടിൽപ്പോയവൻ. സഖി പറഞ്ഞ രസം അവൾ നിത്യം അനുഭവിയ്ക്കുന്നുണ്ട്!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

99. അതിമാത്രദർശനീയത,
സമസുഖദുഃഖത_,മററസദ്ഭാവം,
തങ്ങളിലൊട്ടിയ മനവും
ചേന്നവർ സുകൃതൈകസംപ്രാപ്യർ!

'ദ്രോഹിയ്ക്കുന്ന ഭർത്താവിനെ ഇത്ര സ്നേഹിയ്ക്കയോ' എന്നിങ്ങിനെ ഏഷണികൂട്ടുന്ന ദൂതിയെ പതിവ്രത തട്ടിനീക്കുന്നു:

100. സ്നേഹിയ്ക്കപ്പെട്ട ജനം
ദ്രോഹിയ്ക്കുവതും സുഖപ്രദംതന്നേ:
പ്രിയനുടെ നഖക്ഷതത്താൽ
നോവുകിലും കൊങ്ക കോൾമയിർക്കൊൾവു!

രസികപ്രിയമായ്ക്കവിവര-
കവിവത്സലമുഖ്യർ തീർത്താരെഴനൂറിൽ
ഒന്നാമത്തെഗ്ഗാഥാ-
ശതകമിതാ, പൂർണ്ണമായ്ത്തീന്നു.

99 സദ്ഭാവം=ഉള്ളിൽത്തട്ടൽ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

രണ്ടാം ശതകം

മാനം (ഈർഷ്യാകോപം) നടിച്ചു നായകന്റെ അനുനയത്താലുള്ള സുഖമനുഭവിക്കാൻ നായികയോടുപദേശിക്കുക എന്നു പറഞ്ഞ ഒരുത്തിയോടു നായികാസഖിയുടെ മറുപടി:

1. ആളികളുപദേശം സ്വയ-
മാക്കിയതാക്കിയതു ചോർന്നുപോകുന്നു,
അവളുടെയലർശരശരമേ-
റ്റോട്ടപ്പെട്ടുള്ള ഹൃദയത്തിൽ!

നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട നദീതീരസങ്കേതസ്ഥലത്തിന്നു വെള്ളപ്പൊക്കംമൂലം തകരാറു പറ്റിയതു, ജാരൻ കേൾക്കെ, നായിക സഖിയോടു പറയുന്നു:

2. കരയിൽക്കൂട്ടിലിരിക്കും
ചെറുകുട്ടികളെൻറിരിപ്പതിൽത്തന്നേ
കരൾ വെച്ചു കാകി കരുമന
കരുതാതെയൊലിച്ചിടുന്നു നീർക്കുത്തിൽ!

ഇരിപ്പപ്പൂ വാരുക്കാനെന്ന വ്യാജേന അഭിസരിച്ചു ഒരു കുലട, തനിക്കു സുചിരം രമിപ്പാനുള്ള താൽപര്യം ജാരനെ ധരിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി, ഇരിപ്പവൃക്ഷത്തോടപേക്ഷിക്കുന്നു:

3. വമ്പിച്ച പൂക്കനത്താൽ-
ക്കൊമ്പുകൾ തറ തൊട്ടു നീ കനിഞ്ഞാലും:

---

2 കാകി=പെൺകാക്ക. സ്ത്രീകളുടെ ദൃഷ്ടിദൈർഘ്യവും ധ്വനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

3 തറ=നിലം. പോക്ക്—പൂക്കൾ കൊഴിഞ്ഞുപോകൽ. പൂക്കൾ കൊ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നീൻപോക്ക മെല്ലെ വേണം,
സംഭ്രതഗോദാതടീമധുകതരോ!

ഒരിരിപ്പമരത്തിൻെറ അരികത്തുള്ള വള്ളിക്കുടിൽ ഒരുത്തിയ്ക്കു സങ്കേതമായിരുന്നു; ആ മരത്തിന്മേൽ പൂവില്ലാതായാൽ, പൂവറുക്കാനെന്ന വ്യാജേന അവിടെ ചെല്ലുക വയ്യാതാവും. അതുകൊണ്ട്, അതിന്മേൽ ശേഷിച്ച കുറെ പൂക്കളെ ദുഃഖിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് അവൾ നുള്ളിയെടുക്കുന്നത്. അതു കണ്ടിട്ട് ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോട് പറയുന്നു:

4. ബാക്കിയിരിപ്പപ്പൂനിര
കണ്ടഴലാൽക്കണ്ണീർകൊണ്ടു കുളിപ്പിച്ചവൾ
ചിതയിലൊരു ബന്ധുതന്നുടെ-
യസ്ഥി പെറുക്കുന്ന പോലറുക്കുന്നു!

പ്രേമസ്ഥൈര്യമില്ലാത്ത നായകൻെറ വാക്ക സ്വീകരിയ്ക്കാത്ത നായികയെ അയാളിൽ ഇണക്കാൻവേണ്ടി ഒരു വിദഗ്ദ്ധൻ മനസ്സിനോടെന്നപോലെ പറയുന്നു:

5. അരുവിയിലൊലിച്ചു പോകു-
ന്നൊരു നെടുമരമുട്ടി പോലെ മനമേ, നീ
അങ്ങിങ്ങു പററി നിന്നാൽ-
ക്കത്തിയ്ക്കപ്പെട്ടുപോയേയ്ക്കും!

ബഹുഭാര്യനായ നായകന് ഒരു ഭാര്യയിൽ അധികം പ്രേമമുള്ളതിനെ ഒരുവൾ പറയുന്നു:

ഴിഞ്ഞാൽ കനം നീങ്ങി കൊമ്പുകൾ ഉയരും, മറവില്ലാതാകുമല്ലോ. സംഭ്രതം=തടിച്ച. ഗോദാതടീ=ഗോദാവരീതീരം. മധൂകതരു-ഇരിപ്പവൃക്ഷം.

4 ഒരു ബന്ധുവിൻെറ അസ്ഥിസഞ്ചയനം ദുഃസഹദുഃഖമാക്കി കരച്ചിൽ വരുമല്ലോ. ഇരിപ്പപ്പൂവിൻെറ നിറം വെളുപ്പാണ്.

5 ഒലിച്ചുപോകുന്ന മുട്ടി അവിടവിടെ പററിനിന്നാൽ ആരെങ്കിലും വിറകാക്കി കത്തിച്ചേയ്ക്കും. അതിനാൽ, ഇയ്യാളുടെ മനസ്സിനെ വല്ലേടത്തും പററിനില്ക്കാനയയ്ക്കാതെ, നികത്ത തന്നെ നിർത്തണമെന്നു ധ്വനി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

6. അവളുടെ ചുണ്ടിൻ യാതൊരു
തുടുനിറമോ രാത്രിയിൽ പ്രിയൻ പോക്കീ,
ആതുതാൻ സപത്നിമാരുടെ
മിഴിയിൽക്കാണായി പുലർകാലേ!

ഒരു കൃഷിക്കാരനായ തറവാട്ടുകാരന്റെ സ്നുഷ ഭർത്തൃപ്രേമം പരീക്ഷിപ്പാൻ ചെയ്ത ഉപായം ഒരുവൾ സഖിയോടു പറയുന്നു:

7. ഗൃഹപതിസുതനെപ്പോഴാ–
വരിയരികിൽക്കണ്ടു കർഷകസ്നുഷയാൾ,
ചെറുതുമിറങ്ങാവല്ലാ–
ത്തൊരു വഴിയിലിറങ്ങുവാനൊരുമ്പെട്ടാൾ!

ഒരുവൾ അവളിൽ ഭർത്താവിനുള്ള സ്നേഹാതിശയത്തെ, കാമുകൻ കേൾക്കെ, സഖിയോടു പറയുന്നു:

8. എന്തു സുഖം ഹാ: മിണ്ടാ–
തെൻകാല്ക്കലിരുന്നു നിഭൃതമദ്ദേഹം
എൻകാൽപ്പെരുവിരലിന്മേൽ–
ച്ചുററിയ തന്മുടി ദൃഢം വലിയ്ക്കുകയായ്!

സങ്കേതസ്ഥലത്ത് ഒരു വഴിപോക്കൻ വന്നുകൂടിയിരിയ്ക്കുന്നു എന്ന വിഘ്നം, ജാരൻ കേൾക്കെ, ഒരു കുലട തോഴിയോട് പറയുന്നു:

---

6 ഭർത്താവിന്ന് അവളിൽ അതിപ്രേമം കണ്ടിട്ട് കാലത്തു സപത്നിമാരുടെ കണ്ണുകൾ (ഈർഷ്യയാൽ) തുടുത്തു.

7 ഗൃഹപതിസുതനെ—ഭർത്താവിനെ. അപായത്തിൽനിന്ന് ഭാര്യയെ രക്ഷപ്പെടുത്താൻ അയാൾ വെയിൽകൊണ്ടുവെങ്കിൽ സ്നേഹമുണ്ടെന്നുറപ്പാക്കാമല്ലോ.

8 ഭർത്താവിന്റെ തലമുടി ഭാര്യയുടെ കാൽപ്പെരുവിരലിന്മേൽ ചുററി. അവന്റെ അനുനയം കൈക്കൊള്ളാഞ്ഞ ഭാര്യയുടെ നേരെ വൈമുഖ്യം അയാൾക്കുണ്ടായില്ല!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

9. ഇക്കളിർകാലാധ്യാന്യൻ
കുഗ്രാമക്കോവിൽനടയിൽ, നോക്കിടുവിൻ:
വയ്ക്കോൽത്തിയ്യിനെയുതി-
ച്ചിക്കുന്നൊരു കരടിയെപ്പടയ്ക്കുന്നു!

ഗ്രാമക്കുളത്തിന്നടുക്കലുള്ള സങ്കേതസ്ഥലത്തു ജാരൻ യഥാനിശ്ചയം എത്തിച്ചേർന്നില്ല; കാമിനി പുലച്ചെയ്യു വെള്ളം കോരാനെന്ന വ്യാജേന അവിടെ ചെന്നിരുന്നതാ ണം. ഇത് ആയാളെ ധരിപ്പിയ്ക്കാൻവേണ്ടി അവരം അച്ഛൻ പെങ്ങളോട്, ആയാറം കേറംക്കെ, അദ്ഭുതം നടിച്ചു പറ യുന്നു:

10. അല്ലിത്താർകറം ചതഞ്ഞി-
ട്ടില്ല, പറന്നിട്ടുമില്ല ഹംസങ്ങറം;
ഗ്രാമക്കുളത്തിലാരോ
മലർത്തിയിട്ടാൻ നഭസ്സു പിതൃഭഗിനി!

ജാരൻ വിദേശത്തെയ്ക്കു പോകാനുടങ്ങുകയാണെന്നു കേട്ടിട്ടു ദുഃഖിച്ചു ഗൃഹജോലികളെടുക്കാതായ വധുവിനെ ക്കുറിച്ചു ശ്വശ്രു പറയുന്നു:

11. ആശ ഫലിയ്ക്കാഞ്ഞാരോ
ഫേശിയിരിയ്ക്കും, പ്രവാസവൃത്താന്തം:
നഞ്ഞേററപോലനങ്ങാ-
തായല്ലോ, പെണ്ണിനംഗങ്ങറം!

---

9 കളിർകാലാധ്യാന്യൻ=ഹേമന്തപാന്ഥൻ. പുകയുടെ കറപ്പും തിയ്യി ന്റെ ചുകപ്പും കൂടി ഒരു ആറംകരടിയുടെ രൂപമുളവാക്കി. പടയ്ക്കുന്നു=സൃഷ്ടി യ്ക്കുന്നു. ഹേമന്തത്തണുപ്പുകൊണ്ടു പഥികൻ തീക്കായുകയാണ്. കോവിൽ=അ മ്പലം.

10 പറന്നിട്ടുമില്ല—പറന്നുപോയിട്ടുമില്ല. ആകാശം വെള്ളത്തിൽ പ്ര തിബിംബിച്ചാൽ മലർന്നതായി തോന്നുമല്ലോ. പിതൃഭഗിനി=അച്ഛൻപെങ്ങ ളേ എന്നു സംബുദ്ധി.

11 പ്രവാസം=വിദേശഗമനം. അംഗങ്ങറം=അവയവങ്ങറം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവാൾ തോഴിയ്ക്കു് ഇംഗിതാകാരഗോപനം ഇതിഹാസദ്വാരാ ഉപദേശിയ്ക്കുന്നു:

12. 'ഇന്നുമൊരു പൈതൽ മാധവ'–
നെന്നൊക്കെ യശോദ കൊഞ്ചിയുരചെയ്കെ,
കണ്ണന്റെ മുഖത്തൊട്ടിയ
കണ്ണോടുമേ ചിരിയടക്കി, ഗോപികമാർ!

ഒരുവാൾ സജ്ജനസ്തുതിവ്യാജേന, ദൃഢസ്നേഹമനുവർത്തിപ്പാൻ നായകനെ ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

13. നിറമാററം കലരാതേ
നാൾതോറും പെരുകിയേവർതൻ സ്നേഹം
പകരുന്ന കടം പോലേ
പുത്രരില, പ്പുരുഷോത്തമർ ചുരുക്കം!

മററുള്ളവർ കാൺകെ വികാരങ്ങളുൽ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന സഖിയെ ഒരുവാൾ അടക്കിനിർത്തുന്നു:

14. നൃത്തശ്ശ്രാന്തലോകപടാൽ–
ച്ചുംബിച്ചാളരികിൽനിന്നു വിരുതത്തി,
ചങ്ങാതിയിടച്ചികളുടെ
വെൺകവിളിൽ പ്രതിഫലിച്ച കാർനിറനെ!

പ്രിയതമന്റെ യാത്ര നിർത്തിയ്ക്കാൻ ഒരുവാൾ, മഴക്കാലം തുടങ്ങി എന്നറിയിയ്ക്കുന്നു:

15. ഹരിദന്തങ്ങളിലിളകി–
ച്ചെരിവുകളിൽച്ചേർന്നുകൂടി,യന്യോന്യം

---

12 ഗോപികമാർക്കറിയാമല്ലോ, കൃഷ്ണൻ എത്രകണ്ടു കുട്ടിയാണെന്നു്! എങ്കിലും, അവർ യശോദയുടെ മുമ്പിൽ ചിരിയ്ക്കാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി.

14 നൃത്താവേശം തന്നെ എന്നു് ഓരോ ഇടച്ചിയുടേയും ചെവിയിൽ പറയാനെന്ന നാട്യത്തിൽ, വെൺകവിളിൽ (കണ്ണാടിപോലെ സ്വച്ഛമായ കവിൾത്തടത്തിൽ) പതിഞ്ഞ കൃഷ്ണനെ ചുംബിച്ചു; ഇങ്ങിനെയാണ്, വിരുതത്തി (വിദഗ്ദ്ധ)മാർ വികാരത്തെ ഒളിപ്പിയ്ക്കുക!

15 ചെരിവുകളിൽ കൂടിച്ചേർന്ന് മേഘസമൂഹം അന്യോന്യം പിരിയു

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പിരിയുന്ന കാറിനാൽ
മരവുരിയെയഴിച്ചിതോ, വിന്ധ്യൻ!

അതുതന്നെ ഭംഗ്യന്തരേണ പറയുന്നു:

16. കൊടുമുടിമുകളിൽക്കുത്തിയ
നെടുവില്ലിൽച്ചാരിനിന്നു നോക്കുന്നു,
ആനകൾ പോലേ പുത്തൻ-
കാറുകൾ നിറയുന്ന വിന്ധ്യനെശ്ശബരർ.

പ്രോഷിതഭർതൃകയെ ആശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്ന സഖി, മഴക്കാലം കഴിഞ്ഞതിനാൽ വഴിപോക്കർ തിരിച്ചുവരാറായി എന്നു സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

17. വനദഹനക്കരി പററിയ
വിന്ധ്യൻ വിലസുന്നു വെള്ളമുകിലുകളാൽ,
കടയും പാല്ക്കടലിൻ പാൽ
തിരുവുടലിങ്കൽത്തെറിച്ച ഹരി പോലേ.

നായിക മറെറാരു സുഭഗയുവാവിനെ പ്രീതിപൂർവം നോക്കിയതിൽ കുപിതനായ നായകനെ സഖി ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

18. ബന്ധുവധവ്യഥയില്ല,മ-
ച്ചോരയുവാവെ, പ്രവീരനെന്നൻപാൽ
നോക്കീ പിടിയിൽപ്പെട്ടവൾ:
ആർക്കുള്ള, ഗുണങ്ങളിൽ ദ്വേഷം?

ന്നതു കണ്ടാൽ, വിന്ധ്യഗിരി വല്കലം അഴിയ്ക്കുയാണെന്നു തോന്നും. ഹരിദന്തങ്ങൾ=ദിഗന്തങ്ങൾ,

16 വിന്ധ്യശിഖരത്തിൽ ശബരർ (=വേടന്മാർ) നില്ക്കുന്നതുകൊണ്ട്, അക്കാട്ടിൽ അഭിസരിപ്പാൻ പേടിയുണ്ടെന്നു നായിക ജാരനോടു പറയുന്നതായും ഈ ഗാഥയെ ചിലർ വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

17 വനദഹനൻ=കാട്ടുതീ. ഹരി=വിഷ്ണു.

18 അച്ചോരയുവാവെ—ബന്ധുക്കളെക്കൊന്ന് അവളെ പിടിച്ചുവെച്ച തസ്കരയുവാവിനെ. അൻപ്=സ്നേഹം. അവൻെറ വീരതയെ ബഹുമാനിച്ചാണ്, അവൾ നോക്കിയത്

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അതിസുരതാസക്തനായ ഒരു യുവാവിനെ കൂട്ടുകാരൻ വിലക്കുന്നു:

19. ഇന്നെയ്യെത്ര ദിവസമായ്:
ഒരു യൌവനരൂപദൃപ്ത ശബരത്തി
ചെത്തിയ വില്ലിൻ തോല്പൊടി-
യെന്ന മിഷാലഴകുതിർപ്പു പാതകളിൽ!

ഇതുതന്നെ ഭംഗ്യന്തരേണ പറയുന്നു:

20. ചുഴലിക്കാറെറാരു ശബരാം-
ഗനതൻ മുററത്തുനിന്നു പൊങ്ങിപ്പൂ
നോക്കുക, വിൽത്തോല്പൊടിയെ,—
സ്സൌഭാഗ്യധ്വജപതാകയെപ്പോലേ!

അനുക്തമായ കാൎയ്യവും അടയാളംകൊണ്ട് ആളുകൾ അറിഞ്ഞുപോകും; അതുകൊണ്ട് ആകാരഗോപനം അത്യാവശ്യമെന്ന് ഒരുവൾ സഖിയോടു പറയുന്നു:

21. ആനകൾ കവിളുകളുരസി-
ദ്ദാനക്കറ തങ്ങുമുങ്ങുകൊമ്പുകളാൽ
ഊഹിച്ചു ഭർത്തൃമരണം,
പിതൃഗേഹാൽത്തിരിയെ വന്ന വേടത്തി.

---

19 ദൃപ്ത=ഗർവിത. മിഷാൽ=വ്യാജേന. തോല്പൊടിയല്ല, അഴകാണ്, വേടത്തി വഴികളിലുതിർക്കുന്നത്: അവളുടെ അഴക് അവളുടെ ഭർത്താവിനെ അതിസുരതാസക്തനാക്കിയിരിക്കുന്നു; ഇത് അവനെ ക്ഷീണിപ്പിക്കുകയാൽ തോൽവില്ലു കുലയ്ക്കാൻ കഴിയാഞ്ഞു, ചെത്തി കനം കുറയ്ക്കുകയാണ്! അതിസംഭോഗം ബലക്ഷയഹേതുവാകയാൽ വർജ്ജ്യമെന്നു ധ്വനി.

20 സൌഭാ.........താക—അവളുടെ സൌഭാഗ്യധ്വജത്തിന്റെ കൊടിക്കൂറ.

21 ദാനക്കറ=മദനീരിന്റെ കറ. അവളുടെ ശൂരനായ ഭർത്താവു ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടെങ്കിൽ, ആനകൾ ഇങ്ങിനെ ഇറങ്ങിവരികയില്ല! പിതൃഗേഹാൽ=അച്ഛന്റെ വീട്ടിൽനിന്ന്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മുമ്പേത്തെ പ്രിയയെ സ്നേഹിക്കതന്നെ വേണമെന്ന്, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനെ ഒരു വേടന്റെ നടപടി വർണ്ണിച്ച് ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നു.

22. മുൻപ്രിയ മൃഷിയായ്വാൻ പുതു–
ദയിതാസ്നേഹാൽ മെലിഞ്ഞ വേടനിതാ,
ചെറുതാക്കുകിലും കലയേ–
റാവല്ലാച്ചിലയുമായ്ഗ്ഗമിപ്പൂ വനേ!

എങ്ങിനെയോ പ്രിയതമയോടു കോപിച്ച്, 'അവൾ എനിക്കു വേണ്ടേ വേണ്ട' എന്നു പ്രതിജ്ഞചെയ്യുന്ന ഒരു യുവാവിനെ ഒരുത്തി പരിഹസിക്കുന്നു:

23. അഹഹ, കടിഞ്ഞൂൽപ്പേറിലൊ–
രബലാമണി ലോകരെച്ചിരിപ്പിച്ചു,
'ഇനി, മേ പ്രിയനുടെ ചേരും
മതി'യെന്നൊരു നൃതവർണ്ണ ചെപ്പുകയാൽ!

'ഭർത്താവു നിഷ്കളങ്കപ്രണയനാണ്; മറിച്ചൊന്നും ശങ്കിക്കേണ്ട' എന്നിങ്ങനെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്ന മാതുലപത്നിയോടു പ്രോഷിതഭർത്തൃക നിർവ്വേദം പൂണ്ടു പറയുന്നു:

24. നിഷ്കൈതവമാം പ്രേമം
നരലോകത്തില്ലതന്നെ,യമ്മായി:
ഉണ്ടെങ്കിലാർക്കു വിരഹം?
വിരഹാപ്തിയിലാരുയിർക്കൊള്ളും?

---

22 മുമ്പേത്തവളും മൃഷിയുമെന്നു കരുതി പുതിയ പ്രിയയോടു ചേരാതെ വേടൻ തദ്വിരഹംകൊണ്ടു മെലിയുകയാണ്! ഇങ്ങിനെ ദുഃഖം സഹിച്ചും അവൻ പ്രഥമപത്നിയെ അനുവർത്തിച്ചുപോരുന്നു; ഈ ദക്ഷിണനായകത്വം സകലരും പുലർത്തിപ്പോരികതന്നെ വേണം. ചില=വില്ല്. വേടന്റെ പ്രഥമപത്നിയെ കിട്ടുമെന്നു ദൂതി ജാരനോടു പറയുന്നതാണിതെന്നും ഒരഭിപ്രായമുണ്ട്.

23 പ്രസവവേദനയിൽ സ്ത്രീകൾക്കു തോന്നും, മേലിൽ ഭർത്തൃസംഗമം വേണ്ട എന്ന്; ഇതുപോലെയാണ് താങ്കളുടെ പ്രതിജ്ഞയും. അരിശം നീങ്ങിയാൽ താങ്കൾ വീണ്ടും അവളുടെ അടുക്കൽ എത്തിച്ചേരും!

24 നിർവ്യാജപ്രേമമെന്നൊന്നുണ്ടെങ്കിൽ അദ്ദേഹം വിട്ടുപോകുമോ? വിട്ടുപോയിരിക്കെ, ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമോ? വിരഹാപ്തി=വിയോഗംവരൽ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പ്രേമഭാജനമായ യുവതിയെ കുളിക്കുമ്പോഠം വസ്ത്രം മാറുന്ന നിലയിൽ കണ്ടിട്ടു പരിതൃപ്തനായ ഒരു യുവാവു കാമിനിമാരുടെ മനം കവരുവാനായി, തൻെറ കാമുകതാതിശയം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

25. അദ്ഭുതമാമൊരു നിധിയും
വിൺകോയ്മയുമമൃതപാനവും പോലായ്,
ഉടുപുടവ മാററുമവളെ–
ക്കണ്ടെത്തിയ കാണിനേരം മേ!

അസ്ഥിരപ്രണയതയാൽ അന്യസ്ത്രീയിൽ ആസക്തനായ നായകനോട് ഒരുവഠം പറയുന്നു:

26. പ്രിയയവഠം തേ, മമ നീയും;
നീ ദ്വേഷ്യനവഠംക്കു, ഞാനിഹ നിനക്കും;
ബാലിശ, തുറന്നുചൊല്ലാം:
പ്രണയമനേകപ്രകാരമെന്നോണ്ടഠം!

ഭർത്താവിൻെറ വൈദഗ്ദ്ധ്യവും തൻെറ സൌഭാഗ്യവിനയാദിഗുണവും സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് ഒരു സ്വാധീനഭർത്തൃക ചമയിക്കുന്ന ദാസിയോടു പറയുന്നു:

27. ഞാനൊരു ലജ്ജാവതി;–യ–
ദ്ദേഹത്തിൻ പ്രണയമത്രയും പ്രബലം;
സഖിമാക്കു വിരുതുമൊട്ട–
ല്ല;–കലെപ്പോകെ,ന്തിനാം കഴൽച്ചായം?

---

25 നിധി—നിധി കിട്ടൽ. വിൺകോയ്മ=സ്വർഗ്ഗാധിപത്യം.

26 ഞാൻ നിന്നെ സ്നേഹിക്കുമ്പോഠം, നീ എന്നെ വെറുത്ത് അവളെ സ്നേഹിക്കുന്നു—അഹോ, പ്രണയത്തിൻെറ ബഹുപ്രകാരത! മമ നീയും=എനിക്കു നീയും പ്രിയൻ. ഞാനിഹ നിനക്കും=ഞാൻ നിനക്കും ദ്വേഷ്യ

27 കഴൽച്ചായം=കാലടിയിൽ ചായം തേക്കൽ, ഈ ചായം ഇത്തിരിയെങ്ങാനും അദ്ദേഹത്തിൽ പകർന്നു കണ്ടാൽ, എൻെറ വിശ്വസ്തസഖിമാർ പരിഹസിച്ച്, എന്നെ ലജ്ജിപ്പിച്ചുകളയും!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വനത്തിൽ സങ്കേതം നിശ്ചയിച്ച ഒരു ഇടയത്തി വി രഹപീഡ സഹിയ്ക്കാതെ അങ്ങോട്ടു പോയ്ക്കഴിഞ്ഞതു സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു ദൂതി ജാരനോടു പറയുന്നു:

28. വാസന്തക്കാററലയും
വണ്ടൊലിയും വായ്ച കാട്ടിലൊരിടച്ചി
വിരഹാക്ഷരങ്ങൾ കെട്ടി-
പ്പാട്ടുന്നു, പഥികമോഹനമായ്!

നായിക വെറുതെ മാനം വെച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിനെ നി ന്ദിയ്ക്കയാണെന്ന നാട്യത്തിൽ ദൂതി ജാരന്നു പ്രവേശിപ്പാൻ തരമുണ്ടെന്ന് അറിയിയ്ക്കുന്നു:

29. മാനധനയാമവൾ വൃഥാ
മാനത്തെ വിടാതെ വെച്ചുപോററുകയാൽ
കനിയിച്ച തൽപ്രിയനൊരേ-
ഗ്രാമത്തിൽത്താൻ പ്രവാസിയായ്ത്തീന്നു!

വിദഗ്ദ്ധമാർ ഭർത്താവിൻെറ പരസ്ത്രീസക്തിയെ ഉപാ യംകൊണ്ടു തടുക്കുമെന്ന്, ഒരുവൾ സഖിയ്ക്കുപദേശമായി പ്പറയുന്നു:

30. കതിരോൻ തെളിഞ്ഞുനില്ക്കേ
വേണ്ടെന്നാലും പിടിച്ചു കഴകിപ്പൂ
ചിരി കൂട്ടം പതിയുടെ കാൽ
ചിരി കൂട്ടിക്കൊണ്ടുതാൻ ഗൃഹിണി!

---

28 അംപം—ഇളക്കം, വിശൽ. പഥികമോഹനമായ്—നമ്മുടെ പ തിമാരും ഇങ്ങിനെ വിരഹഗാനം പാടുകയായിരിയ്ക്കുമെന്നു, വഴിപോക്കർ മൂർച്ഛിച്ചുപോകുമാറ്.

29 അവളുടെ പ്രിയൻ അവളുടെ ഗ്രാമത്തിൽത്തന്നെയുണ്ട്. എന്നാ ലും. കപിതയായ അവളുടെ അടുക്കൽ വരാതെ, പ്രവാസി (വിദേശവാസി) പോലെയായിത്തീന്നിരിയ്ക്കുന്നു. ഇതു താങ്കൾക്ക നല്ലോരവസരമാണേ!

30 സന്ധ്യയ്ക്കുമുമ്പേ കാൽ കഴുകിയ്ക്കുന്നതു, ഭർത്താവു പുറത്തെയ്ക്കു പോ കാതിരിപ്പാനാണ്. ഈ ഉപായമറിഞ്ഞു ഭർത്താവു ചിരിച്ചു; ഒപ്പം ഭാര്യയും ചിരിച്ചു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നായകൻ നായികയെ മറെറാരുത്തിയുടെ പേർകൊണ്ടു വിളിച്ചപ്പോഠം, 'അങ്ങയുടെ കണ്ണിന്നും കാഴ്ച കുറഞ്ഞുവോ' എന്നു ചോദിച്ച സഖിയെ തടുത്തുകൊണ്ടു ഖണ്ഡിതയായ നായിക നായകനെ താഴ്മയോടേ ശകാരിക്കുന്നു:

31. എന്നെയവഠംതന്റെ പേരാൽ
വിളിച്ചുകൊള്ളട്ടെ;–യെന്തിനിതിൽ വാദം?
എങ്ങാനുമുറയ്ക്കട്ടേ
പ്രേമം; മിണ്ടായ്ക തോഴിമാരൊന്നും!

ദുർവൃത്തിയ്ക്കു പ്രേരിപ്പിയ്ക്കുന്ന ദൂതിയെ ഒരു പതിവ്രതയായ വിരഹിണി നിരസിയ്ക്കുന്നു:

32. വടിവുണ്ടു മിഴിയിൽ നില്പൂ;
തൊടലംഗത്തിൽ;–സ്സുഭാഷിതം ചെവിയിൽ;
കരഠം കരളിൽ വെച്ചിരിപ്പൂ;
വിധിയെന്തിനൊടിങ്ങു വിരഹമുളവാക്കി?

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ വിരഹദുർദ്ദശയെ ഭർത്തൃസമീപത്തെയ്ക്കുപോകുന്ന ഒരു പാന്ഥനോടു സഖി പറയുന്നു:

33. അവഠം മിഴി ചിമ്മി പ്രിയനെ–
സ്സങ്കല്പത്താൽക്കിടയ്ക്കയിൽ വരുത്തി,
അവളെത്താനെ പുണർന്നാഠം
വളകളഴഞ്ഞുള്ള കയ്യിണയാൽ!

തമ്മിലിടഞ്ഞു പിരിഞ്ഞ യുവദമ്പതിമാരെ ഇണക്കാൻ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും നടന്നു തളൎന്ന വൃദ്ധദൂതി ഒടുവിൽ തന്നെത്തന്നേ നിന്ദിയ്ക്കുന്നു:

---

31 ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രേമം ഏതെങ്കിലും ഒരു സ്ത്രീയിൽ ഉറച്ചുനില്ക്കട്ടെ; എന്നാൽ, അസ്ഥിരഹൃദയൻ എന്ന അപഖ്യാതി വരില്ലല്ലോ!

32 വടിവ്—അദ്ദേഹത്തിന്റെ രൂപം. സുഭാഷിതം=മധുരഭാഷണം. ഒന്നിനൊന്നും എനിക്കു വിരഹം സംഭവിച്ചിട്ടില്ല.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

34. ഞങ്ങൾ വലഞ്ഞു, പരിഭവ-
മേല്ക്കുകിലും വീട്ടിൽ വീട്ടിലന്നാൎത്ഥം
ദിവസംപ്രതി ചുററിയല-
ഞ്ഞിട്ടമിച്ചിരജീവിദഗ്ദ്ധകായത്താൽ!

ദുഷ്ടസംസൎഗ്ഗമരുതെന്നു് ഒരാൾ കൂട്ടുകാരനോടുപദേശി
യ്ക്കുന്നു:

35. സ്നേഹം നല്കി വളൎത്ത-
പ്പെട്ടും കൊണ്ടെങ്ങു മേവുമോ ദുഷ്ടൻ,
അവിടെ,യുടൻ പൊട്ടവിള-
ക്കെന്നവിധം കരി പിടിപ്പിയ്ക്കും!

വിടനെക്കൊണ്ടു പണം കൊടുപ്പിയ്ക്കാൻ കുട്ടിനി
(വേശ്യയെ ഒരുക്കിക്കൊടുക്കുന്നവൾ) പിശുക്കന്മാരെ നി
ന്ദിയ്ക്കുന്നു:

36. ഉണ്ടായാലും വെറുതേ
തന്നെ, പിശുക്കന്നു വിത്തസംപത്തി,
വേനൽവെയിലേററെരിഞ്ഞൊരു
വഴിപോക്കനു, തൻെറ നിഴൽ പോലേ!

ഇടത്തെക്കണ്ണു വിറച്ച ഒരു പ്രോഷിതഭൎത്തൃക (സ്ത്രീകൾക്കു
വാമനയനസ്പന്ദം ശുഭമത്രേ.) പ്രിയതമൻെറ പ്രത്യാഗമനം
കരുതി സന്തോഷിയ്ക്കുന്നു:

---

34 അന്നാൎത്ഥം=അന്യന്നുവേണ്ടി എന്നും അന്നത്തിന്നുവേണ്ടി എന്നും
രണ്ടൎത്ഥം. ഇതും കായമെന്നതും പ്രാകൃതപദങ്ങളാണ്. കായം=ശരീരം, കാക്ക.
ചിരജീവി=പ്രായമേറിയത്; കാകപൎയ്യായങ്ങളിലൊന്നുമാണ്, ചിരംജീവി.
പരിഭവമേല്ക്കുകിലും (കല്ലേറും മററുംകൊണ്ടാലും)കാക്ക അന്നത്തിന്നുവേണ്ടി ഓ
രോ വീട്ടിലും ചെല്ലുന്നതുപോലെ, ഞാൻ ശകാരം കേട്ടുകൊണ്ട് അന്യൎക്കുവേ
ണ്ടി അവിടെയും ഇവിടെയും നടന്നു വലഞ്ഞു! എൻെറ ഈ ദഗ്ദ്ധ (കെട്ട) ദേ
ഹം ഒരു കാക്കയെപ്പോലെയായിരിയ്ക്കുന്നു!

35 സ്നേഹപദത്തിന്ന് എണ്ണ എന്നും അൎത്ഥമെടുക്കണം. ദുഷ്ടനെ സൽ
ക്കരിച്ചാൽ, അനൎത്ഥം ഫലം!

36 തൻെറ നിഴൽകൊണ്ടു തണല് പറ്റുകിട്ടില്ലല്ലോ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

37. നിൻവിറയാൽദ്ദയിതനിടം-
കണ്ണേ, വന്നെത്തുമിന്നിവിടെയെങ്കിൽ,
വലതുമിഴി ചിമ്മി നിന്നെ-
ക്കൊണ്ടേ ദർശിപ്പനവനെ ഞാൻ സുചിരം!

നായികയ്ക്കുള്ള അനുരാഗാധിക്യത്തെ നായകനോടു ദൂതി പറയുന്നു:

38. പട്ടികളേറിയൊരൂരിതിൽ ,
നിന്നെച്ചൊല്ലി,ഗൃഹത്തിൽനിന്നു ഗൃഹേ
ചൂതു കണക്കെച്ചുററിട്ട-
മപ്പെൺതയ്യിന്നു കടി പിണഞ്ഞേയ്ക്കാം!

ഭവതി ആരെ കാമിയ്ക്കുന്നുവോ ആ യുവാവ് ഒരു അസ്ഥിരപ്രണയനാണെന്ന് (തെണ്ടിയാണെന്ന്) അഭിപ്രായപ്പെട്ട സഖിയോടു നായിക സൌഭാഗ്യഗർവ്വിനാൽ പറയുന്നു:

39. വേറെവേറെ മലർമധു
നുകരാൻ ഭ്രമരം കൊതിപ്പതുണ്ടെങ്കിൽ,
അതു, നീരസമലരുകൾതൻ
കുററം; വണ്ടിൻെറയാവില്ല!

സ്നേഹം കുറഞ്ഞുതുടങ്ങിയ നായകനെ വീണ്ടും ആസക്തനാക്കാൻ ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

---

37 നിന്നെക്കൊണ്ടേ=നിന്നെക്കൊണ്ടുതന്നെ.

38 അപ്പെൺതയ്യ് അങ്ങയെ കണ്ടെത്താൻ ഓരോ വീട്ടിലും ചുററിയലയുകയാണ്, ചൂതുകളിയിൽ ചൂത് ഒരു കള്ളിയിൽനിന്നു മറെറാന്നിലെയ്ക്കു പോകുന്നതുപോലെ, ഊരകത്തിൽ (ഗ്രാമത്തിൽ) [illegible] (വിടന്മാർ) വളരെയുള്ളതുകൊണ്ട് [illegible] (മദനരോഗം) പറയേണ്ടതുണ്ടോ! അതിന്നിടവരുത്താതെ ഭവാൻ അവളുടെ അടുക്കൽ ചെല്ലുക.

39 നീരസമലരുകൾ=രസം (മധു) ഇല്ലാത്ത പുഷ്പങ്ങൾ. തൊനാറുന്ന സരസപുഷ്പത്തെ പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ, ഈ ഭ്രമരം പിന്നെ മറെറാരു പൂവിനെ തേടില്ല!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

40. നയനോൽപലങ്ങൾ പാതയിൽ
വിതറി,ത്തവ വരവു കാത്തിരിയ്ക്കുകയാം,
ഇരുമംഗളകലശംപോ–
ലുരസിജയുഗളം പടിയ്ക്കൽ വെച്ചമവൾ.

കലഹാന്തരിതയായ നായിക അനുനയത്തെ കൈക്കൊള്ളാത്തതിനാൽ അനുനയിയ്ക്കൽ നിൎത്തിയ നായകനെ വീണ്ടും ഔത്സുക്യപ്പെടുത്താൻവേണ്ടി, അവളുടെ പശ്ചാത്താപത്തെ ദൂതി പറയുന്നു:

41. കേണാൾ കേഴാവുംവരെ;
വാടീ, വാടാവതോളമംഗങ്ങൾ;
പാവം നെടുവീൎപ്പുകളും
വിട്ടാൾ, വീൎപ്പിൻെറ കഴിവുവരെ!

മൃതഭാൎയ്യനായ ഒരുവൻ അതിൽ തനിയ്ക്കുള്ള വ്യസനത്താൽ തൻെറ പ്രേമസ്ഥൈൎയ്യം സൂചിപ്പിച്ചു, മറ്റൊരു യുവതിയെ ഇണക്കാൻ നോക്കുന്നു:

42. സമസുഖദുഃഖവളൎച്ചയിൽ
മെല്ലെ പ്രേമം മുളച്ച യുഗ്മത്തിൽ
മൃതി പെട്ടമാൾ ജീവിപ്പൂ;
മറവുള്ളവരോ, മരിയ്ക്കുന്നു!

---

40 ഉരസിജയുഗളം=സ്തനയുഗ്മം. അങ്ങയുടെ ആഗമനം കരുതി അവൾ വഴിയിൽ പൂക്കൾ വിതറുന്നു; മംഗളകലശങ്ങളെ പടിയ്ക്കൽ വെച്ചിരിയ്ക്കുന്നു!

41 കേഴാവുംവരെ–കണ്ണുനീർ വറ്റുന്നതുവരെ. [illegible] വീൎപ്പുവിടാൻ തന്നെയും അവൾക്കു ശക്തിയില്ല. അവൾ ച[illegible]; ദയ ചെയ്യുക!

42 സുഖദുഃഖങ്ങൾ ഒപ്പമനുഭവിച്ചു വരുന്നവരും, ക്രമേണ പ്രേമം ജനിച്ചുറച്ചവരുമായ ദമ്പതിമാരിൽ (യുഗ്മം=സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ.) മരിച്ചുപോയ ആൾ (സ്ത്രീയോ പുരുഷനോ) ജീവിയ്ക്കുന്നു; മറ്റുള്ളവർ (അങ്ങിനെയല്ലാത്തവർ), മൃതപ്രായർ!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വസന്താരംഭത്തിൽ, പ്രിയതമൻ മറുനാട്ടിൽ പോകാൻതുടങ്ങുകയാണെന്നു കേട്ടിട്ടു ദുഃഖിയ്ക്കുന്ന കുലവധുവിനെ വിദഗ്ദ്ധയായ സഖി ആശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

43. യാത്രാകലശസ്ഥിതമാം
പുതുപൂങ്കുലയൊത്ത മാവിളംതളിർതാൻ
നിർത്തിക്കൊള്ളും, പ്രിയനുടെ–
ഗമനത്തെ;—കരയൊലാ മകളേ!

അനുനയിയ്ക്കാൻ ചെന്ന കാന്തനോടു, കലഹാന്തരിയായ നായിക സ്വാനുരാഗം വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചു നേരംപോക്കു പറയുന്നു:

44. തോഴികളേ പഴുതെങ്ങിനെയോ
കണ്ടെൻകരളിൽക്കടത്തിയ പിണക്കം
പ്രിയനെക്കണ്ടതൊടൊപ്പം
മറഞ്ഞിതൊളികാമുകൻ പോലേ!

കയിമ്പിൻപൂവറുക്കാൻ പോയ സപത്നിയ്ക്കു ചാരിത്രഭംഗം പററിയിരിയ്ക്കുന്നു എന്നു് ഒരുവൾ സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

45. 'മുലമേൽപ്പററിയിരിപ്പൂ
കയിമ്പുപൂവെ'ന്നു സഖികളുരചെയ്കേ,
നഖമുറിവുകളെത്തട്ടി–
ക്കളയുകയായു് മുഗ്ദ്ധ, ചിരി വരുംവണ്ണം!

---

43 ഞാൻ യാത്രാമംഗളകലശത്തിൽ മാവിന്റെ ഇളം (പുതിയ) തളിരും വെച്ചിട്ടുണ്ടു്; അതു കണ്ടാൽ, വസന്താരംഭം കരുതി പ്രിയൻ യാത്ര നിർത്തിക്കൊള്ളും!

44 പിണക്കം (പ്രണയകോപം) തോഴികളേ എങ്ങിനെയോ ഒരു പഴുതു കണ്ടെത്തി എന്റെ ഉള്ളിൽ കടത്തിയതാണു്; ഞാൻ സ്വീകരിച്ചതല്ല. പ്രിയനെ ([illegible]) കണ്ട ക്ഷണത്തിൽ അതു, ജാരനെന്നപോലെ മാഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു!

45 ജാരകൃതങ്ങളായ നഖവ്രണങ്ങളെയാണു്, സഖികൾ കയിമ്പുമരത്തിന്റെ പൂവെന്നു പറഞ്ഞതു്; അവ. തട്ടിയാൽ പോകുമോ? തട്ടുന്നതു കണ്ടു് അവർ ചിരിച്ചു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവാം സ്നേഹം കുറഞ്ഞുതുടങ്ങിയ നായകനെ അനുകൂലനാക്കാൻവേണ്ടി, തന്റെ മരണഭയം സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

46. കത്തിപ്പറിച്ചെടുപ്പു
മമ നെഞ്ചിനെ രാഗമററ നിൻനോട്ടം—
വിലവെയ്ക്കാഞ്ഞെങ്ങോട്ടെ-
ന്നില്ലാതെ പതറുമിപ്പകുതിനോട്ടം!

കാണാൽ ചുരുങ്ങിയ കാന്തനോട് ഒരുവാം, തന്റെ വിരഹവൈവശ്യം അറിയിയ്ക്കുന്നു:

47. നെടുവീൎക്കുന്നില്ല, ചിരം
കരയുന്നില്ലാ മെലിഞ്ഞിടുന്നില്ല—
ബഹുദയിത, നീ ദയിതന-
ല്ലേവക്കാം, സ്ത്രീകാം സുകൃതിനികാം!

കിടപ്പറയിൽനിന്നു പുറത്തുപോന്ന പ്രിയതമയുടെ തിരിഞ്ഞുനോട്ടം വൎണ്ണിച്ചു, നായകൻ തന്റെ സൌഭാഗ്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

48. നിദ്രകാറവാൽ വട്ടം-
ചുററിവിലങ്ങിച്ചലിച്ച കൺമുനയാൽ
മതിമുഖി നോക്കിയ നോട്ടമ-
തോരോന്നും ദുസ്സഹം മനോജന്നാം!

ഒരുവാം, തനിയ്ക്കു ജാരനിൽ അനുരാഗമുണ്ടെന്നും, ചിരപ്രോഷിതനായ ഭൎത്താവു തിരിച്ചെത്തുമെന്ന ആശയില്ലെന്നും വെളിപ്പെടുത്താനായി, ഹൃദയത്തെ നിന്ദിയ്ക്കുന്നു:

---

46 ഭവാന്റെ വിരക്തിസൂചകമായ നോട്ടം തന്നെ എനിയ്ക്കു മരണാവസ്ഥയുളവാക്കും!

47 ബഹുദയിത=വളരെ പ്രിയമാരുള്ളവനേ. ഭവാൻ ദയിതനല്ലാത്ത സ്ത്രീകാം ഏവരോ, ആ ഭാഗ്യവതിമാൎക്ക നെടുവീൎപ്പിടുകയും മററും വേണ്ടിവരില്ല; എനിയ്ക്കു, ഭവാൻ ദയിതനാകയാൽ, ഇതൊക്കെ വേണ്ടിവന്നു!

48 മനോജന്നാം=കാമന്നുപോലും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

49. പ്രാണാവശേഷയാം ഞാ-
നെങ്ങിനെയോ പോറിനേൻ പ്രണയബന്ധം;
ഇനി നിർത്തുക കെട്ടമനമേ!
രാഗം കൊള്ളായ്കൊരുത്തനിലും!

നായകന്നു് അനുരാഗം വൎദ്ധിപ്പിപ്പാൻവേണ്ടി, ഒരുവളുടെ ദന്ത-നഖക്ഷതാവലോകനകൌതുകത്തെ ദൂതി വൎണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

50. പെണ്മണി പുതുനഖമുറിവുകൾ
നോക്കിക്കാൺകെദൃഗുൽപലപ്പൂക്കൾ
പ്രതിബിംബിപ്പൂ, യൌവന-
ഗരിമോന്നതമായ് കളിർമുലമേൽ.

സ്ത്രീസേവാവിമുഖനായ നായകനെ അഭിമുഖീകരിപ്പാൻ നിസൃഷ്ടാൎത്ഥദൂതി വിഷ്ണുവിന്റെയും ലക്ഷ്മിയുടേയും കാമപരതന്ത്ര്യത്തെ വന്ദനവ്യാജേന വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

51. സൂൎയ്യനിൽ നിരങ്കശശിപോ-
ലാരുടെ മാറത്തു കൌസ്തുഭത്തിന്മേൽ
നിഴലിപ്പൂ തിരുമാതിൻ
വദന, മവന്നായ്‌ വണങ്ങീടുവിൻ!

കലഹാന്തരിതയോടു കാന്തനെ അനുനയിയ്ക്കാൻ ദൂതി പറയുന്നു:

---

49 ഒരുത്തനിലും രാഗം കൊള്ളായ്ക—പോയാൽ തിരിച്ചുവരാത്തവരെ സ്നേഹിയ്ക്കാതിരിയ്ക്കുക എന്നു സാരം.

50 ദൃഗുൽപലപ്പൂക്കൾ=ദൃക്ക് (കണ്ണു) കളാകുന്ന കുവലയപുഷ്പങ്ങൾ. പെണ്മണിയുടെ നഖവ്രണദർശനൌത്സുക്യവും, കളിർമുലയുടെ സ്വച്ഛതയും മറ്റും വ്യഞ്ജിയ്ക്കുന്നു.

51 നിരങ്കശശി=കളങ്കമില്ലാത്ത ചന്ദ്രൻ. തിരുമാതു്=ലക്ഷ്മീദേവി. അവന്നു്—വിഷ്ണുവിന്നു്. ലക്ഷ്മിയുടെ ഉപരിസുരതം സൂചിപ്പിച്ചു്, അതിൽ നായികയ്ക്കു താൽപര്യം ജനിപ്പിയ്ക്കുക എന്നതുകൂടി ദൂതി സാധിയ്ക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

52. എതിർപങ്കിന്ന സുഖമേകാ-
സ്സി,ണക്കുകൊന്നിപ്രസാദലോലുപനെ:
മെലിയായ്പ്പോരു കൂമ്പാരം
പോലു,ടൽ കനമേറുമീർഷ്യയാൽ മകളേ!

ഒരു വിരഹിണിയുടെ വിരഹവേദനയെ ദൂതി കാന്തനോടു പറയുന്നു:

53. തനപിയ്ക്കു തീവ്രവേർപാ-
ടറുക്കവാളാൽപ്പിളർന്നിടും നെഞ്ചിൽ,
മഷി ചേർന്നിരുണ്ട കണ്ണീർ
നീളുന്നുണ്ട,ളവുനൂൽ പോലേ!

ഒരു വിദഗ്ദ്ധയുവതിയെ കാമിയ്ക്കുന്ന യുവാവിന്ന് ആസക്തി വളർത്താൻ ദൂതി നിഷേധമട്ടിൽ പറയുന്നു:

54. ഒരു 'പോക്കുമുതലി'തെന്നായ്-
വരുമേ, ചെയ്യൊല്ല സാഹസം മകനേ:
തിരിയേകിട്ടില്ലി,വളിൽ-
പ്പരിനിക്ഷേപിച്ച മനമൊന്നും!

നായികയ്ക്കു മതിവന്നില്ലെന്നു തോന്നുകയാൽ ലജ്ജിതനായ നായകനെ ദൂതി ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

---

52 എതിർപങ്കിന്ന—സപത്നീജനത്തിന്ന. പ്രസാദലോലുപൻ-പ്രസാദത്തെ (അനുഗ്രഹത്തെ) കൊതിയ്ക്കുന്നവൻ. പയറോ മറ്റോ കൂട്ടിയതിന്മേൽ ഒരു കനം വെച്ചാൽ, ആ കൂമ്പാരം ഒന്നു ചെറുതാകുമല്ലോ; അതുപോലെ, കനമേറിയ ഈർഷ്യ വെയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് നിന്റെ ഉടൽ മെലിയരുത്. ഇയ്യാളും അഭിമാനക്കാരനാകയാൽ ഇങ്ങോട്ടനുനയത്തിന്നൊരുങ്ങില്ല; അങ്ങോട്ടനുനയിച്ച് ഇണക്കിക്കൊള്ളുക.

53 തീവ്ര.....വാളാൽ-ദുസ്സഹമായ വേർപാടാകുന്ന ഈർച്ചവാൾകൊണ്ട്. അറുക്കപ്പെടുന്ന മരത്തിന്മേൽ കറുത്ത അളവുവരച്ചിടാറുണ്ടല്ലോ.

54 അവളിൽ വെയ്ക്കപ്പെട്ട മനസ്സ്, 'പോക്കുമുതൽ' (തിരിയേ കിട്ടാത്ത ധനം) പോലെ തിരിച്ചുകിട്ടുകയുണ്ടാവില്ല. അതിനാൽ അവളിൽ മനസ്സ് വെയ്ക്കുക എന്ന സാഹസം ചെയ്യരുതേ; അവളുടെ മനോഹരത്വാതിശയം ധ്വനിയ്ക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

55. രതമാടുകിലും സുരത-
വ്യാപൃതിയറിയായ്കകൊണ്ടു പെൺകൊടിയാളാം
കരളാം നില്പാതോർക്കുകയാ-
ണു്, 'ണ്ടാം മറെറാന്നുകൂടി'യെന്നേവം!

വിടന്മാക്ക് ഔത്സുക്യം വളർത്താൻ കുട്ടിനി വേശ്യമാരുടെ പ്രേമത്തെ പുകഴ്ത്തുന്നു:

56. വിജയിക്കുക, സകലക്കും
രതിസുഖതൃഷ്ണാപ്രശാന്തി ചെയ്പവയും
ബഹുകപടകല്പിതങ്ങള-
മാകിയ വേശ്യാനുരാഗങ്ങളാം!

'എന്താണ് നിനക്കിത്ര മെലിച്ചിൽ' എന്നു പരിഹാസപൂർവം ചോദിച്ച നായകനോടു വിരഹോൽകണ്ഠിത പറയുന്നു:

57. 'എന്തിച്ചടവു നിനക്കെ'-
ന്നിങ്ങു ചിരിക്കുന്നു, മാൽ പെടാത്ത ഭവാൻ;
സുചപലദയിതജനത്തൊടു
ചേർന്നാലറിയാം, മിതിൻെറ മറുപടി തേ!

വൈകിവന്ന ജാരനോടു വിരഹോൽക്കണ്ഠിത സനിർവേദം പറയുന്നു:

---

55 നായിക മുഗ്ദ്ധയും നായകേ പ്രണയവർത്തിനിയുമാണെന്നു വ്യഞ്ജിക്കുന്നു.

56 വേശ്യമാരുടെ അനുരാഗങ്ങളും (പ്രേമവിലാസങ്ങളും) സർവോൽക്കർഷേണ വർത്തിക്കട്ടെ!

57 മാൽ—പ്രിയയുടെ അപരാധംകൊണ്ടുള്ള വ്യസനം. പെടാത്ത—പിണഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത. സുച......ജനം=സ്നേഹസ്ഥിരതയില്ലാത്ത പ്രിയജനം (ചപലസ്ത്രീകൾ). ഞാൻ സ്ഥിരതയുള്ളവളാണ്; അങ്ങയുടെ അസ്ഥിരസ്നേഹത എന്നെ ഈ നിലയിലാക്കി!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

58. തോഴീമൊഴി തള്ളി, യങ്ങയെ-
യെന്തിന്നോ ഞാൻ പുരാ രമിപ്പിച്ചു.
അസ്സുഖമോരോന്നുമിതാ,
ജീവിതസന്ദേഹകാരിയായ്ത്തീൎന്നു!

അയല്ക്കാരിയോടു സംസാരിക്കുകയാണെന്ന നാട്യത്തിൽ, ദൂതി മധൂകനികുഞ്ജത്തെ സങ്കേതമാക്കിയ ജാരനോടു പറയുന്നു:

59. ഈൎഷ്യാവശാലിരിപ്പ-
പ്പൂ നുള്ളാൻ വിടുകയില്ലവളെ രാവിൽ;
താൻതാൻ നുള്ളിപ്പോരുക-
യാണ,തിസരളസ്വഭാവനാം കണവൻ!

പിടിക്കപ്പെട്ട വസ്ത്രത്തുമ്പു ബലേന വലിച്ചെടുത്ത് അനുനയം സ്വീകരിക്കാതെ പോകുന്ന നായികയോട് നായകൻ പറയുന്നു:

60. വസനത്തുമ്പു വലിച്ചു പു-
റപ്പെട്ടവളേ, നടക്ക മന്ദം നീ:
കുളിർകൊങ്കതൻ കനത്താ-
ലിടർ തേടിന നടുവൊടിഞ്ഞാലോ!

ഒരു നാഗരികൻ, തന്റെ അറിവു വെളിപ്പെടുത്താൻ വേണ്ടി, ഒരു പഥികനും തണ്ണീർപ്പന്തൽക്കാരിയും തമ്മിലുള്ള അനുരാഗത്തെ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

---

58 സുഖത്തിന്റെ കാര്യമിരിക്കട്ടെ; ഭവദ്വിരഹത്താൽ എനിക്കു പ്രാണസംശയം തന്നെ നേരിട്ടിരിക്കുന്നു.

59 ഇരിപ്പപ്പൊന്തയിലേയ്ക്കു പോരേണ്ട. അവിടെ അവളുടെ കണവൻ തന്നെയാണ്, ഇരിപ്പംപൂവു നുള്ളാൻ വരിക; ആ അതിസരളസ്വഭാവൻ (കള്ളത്തരമൊന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാത്തവൻ) ഇരിപ്പപ്പൊന്തയിലേയ്ക്കു പോകുന്ന വേളയിൽ താങ്കൾ അവളുടെ ഗൃഹത്തിൽത്തന്നെ ചെന്നുകൊള്ളുക.

60 എന്റെ പ്രണയം ഒടിഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ; ദ്രുതഗമനത്താൽ നിന്റെ നടു (അര) ഒടിയാതെനോക്കേണ്ടയോ?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

61. വിരലുകളകന്ന കയ്യാൽ
വാങ്ങുന്നു വെള്ളമുന്മുഖൻ പഥികൻ;
തണ്ണീർപ്പന്തൽക്കാരിയു-
മൊട്ടൊട്ടായിട്ടൊഴുക്കുന്നു!

ഒരു ദുർല്ലഭനായികയെ കാമിയ്ക്കുന്ന ഒരു യുവാവ് അവളെ കാണാൻ, മററുപായമില്ലാത്തതിനാൽ ഭിക്ഷ ചോദിപ്പാനെന്ന വ്യാജേന അവളുടെ ഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു; ഭിക്ഷ കൊടുപ്പാൻ അവൾതന്നെ പോയി. അവൾ മടങ്ങി വരാൻ വൈകിയതിനാൽ, അതിനെപ്പററി അന്വേഷിച്ച ശ്വശ്രുവിനോടു സപത്നി പറയുന്നു:

62. പിച്ചക്കാരൻ പൊക്കിളു-
മവൾ തദ്വദനാബ്ജവും നിരീക്ഷിപ്പൂ;
അവരുടെ ചോററിൻ തൊണ്ടും
കോരികയും കാക്ക കൊത്തുകയായ്!!

കലഹിതയായ നായികയോടു പ്രിയനെ അനുനയിയ്ക്കാൻ സഖി ഉപദേശിയ്ക്കുന്നു:

63. ജീവാലംബനമാര,വ-
നനുനേയൻ തന്നെ, തെററു ചെയ്യുകിലും:

---

61 ഉന്മുഖൻ=മേല്പോട്ടു നോക്കിയവൻ. അധികനേരം വെള്ളം പകർന്നുകിട്ടാൻവേണ്ടി പഥികൻ കൈവിരലുകൾ അകത്തിപ്പിടിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതിനാൽ, വെള്ളമൊക്കെ ചോർന്നുപോകുന്നു; അയാൾ അവളുടെ മുഖം നോക്കി രസിയ്ക്കുയാണ്. അവളും അയാൾക്കനുകൂലമായി വെള്ളം പകർന്നുകൊടുത്തുകൊണ്ടേ നില്ക്കുന്നു!

62 പൊക്കിൾ—അവളുടെ നാഭി. തദ്വദനാബ്ജം=അവൻെറ മുഖപത്മം. നിരീക്ഷിപ്പൂ=നോക്കുന്നു. പിച്ചക്കാരൻെറ ചോററിൻതൊണ്ടും (ഭിക്ഷാപാത്രവും) അവളുടെ കോരികയും കാക്ക കൊത്തുന്നത്, അന്യോന്യം അനുരാഗജനിതമായ നിശ്ചലതയാൽ അവരറിയുന്നില്ല; കാക്കയെ ആട്ടുന്നതുമില്ല;

63 ജീവാലംബനം=പ്രാണന്നു് ആശ്രയം. അനുനേയൻ=അനുനയിയ്ക്കപ്പെടേണ്ടവൻ. പുരിയെ (നഗരത്തെ) ചുട്ടെരിയ്ക്കുകയാകുന്ന അപരാധം

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പുരി ചുട്ടെരിയ്ക്കിലുമെവ–
ക്കരിമപ്പെട്ടകില്ല, ചൊല്ലഗ്നി?

വിദഗ്ദ്ധനായകനു താൽപൎയ്യം വളൎത്താൻവേണ്ടി, ഒരു വൾ ഗ്രാമനിന്ദാവ്യാജേന തന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

64. ആർ നോക്കുന്നു മുഖത്തെ–
യ്ക്കാ,ക്ക സുഖംതാൻ, കഥിയ്ക്ക, ദുഃഖംതാൻ?
ആരോടൊത്തു ചിരിയ്ക്കും,
പാമരരേറുന്ന കെട്ടുപുരിൽ?

മനോരഥസിദ്ധിയിലെന്നപോലെ അതിനു ഹേതുവായിട്ടുള്ളതിലും മനോവികാരമുണ്ടായിവരുമെന്നു്, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനു ചൂണ്ടിക്കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

65. സുദിനം പാൎത്തു, പരുത്തി–
പ്പാടമുഴാൻ കരിയിൽ മംഗളം ചെയ്കെ
കിടുകിടെ വിറ കൊള്ളുന്നു,
ചില നിനവുകൾക്കൊണ്ടു കുലടതൻ കൈകൾ!

സഖിയ്ക്കു് ഒരുപദേശമായിവരുമാറു്, ഒരുത്തി ധൂൎത്തസ്ത്രീകളുടെ നടപടി പറയുന്നു:

ചെയ്താലും അഗ്നി എല്ലാവൎക്കും പ്രിയപ്പെട്ടവൻതന്നെ. അഗ്നിയെക്കൂടാതെ പചനവും മററും നടക്കുകയില്ലല്ലോ.

64 സുഖം താൻ ദുഃഖം താൻ=സുഖമോ, ദുഃഖമോ. പാമരർ (ഇംഗിതാനഭിജ്ഞർ) ഏറിയ ഒരു കെട്ടുപുര് (ശപിക്കപ്പെട്ട ഗ്രാമം)ആണിതു്; ഇവിടെ ആരുമില്ല, എന്റെ വിലാസചേഷ്ടകൾ കണ്ടറിയാൻ. അതിനാൽ വിദഗ്ദ്ധനായ അങ്ങയെ ഞാൻ സ്നേഹിക്കുന്നു.

65 സുദിനം പാൎത്തു=നല്ല ദിവസം നോക്കി. മംഗളം—കലപ്പമേൽ മംഗളദ്രവ്യങ്ങൾ തേയ്ക്കുകയും മററും കൃഷിക്കാരുടെ ഒരാചാരമാത്രം: ചില നിനവ്—പരുത്തി വളൎന്നു മറവുണ്ടായാൽ, ഈ പാടം സങ്കേതസ്ഥലമാക്കാമെന്നും മററുമുള്ള മനോരാജ്യം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

66. വഴിപോക്കർ നുള്ളിയേയ്ക്കു–
മെന്നു വിശങ്കിച്ചു വേശകാമിനിമാർ
ഇരുളേറിയ പേരാൽത്ത–
ന്നിലകളിലരിമാവുനീർ തളിയ്ക്കുന്നു!

വല്ലു തേപ്പാൻ, സംകേതസ്ഥാനമായ ഉങ്ങിൻെറ കൊമ്പ് കടിയ്ക്കുന്ന ഒരു ഗോസായിയെ ഒരു കുലട പരിഹസിയ്ക്കുന്നു:

67. അമരുലകിലെയ്ക്കു കേറാൻ
പുഴയുങ്ങിൻകൊമ്പൊടിയ്ക്കുമങ്ങയുടെ
കാലിപ്പൊഴുതും മണ്ണിൽ–
ത്തന്നേ നില്ക്കുന്നതെന്തു ഗോസായി?

മറെറാരു നായികയെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാനായി, ഒരു നാഗരികൻ തൻെറ പ്രേമസ്ഥൈര്യത്തേയും കാമുകത്വത്തേയും കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

68. നില്ക്കട്ടേ, പ്രണയിനിതൻ
വിലയേറിയ വദനദർശനം മധുരം:
ആ ഗ്രാമക്കോവിലുത–
ന്നയൽ കണ്ടാൽത്തന്നെ സുഖമുളവാം!

---

66 വേശകാമിനിമാർ=കുലടമാർ. വഴിപോക്കർ ഇല പറിച്ചാൽ, പേരാലിൻചുവട്ടിൽ ഇരുട്ടു (മറവ്) ഇല്ലാതാവുകയും, അവിടം സങ്കേതനാശമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. അതിനാൽ അരി അരച്ചുകലക്കിയ വെള്ളം തളിച്ച് ഇലകളെ കാകപുരീഷദൂഷിതങ്ങളാം പോലെയാക്കിത്തീർക്കുന്നു; അപ്പോൾ ഇല ആരും നുള്ളിയെടുക്കില്ലല്ലോ!

67 അമരുലക്=സ്വർഗ്ഗം. ഗോസായി ഉയരത്തിലുള്ള കൊമ്പൊടിപ്പാൻ കാൽത്തലപ്പുന്നിയാണ് നില്ക്കുന്നത; അതിനെ സ്വർഗ്ഗത്തിലെയ്ക്കു ചാടാനുള്ള ഒരുമ്പെട്ടലാക്കിക്കല്പിച്ചു, പരിഹസിയ്ക്കുന്നു. പുഴയുങ്ങ്=നദീതീരത്തിലെ ഉങ്ങ് എന്ന വൃക്ഷം.

68 ആ—അവൾ വസിയ്ക്കുന്ന. അയൽ–സമീപപ്രദേശം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഭാൎയ്യ മരിച്ചുപോയെങ്കിലും ഒരു കൃഷിക്കാരന്ന് അവ ളിലുള്ള പ്രേമത്തെ പ്രശംസിയ്ക്കയാണെന്ന വ്യാജേന, ഒരു വാം മന്ദസ്നേഹനായ മണാളനെ അഭിമുഖീകരിയ്ക്കാൻ നോക്കുന്നു:

69. തൊഴിൽ തീൎന്നാലും വയൽ വി_
ട്ടസ്സാധു ഗൃഹത്തിലെയ്ക്കു പോകില്ലാ,
ദയിതാമൃതിയാൽശ്ശൂന്യത
തടവിന കുടിലിങ്കലെത്തുയിർ പെടായ്വാൻ!

ഒരു പ്രോഷിതഭൎത്തൃകയുടെ സഖി നായകസമീപത്തെയ്ക്കു പോകുന്ന പഥികനോടു പറയുന്നു:

70. ചീററിയ കാററാൽ മേച്ചിൽ-
പ്പുല്ലു പറന്നോരു കുടിലിൽ മഴ വീഴേ,
അവധി ചുമർമേൽക്കുറിച്ചതു
മായായ്വാൻ മുഗ്ദ്ധ പൊത്തുന്നു!

സങ്കേതത്തിലെത്തിച്ചേൎന്ന ജാരന്റെ കാമാവസ്ഥയെ ദൂതി കുലടയോട് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

71. ഗോദാവരീതടാന്തേ
വെൺകുടകിലപോയ്ക്കുടിച്ചോരു കരങ്ങൻ
ഖക്ഖകരയ്ക്കുന്നു, വയ_
ററത്തടിക്കുട്ടുന്നു, ചാടുന്നു!

മുമ്പു പ്രിയതമയായിരുന്നവളുടെ ആഭരണം അന്യയു വതിയെ അണിയിപ്പാനിച്ഛിയ്ക്കുന്ന നായകനോടു, സഖി സ്വഭൎത്താവിന്റെ സ്നേഹസ്ഥൈൎയ്യത്തെ പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

---

69 തുയിർ–ദുഃഖം. ഇതാണ്, യഥാൎത്ഥ പ്രേമം!

70 അവധി—ഭൎത്താവു തിരിച്ചെത്തുന്ന തിയ്യതി. ആ തിയ്യതിയ്ക്കു ഭൎത്താവു വന്നാചേരാഞ്ഞാൽ സാധു ജീവിച്ചിരിയ്ക്കില്ല!

71. കക്ഖ—ശബ്ദാനുകരണം. കരങ്ങനെപ്പോലെയായിരിയ്ക്കുന്നു, നിന്റെ ജാരൻ; വേഗത്തിൽ ചെല്ലുക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

72. ചത്തൊരു പോത്തിൻ കടമണി-
യേന്തിച്ചിരമായിരം പശുച്ചാത്തിൽ
കൊണ്ടുനടന്നിട്ടമ്മ-
ക്കോവിലിലഥ തൂക്കിനാൻ, ഗൃഹാധിപതി!

സപത്നിമാരുടെ വിഭവാധിക്യം കണ്ടു വിഷാദിച്ച നവോഢയെ, സമ്പത്തിനെക്കാൾ സൌഭാഗ്യമാണ് (ഭർത്തൃപ്രിയതയാണ്) സാരമെന്നു, സഖി സമാശ്വസിപ്പിക്കുന്നു:

73. മയിലിൻ പീലികൾ ചൂടി-
ച്ചാറിനടക്കുന്നു ദൃപ്ത ശബരത്തി,
ആനത്തലമുത്തുകളാ-
മണി പൂണ്ട സപത്നികൾക്കിടയിൽ!

ഒരു കട്ടിനി ഒരു വിടനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു:

74. വളവൊത്ത കണ്ണെറിയലും
വളവേറിയ കൊഞ്ചൽ, വളവെഴും നടയും,

---

72. പശുച്ചാത്തിൽ=നാല്ക്കാലിവർഗ്ഗത്തിൽ; പോത്തിൻകൂട്ടത്തിൽ. ഗൃഹാധിപതി=വീട്ടുമൂപ്പൻ; സഖിയുടെ ഭർത്താവ്. ചത്ത പോത്തിനൊത്ത ഒരു പോത്തിനെ കണ്ടുകിട്ടാഞ്ഞതിനാൽ അദ്ദേഹം കടമണി അമ്മക്കോവിലിൽ (ചണ്ഡികാക്ഷേത്രത്തിൽ) തൂക്കുകയാണ് ചെയ്തത്; നോക്കൂ, എന്റെ ഭർത്താവിനു ചത്ത പോത്തിനെക്കുറിച്ചുകൂടി എത്ര സ്നേഹം! തങ്കളോ, ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രിയപത്നിയുടെ ആഭരണം അവളോട് ഒന്നുകൊണ്ടും തുല്യയല്ലാത്ത ഒരുത്തിയെ അണിയിപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നു; എന്തൊരനൌചിത്യം!

73. ദൃപ്ത=ഗർവിത. "കൊമ്പനാനകളെക്കൊന്ന്, അവയുടെ മസ്തകങ്ങളിലെ മുത്തുമണികൾ നിങ്ങളെ അണിയിച്ചുപോന്ന ഭർത്താവ്, ഇപ്പോൾ എന്നോടുകൂടി അതിമാത്രം രമിക്കുന്നതിനാൽ ദുർബ്ബലനായി, മയിലുകളെ മാത്രം കൊല്ലാനേ ആളാകുന്നുള്ളൂ" എന്നത്രേ, മയിൽപ്പീലി ചൂടിയ ശബരത്തിയുടെ സൌഭാഗ്യഗർവ്വ്!

74 ഉള്ളോൾക്ക്—ഉള്ള സ്ത്രീകൾക്ക്. ഈ വിലാസങ്ങളൊക്കെയുള്ള

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വളവുററ ചിരിയുമുള്ളോ-
ക്കരിമപ്പെട്ടോൻ, സുകൃതി കുഞ്ഞേ!

ഗോദാവരീതീരത്തുള്ള വിജനമായ ലതാഗൃഹത്തിൽ ധ്യാനവും മററുമനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടു സങ്കേതവിഘ്നം വരുത്തുന്ന ഗോസായിയോട് ഒരു കുലട പറയുന്നു:

75. ഗോസായി, കരുതിനില്ക്കണ-
മാ നായിനെയിന്നു കൊന്നിരിക്കുന്നു,
ഗോദാതടാന്തനിബിഡ-
പ്പൊന്തയിൽ മേവുന്ന ചുണയെഴും സിംഹം!

'നിന്റെ ഉള്ള് എനിക്കു മനസ്സിലായി' എന്നിങ്ങിനെ ഒരുവൻ ഒരു യുവാവിനെ പരിഹസിക്കുന്നു:

76. കാററാൽപ്പാറന്ന കർണ്ണോൽ-
പലരേണു പതിച്ച കണ്ണിലൂതുമ്പോഴും,
കൊതി തീരാതേ മുകരും
നീ ദേവന്മാരിലാരാവാം?

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃക കാമാർത്തി നടിച്ചുംകൊണ്ടു കാന്തനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാൻ തോഴിയെ തിടുക്കപ്പെടുത്തുന്നു:

77. നോവിക്കുന്നു കടമ്പിൻ-
പൂവെന്നെത്തോഴി, മററലരിനെക്കാളും:
ഗുളികാശരമേന്തുകയാ-
ണിന്നാളിലനംഗനെന്നു തോന്നുന്നു!

വളരുണ്ട് എന്റെ മകനും; അവനും നിങ്ങൾ അനുരക്തയായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ നീ സുകൃതി (പുണ്യവാൻ) തന്നെ!

75 ഈ പൊന്തയിൽ ഒരു സിംഹമുണ്ട്: നീ ഇവിടെ ഇരുന്നാൽ നിന്നെയും അത് ആ നായയെ എന്നപോലെ കൊന്നുകളയും! ഗോദ=ഗോദാവരി.

76 കണ്ണിൽ—നായികയുടെ നയനത്തിൽ. അവളുടെ മുഖം കണ്ണിമ വെട്ടാതെ നോക്കുന്ന നീ അനിമിഷന്മാരായ ദേവന്മാരിൽ ആരാണ്? പ്രസിദ്ധ ദേവന്മാർക്കില്ല, ഇത്ര പുണ്യഫലാനുഭവം! കർണ്ണോൽപലരേണു=കാതിലണിഞ്ഞ കരിംകുവളപ്പൂവിന്റെ പൊടി.

77 ഗുളികയുടെ വടിവാണ്, കടമ്പിൻപൂവിന്ന്. വിരഹികൾക്കു വസന്തത്തെക്കാളും ദുസ്സഹമാണ്, വർഷാകാലം എന്നു ധ്വനി.

ഒരു വിരഹോൽകണ്ഠിതയുടെ സഖി തൽകാന്തനോടു സ്ത്രീവധപാതകം സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പറയുന്നു:

78. ഞാൻ ദൂതിയല്ല, വല്ലഭ-
നല്ല ഭവാനെ,ന്തെനിയ്ക്കിതിൽക്കാര്യ്യം?
അവൾ ചാകും, തവ പേർ കെടു;-
മതിനാൽധർമ്മാക്ഷരം ചൊന്നേൻ!

കാല്ക്കൽ വീണനുനയിയ്ക്കുന്ന കാന്തനെ ഖണ്ഡിതയായ നായിക അന്യാസംഗമചിഹ്നം കാട്ടിക്കൊണ്ടു നിന്ദിയ്ക്കുന്നു:

79. അവൾതൻമുഖാൽത്തവ മുഖ-
ത്ത,ഥ നിൻവദനത്തിൽനിന്നു മമ കഴൽമേൽ
കൈമാറിക്കൈമാറി-
പ്പകന്നു, യത്നേന നിർമ്മിതം തിലകം!

'ഇവൾ ഇവങ്കൽ അനുരക്തയാണെ'ന്നു് ഒരു നാഗരി കൻ കൂട്ടുകാരനെ ധരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

80. കൃഷകസുതൻ ഞാവൽത്തളിർ
ചെവിയിലണിഞ്ഞിങ്ങു സഞ്ചരിയ്ക്കുമ്പോൾ,
പകതിമിഴികൊണ്ടു നോക്കും
തരുണിയ്ക്കു മുഖം കറക്കുന്നു!

ഒരു കലഹാന്തരിത ദൂതിയോടു കാന്തനെ അനുനയി യ്ക്കാൻ പറയുന്നു:

---

78 സ്ത്രീവധദുശ്ശബ്ദമുണ്ടാകാതിരിയ്ക്കണമെങ്കിൽ ഭവാൻ അവളുടെ അടുക്കൽ ചെല്ലുക!

79 മുഖാൽ=മുഖത്തിൽനിന്നു്. അവളാൽ ഭവത്സംഗമത്തിനു യത്നേന (പണിപ്പെട്ടു) നിർമ്മിതമായ തിലകം എന്റെ കാലിന്മേൽ സംക്രമിച്ചു; ഈ അടയാളം കണ്ടുകൊണ്ടു്, അങ്ങയുടെ അന്യാംഗനാസംഗമാപരാധം ഞാനെങ്ങിനെ ക്ഷമിയ്ക്കും?

80 കൃഷകസുതൻ=കൃഷിക്കാരന്റെ മകൻ, കർഷകയുവാവു്. ഞാവൽത്തളിർ സങ്കേതസ്ഥലത്തെ സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു; അവിടെ സമയത്തു ചെല്ലാൻ തരുണിയ്ക്കു തരം കിട്ടിയില്ല. അതുകൊണ്ടാണു്, ഇവളുടെ മുഖം കറത്തതു്. ഇവർ അന്യോന്യാനുരക്തർതന്നെ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

81. ദൂതി, മിടുക്കരുള്ള് നിന്‍-
ക്കറിയാമേ, കഠിന-മൃദുലസല്ലാപം:
അടവില്‍ച്ചൊറിഞ്ഞു തകരാ-
റണയാത്തവിധത്തിലാക്കുകായാളെ!

ബഹുഭാര്യനായ ഒരു നായകനോടു ദൂതി ഒരുത്തിയ്ക്ക് അയാളിലുള്ള അനുരാഗം പറയുന്നു:

82. വനിതാശതങ്ങള്‍ തിങ്ങിയ
നിന്‍കരളിലിടം കിടച്ചിടാതെയവള്‍
മററു തൊഴില്‍വിട്ടു നിത്യം
മെലിയിപ്പൂ സുഭഗനേ, മെലിഞ്ഞൊരുടല്‍!

ഒരുവന്‍ ഒരുവളിലുള്ള അനുരാഗാധിക്യത്തെ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

83. അനുദിനമതിസന്താപം
നല്കീടുമത്തരുണി കാല്‍ക്ഷണംപോലും
വെടിയുന്നീലെന്‍നെഞ്ചിനെ,-
യൊളിപാതകശങ്കയെന്നവിധം!

ഒരു സുശീല അനുനയിക്കുന്ന അപരാധിയായ കാന്തനോടു പ്രണയകോപത്തോടേ പറയുന്നു:

84. ഇല്ലരിശം മേ; തഴുകി-
ക്കൊള്‍ക; ഭവാനെന്തിനജ്ഞ, കനിയിപ്പൂ:

---

81 കര്‍ക്കശമായും മൃദുവായും സംസാരിപ്പാന്‍ നിപുണയാണ് നീ. അടവില്‍ (സൂത്രത്തില്‍) ചൊറിഞ്ഞ്, അയാള്‍ക്കു വേദന തോന്നിക്കാതെ അയാളുടെ അരിശം ശമിപ്പിക്കുക! തഞ്ചത്തില്‍ ചൊറിഞ്ഞാല്‍ ചൊറി മാറും; ഭംഗികേടൊന്നും വരികയുമില്ല.

82 സുഭഗനേ=സുഭഗനായുള്ളവനേ. തന്നെ മെലിഞ്ഞാല്‍ നിന്റെ മനസ്സില്‍ ഇത്തിരി സ്ഥലം കിട്ടിയേയ്ക്കാമല്ലോ! നാള്‍തോറും ഭവത്സമാഗമോപായചിന്തയാല്‍ മെലിയുന്നു!

83 ഒളിപാതകശങ്ക (പ്രച്ഛന്നപാപശങ്ക) നെഞ്ചിനെ (ഹൃദയത്തെ) വെടിയില്ല; വലിയ സന്താപത്തെ ജനിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇതുപോലെ അത്തരുണിയും!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അജ്ഞയ്ക്കസുഖമിയററം
കോപം ഞാൻ കൊററംവെത്തും വെറുതേ!

ഒരു വിരഹോൽകണ്ഠിതയുടെ സഖി തൽക്കാന്തനോടു പറയുന്നു:

85. പെരുകിന ചൂടനെടുവീപ്പം–
ലെരിപൊരികൊണ്ടു,ക്ഷിനീരിലാററാടി,
'ശ്യാമശബളം' ചരിപ്പു
ധ്രുവ,മവളംതൻ ചുണ്ടു നിൻ വിയോഗത്തിൽ!

ഒരു മധ്യാഹ്നാഭിസാരിക സങ്കേതസ്ഥലമായ ജലാശയതീരനികുഞ്ജത്തിൽ എത്തിച്ചേന്നു; എന്നാൽ, ജാരൻ ചെന്നില്ല. അതിനാൽ അവൾ അയാളോടു സ്നേഹമൈഥില്യത്തെ സജ്ജനഹൃദയപ്രശംസാവ്യാജേന പറയുന്നു:

86. വെളിയിൽച്ചുടൊട്ടുമുള്ളിൽ–
ക്കളിരോടും വൻകയങ്ങൾ തൻ സലിലം
കോപിച്ച സജ്ജനമനം
പോലെ ചമഞ്ഞു ശരൽക്കാലേ!

ദൂതി ഒരുത്തിയുടെ മുഗ്ദ്ധതയെ വണ്ണിയ്ക്കയാണെന്ന
പ്രഥമാഭിസരണസ്വീകരണം സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

87. 'ആയാൾ വന്നാലെന്തിവൾ
ചെയ്തിടു,മെന്തോതുമെന്നി,തെന്തായ്പ്പോം?'

---

84 അജ്ഞെ=അറിവില്ലാത്തവളേ. [illegible]രിജ്ഞന്മാർ അരിശംകൊണ്ടെന്തു ഫലം? കനിയിപ്പു=അനുനയിയ്ക്കുന്നു

85 തിയ്യിൽച്ചുടിയിട്ട് ഉടൻ വെള്ള[illegible] [illegible]ടുക എന്ന വ്രതമത്രേ, ശ്യാമശബളം. അവളുടെ അധരം നിശ[illegible] [illegible] [illegible]ചിലും [illegible]ണ്ണീരിലാററുന്നു. ചരിപ്പു=ആചരിയ്ക്കുന്നു.

86 സജ്ജനങ്ങൾ കോപിച്ചാലും; [illegible]ടെ ഹൃദയം ത[illegible]തന്നെയിരിയ്ക്കും; സ്നേ[illegible]ശ[illegible] [illegible]മാണവർ.

87 അഭിമസാഹസസംമുഖി=കന്നിമത [illegible] സാ[illegible]സ (അഭിസരണ) ത്തി

എന്നു കിടുകിടെ വിറപ്പൂ
പരമാദിമസാഹസോന്മുഖിയ്ക്കു മനം!

ഒരു കലഹാന്തരിത കാന്തന്റെ അനുനയം സ്വീകരിച്ചില്ല. ഇതു് അവളുടെ വാശികൊണ്ടല്ലെന്നു, ദൂതി ലജ്ജിതനായ അയാളെ ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നു:

88. അടിമലരിൽ വീണ പതിയുടെ
മുടി തലയിന്മേലുടക്കിനിന്നതവൾ
വിടുവിച്ചതിനാൽത്തന്നേ
സ്പഷ്ടമറിയാം, വിട്ടു കോപമെന്നല്ലോ!

ഒരുത്തിയുടെ അനുരാഗാതിശയം ദൂതി നായകനെ അറിയിക്കുന്നു:

89. അങ്ങയുടെയംഗലേപന-
മുൾച്ചേർന്ന കടുത്ത ഞാവൽവെള്ളത്താൽ
നീരാടിപോൽ മുഗ്ദ്ധമെ-
യ്യാളവൾ ഗോദാവരിക്കരയിൽ!

ഒരു വിരഹോൽകണ്ഠിത പ്രിയന്റെ സമുദായനായകത്വത്തെ സഖീജനത്തോടു വർണ്ണിച്ചു പറയുന്നു:

ന്നു് ഒരുങ്ങിയവൾ. കിടുകിടുക്കുന്ന ഹൃദയത്തോടെ ആ മുഗ്ദ്ധ സമ്മതിച്ചു എന്നു സാരം.

88 സ്നേഹഭംഗം വന്നിട്ടില്ലാത്ത മാനിനിമാർ വാക്കുകൊണ്ടോ മുഖസ്തംഭംകൊണ്ടോ വെളിപ്പെടുത്താത്ത പ്രസാദം ചേഷ്ടകൊണ്ടു വെളിപ്പെടുത്തും: അവൾ തലയിന്മേലുടക്കിയ ഭവൽകേശം വിടുവിച്ചില്ലേ? അതുകൊണ്ടുതന്നെ അറിയാമല്ലോ, അവൾ കോപമുക്തയായി എന്നു്. അറിയാത്തതു്, അങ്ങയുടെ അവിദഗ്ദ്ധത; അവൾ വാശിപിടിച്ചിട്ടില്ല. പതിയുടെ—ഭർത്താവായ ഭവാന്റെ.

89 അങ്ങയുടെ അംഗസംഗമത്തിൽ അഭിലാഷമുള്ളതുകൊണ്ടാണു്, അങ്ങയുടെ അംഗലേപനം (ദേഹത്തിലെ കുറിക്കൂട്ടു്) ചേർന്ന കടുത്ത ഞാവൽവെള്ളം (ഞാവൽത്തൊലിയിട്ടു തിളപ്പിച്ച വെള്ളം) കൊണ്ടു് ആ ശ്യാമളാംഗി കുളിച്ചതു്!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

90. ഇന്നേ പോയൊരകലെ–
ക്കി;–ന്നേ ശൂന്യങ്ങളാകയും ചെയ്തു,
പാതത്തലയും നാല്പെരു–
വഴിയും തൃക്കോവിലും മമ മനസ്സും!

ഒരു വേശ്യയെ വിടജനങ്ങൾ പ്രശംസിക്കുന്നതു സഹിക്കാതെ ഒരുവൾ സ്വഗുണങ്ങളെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പറയുന്നു:

91. സംസ്കൃവറിയാത്ത നിര
ക്ഷരമാം വഴ്ഗത്തെയും കനംകൂട്ടി
തോളത്തേററി നടപ്പൂ
നരർ,തട്ടാൻ തൻതുലാസ്സിനെപ്പോലേ!

ഒരു കലഹാന്തരിതയുടെ കാന്തൻ ഉൽക്കണ്ഠ പോക്കാൻവേണ്ടി കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

92. കവിൾ ചെങ്ങിച്ചുണ്ടു വിറ–
ച്ചു,ക്ഷരമിടറി,ത്തൊടായ്കയെന്നോതി,
അരിശമൊടകനുപോകും
ദയിതയെ ഞാൻ സംസ്മരിക്കുന്നേൻ!

ഒരു നാഗരികൻ, തൻെറ കണ്ടുപിടുത്തം വെളിപ്പെടുത്താൻവേണ്ടി കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

93. ഗോദയിലിറങ്ങുമളവിലൊ–
രിടർ ഭാവിച്ചു,ടലവൻെറ ഹൃദി ചേർത്താൾ;
അനുകമ്പ നടിച്ചവനാം
മുറുകെത്തഴുകീടിനാനവളെ!

---

90 അദ്ദേഹം അകലത്തേക്കു പോയതോടുകൂടി ശൂന്യങ്ങളായിപ്പോയി. പാതത്തല=വെട്ടുവഴിയുടെ മുകപ്പ്. നാല്പെരുവഴി=നാൽക്കൂടുന്ന വഴി, തൃക്കോവിൽ=ക്ഷേത്രം.

91 നരർ (ആളുകൾ) സംസ്കൃ എന്നറിയാത്ത നിരക്ഷരയായ (എഴുത്തറിയാത്ത) ഈ പെണ്ണിനെപ്പോലും ശിരസാ ശ്ലാഘിക്കുന്നു, കഷ്ടം! തട്ടാന്മാർ തുലാസ്സ് തോളിൽ തൂക്കിയിടുന്നത്, അതിൻെറ ഘനംകൊണ്ടും മററുമല്ലല്ലോ.

93 ഹൃദി=നെഞ്ചിൽ. വീഴാൻ തുടങ്ങുന്ന ആളെ അനുകമ്പയുള്ളവൻ താങ്ങാതിരിക്കുമോ!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മന്ദസ്നേഹനായിത്തീൎന്ന നായകനെ അനുകൂലിപ്പിക്കാൻ ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗം വൎണ്ണിക്കുന്നു:

94. അങ്ങുന്നെടുത്തു നല്കിയൊ-
രവമാലികയെ,സ്സുഗന്ധമററിട്ടും
സുഭഗ,വഹിക്കുന്നുണ്ടവ-
ളു,ദ്വാസിതക്ഷേത്രമൂൎത്തി പോലിന്നും!

ഈൎഷ്യാകോപം കൊള്ളണമെന്നുപദേശിക്കുന്ന ചാൎച്ചക്കാരിയോട് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

95. എളുതല്ല,തിർ വിട്ടവനാ-
മവനിൽക്കളിയായ്‌ച്ചൊടിക്കുകെന്നതുമേ,
അമ്മേ, ഇരന്നുകിട്ടിയ-
പോലാമീയവശഗാത്രത്താൽ!

കാമുകാനുരഞ്ജനത്തിന്നായി ഒരുവൾ, തന്റെ പുരുഷായിതവൈദഗ്ദ്ധ്യം സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട്, 'തെരുപ്പറന്നു' കളിക്കുന്ന പെൺകുട്ടിയെ തടുക്കുന്നവളോടു പറയുന്നു:

96. ഇവൾ കളിയായിട്ടു 'തെരു-
പ്പറന്നു'കൊള്ളട്ടെ, നിങ്ങൾ തടയേണ്ട:

---

94 അവമാലിക=ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടു വാടിയ പൂമാല. ക്ഷേത്രത്തിലെ ഉദ്വാസിക്കപ്പെട്ട (പൂജ കഴിഞ്ഞാൽ ദേവതയെ തിരിച്ചയക്കും.) വിഗ്രഹം പോലെ അവൾ നിൎജ്ജീവയായിരിക്കുന്നു; എങ്കിലും, അങ്ങു സ്വഹസ്തംകൊണ്ടു നല്കിയ പൂമാലയെ ഇപ്പോഴും ധരിച്ചുപോരുന്നു അവളുടെ സ്നേഹം വാടിയിട്ടില്ല; സ്നേഹത്തിന്റെ സൌരഭ്യവും നശിച്ചിട്ടില്ല!

95 അതിർ വിട്ടവനാം (കണ്ടാലപ്പോൾ പിടിച്ചുപൂട്ടുന്നവനായ) അവനിൽ നേരമ്പോക്കായിട്ടുപോലും ചൊടിക്കു (അരിശംകൊള്ളുക) സാദ്ധ്യമല്ല; അവനെ കണ്ടാലപ്പോൾ, എന്റെ ഗാത്രം (അവയവങ്ങൾ) എനിക്കു് ഇരന്നുകിട്ടിയതുപോലെയായിത്തീരും, എന്റേതല്ലാതായിത്തീരും!

96 'തെരുപ്പറക്കൽ' എന്നതു കുന്തിച്ചിരുന്നു പറക്കുംപോലെയുള്ള ഒരുതരം പതനോൽപതനമത്രേ. ജഘനത്തിനു കനവും അരയ്ക്കു തടിയും വരാതി

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ജഘനം കനത്തു പുരുഷാ–
യിതത്തിൽ വാടാഞ്ഞതിന്നു മെലിയട്ടേ!

ചാരിത്രഭംഗം പററിപ്പോയതിൽ ലജ്ജിതയായിത്തീൎന്ന ഒരു കുലീനയെ സ്നേഹിത സമാശ്വസിപ്പിക്കുന്നു:

97. ഗ്രാമം തരുണർ നിറഞ്ഞൊ–
ന്നു,ലർമാസം, യൌവനം, പതി വയസ്സൻ,
പഴയ മധു കൈവശത്തു–
ണ്ട;–സതീത്വം വയ്യ, ചാവുകയോ!

നായകനെ ആകൎഷിപ്പാൻ ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം അറിയിക്കുന്നു:

98. അങ്ങെൻപക്കൽത്തന്നൊരു
സന്ദേശം പെരുത്തവണ ചൊല്ലുകിലും,
'കേട്ടീലെ'ന്നെ,ൻസ്വാമിനി–
യുവരു വീണ്ടും കഥിപ്പിപ്പൂ!

ഒരു കുലീനയ്ക്കു് ഒരു യുവാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള അനുരാഗവും അവൾ അതു മറച്ചുവെയ്ക്കുന്ന കൌശലവും ദൂതി അവനെ അറിയിക്കുന്നു:

99. അതിയാം സ്നേഹം കാണി–
ച്ചെങ്ങിനെയോ നോക്കിനാൾ ഭവാനെയവൾ,

രിപ്പാൻ ഈ വ്യായാമം നന്ന്; അതു മൂലവും ഇവൾക്കുപകാരപ്പെട്ടു! പുരുഷായിതം—ഉപരിസുരതം.

97 ഗ്രാമത്തിൽ യുവാക്കന്മാർ വളരെ; കാലം അലർമാസം (വസന്തം); പ്രായം യൌവനം; ഭർത്താവ് കിഴവൻ; പഴയ (വീര്യംകൂടിയ) മധു (മദ്യം) സ്വാധീനം—എന്നാല്ലൊ, അസതീത്വം (പാതിവ്രത്യശൈഥില്യം) വയ്യാപോൽ. എങ്കിൽ ചാവുകയേ ഗത്യന്തരമുള്ളു!

98 കഥിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ ആ [illegible] ശ്രവ്യം കേട്ടിട്ടും [illegible] മതി വരുന്നില്ല!

99 [illegible] വിദ്യ, ആളുകൾ വാസ്തവമറിയാതിരിപ്പാനാണ്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അങ്ങിനെ മറ്റൊരുവനെയും,
പരമാത്ഥം മൂടിവെപ്പാനായ്.

താൻ 'പെറ്റെണീററ'കഴിഞ്ഞു എന്നു ഭത്താവിനെ ധരിപ്പിയ്ക്കാൻ ഒരുവൾ ചെയ്യുന്നത് ഒരുത്തി സ്നേഹിതയോടു പറയുന്നു:

100. മകനു നടാടെ മുളച്ചു-
ള്ളിരുപല്ലിൻപാടു ചേൻ ലന്തക്കായ്,
'വാങ്ങുകി,തു നോക്കുകെ'ന്നായ്-
ക്കണവനോടു സസ്മിതം പത്നി!

രസികപ്രിയമായ്ക്കവിവര-
കവിവത്സലമുഖ്യർ തീത്തോരെഴുനൂറിൽ
രണ്ടാമത്തെഗ്ഗാഥാ-
ശതകമിതാ, പൂണ്ണമായ്ത്തീന്നു.

---

100 മകനു പല്ലു മുളച്ചിട്ടില്ല. അവൾതന്നെയാണ്, ലന്തക്കായ കടിച്ചത്; അതു ഭത്താവിനു മനസ്സിലാകാനത്ര പുത്തിരിയിട്ടത്!

മൂന്നാം ശതകം

'ആളുകൾ വെറുതെ പറകയാണെ'ന്നു സമാധാനിപ്പിക്കുന്ന കാന്തനോടു മാനിനി പ്രണയകോപത്തോടേ പറയുന്നു:

1. ചൊല്ലിക്കൊള്ളട്ടെ കട-
നാളുകൾ; നിജചിത്തമേ പ്രമാണം തേ:
ഒന്നുപഴിയ്ക്കപ്പെട്ടവൻ-
പോലുമനർഹൻ, നലം നിലച്ചു ഭവാൻ!

ഒരു കുലട ഹൃദയത്തെ നിന്ദിയ്ക്കുകയാണെന്ന വ്യാജേന അഭിമതകാന്തപ്രാപ്തിയെ സൂചിപ്പിച്ച്, ഒരു യുവാവിനു താൽപര്യമുളവാക്കുന്നു:

2. തോന്നിയപോലേ പായും-
പതിവാൽദ്ദുർല്ലഭസുഖദരെത്തേടി
വാനത്തു ചുററിയലയും
മനമേ, നീ വീണ്ടടത്തേയ്ക്കും!

ഒരിയ്ക്കൽ സമാഗമിച്ചവനും പിന്നീടു താൽപര്യം കുറഞ്ഞവനുമായ വിടനെപ്പററി, ഒരു ഗുണഗർവിതയായ ഗണിക ദൂതിയോടു നിന്ദിച്ചു പറയുന്നു:

3. ഗുണമേ പതിരാണൊന്നുകി-
ല,ല്ലെങ്കിലയാൾക്കറിഞ്ഞുകൂട ഗുണം;-
ഒന്നുകിൽ ഞാനൊരു നിർഗ്ഗുണ;-
യല്ലെങ്കിലവൻെറയാൾക്കു ഗുണമേറും!

---

1 നലം നിലച്ചു=സ്നേഹം നശിച്ചു.

2 പായുംപതിവാൽ—ഓടിനടക്കുന്ന ശീലംകൊണ്ട്. നിൻെറ ചുററിയലയൽ നിർത്താൻ ഏതൊരു സുഭഗനുള്ളു? എനിയ്ക്കറിഞ്ഞുകൂടാ!

3 പതിര്—നിസ്സാരം. അവൻെറയാൾക്കു—അവൻെറ പ്രിയതമയ്ക്കു. അതുകൊണ്ടായിരിയ്ക്കാം, എന്നെ ബഹുമാനിയ്ക്കാത്തത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'പരാംഗനാസക്തനായ പ്രിയനെ നീ സ്വദുഃഖം അറിയിച്ചു തടുക്കാത്തതെന്താണെ'ന്നു ചോദിച്ച അമ്മായിയോട് ഒരുവൾ നിർവേദത്തോടേ പറയുന്നു:

4. നെഞ്ചു പിളർത്ത്,ൽത്തന്നെയു-
മെന്തറിയിക്കുമവനെയമ്മായി:
കണ്ണാടിയിൽ നിഴലിടൽ പോ-
ലവനിൽപ്പതിയില്ല പരിതാപം!

പണിപ്പെട്ടു കിട്ടിയ യുവതിയെപ്പോലും വിമൃശ്യകാരിതാമൂലം പ്രാപിക്കാത്ത നായകനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കാൻ ദൂതി അന്യാപദേശേന പഴിക്കുന്നു:

5. കൊത്തുന്നീലാ, വിരഹിണി
വെച്ചുകൊടുത്തിട്ടുമരുളയെക്കാകൻ,
നതകരവിഗളിതവളയുടെ
നടുവിൽക്കണ്ടിട്ടു, കെണി കരുതി!

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ സഖി ഭർത്താവിന്റെ സത്വരപ്രത്യാഗമനത്തിനുവേണ്ടി, തത്സമീപത്തെയ്ക്കു പോകുന്ന ഒരു പഥികനോടു പറയുന്നു:

6. അവധിദിനാഗമനത്തെ-
ശ്ശങ്കിച്ചിട്ടാളിമാരുപായത്തിൽ

---

4 ഹൃദയം പൊളിച്ചു കാണിച്ചാലും, അവനു മനസ്സിലാവില്ല: അന്യന്റെ ദുഃഖം പ്രതിബിംബിക്കുന്ന കണ്ണാടിയല്ല, അവന്റെ മനസ്സ്! അവനു പരദുഃഖം അറിഞ്ഞുകൂടാ.

5 കാക്കയ്ക്കു വെച്ചുകൊടുത്ത ചോറുരുള നതകരവിഗളിതമായ(ചാഞ്ഞ കയ്യിന്മേൽനിന്ന് ഊർന്നുവീണ)വളയുടെ നടുവിലായി കണ്ടിട്ട്, അത് ഒരു കെണിയാണെന്നു തോന്നുകയാൽ കാക്ക കൊത്തുന്നില്ല. ഇതുപോലെ, അസ്ഥാനത്താണ് അങ്ങയുടെ ശങ്ക. അവൾ വിരഹിണിയാണ്. ഭർത്താവു മറുനാട്ടിൽപ്പോയിരിക്കുന്നു: പേടിക്കാനൊന്നുമില്ല. വള ഊർന്നുവീണത് അവളുടെ വിരഹകാർശ്യത്തെ ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു.

6 അവധി (നിശ്ചിത)ദിവസത്തിൽ ഭർത്താവു വന്നില്ലെങ്കിലോ എന്നു ശങ്കിച്ചു സഖിമാർ (അവധിയായില്ലെന്നു തോന്നിപ്പാൻ) ഒന്നുരണ്ടു വരകൾ മാ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മാഴ്കുന്നു, ചുമരിലെഴുതിയ
വരകളിലേ രണ്ടു മൂന്നെണ്ണം!

ഒരു കാമുകൻ സ്വാഭിലാഷത്തെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു, ചന്ദ്രവർണ്ണനവ്യാജേന നായികയോടു പറയുന്നു:

7. നിന്നുടെ വദനത്തോടു കിട-
നില്ക്കുന്നില്ലെന്നു കണ്ടു മുഴുമതിയെ
മറ്റൊരു മട്ടിൽച്ചേർപ്പാൻ
ചെത്തിമുറിക്കുന്നു വിധി വീണ്ടും!

മറ്റൊരു ഗ്രാമത്തിലേയ്ക്കു പോകാനൊരുങ്ങി മററൊരു ഗൃഹത്തിലിരിക്കുന്ന നായകന്റെ യാത്ര നിർത്താൻവേണ്ടി, നായികയുടെ അവസ്ഥ സഖി പറയുന്നു:

8. ഇന്നാൾ പോയി, നാൾ പോ-
യിന്നാൾ പോയെന്നു വിരലുകൊണ്ടെണ്ണി
വരയിട്ടു ചുമർ നിറച്ചാ-
ളൊന്നാം നാളിന്റെ പകുതിയാൽത്തന്നേ!

മുമ്പേ സ്വീകരിക്കാത്തവളും, പിന്നെ വളരെ അപേക്ഷിച്ചതിനാൽ സ്വീകരിച്ചവളും, പ്രഥമസമാഗമത്തിൽത്തന്നേ കാമുകന്റെ ഗുണങ്ങളാൽ രഞ്ജിച്ചവളും, തന്നിമിത്തം ആദ്യംതന്നെ സ്വീകരിക്കാതിരുന്നതിൽ ലജ്ജ തോ

യ്ചുകളയുന്നു എന്നതിനാൽ, ഭർത്താവു നിശ്ചിതദിവസത്തിൽത്തന്നെ വന്നു ചേർന്നില്ലെങ്കിൽ, ഇവൾ പ്രാണൻ വെടികതന്നെയും ചെയ്യുമെന്നു ധ്വനിക്കുന്നു.

7 വിധി—സ്രഷ്ടാവ്. പൂർണ്ണചന്ദ്രൻ വീണ്ടും ക്ഷയിച്ചു കലാരൂപനായിത്തീരുന്നതിനെ ചെത്തിമുറിക്കുകയാണെന്നു ഉൽപ്രേക്ഷിക്കുകയാണ്. ഇത്രയും സൌന്ദര്യവതിയായ നിന്നെ എന്നെപ്പോലുള്ളവർ എങ്ങിനെ കാമിക്കാതിരിക്കും?

8 ഇന്നാൾ=ഇന്ന്. ഒന്നാംനാളിന്റെ—ഭർത്താവ് പോകുമ്പോൾ നിശ്ചയിച്ച ദിവസത്തിന്റെ. ഭർത്താവ് പോകുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ പോയതായി കരുതി, ചുമർ നിറയെ വരയിട്ടവൾ ഭർതൃവിരഹത്തെ എത്ര സഹിക്കും?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ന്നിയവല്ലമായ ഒരു തരുണിയെപ്പററി ഒരു കാമുകൻ സ്വഗു-
ണഗർവ്വോടേ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

9. രണ്ടാംനാളിൽ വിലക്ഷത
കൊണ്ട മുഖപ്പൂവു കണ്ടതിൽപ്പോലേ
ഉണ്ടായീലാ,ഹൃദിനേ
കൊണ്ടാടിപ്പുല്കിയതിലുമത്രരസം!

'പൂവുതന്നെയോ, കാമദേവന്റെ അമ്പ്'' എന്നു ചോദിച്ച സഖിയോട് ഒരുവൾ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടേ പറയുന്നു:

10. നേരിട്ടുവന്ന കാന്തൻ
കടന്നുപോയിത്തിരിഞ്ഞുനോക്കിടുകിൽ,
അതുതാൻ സ്മരശരമെങ്ങൾ-
ക്കാ;-യിക്കൊള്ളട്ടെയാളുകൾക്കെന്തും!

ഒരു സുന്ദരിയോടു, സാഭിലാഷനായ ഒരുവൻ സ്വാഭിപ്രായം വെളിപ്പെടുത്തി പറയുന്നു:

11. ഇതരന്നു കിട്ടുകില്ലാ,
നിൻജഘനാരോഹസൌഖ്യസൌഭാഗ്യം:
ആഗ്നിജലങ്ങളിലല്ലോ,
പൊൻനൂലിന്നു മാററു കൂട്ടുന്നു!

കാമുകന്നു കൌതുകം വളർത്താൻ ദൂതി നായികയുടെ സൌഭാഗ്യാതിശയം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

12. ഉള്ള വിഭവത്തെയാളുകൾ
നല്കുന്നതിലെന്തുവാനൊരാശ്ചര്യം?

---

9 വിലക്ഷത=ലജ്ജ. കൊണ്ട=വഹിച്ച. ഈ ലജ്ജയാണല്ലോ, കാമുകന്നു സ്വഗുണഗർവ്വിനെ ഉൽപാദിപ്പിച്ചത്!

10 അതുതാൻ—ആ കടാക്ഷംതന്നെ. ആളുകൾക്ക് (മററുള്ളവൎക്ക്) എന്തും സ്മരശരമായിക്കൊള്ളട്ടെ; എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ആ കടാക്ഷമാണ്, കാമബാണം!

11 തിയ്യിൽ കാച്ചി വെള്ളത്തിൽ മുക്കപ്പെട്ടതിനാൽ മാററുകൂടിയ പൊന്നിൻഞാൽ നിന്റെ ജഘനത്തെ പ്രാപിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു; നിന്റെ ജഘനത്തിൽ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഇല്ലാത്തൊരു ദൌർഭാഗ്യവു-
മവളേകി, സപത്നികൾക്കല്ലോ!

വിദേശത്തു പോയ ഒരുവൻ ഉൽക്കണ്ഠ പോക്കാൻവേണ്ടി പ്രിയയെ സ്മരിച്ചുംകൊണ്ടു കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

13. അവളുടെ മുഖമമ്പിളിയോടു
സമ;-മവൾതൻ മുഖരസം സുധാസദൃശം;
തലമുടി പിടിച്ചു രഭസാൽ
മുകരുന്നതിനുപമയെന്തുള്ള?

വിചാരിച്ചു വിചാരിച്ചു കഴിയുന്ന നായകനെ ദൂതി ഉത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു:

14. കാര്യം ഫലിക്കുമളവിൽ-
ഗ്ഗുണദോഷവിചിന്തനം മുഴുക്കുകയാൽ
സുചിരമമാന്തിച്ചമരും
പുരുഷൻ കാര്യം കെടുക്കുന്നു!

വിരഹാസഹയായ ഒരുവൾ പ്രണയകുപിതനായ കാന്തനെ പ്രസാദിപ്പിക്കുന്നു:

15. പെരുത്തു ഭവാനെക്കാളും
പ്രിയമെന്നുയിർ താനെനിക്കു ചാപലാത്മൻ;

ആരോഹണം ചെയ്യുന്നതിൻെറ സുഖവും സൌഭാഗ്യവുമൊക്കെ ലഭിക്കണമെങ്കിൽ, അഗ്നിജലവ്രതം (വീണ്ടും വീണ്ടും തിയ്യിലും വെള്ളത്തിലും പ്രവേശിക്കുക എന്ന ഒരുതരം വ്രതം) അനുഷ്ഠിക്കുകതന്നെ വേണം. ഇതാരനു (അതനുഷ്ഠിക്കാത്തവനു) കിട്ടുകയില്ല!

12 ഇല്ലാത്ത—അവൾക്കില്ലാത്ത. ഭർത്താവ് അവളിൽത്തന്നേ ആസക്തനായിത്തീർന്നതിനാൽ സപത്നിമാൎക്കു ദൌർഭാഗ്യം വന്നുകൂടി.

13 മുഖത്തെ ചന്ദ്രനോടും, മുഖ (അധര) രസത്തെ അമൃതിനോടും ഉപമിക്കാം; രഭസാൽ (ഔത്സുക്യത്തോടെ) ചുംബിക്കുന്നതിനെ ഒന്നിനോടും ഉപമിക്കുക വയ്യാ!

14 ദീർഘസൂത്രത്വം കാര്യനാശകമാകുന്നു.

15 ചപലാത്മൻ=അല്ലയോ ചപലഹൃദയ. അങ്ങയെ വിട്ട് (ഭവാനെ കൂടാതെ) അത് (എനിക്കു ഭവാനെക്കാളും പ്രിയപ്പെട്ടതായുള്ളുയിർ) നില്ക്കില്ല.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അതു നില്ക്കില്ലങ്ങയെവി-
ട്ടു;-തിനാൽ നിന്നരിശമാറവന്നേൻ!

പ്രണയകുപിതയായിരുന്ന നായിക, 'ഞാൻ ഏഷണി കേട്ടു തെററിദ്ധരിച്ചുപോയി' എന്നു കരഞ്ഞുംകൊണ്ടു പറഞ്ഞപ്പോൾ, പ്രസാദനാർത്ഥം കാല്ക്കൽ വീണ നായകൻ പറയുന്നു:

16. ഓ, വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളുക:
കരയും നിൻ കണ്ണുനീർക്കണങ്ങളിവ
എൻമുതുകിൽപ്പുളകത്താൽ-
ച്ചിതറിപ്പോകാഞ്ഞിൽ വിശ്വസിയ്ക്കും നീ!

നായകൻെറ സ്നേഹമുറപ്പിയ്ക്കാൻവേണ്ടി, നായിക തോഴിയോടു സദൃഷ്ടാന്തം പറയുന്നു:

17. ചുമരിൽ വരച്ചോരു രൂപം
പോല,ഴലിലുമന്യദേശകാലത്തും
പിന്തിരിയാതേ നില്ക്കു-
ന്നവനത്രേ, മിത്രമാകേണ്ടു.

ഒളിയ്ക്കപ്പെട്ടതും ധൂർത്തർ അറിയുമെന്നു് ഒരു നാഗരികൻ, തൻെറ അഭിജ്ഞത്വം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

18. പെണ്ണിന്നാററിൻപൊന്തയി-
ലാദ്യോപ്പസതീത്വഹാനി കാണുകയാൽ

അതിനാൽ എൻെറ പ്രാണൻ പോകാതിരിപ്പാനാണ്, ഞാൻ അങ്ങയുടെ അരിശം ആറുന്നത് (തണുപ്പിയ്ക്കുന്നത്, ശമിപ്പിയ്ക്കുന്നത്).

16 നിൻെറ കണ്ണുനീർത്തുള്ളിപോലും എൻെറ മുതുകത്തു രോമാഞ്ചമുണ്ടാകുന്നു; ഇതു കണ്ടില്ലെങ്കിൽ നീ ഇപ്പോഴും വിശ്വസിയ്ക്കുകയില്ലായിരുന്നു—ഏഷണി കേട്ടു, ഞാൻ അന്യനാരിരക്തനെന്നുതന്നെ വിചാരിയ്ക്കുമായിരുന്നു.

17 ആപത്തിലും ദേശാന്തരകാലാന്തരങ്ങളിലും ആർ പിന്തിരിയാതെ നില്ക്കുമോ, ആ ആളെവേണം സുഹൃത്താക്കുക.

18 ആദ്യ........ഹാനി=ഒന്നാമതായി നേരിട്ട ചാരിത്രഭംഗം. പെണ്ണ് (വധു) ജാരനോടുകൂടി ആററിൻപൊന്തയിൽ (നദീതീരനികുഞ്ജത്തിൽ)

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ചിറകൊലികൊണ്ട,യ്യോ എ-
ന്നരചെയ്യയരെപ്പറക്കയായ് കിളികഠം!

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ സഖി, അവളുടെ കാന്തനെ ചെല്ലാൻ തിടുക്കപ്പെടുത്തുന്നു:

19. നേർ പറയാം ഞാൻ കുഞ്ഞേ:
മലർമാസത്തിന്നസാധ്യമില്ലൊന്നും;
എന്നാൽ, ബകുളമണംകൊ-
ണ്ടുളവായിട്ടില്ലവഠംക്കു പിഴയേതും.

ഒരുവളുടെ അനുരാഗാതിശയത്തെ ദൂതി നായകനോടു പറയുന്നു:

20. ഓരോ വേലിച്ചുററി-
ന്നിടയിലുമിളകുന്ന കൺ നടത്തിയവഠം
കൂട്ടിൽക്കിളിപോലായ്പ്പോയ്,
പൊന്മകനേ, നീ കടന്നു പോന്നപ്പോഠം!

'അവളുടെ വീട്ടിന്റെ വഴിയിലൂടെ പോയപ്പോഴും അവഠം എന്നെ നോക്കിയില്ല' എന്നു പറയുന്ന ജാരനോടു ദൂതിയുടെ മറുപടി:

ചെന്നതാണ്, കിളികഠം (പക്ഷികഠം) പറന്നുപോകാൻ കാരണം, അവയുടെ ചിറകടിയൊച്ചയെ നിലവിളി എന്നുൽപ്രേക്ഷിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

19 വസന്തത്തിലെ ബകുള (ഇലഞ്ഞിപ്പൂ)മണം ആരുടെ ഹൃദയത്തിലും കാമമുദ്ദീപിപ്പിച്ചു ചാരിത്രഭംഗത്തിന്നിടവരുത്തും; അവഠംക്ക് ആ പിഴ (ചാരിത്രഭംശം) പററിക്കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. അതിനുമുമ്പെ അവളെ സമീപിയ്ക്കുക.

20 പൊന്മകനേ—വാത്സല്യത്തോടുകൂടിയ സംബോധി. ഇതു നായകന്റെ ദർശനീയതയെ ദ്യോതിപ്പിയ്ക്കുന്നു. കടന്നുപോന്നപ്പോഠം—അവളുടെ ഗൃഹത്തിന്റെ അരികിലൂടെ; കൂടിന്റെ പഴുതുകളിലൂടെ ഒരുത്തരെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കുമല്ലോ, അതിലടയ്ക്കപ്പെട്ട പക്ഷി; അവളുടെ അസ്വാതന്ത്ര്യത്തെ ധ്വനിയ്ക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

21. വേലിയിൽ മുട്ടിയ മുലയൊടു
കാൽപ്പെരുവിരലാൽ ഞെരുങ്ങി നിന്നിട്ടും
കണ്ടീലങ്ങയെയെങ്കിൽ-
പ്പുരമവളെന്തൊന്നു ചെയ്യട്ടേ!

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയെ കാമിക്കുന്നവനോടു ദൂതി അവളുടെ ഭർത്തൃസ്നേഹാതിശയം സൂചിപ്പിച്ചു, 'സാദ്ധ്യ'മല്ലെന്നു പറയുന്നു:

22. പ്രിയനെ നിനച്ചിട്ടൊഴുകിന
മിഴിനീർ വീണേക്കുമെന്നൊരു ഭയത്താൽ
ഹന്ത, കഴുത്തു ചെരിച്ചാ-
ണ'ന്തിത്തിരി' വെപ്പതപ്പഥികപത്നി!

ഒരു യുവാവിനെ അനുരഞ്ജിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി, ദൂതി കുരുവളുടെ സ്നേഹവൈവശ്യസൂചകമായ തിരിഞ്ഞുനോട്ടത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു:

23. കുഞ്ഞേ, തിരിഞ്ഞിതവളംത-
ന്നംഗങ്ങളും, ഭവാൻ കടന്നു പോന്നപ്പോൾ,
മിഴിനീർ നടുപ്പുറത്തെ-
ക്കൊഴുകിക്കാണപ്പെടുംമാറായ്!

പ്രിയവിരഹത്തിൻെറ ദുസ്സഹതയെ ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

---

21 കുചങ്ങൾ വേലിമേൽ തട്ടിച്ചു ഞെരുങ്ങി (പ്രയാസപ്പെട്ടു) എന്തി നിന്നിരുന്നു, അവൾ; എന്നാൽ വേലിയുടെ ഉയരക്കൂടുതൽ അങ്ങയെ കണ്ടില്ല. ഇതിൽ അവളെ കുറ്റപ്പെടുത്താമോ?

22 ഭയത്താൽ—കണ്ണീർ വീണു തിരി കെട്ടുപോകുമെന്നു പേടിച്ച്. പഥികപത്നി=പഥികൻെറ (മറുനാട്ടിൽപ്പോയവൻെറ) പത്നി. സന്ധ്യാസമയത്തു ഗൃഹത്തിൻെറ ഉമ്മറത്തും മറ്റും ഹിന്ദുസ്ത്രീകൾ തിരികൊളുത്തിവെക്കും; ഇതാണ്, 'അന്തിത്തിരി' വെക്കൽ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

24. നല്ലവരിടത്തരക്കാർ;
വേണ്ടാ ദുഷ്ടൻ, വിശിഷ്ടനിരുവരുമേ:
കണ്ടാൽച്ചുടുവിപ്പു ഖലൻ;
കാണാഞ്ഞാലപ്പടിയ്ക്കു സജ്ജനവും!

ഒരുവൾ, അവളുടെ ഭർത്താവിനെ സാഭിലാഷം നോക്കുന്ന ഒരുത്തിയോടു് ഈർഷ്യാപൂർവ്വം പറയുന്നു:

25. നിർത്തുക കടാക്ഷനോട്ടം;
സ്വാഭാവികമാം വിധത്തിൽ നോക്കുക നീ:
അവനെശ്ശരിയായ്ക്കാണാം;
പാവം നീയെന്നു വരികയുംചെയ്യും!

മറുനാട്ടിൽ പോയ ഒരുവൻ, അയാളുടെ തറവാട്ടമ്മയായ പത്നിയുടെ നടപടി സ്മരിച്ചുകൊണ്ടു ചങ്ങാതിയോടു പറയുന്നു:

26. ശുണ്ഠിയൊടഴൽ വായ്ക്കുകിലും,
പകൽ മുഴുവൻ വീട്ടുജോലികൾ നടത്തി,
അരിശത്താലുരിയാടാ-
തവളെൻകാല്ക്കൽക്കിടന്നതോർക്കുന്നേൻ!

ഒരനുരക്തനായ ധനികനെ, അയാളുടെ അധമസ്ത്രീസംഗദോഷത്താൽ വെടിയുന്ന വേശ്യയോടു് അമ്മ ഉപദേശിക്കുന്നു:

---

24 ഇടത്തരക്കാർ(ദുഷ്ടനോ ശിഷ്ടനോ അല്ലാത്തവർ)ആണു്, ഭേദം: ഖലൻ (ദുഷ്ടൻ) കണ്ടാൽ ചുടുവിപ്പു (സന്തപിപ്പിയ്ക്കുന്നു); കാണാഞ്ഞാൽ സജ്ജനവും സന്തപിപ്പിയ്ക്കുന്നു. അവളുടെ വിരഹതാപത്തിന്റെ ദുസ്സഹത വ്യഞ്ജിയ്ക്കുന്നു.

25 സ്വാഭാവികമായി നോക്കിയാൽ ഇദ്ദേഹത്തെ നന്നായി കാണാം. നീ ഒരു പാവം (വിലാസചേഷ്ടകളറിഞ്ഞുകൂടാത്ത മുഗ്ദ്ധ) ആണെന്നു തോന്നി, ഇദ്ദേഹം കനിഞ്ഞു എന്നും വരാം!

26 കോപസന്താപങ്ങളിലും അവൾ ഗൃഹകൃത്യമഗ്നതന്നെ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

27. പറയച്ചാളയിലും ക്രതു-
ശാലയിലും പ്രോജ്ജ്വലിയ്ക്കു,മഗ്നി സമം,
അതിനാൽ ത്യജിച്ചുകൂടാ,
കീഴ്മേൽനില പുക്ക പൂരുഷരെ!

ഒരു കലട സ്വഭർത്താവിങ്കൽ വൈരാഗ്യം സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു, പതിവ്രതയായ സ്വപത്നിയെ ബഹുമാനിയ്ക്കുന്ന ഒരു യുവാവിനോടു് അടവിൽ പറയുന്നു:

28. സതിയാണു തവ കുടുംബിനി;
സുഭഗാത്മൻ, ഞങ്ങളൊക്കെയസതികളും;
അതിലെന്ത,ങ്ങയ്ക്കൊത്തൊരു
യുവനരനില്ലെന്ന വിത്തു പിളരട്ടേ!

ഒരുത്തി ഒരുവങ്കലുള്ള അനുരാഗാതിശയത്തെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു, ദൂതിയോടു പറയുന്നു:

29. മുതലാകെ വെന്തുപോകിലു-
മൊരു നിർവൃതിയാണുദിച്ചതു മനസ്സിൽ,
ഗ്രാമം കത്തിയ പൊഴുതിൽ-
ക്കുടമവനെൻകയ്യിൽനിന്നു വാങ്ങുകയാൽ!

വീട്ടുജോലികളെടുക്കുന്ന ഒരു വേശ്യ, കാമുകന്റെ അഭിലാഷം നിറവേററാൻ കഴിവില്ലാഞ്ഞതിനാൽ, ആയാളുടെ ദൂതിയോടു് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

30. ഉണ്ടായ്ക്കൊള്ളട്ടെ വനേ,
കൊമ്പില്ലാതിലകൊഴിഞ്ഞ കുറിയ മരം;

---

27 ക്രതുശാല=യാഗശാല. സമം=ഒരുമട്ടിൽ. പുരുഷന്മാരുടെ കീഴ്നിലയോ മേൽനിലയോ ഗണിയ്ക്കേണ്ടതില്ല.

28 ഞങ്ങളെല്ലാവരും അസതികളുമാണ്. വിത്തു പിളരട്ടേ—വിത്തു മുളയ്ക്കട്ടെ; പ്രത്യക്ഷമാകട്ടെ. ഭവാന്റെ നിസ്തുലഗുണങ്ങളാണ് അവളുടെ പാതിവ്രത്യത്തിന്റെ വിത്ത്; ഭവാനെ കിട്ടിയാൽ ഞങ്ങളും സതികളായിച്ചമയും;

29 അംഗത്തെ സ്പർശിയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞല്ലോ!

30 ഉദാരൻ=പണംകൊടുക്കുന്നവൻ. ഉദാരനും രസികനുമായ അംഗ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഉണ്ടാകാൻ നൂലോക-
ത്തു, ദാരനും, രസികനും, ദരിദ്രനമേ!

ജാരനെക്കുറിച്ചുള്ള അനുരാഗാതിശയം സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് ഒരുവൾ അവന്റെ സ്നേഹിതനോട് പറയുന്നു:

31. അവനുടെ സൌഭാഗ്യത്തെയു-
മെൻവനിതാനഹ്സാഹസത്തേയും
അറിയും, ഗോദാവരിയുടെ
നീക്കത്തും; വർഷകാലരാനട്ടവും!

'നീ ഇപ്പോൾ സതിയായിത്തീൎന്നതെങ്ങിനെ?' എന്ന് ഒരു കാമുകൻ പരിഹസിച്ചതിന്ന് ഒരു കുലടയുടെ മറുപടി:

32. അച്ഛങ്ങാതികൾ ദൂരഗ-
ര;-കുഞ്ഞമ്മകൾക്കു കുറഠിതാൻ ബാക്കി;
ഞങ്ങളുറമുത്തികളുമായ്-
മുരടോടെ മുടിഞ്ഞുപോയ്, പ്രണയം!

ഒരു പ്രായംചെന്ന കുലടയോട് ഒരു നാഗരികൻ പരിഹസിച്ചു പറയുന്നു:

33. ഗതയൌവനമാർതൻ സ്തന-
ജഘനനിതംബത്തിൽ നഖരചിഹ്നങ്ങൾ

ഹാത്ത സ്വീകരിയ്ക്കാൻ കഴിയാഞ്ഞത്', എന്റെ ദരിദ്രത (ധനമില്ലായ്കു, തന്മൂലകമായ അവസരമില്ലായ്മ)കൊണ്ടാണല്ലോ; അതിനാൽ ഈ മൂന്നുതരക്കാരും മനുഷ്യലോകത്തുണ്ടാകാതാവട്ടെ!

31 വനി......ഹസം=സ്ത്രീകൾക്കു ചെയ്തുകൂടാത്ത സാഹസം. മഴക്കാലത്ത്, അർദ്ധരാത്രിയിൽ, വെള്ളം നിറഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഗോദാവരി കടന്നാണ്, ഞാൻ അവനെ അഭിസരിച്ചിരുന്നത്! [illegible]—പാതിരാ.

32 അച്ഛങ്ങാതികൾ—അച്ഛന്റെ സ്നേഹിതന്മാർ. കുഞ്ഞമ്മമാർ— [illegible] ഉദ്ധതരായവർ.

കാണാം, പൊളിഞ്ഞ കാമ-
ക്ഷേത്രത്തിൻ മൂലശിലകളെന്നവിധം!

'നിങ്ങൾ വളരെപ്പേർ അവളെ കണ്ടു വരികയാണ ല്ലോ; അവളുടെ ആകൃതി എങ്ങിനെ? എന്നു ചോദിച്ച നായകനോടു കൂട്ടുകാർ പറയുന്നു:

34. അവളുടെയംഗങ്ങളിൽവെ-
ച്ചേതേതിൽച്ചെന്നണഞ്ഞിതോ മുമ്പേ,
അതതിൽത്താൻ തങ്ങീ ക-
ണ്ണു;-ടൽ മുഴുവൻ കണ്ടതില്ലാരും!

വിരഹത്താൽച്ചുട്ടെരിഞ്ഞു മറുനാട്ടിൽനിന്നു തിരി ച്ചെത്തിയ ഒരുവൻ പ്രിയാസമാഗത്താൽ സന്തുഷ്ടനായിട്ടു പറയുന്നു:

35. വിരഹത്തിൽദുസ്സഹതര-
വിഷരൂപിണി, സംഗമത്തിലമൃതമയി;
രണ്ടും സമമായ്ച്ചേർത്തോ
നിർമ്മിതയായ് ദയിത നാന്മുഖനാൽ!

നെടുനാളാൽ മറുനാട്ടിൽ പോയിത്തിരിച്ചെത്തിയ ഒരു വിടനാൽ ശകാരിക്കപ്പെട്ട വേശ്യാമാതാവു, മകൾ മറ്റൊരു വിടനോടു ചേർന്നതിൽ കുറ്റമൊന്നുമില്ലെന്നു പറയുന്നു:

36. കാണാതാവുകിൽ മകനേ,
സ്നേഹത്താൽപ്പുഴുതു നേക്കെടുക്കുകിലും

---

33 [illegible]. മൂലശിലകൾ=അടിയിലിട്ട കല്ലുകൾ.

35 രണ്ടു—വിഷവും, അമൃതും. നിർമ്മിതയായ്=സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു.

36 [illegible] വസ്തുവകകളിൽപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്നു, [illegible] കടന്നായിച്ചെട്ട [illegible] വെള്ളം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കാലേന ചോർന്നുപോയല്ലോ–
മന്തരക്തി, കടന്നനീർ പോലേ!

ഒരു യുവാവിനോടു ദൂതി പെണ്ണുങ്ങളുടെ കള്ളത്തരം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു പറയുന്നു:

37. തേടം കത്തിയെന്നു കയ്യിണ
കടയും പെൺകൊടിയെ നിപുണമാർ സഖിമാർ
കണവന്റെ മുന്നിൽ നിന്നു
താങ്ങിയണയ്ക്കുന്നു, ജാരവൈദ്യഗൃഹേ.

മുമ്പു പ്രിയതമയായിരുന്നവൾ, നീചരുടെ കാര്യമാത്രതൽപരതയെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു, പുതിയ പത്നിയെ സ്നേഹിച്ചുതുടങ്ങിയ കാന്തനോടു് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

38. ഭോഷനൊരെരുതിനുവേണ്ടി–
പ്പുതപ്പു വില്ക്കുന്നു മാഘമാസത്തിൽ,
പുകയാമത്താരുമിത്തീ പോ–
ലൊരു പെണ്ണിൻ കൊങ്ക കാണുകയാൽ!

സ്ത്രീകളെ ഒരിക്കലും വിശ്വസിക്കരുതെന്നു്, ഒരുവൾ ബന്ധുജനത്തോടുപദേശിക്കുന്നു:

39. നേർ പറയാം: ഞാൻ ചാകാൻ
നില്ക്കുകയാണെ,നഘതാപികാതിരേ;

---

37 നിപുണമാർ—അവൾക്കറിയാം, പെൺകൊടിയുടെ അഭിമതം: ജാരന്റെയ വൈദ്യന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പോകാനാണു്, അവൾ തേടം കത്തി എന്നാണു പറഞ്ഞതു്. പെൺകൊടി (മുഗ്ദ്ധ)മാർക്കുതന്നെ ഇത്രയും കാപട്യമുണ്ടു്; പ്രൗഢമാരുടെ കഥ പിന്നെ പറയാനുണ്ടോ?

38 എരുതു്=കാള. മാഘമാസം തണുപ്പേറിയ കാലമാണു്; ഉമിത്തീപോലെയുള്ള കൊങ്കകൊണ്ടു തണുപ്പുമാറ്റാമെന്നാണു്, അവന്റെ വിചാരം!

39 ഞാൻ അനഘതാപികാ (പുണ്യമായ താപി) നദിയുടെ തീരത്തു ചാകാൻ നില്ക്കുകയാണെന്നു വിചാരിക്കും; ഇപ്പോഴും കണ്ണു് അമ്മട്ടേ (മുഖ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഇപ്പോഴുമമ്മട്ടേ ക-
ണ്ണും വള്ളിക്കുടിലിലെയ്ക്കു പായുന്നു!

ഭർത്താവിനെ കുലടമാർ അഭിസരിയ്ക്കുകയാൽ, ഒരു കുലവധു സഖിമാരോടു പറയുന്നു:

40. കുരുടന്റെ ചട്ടിയെപ്പോ-
ലെൻപതിയെത്തായ്ക്കളേ; പിടുങ്ങുന്നു;
എന്നോടു പകയും കൊൾവൂ:
വാലിന്മേൽ നിന്നുയന്നു പടം!

താണനിലയിലുള്ളവക്ക് ഇത്തിരി വല്ലതും കിട്ടിയാൽ മതി ഊററം കൊള്ളാനെന്നു സമർത്ഥിച്ചുംകൊണ്ടു ദൂതി ഒരുത്തിയെ സ്വല്പധനംകൊണ്ടു കയ്യിലാക്കാമെന്നു നായകനോടു പറയുന്നു:

41. ദുർല്ലഭമാമൊരു തുടുതുണി
കിട്ടുകയാൽ, ത്തന്വി കൃഷകസുതപത്നി
നോക്കുകളൊതുങ്ങാതായ്പ്പോയ്,
വിരിവേറും ഗ്രാമവഴികളിലും!

നേരേ കാണപ്പെട്ട അപരാധത്തെ പരിഹരിപ്പാൻ തക്ക മറുപടി ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്ത സഖിയെ ഒരുവൾ ശ്ലാഘിയ്ക്കുന്നു:

ചെയ്തോഴുപ്പോഴേതന്നെ) ആ (മുമ്പു സങ്കേതമായിരുന്ന) വള്ളിക്കുടിലിലെയ്ക്കു പായുന്നു. എങ്ങിനെ വിശ്വസിയ്ക്കും, പെണ്ണുങ്ങളെ?

40 ചട്ടി=ഭിക്ഷാപാത്രം. തായ്ക്കളേ—അമ്മമാരേ എന്നു സംബുദ്ധി: പിടുങ്ങുന്നു—കുലടമാർ തട്ടിയെടുക്കുന്നു; എന്നോടു പകയും കൊള്ളുന്നു. ഇതു പാമ്പിന്റെ വാലിന്മേൽനിന്നു പടം ഉയരുന്നതുപോലെ എത്ര വിപരീതം!

41 തന്വി=മെലിഞ്ഞവൾ; എങ്കിലും, വിശാലങ്ങളായ ഗ്രാമവീഥികളിൽ ഒതുങ്ങുന്നില്ല. കൃഷകസുതപത്നി=കൃഷിക്കാരന്റെ സ്നുഷ. ഊററംകൊണ്ട് അതു തടിച്ചു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

42. എതിർവാദത്തെ മടക്കി-
പ്പുരന്ന മനംകളിരുമാറുവേണ്ടപ്പോൾ
പ്രിയവചനങ്ങൾ കഥിപ്പാൻ
കഴിവുള്ള ജനം ചുരുക്കം താൻ!

നായകന്ന് അനിഷ്ടയായിരിക്കേ ഈർഷ്യാകോപം പൂണ്ട നായികയോടു സഖി ഉപദേശിക്കുന്നു:

43. കളിയെജമാനനു കൊള്ളാം,
ക്ഷമ ശക്തനും, പിണക്കമോമലിനും,
സംസാരിക്കുമളിജ്ഞനു,-
മൊന്നും മിണ്ടായ്കയജ്ഞനും!

'പ്രിയന്ന് ഒരു കാമലേഖമെഴുതുക' എന്നഭിപ്രായപ്പെട്ട സഖിയോടു പ്രോഷിതഭർത്തൃക പറയുന്നു:

44. പ്രിയസഖി, വേർത്തു വിറച്ചും
വിരലുകളിലെഴുത്തു കോലിടർക്കൊൾകെ
മുഴമിക്കാ 'സ്വസ്തി'പദം-
തന്നെയു;—മെന്തൊന്നു ഞാനെഴുതും?

'കാര്യം സാധിച്ചുവോ' എന്നു ചോദിച്ച ഒരുവളോടു ദൂതി, തന്റെ കുറ്റമല്ലെന്നു പറയുന്നു:

45. വിധി പിന്തിരിഞ്ഞു നിന്നാൽ-
ച്ചേർക്കപ്പെട്ടതിനുമിളകു ചേർച്ച വരാ;
മണൽമതിൽ പോലേ, കാര്യം
കെട്ടാനേ പററുകില്ലൊരുനിലയ്ക്കും!

---

42 നിനക്കേ ഇത്തരം പ്രിയവചനങ്ങൾ പറയാനറിവുള്ളൂ.

43 ശക്തൻ=ത്രാണിയുള്ളവൻ. ഓമൽ=പ്രിയ. നീ ഭർത്താവിന്ന് അപ്രിയയായിരിക്കെ, ഈർഷ്യാകോപം പൂണ്ടതു യുക്തമല്ല.

44 തുടക്കത്തിൽ 'സ്വസ്തി' എന്നെഴുതുക ഒരു സമ്പ്രദായമാണല്ലോ; അതുതന്നെയും (ആ രണ്ടക്ഷരംപോലും) എഴുതിത്തീരില്ല!

45 പിന്തിരിഞ്ഞുനിന്നാൽ—പ്രതികൂലമായാൽ. കെട്ടാനേ—കെട്ടാൻ തന്നെയും. മണൽകൊണ്ടു മതിൽ കെട്ടിപ്പിടിക്കുകതന്നെയും അസാധ്യമാണല്ലോ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മുമ്പേ അമ്മായിയാൽ സൌന്ദര്യാദിഗുണങ്ങൾ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട നായകൻ തങ്കൽ തുലോം അനുരക്തനായിരിക്കുന്നു എന്ന് ഒരുവൾ പ്രേമപൂർവ്വം പറയുന്നു:

46. അമ്മായി, ഞാൻ കുളിക്കും-
പൊഴുതെ,ന്റെ മനം നുകർന്നതായ്ത്തോന്നി,
കുളിമഞ്ഞളിനെർന്നയെറിവോ-
ടൊഴുകിന വെള്ളം കുടിച്ചു തരുണനവൻ!

പ്രണയകലഹം പൂണ്ട ദമ്പതിമാരുടെ അരിശം നീക്കാൻ സഖി പറയുന്നു:

47. ജീവിതമസ്ഥിരമത്രേ;
തിരിയെവരാ, പോയ്ക്കഴിഞ്ഞ താരുണ്യം;
നാളൊക്കെയൊന്നുപോലെ-
ല്ലാ;-ളുകളെന്തിന്നു ശണ്ഠ കൂട്ടുന്നു?

സ്വത്തൊക്കെ വേശ്യക്കു കൊടുക്കുന്ന പ്രിയനോട് ഒരുവൾ അസൂയപൂണ്ട് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

48. ഖലർ വിത്തം നേടുകിലും,
പാത്രമതിന്നാരവൻ? ഖലൻതന്നേ:
കാക്കകൾമാത്രം തിന്മൂ,
വേപ്പുകൾതൻകായ് പഴുത്താലും!

കാമുകനോടു ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു പറയുന്നു:

---

46 ആ യുവാവു മഞ്ഞൾ ചേർന്ന വെള്ളമെടുത്തു കുടിച്ചതു്, അതു് എന്റെ ദേഹത്തെ സ്പർശിച്ചതാണെന്ന ബുദ്ധിമാനത്താലാണല്ലോ; അത്രയും അനുരക്തനായ അവനെ എനിക്കു കിട്ടുമാറാകുക എന്നു സാരം.

47 ഇന്നത്തെപ്പോലായിരിക്കില്ല, നാളെ; വെറുതെ പിണങ്ങി സുഖാനുഭവത്തെ തടുക്കരുതു്.

48 പാത്രം=ദാനാർഹൻ. വേപ്പിൻകായ പഴുത്താൽതന്നെയും, കാക്കയേ അതു തിന്നുകയുള്ളു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

49. ഇന്നു ഗമിയ്ക്കേണം ഞാൻ
കൂരിരുളിൽപ്പോലുമാലയത്തിങ്കൽ:
മിഴി ചിമ്മി പ്രച്ഛന്നതയാ-
ണിസ്സമാഗമന്നിടമൊരുക്കുന്നു!

അപ്രിയം ചെയ്യുവനെ ദ്രോഹിപ്പാനൊരുങ്ങിയ ഒരുവനെ തടുക്കാൻവേണ്ടി ഒരാൾ സജ്ജനസ്വഭാവത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

50. നല്ലവനരിശപ്പെട്ടുകി-
ല്ല;-രിശപ്പെട്ടാലുമപ്രിയം കരുതാ;
കരുതുകിൽ മിണ്ടുകയില്ലം;
മിണ്ടുകിലോ, ലജ്ജയുൾക്കൊള്ളും!

മേലിൽ പണം കിട്ടുമെന്നാശിച്ച് ഒരു വിടൻ്റെ ആനുരാഗം പൂണ്ട മകളെ വിലക്കാൻ വേശ്യമാതാവ് ഉപദേശിയ്ക്കുന്നു:

51. കൈവന്നതെന്തു ധനം;
ദുഃഖത്തിൽ വിടാത്തതാര,വൻ മിത്രം;
ഗുണമെന്തു സൌന്ദര്യം;
ധർമ്മസ്ഥിതിയെന്തു,തേ സ്ഥാനം.

നെടുനാൾ കൊണ്ടു വിദേശത്തുനിന്നു തിരിച്ചുവന്ന നായകൻ പ്രിയതമയെ സന്തോഷിപ്പിയ്ക്കാനായി പറയുന്നു:

---

49 ഇന്നു ഞാൻ ആ സുഭഗനെ (പ്രച്ഛന്നകാമിയുടെ അനുരാഗഭാജനമായ യുവാവിനെ) കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോരാൻ ആയാളുടെ ഗൃഹത്തിൽ പോകേണ്ടിയിരിയ്ക്കുന്നു; ആയാൾക്കായി മിഴി ചിമ്മി (മറ്റൊന്നും നോക്കാതെ) സ്ഥലമൊരുക്കുകയാണ് അവൾ ചെയ്യുന്നത്. അതിനാൽ, ഇന്നു ഭവാൻ്റെ അഭിലാഷം നിറവേററാവുന്നതല്ല.

50 അപ്രിയകാരിയെ ദ്രോഹിയ്ക്കുക എന്നതു നല്ലവനായ ഭവാനുചിതമല്ല.

51 പണം കൈക്കലാക്കിയിട്ടു മതി, ഇവനെ സ്വീകരിയ്ക്കുക എന്നു സാരം. സൌന്ദര്യഗർവിതയായ ഒരു നിർഗ്ഗുണയോട് ഒരുവൾ, തൻ്റെ ഗുണോൽക്കർഷം സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു പറയുന്നതാണിതെന്നും വ്യാഖ്യാനിയ്ക്കാം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

52. ചന്ദ്രമുഖി, ചന്ദ്രധവളം,
ദീൎഘം, ദീൎഘാക്ഷി, നിൻ വിയോഗത്തിൽ
യാമം നാലുള്ളിരവൊരു
നൂറുള്ളതുപോലെ പോക്കിനേൻ കൃച്ഛ്രാൽ!

ദുൎജ്ജനങ്ങളുടെ സ്നേഹം ഏറെ നിലനില്ക്കില്ലെന്നു സഖി നായികയോടുപദേശിക്കുന്നു:

53. അകുലീനം, ദ്വിമുഖയുതം,
ചോറിട്ടാൽ മധുരവാദി ദുൎജ്ജനം,
ചോറു ദഹിച്ചാൽ വിരസ-
ധ്വനി കൂട്ടുകയായി, മദ്ദളംപോലേ!

വിദഗ്ദ്ധർ കണ്ടതോടേ ഭാവം വെളിപ്പെടുത്തുമെന്നും, കണ്ടറിയുമെന്നും, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടുപദേശിക്കുന്നു:

54. സുതനുടെ പതി പറ്റുകെ-
ക്കണ്ണുനയാലത്രനോക്കുക നിമിത്തം,
ഗൃഹപതി വിലക്കിയെങ്കിലു-
മിറയത്തു കിടക്കയായ് പഥികൻ!

---

52 ചന്ദ്രധവളം(=ചന്ദ്രനെക്കൊണ്ടു വെളുത്തത്) ദീൎഘാ(=നീണ്ടത്) എന്നിവ രണ്ടും ഇരവിന്റെ (രാത്രിയുടെ) വിശേഷണം. നൂറുള്ളതു—നൂറു യാമമുള്ളത്. കൃച്ഛ്രാൽ=പണിപ്പെട്ട്.

53 അകുലീനം=തറവാടിത്തമില്ലാത്തത്; മദ്ദളപക്ഷത്തിൽ, കുവിൽ (ഭൂമിയിൽ, നിലത്ത്) ഇരിക്കാത്തത്. മദ്ദളം അരയിലിട്ടാണല്ലോ, കൊട്ടുക. ദ്വിമുഖയുതം=രണ്ടു മുഖം ഉള്ളത്; നേരിട്ടുപറയുന്നത് ഒന്ന്, നേരിട്ടല്ലാതെ പറയുന്നതൊന്ന് എന്ന തരത്തിലുള്ളത്. മദ്ദളത്തിനുമുണ്ടല്ലോ, രണ്ടു മുഖം—ഇടന്തലയും വലംതലയും. ചോറിട്ടാൽ—ചോറു കൊടുത്താൽ; ചോറിട്ടാലേ മദ്ദളത്തിന്റെ ശബ്ദം മധുരമാകൂ. ദുൎജ്ജനവും മദ്ദളവും ഒന്നുപോലെ. ദഹിച്ചാൽ എന്നതിനു, മദ്ദളപക്ഷത്തിൽ അടന്നുപോയാൽ എന്നൎത്ഥം.

54 സുതനുടെ പതി—ഗൃഹപതിയുടെ (വീട്ടുടമസ്ഥന്റെ) സ്നുഷ, അത്ര—അത്രയ്ക്കൂന്നി. വിദഗ്ദ്ധനായ പഥികന് അവളുടെ ഉള്ളറിയാൻ ഒരു പ്രയാസവുമുണ്ടായില്ല; പിന്നെയുണ്ടോ, അവൻ ഒഴിഞ്ഞുപോകുന്നു?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കാൎയ്യം സാധിയ്ക്കാതെയോ, സാധിച്ചിട്ടതന്നെയോ, ആത്മപ്രശംസചെയ്യുന്നതെന്ന സാമാന്യമായി പറഞ്ഞ് ഒരാൾ അറിവു വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

55. പൎവ്വതസമനെപ്പോലും
പതിരാക്കും, സപദി രണ്ടു കാൎയ്യങ്ങൾ:
ചെയ്യാത്തതു ചൊല്ലുകയും,
ചെയ്യുതിനെപ്പററി മേനി കൂട്ടുകയും!

പടിയ്ക്കൽനിന്ന ചാരിത്രത്തെ ഭ്രംശിപ്പിയ്ക്കുന്ന ഒരു കുലീനയെ കുട്ടിനി വിശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

56. ഏതൊരുവനെ നീയുയർമുല
പൊങ്ങിച്ച പടിയ്ക്കൽ നിന്നു നോക്കുന്നു,
മകളേ, കലശനിവേശിത-
പൂജാകമലത്തിനൊത്ത വദനമൊടേ?

മറയ്ക്കാൻവേണ്ടി നിൎത്തപ്പെട്ടാലും, ഖലൻ രഹസ്യം വെളിപ്പെടുത്തുകതന്നെ ചെയ്യുമെന്ന്, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനെ ധരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

57. ഇല വേലിപ്പഴുതിൽ വെളി-
പ്പെട്ടൊരു കടലാവണക്കു തരുണരൊടായ്,
'കുചമിത്രപോന്ന കൃഷക-
പ്പെണ്ണുണ്ടീ വീട്ടിലെ'ന്നു പറയുന്നു!

---

55 ചൊല്ലുക—ചെയ്തു എന്നറിയിയ്ക്കുക. മേനികൂട്ടുക—ആത്മപ്രശംസ ചെയ്യുക.

56 കല . . . കമലം=കലശ (മംഗളകുംഭ)ത്തിന്മേൽ വെയ്ക്കപ്പെട്ട പൂജാപദ്മം. അവനാരെന്നു പറഞ്ഞാൽ, ഞാൻ ഉടനേ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം:

57 ഇത്രപോന്ന—കടലാവണക്കിൻകായോളം പോന്ന.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'അവളെ വേഗത്തിൽ കൊണ്ടുവരു' എന്നാവശ്യപ്പെട്ടു വിടനോടു കുട്ടിനി ആയാൾക്കഭിലാഷം വളർത്താൻവേണ്ടി, മകളുടെ മന്ദഗാമിനീത്വത്തെ നിന്ദാവ്യാജേന സ്തുതിക്കുന്നു:

58. കെട്ടുമുല്ലകൾ കളഭകുംഭ-
പ്പടി പൊങ്ങിവളൎന്നു തിങ്ങിവിങ്ങുകയാൽ
ആളല്ല, വീൎപ്പയപ്പാൻ—
കൂടിയുമവൾ; പിന്നെയോ, വഴിനടക്കാൻ?

ഒരു കുട്ടിനി വിടനെ നൎത്തകിയായ സ്വപുത്രിയിൽ സാഭിലാഷനാക്കിത്തീൎക്കാൻ, രമണീയവസ്തുക്കൾക്കു സംബന്ധവിശേഷത്താൽ രമണീയത വൎദ്ധിക്കുമെന്നു പ്രതിപാദിക്കുന്നു

59. പെററിട്ടു തിങ്ങൾ ചെന്നോ-
ളേ,കദിനജ്വരിത, മാസമാറായോൾ,
കൂത്തു കഴിഞ്ഞവളിവരെ—
സ്സുരസം കാമിച്ചുകൊൾക നീ മകനേ!

പീനോന്നതസ്തനിയായ ഒരുവളോടു് ഒരു യുവാവു സാഭിലാഷം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു പറയുന്നു:

60. എതിരാളരിശത്തിൻ കു-
ന്നഴകിൻ കുംഭം, മനോജഗജകുംഭം,
പുരുഷശതഹൃദയവിധൃതം
കുചമെന്തിനു നീ ഞെരങ്ങിയേന്തുന്നു?

58 കളഭകുംഭപ്പടി=ആനക്കുട്ടിയുടെ മസ്തകംപോലെ.

59 തിങ്ങൾ—ഒരു മാസം ഏകദിനജ്വരിത=ഒരുനാൾ മാത്രം പനിയുണ്ടായവൾ; മാസമാറായോൾ=ഷണ്മാസഗൎഭിണി കൂത്തുകഴിഞ്ഞവൾ=ആട്ടം (നൃത്തം) നിൎത്തിയവൾ' ഇവരൊക്കെയത്രേ, സുരതസുഖം വളൎത്തുന്നവർ.

60 എതി.. .കുന്നു്—സപത്നിമാരുടെ (അസൂയയാലുള്ള) അരിശത്തിന്റെ ക്രയ്യാരം: അഴകിൻകുംഭം=ലാവണ്യക്കുടം. മനോ ...കുംഭം= കാമനാകുന്ന ആനയുടെ മസ്തകം. പുരു...ധൃതം=വളരെ പുരുഷന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങളാൽ വഹിക്കപ്പെട്ടതു്; കാമിക്കപ്പെട്ടതു്. ഞെരങ്ങി—കഷ്ടപ്പെട്ടു് എന്നു സാരം ഈ കുചങ്ങൾകൊണ്ടു് എന്നെപ്പോലെയുള്ളവരെ കൃതാൎത്ഥരാക്കുകയല്ല, ചെയ്യേണ്ടതു്?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വിരോധികളും ചിലപ്പോൾ അനുകൂലരായിത്തീരുമെന്നു് കാട്ടിക്കൊണ്ടു് ഒരുവൻ പറയുന്നു:

61. ഭാവിപഥികനു പത്നീ-
നിബിഡകചാശ്ലേഷകേളിലോഭത്താൽ
സുഖദങ്ങളാകുമേ, ദു-
ശ്ശകനച്ചൊവ്വാഴ്ച-വിഷ്ടിദിവസങ്ങൾ.

ഒരു യുവാവിനോടു് ഒരുവളുടെ അനുരാഗാതിശയം ദൂതി പറയുന്നു:

62. മകനേ, നിന്നെച്ചൊല്ലി-
പ്പകൽ മുഴുവനുമേ പടിക്കമാനത്തിൽ
കേറിയിരുന്നവൾ പാവം,
വന്ദനമലർമാല പോലെ വരളുന്നു!

സ്വാതേ ഗുണമില്ലാത്തവയ്ക്കു് ഉണ്ടാക്കിത്തീർത്ത കൃത്രിമമായ ഗുണം ഏറെ നിലനില്ക്കില്ലെന്നു് ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

63. കൈകൊട്ടിച്ചിരികൂട്ടി
വാൾചേരാല്ക്കൽശ്രമിച്ച വഴിപോക്കർ,
ഇലയും പഴവും പോലാം
തത്തക്കൂട്ടം പറന്നുപോയപ്പോൾ!

---

61 ഭാവിപഥികൻ—വിദേശത്തേയ്ക്കു പോകാനൊരുങ്ങിയവൻ. അവനെ പത്നി വിശേഷേണ മുറുകെക്കെട്ടിപ്പുണരുമല്ലോ. ചൊവ്വാഴ്ച, വിഷ്ടിദിവസം എന്നിവയിൽ യാത്ര പുറപ്പെടുന്നത് അശുഭമത്രേ.

62 പടിക്കമാനം=പടിയുടെ മുകളിലെ കമാനം; അതിന്മേൽ വാദനപ്പൂമാല തൂക്കും നിന്നെ കാണാൻ അവൾ നിത്യം കമാനത്തിന്മേൽ ഇരിയ്ക്കും.

63 പച്ചച്ചിറകും തുടുത്ത കൊക്കുമുള്ള തത്തകളെ കണ്ടിട്ട് ഇലയും പഴവുമാണെന്നു മറിദ്ധരിച്ചാണ്, വഴിപോക്കർ ഉണങ്ങിയ പേരാലിന്റെ ചുവട്ടിൽ വിശ്രമിപ്പാൻ ചെന്നത്! സങ്കേതമാക്കപ്പെട്ട പേരാല്ക്കൽ ആളുകൾ വന്നുകൂടിയിരിയ്ക്കുന്നു എന്ന് അഭിസാരികയെ വിലക്കുന്ന ദൂതിയുടെ വാക്കാണിതെന്നത്രേ, ചിലരുടെ വ്യാഖ്യാനം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഭർത്താവുമായി കലഹിച്ച നായികയുടെ രാത്രിവൃത്താന്തം അറിഞ്ഞു തിരിച്ചെത്തിയ സഖി, അതിനെപ്പറ്റി ചോദിച്ച അമ്മായിയോടു പറയുന്നു:

64. ചിരിവന്നു പോയെനിയ്ക്കി-
ന്നമ്മായി: കടന്നു കയ്യിൽ വീണിതയാൾ;
അവളുംകെട്ടെ, വിളക്കിൻ
കത്തും തിരി പെത്തു തെളിയിച്ചാൾ!

ഭർത്താവു മുമ്പേ പ്രിയതമയായിരുന്നവളോടിണങ്ങുന്നതു കണ്ടിട്ടു നിർവേദമടഞ്ഞ നവപ്രണയിനിയെ സഖി സമാശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

65. അപ്രിയരോടുമിണക്കം
കൊൾവു ഭാവപ്പകച്ചു കലരാതെ,
സ്വാതന്ത്ര്യശാലിയെങ്കില-
മഭിജാതത്വത്തിനടിമയാം സുജനം.

ഈർഷ്യാകോപം പൂണ്ട പൂർവ്വപ്രിയതമയെ തിരസ്കരിച്ചു പരാംഗനാസക്തനായിത്തീർന്ന ദുർവ്വിദഗ്ദ്ധനോടു് ഒരു വൃദ്ധ ഉപദേശിയ്ക്കുന്നു:

66. അനുദിനമാരെ വളർത്തിയ
വിദ്യാദികളാലുയർന്ന കലജാതർ
മകനേ, ദുർല്ലഭരല്ലോ,
പ്രണയത്തിന്നിടിവു പറകിലും!

---

64 അവളുടെ അന്യാദൃശമായ സൌഭാഗ്യം (ഭർതൃപ്രിയത) മററുള്ളവരും കാണട്ടെ എന്നു കരുതിയായിരിയ്ക്കുമല്ലോ, അവൾ കത്തുന്ന വിളക്കു വീണ്ടും തെളിയിച്ചതു്; അതിൽ എനിയ്ക്കു ചിരി വന്നു.

65 അഭിജാതത്വം (കലീനത) മൂലമാണ്, സ്നേഹംകൊണ്ടല്ല, നല്ലവനായ ഭർത്താവു പൂർവ്വപ്രിയയോടിണങ്ങുന്നതു്.

66 വളർത്തിയ=വർദ്ധിപ്പിച്ച. വിദ്യാദികൾ=വിജ്ഞാനം മുതലായ ഗുണങ്ങൾ, ഉയർച്ച=ഉന്നതി. കലജാതർ=കലീനർ. കോപിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു എങ്കിലും, വിജ്ഞാനാദിമഹിമയുള്ളവളും തനുചം ആദരണീയയുമാണിവൾ; അതിനാൽ ഇവളെ പ്രസാദിപ്പിയ്ക്കുക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വിദഗ്ധനെ കാമിക്കുന്ന ഒരുവൾ സ്വഭർത്താവിങ്കൽ വിരക്തി സൂചിപ്പിക്കുന്നു:

67. ജ്ഞാനഗുണത്താൽ മന്തിയ
പുരുഷൻതൻ ദ്വേഷ്യഭാവവും രമ്യം;
എന്നാൽ, വിനിന്ദിതൻതൻ
പ്രിയതയിലും ലജ്ജ തോന്നുവോർ, ഞങ്ങൾ!

ഒരു പീനോന്നതസ്തനിയിൽ അനുരക്തനായ ഒരുവൻ അടുത്തവസരത്തിൽത്തന്നേ അവളുടെ മുല വീണതു കണ്ടിട്ടു സ്നേഹിതനോടു പറയുന്നു:

68. അവളുടെയത്ര നിസർഗ്ഗ-
ലഘുവാം പോർകൊങ്ക വീണുപോയെന്നോ!
അഥവാ, നെടുനാൾ നിലനി-
ല്ലാക്കളുള്ള, സ്ത്രീകൾതൻ നെഞ്ചിൽ?

നായകനെ പ്രലോഭിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി സഖി നായികയുടെ മുഖം വർണ്ണിക്കുന്നു:

69. വദനം തൊടുന്ന രവിയെ—
ത്തനുപി,തടുക്കായ്ക,സാരിതൻതുമ്പാൽ:
ഇത്തിരി കിട്ടട്ടെയവ-
ന്നി,ത്തണ്ടാരിന്റെയും സുഖസ്പർശം.

മധുപാനമദത്താൽ ഈർഷ്യാകോപം നീങ്ങുമെന്നു കണ്ടിട്ട് ഒരു നാഗരികൻ മാനിനിമാരുടെ അരിശം മാററാനുള്ള ഉപായം കൂട്ടുകാരനു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു:

---

67 ദ്വേഷ്യഭാവം=ദ്വേഷ്യത്വം, ദ്വേഷിക്കപ്പെടേണ്ടുന്നവൻ എന്ന അവസ്ഥ. നിന്ദിതന്റെ പ്രീതിയെക്കാൾ വിജ്ഞാനവാന്റെ ദ്വേഷ്യത്വമാണ് രമ്യം.

68 നിസർഗ്ഗലഘു=സ്വഭാവേന കനത്തത്. സ്ത്രീകളുടെ നെഞ്ചിൽ (മാറിൽ, മനസ്സിൽ) ആരും നീണാൾ നില്ക്കുകില്ല; സ്ത്രീകൾ അസ്ഥിരസ്നേഹകളാണ്.

69 വെയിൽ തട്ടാതിരിപ്പാൻ സാരിത്തുമ്പു തലയിലിട്ടതു സൂര്യനെത്തടുക്കലാക്കി കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പദ്മബന്ധുവായ സൂര്യന് ഈ പദ്മത്തിന്റെയും (മുഖത്തിന്റെയും) സുഖസ്പർശം ഇത്തിരി കിട്ടിക്കൊള്ളട്ടെ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

70. പ്രിയനുടെ വായ്ക്കൊണ്ടീടിന
മധു മാനമരുന്നു പോലെ സേവിപ്പൂ,
ഇരുകൈകൾ വെച്ചു പൊക്കിയ
വായ്ക്കമ്പിളിനാൽ മനസ്വിനിയാൾ!

നായകനെ പ്രലോഭിപ്പിയ്ക്കുവാൻ ദൂതി നായികയുടെ സൌന്ദര്യാധിക്യം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

71. എങ്ങിനെ പുകഴ്ത്തുമവളെ?–
തദ്ഗാത്രങ്ങളിലൊരെണ്ണമീക്ഷിച്ചാൽ,
ചളിയിൽപ്പൂണ്ടോരു ദുർബല–
പശു പോലേ നിന്നുപോം നയനം!

ഒരുവനുവേണ്ടി സംസാരിയ്ക്കുന്ന ദൂതിയോടു് ഒരുവൾ, അവന്റെ സ്നേഹം സ്ഥിരമല്ലെന്നു് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു:

72. മായും സ്നേഹം ദുഷ്ടനിൽ,
നീർവര പോലേ തുടങ്ങുമളവിൽത്താൻ;
അതു ശിഷ്ടനിലായാലോ,
നിലനില്ക്കും, കൽവരയ്ക്കൊപ്പം.

നെടുനാൾകൊണ്ടു മറുനാട്ടിൽനിന്നു തിരിച്ചുവന്നിട്ടു വീണ്ടും ഉടനേ പോകാനൊരുങ്ങുന്ന നായകനോടു് ഒരുവൾ ദീനയായി പറയുന്നു:

---

70 മാനമരുന്നു്=ഈർഷ്യാകോപം ശമിപ്പാനുള്ള ഔഷധം. വായ്ക്കമ്പിളി=വായയാകുന്ന കമ്പിളി. പ്രിയൻ തന്റെ വായിൽ നിറച്ച മധു പ്രിയയുടെ വായിലെയ്ക്കു പകൎന്നുകൊടുക്കുന്നു; അതു നുകൎന്നതോടേ ആ മനസ്വിനിയുടെ അരിശം നീങ്ങുന്നു!

71 തദ്ഗാത്രങ്ങളിൽ (അവളുടെ അവയവങ്ങളിൽ) യാതൊന്നിനെ നോക്കുമോ, കണ്ണു് അതിൽനിന്നു വിട്ടുപോരില്ല മററവയവങ്ങളും കണ്ടാലല്ലേ, വർണ്ണിയ്ക്കാൻ പററൂ?

72 നീർവര=ജലരേഖ. അതു—സ്നേഹം: ശിഷ്ടൻ=നല്ലവൻ. കൽവര=ശിലാരേഖ. നിലനില്ക്കും—ഒരിയ്ക്കലും മായുകയില്ല.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

73. ആവൂ, ക്ഷൌരകൎമ്മൻ,
വീണ്ടും പോകാൻ നിനയ്ക്കയാണു ഭവാൻ;
ഒന്നു നിവൎന്നുകഴിഞ്ഞി-
ട്ടില്ലിപ്പോഴു,മെൻ ചുരുണ്ട പിന്നൽമുടി!

വകതിരിവില്ലായ്കയാൽ ഉത്സാഹിക്കാത്ത ഒരു ദേ്വി ശുദ്ധനികന്നു പ്രവൃത്തിസാമൎത്ഥ്യമുണ്ടാക്കാൻ ഒരു ധൂൎത്ത ഉള്ളിൽത്തട്ടിയ സ്നേഹത്തെ പ്രശംസിക്കുന്നു:

74. അത്ര രുചിക്കും, പ്രണയം-
വൃത്തിരസം ചേൎന്ന കുശലരതിപോലും,
ഏതെങ്കിലുമെങ്ങിനയെ-
ങ്കിലുമുള്ള യഥാൎത്ഥരാഗരതി പോലേ!

'നിനക്കെന്താണീ ചടപ്പ്?' എന്നു ചോദിച്ച കാന്തനോടു പൂൎവ്വപ്രണയിനി പറയുന്നു:

75. മേവുന്നു താങ്കളെ പ്രിയ;-
യെന്നിട്ടും താങ്കൾ ചടവു ചോദിപ്പൂ:
മൂഢ, മുകൾച്ചുമടാലേ
മൂരിക്കും മൈമെലിച്ചിൽ വരും!

മറുനാട്ടിൽനിന്നു തിരിച്ചെത്തിയ പ്രിയതമൻെറ സുതതപരയെപ്പററി ചോദിച്ച സഖിയോടു നായിക അനുരാഗത്തോടേ പറയുന്നു:

---

73 ക്ഷൌരകൎമ്മൻ=ക്ഷൌരം ചെയ്യുന്നവനേ എന്നു സംബുദ്ധി. സതിമാരായ വിരഹിണിമാർ തലമുടി ഒന്നായി മെടഞ്ഞിടും. പിന്നൽമുടി=മെടഞ്ഞ മുടി.

74 യഥാ.. .രതി=യഥാൎത്ഥമായ (ഉള്ളിൽത്തട്ടിയ) സ്നേഹത്തോടുകൂടിയ സംഭോഗം.

75 പ്രിയയായ ഞാൻ അങ്ങയെ മനസ്സിൽ ചുമക്കുന്നു; എന്നിട്ടും, അങ്ങു ചോദിക്കുന്നു, ചടപ്പെന്താണെന്ന്! മുകൾച്ചുമടു (പുറത്തേററിയ ഭാരം) കൊണ്ടു മൂരിയും (കാളയും) മെലിയുകില്ലയോ?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

76. ഒരുമട്ടിൽ വിടുത്താൻ, മമ,
മുറുകെക്കെട്ടിപ്പിടിച്ച കൈകളവൻ;
ഞാനും പറിച്ചെടുത്തോ-
നവനുടെ മാറത്തു നട്ട കൊങ്കകളെ!

കലഹിതയെ പ്രസാദിപ്പിച്ച തിരിയേവന്ന സഖി കാമുകനോടു പറയുന്നു:

77. ആനനയമൊഴിയാലരിശം
കൈവിട്ടിട്ടവൾ ഭവാന്റെ തെററുകളെ
ചിരമെണ്ണിക്കൊണ്ടി,തുകൈ-
വിരലുകൾ പോരാഞ്ഞു കേണു ചിരം!

നൃത്തംകൊണ്ടു വിയത്ത മകളുടെ സൌന്ദര്യാധിക്യത്തെ കുട്ടിനി കാമുകനെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻവേണ്ടി വർണ്ണിക്കുന്നു:

78. അവളുടെയഴകിതു കൃശമാ-
മുടലിലൊതുങ്ങാതെ വേർപ്പുനീരായി
ഒഴുകുന്നുവെന്നു തോന്നും,
ത്രിവലിക്കോണിപ്പടിയിലൂടേ!

വിടനെ അഭിമുഖപ്പെടുത്താൻവേണ്ടി കുട്ടിനി, ഒരുവൾക്കു പണവും, ബഹുമതിയും കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്ന കുറവിനെ പരിഹരിച്ച്, അവളുടെ സൌന്ദര്യപ്പെരുമയെ അന്യാപദേശേന വർണ്ണിക്കുന്നു:

79. വിധിവശമല്ലേ ഫല,മെ-
ന്തിഹ ചെയ്യും? ഞങ്ങളിത്രയും പറയാം:

---

76 ഒരുമട്ടിൽ—ഉദ്ദലാം പ്രയാസപ്പെട്ട്.

77 എണ്ണിയാൽത്തീരാത്ത അപരാധങ്ങൾ ഭവാൻ ചെയ്തിരിക്കുന്നു; എങ്കിലും ഞാൻ അവളെ പ്രയത്നപ്പെട്ടു പ്രസാദിപ്പിച്ചു. ഇനിമേൽ ഭവാൻ ഇങ്ങിനെ ചെയ്യരുത്.

79 ത്രിവലി=വയററത്തുള്ള മൂന്നു ചുളിവ്.

79 ധനലാഭവും ബഹുമതിലാഭവുമൊക്കെ വിധിയുടെ കയ്യിലാണ്.

നിയതമശോകത്തളിരിനു
കിടനില്ലം മററുതളിരൊന്നും!

വിരഹവൈവശ്യത്താൽ കരയുന്ന കലഹിതയായ കാന്തയെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി, അവളെ പ്രസാദിപ്പിപ്പാൻവേണ്ടി ചെന്ന പ്രിയതമൻ സ്വസൌഭാഗ്യം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

80. നോക്കൂ, മോറുകയാണോ,
കവിൾകളിൽ നിഴലിച്ച തിങ്കൾതന്നങ്കം,
അവിരതമശ്രു പൊഴിക്കും
കൺപാനികൾകൊണ്ടു മാനിനിയാൾ!

ജ്ഞാതിഗൃഹത്തിൽനിന്നു ഭർത്തൃഗൃഹത്തിലെയ്ക്കു പുറപ്പെട്ട ഒരുത്തിയുടെ ജാരൻ, 'ഇവളെ ബഹുഭാര്യനായ ഭർത്താവ് അധികം സ്നേഹിക്കില്ല; അതിനാൽ ഇവൾ ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ തിരിച്ചുപോരും; എന്തിനു താങ്കൾ വേവലാതിപ്പെടുന്നു?' എന്നാശ്വസിപ്പിക്കുന്ന സ്നേഹിതനോട് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

81. മാലകളിലിടിവു പാരം
പിച്ചകമലരിനു നന്മണംമൂലം:
മറെറാന്നാണു, മഹത്വം
പെട്ടമതിനുടെ ഭൂരിസൌരഭ്യം!

ഞാൻ ഇത്രമാത്രം പറയാം: അവൾക്കൊത്ത ഒരു സുന്ദരി വേറെയില്ല. നിയതം=തീർച്ചയായും.

80 അങ്കം=കളങ്കം. പാനി=ചെറിയ കുടം. ചന്ദ്രന്റെ കളങ്കം കഴുകിക്കളയാനാണ്, കണ്ണീരൊഴുക്കുന്നതെന്നുതോന്നും! എന്റെ സൌഭാഗ്യം (ഭാര്യാപ്രിയത്വം) കുറച്ചൊന്നുമല്ല.

81 മാലകളിൽ (വിവിധപുഷ്പമാലകളുടെ ഇടയിൽ) നല്ല പിച്ചകപ്പൂവിന്ന് ഒരിടിവും (ഹാനിയും) വരില്ല. അതുമല്ലുണ്ട്, അതിനു സൌരഭ്യം. മഹത്വം—മററുമാലകളെ താഴ്ത്തുന്ന മേന്മ. മറെറാന്നാണ്=ഇതരവിലക്ഷണമാണ്: (അന്യാദൃശമാണ്.)

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പാപ്പരായിത്തീൎന്ന വിടനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിപ്പാൻ കട്ടിനി സൽപുമാന്മാരെ ശ്ലാഘിക്കുന്നു:

82. കനിയുന്ന ഫലസമൃദ്ധിയി-
ല്ലു;-യരുന്നു തുലോം, ഫലപ്രണാശത്തിൽ;
സൽപൂരുഷന്റെ ഹൃദയം
ചെറിയ മരത്തിന്റെ കൊമ്പുപോലത്രേ!

ഒരു പ്രോഷിതഭൎത്തൃകയുടെ സഖി, ഭൎത്താവു വേഗത്തിൽ തിരിച്ചെത്താൻവേണ്ടി, തത്സമീപത്തെയ്ക്കു പോകുന്ന പഥികനോടു പറയുന്നു:

83. ഒന്നു തിരിഞ്ഞു കിടക്കം
പഥികപ്രിയതൻകരം നിലപൊരാതേ
മറിയുകയാലുളവാകിന
വളയൊലിയാൾക്കാരെയാശ്വസിപ്പിപ്പൂ!

മുതൽ മുടിഞ്ഞുപോയാലും നായകൻ മഹാമനസ്കൻ തന്നെ എന്നു സൂചിപ്പിച്ചു ദൂതി നായികയെ അനുരഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു:

84. ഉന്നതമായ്ത്താൻ നില്ക്കും,
സുമതികളുടെ ചിത്തമന്ത്യദശകളിലും:
അസ്തമയത്തിലു,മിനനുടെ
രശ്മികൾ മേല്പോട്ടു തന്നെയിളകുന്നു!

മഹാമനസ്കയായ നായികയെ അനുരഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന ദൂതി നായകന്റെ ഔദാൎയ്യം, പരോപകാരിത്വം എന്നിവയെ പ്രസ്താവിപ്പാൻ പിശുക്കനെ നിന്ദിക്കുകയും സൽപുരുഷനെ പ്രശംസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

---

82 സമ്പത്തിൽ വിനയം; ദാരിദ്ര്യത്തിൽ ഉന്നതി. അതിനാൽ, സൽപൂരുഷനായ ഭവാൻ സമ്പന്നാശമോൎത്തു വ്യസനിക്കരുത്.

83 പഥികപ്രിയ=പ്രോഷിതഭൎത്തൃക. കൈ ഇളകി, വളക്കിലുക്കം പുറപ്പെട്ടതുകൊണ്ട്, ഇവൾ മരിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് ആൾക്കാർ (പരിജനം) ആശ്വസിക്കുന്നു;

84 ഇനൻ=സൂൎയ്യൻ; ഇളകുന്നു=പ്രസരിക്കുന്നു. നിൎദ്ധനനെങ്കിലും ഉദാരശീലനും, അധമസ്ത്രീയെ കാമിക്കാത്തവനുമാണ്, ഇദ്ദേഹം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

85. വയർ പോററുന്നുണ്ടമ്മേ,
പറവകളും പോലും ചെടിപ്പു കൂടാതേ:
ഉണ്ടെങ്കിലായി, ദീനോ-
ദ്ധൃതിപരരാം സജ്ജനങ്ങൾ ചിലർ!

പ്രേമം നടിച്ചും സ്ത്രീകൾ പുരുഷന്മാരെ രസിപ്പിയ്ക്കു, മെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെട്ട ഒരുവളോട് ഒരു വിദഗ്ദ്ധ പറയുന്നു:

86. ഹൃദയം ശരിയായ് പ്രീതിയാ-
താകൎഷിയ്ക്കപ്പെടാ യഥാൎത്ഥജ്ഞർ:
ആരാളാകും, കിഴവ-
ന്മൃച്ഛകളെക്കാടികൊണ്ടു വഞ്ചിപ്പാൻ?

ഭൎത്താവ് ആഭരണവും മററും കൊടുക്കായ്കയാൽ സന്തോഷമില്ലാതായ നായികയെ ഇണക്കാൻ ദൂതി അകാരണസ്നേഹത്തെ അന്യാപദേശേന പ്രശംസിയ്ക്കുന്നു:

87. പുൽ തിന്നുന്നു കാട്ടിൽ,-
തണ്ണീർ കാട്ടിൽ സ്വയം കുടിയ്ക്കുന്നു;
എങ്കിലു, മാൺപെൺമാനുകൾ
തമ്മിൽ സ്നേഹിപ്പു, ചാവോളം!

എരിപൊരികൊള്ളൽ ശമിപ്പിപ്പാൻ ചന്ദനം പൂശിയ്ക്കുകയും മററും ചെയ്യുന്ന ഒരുവളെ ഒരു വിരഹിണി വിലക്കുന്നു:

---

85 ദീനോദ്ധൃതി (അവശജനോദ്ധാരണ)പരരായ ചില സജ്ജനങ്ങൾ ഉണ്ടെങ്കിലായി—നന്നെ ചുരുക്കമായിരിയ്ക്കും; ഇദ്ദേഹം അങ്ങിനെയുള്ള ഒരാളാണ്.

86 മനസ്സു പതിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത പെരുമാററം യഥാൎത്ഥജ്ഞരെ (നേരറിയുന്നവരെ) ആകൎഷിയ്ക്കുകയില്ല; കിഴവന്മൃച്ഛകൾക്ക് കുടിപ്പാൻ കാടിവെള്ളം വെച്ചുകൊടുത്താൽ, അവ കുടിയ്ക്കുമോ?

87 ആൺമാൻ പെൺമാനിന്നു വല്ലതും കൊടുക്കുന്നുണ്ടോ? എങ്കിലും അവ തമ്മിൽ യാവജ്ജീവം സ്നേഹിച്ചുപോരുന്നു, നിരുപാധികപ്രേമമാണ് ശ്ലാഘ്യം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

88. ഗ്രീഷ്മമാം വേനലിലും
തമ്മിൽത്തഴുകിസ്സുഖിയ്ക്കലെത്രയ്ക്കും,
അതുയ്ക്കു ചൂടകററാം,
കാമിയുഗങ്ങൾക്കു ചന്ദനച്ചാറും.

സപത്നിയുടെ ദുർന്നടപ്പു വെളിപ്പെടുത്താൻവേണ്ടി, അവളുടെ മുഗ്ദ്ധാംഗനാവിരുദ്ധമായ പ്രഥമാർത്തവയോഗസൂചനത്തെ ഒരുവൾ ഈർഷ്യയോടേ ആക്ഷേപിയ്ക്കുന്നു:

89. 'നൈ തേച്ചതെന്തിന്നു മുഖ-
ത്തെ'ന്നായ്ച്ചോദിച്ചപോതു ചിരിപൂണ്ടാൾ
ജലസ്നാനത്തിരുതുണി
ചുററിയ തൈമങ്ക ലജ്ജയാൽ നതയായ്!

ഒരു ബന്ധുസ്ത്രീ കുലവധുവിന്നു കുലാംഗനമാരുടെ നടപടി പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു:

90. ഉള്ളിൽത്തന്നെയൊതുക്കി,
വീട്ടിലെ വകയോർക്കയാൽക്കഥിച്ചീലാ,
ബാന്ധവദുർവ്വചനത്തെ-
പ്പോലേ ഗർഭത്തെ നിർദ്ധനവധൂടി!

സപത്നിയുടെ കുലസ്ത്രീവിരുദ്ധമായ ധൃഷ്ടതയെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഒരുവൾ ബന്ധുസ്ത്രീകളോടു പറയുന്നു:

---

88 കാമിയുഗങ്ങൾ=കാമമുള്ള സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ.

89 രജസ്വലകൾ മുഖത്തു നൈ പുരട്ടുക ചിലേടങ്ങളിലെ ആചാരമത്രേ. ഇരുതുണി=രണ്ടു വസ്ത്രം. തൈമങ്ക (ബാലിക, മുഗ്ദ്ധ)യ്ക്കുചിതമല്ല, രജസ്വലാത്വം വെളിപ്പെടുത്തി ലജ്ജിച്ചു ചിരിയ്ക്കൽ എന്നു ഹൃദയം.

90 വീട്ടിൽ വകയൊന്നുമില്ലെന്നു കണ്ടിട്ടു നിർദ്ധനവധൂടി (ദരിദ്രപത്നി) തനിയ്ക്കു ഗർഭമുണ്ടെന്നു വെളിയ്ക്കു പറഞ്ഞില്ല; ബന്ധുക്കളുടെ ശകാരത്തെ മറച്ചുവെയ്ക്കുന്നതുപോലെ, ഉള്ളിൽത്തന്നേ ഒതുക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. നോക്കു; അവളുടെ വകതിരിവും, കുടുംബസ്നേഹവും; ഇങ്ങിനെയായിരിയ്ക്കണം, നിന്റെയും നടപടി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

91. കൈകൊണ്ടഴിഞ്ഞ മുടിയും
തുണിയും താങ്ങിപ്പിടിച്ചു പായുന്നു,
ക്ഷുരകഭയത്താലോടിയ
പൈതലിനെത്തേടുവാൻ ഗൃഹിണി!

വിടനെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ ദൂതി നായികയുടെ പ്രായവും സൌഭാഗ്യവും വർണ്ണിക്കുന്നു:

92. പെൺകൊടിയുടെയംഗങ്ങളിൽ
നവയൌവനഭംഗി തിങ്ങിടുംതോറും
അവളുടെയരയും ദയിതനു-
മെതിരാളികളും ചടയ്ക്കുന്നു !

വൃദ്ധനായ ഭർത്താവിനെ വെറുത്ത കുലവധുവിനോടു് ഒരുവൾ പതിവ്രതാസമ്പ്രദായം ഉപദേശിക്കുന്നു:

93. ഭർത്താവിനു വാർദ്ധക്യമോ
വൈകൃതമോ വറുതിയോ വരുംതോറും,
കുലപാലികമാക്കവനിൽ-
ക്കൂടുതലായ്ത്തീർന്നിടും, പ്രേമം.

ഒരു യുവാവിങ്കൽ അനുരക്തയായിത്തീർന്ന കാമിനി തുല്യവയസ്സ്വഭാവയായ അമ്മായിയോടു പറയുന്നു:

94. വേനലിലൂരിലെയൊററ-
ക്കയർവെള്ളത്തെക്കണക്കൊരുവിധത്തിൽ
നേടുന്നിതാരെ വേശ്യക-
ളുഴംവെച്ചാ,യുവാവിതാ, മാമി!

---

91 ക്ഷുരകഭയത്താൽ—ക്ഷൌരക്കാരനെ പേടിച്ചു്, കുലസ്ത്രീകൾ ഇങ്ങിനെ പുറത്തിറങ്ങിപ്പാഞ്ഞുപോകാമോ?

92 അംഗങ്ങൾ=അവയവങ്ങൾ. ദയിതൻ ചടയ്ക്കുന്നതു്, അത്യാസക്തികൊണ്ടു്; എതിരാളികൾ (സപത്നിമാർ) ചടയ്ക്കുന്നതു്, അസൂയകൊണ്ടു്.

93 വൈകൃതം=വൈരൂപ്യം

94 ഒററക്കയർവെള്ളം-ഒരേ കയർകൊണ്ടു കോരിയെടുക്കേണ്ടുന്ന വെള്ളം; ഇതു് ഊഴംവെച്ചു കോരാനേ തരമുള്ളുവല്ലോ. ഒരുവിധത്തിൽ—പണിപ്പെട്ടു്. അത്ര സ്പൃഹണീയനായ യുവാവിതാ—എനിക്കു് അനായാസേന ലബ്ധനാകുന്നു; മാമി—അമ്മായി; പ്രാകൃതപദം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പരസ്ത്രീലമ്പടനായ ഭർത്താവിന്റെ സങ്കേതസ്ഥലം നശിച്ചതിൽ സന്തുഷ്ടയായ ഒരു പതിവ്രത അയൽപെണ്ണുങ്ങളോടു പറയുന്നു:

95. ഗ്രാമപ്പേരാൽത്തരുവിൻ
വെള്ളില കൊഴിയുന്ന കാററടിയ്ക്കുകയാൽ,
വദനം വിളർത്ത വേശ്യാം-
ഗനമാരുടെ നെഞ്ചു പോലെ പിതൃഭഗിനി!

ഒരു നാഗരികൻ, തന്റെ ഇംഗിതജ്ഞതയെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

96 എവിടെയ്ക്കും നോക്കുന്നു,
നെടുവീർക്കുന്നു, വൃഥാ ചിരിയ്ക്കുന്നു,
പേശുന്നു സ്ഫുടത പെടാ-
തേ;-താനെന്തോന്നുണ്ടിവൾക്കുള്ളിൽ!

കുലടകളുടെ പ്രത്യുൽപന്നമതിത്വത്തെ ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടുപദേശമായി പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു:

97. 'നമ്മെശ്ശരണം പുക്കോൻ;
രക്ഷിയ്ക്കിവനെ'ഗൃഹേശനെന്നോതി,
പെട്ടെന്നണഞ്ഞ കണവ-
ന്നർപ്പിപ്പു കുലട ജാരനെ ക്ഷിപ്രം!

മറച്ചുവെയ്ക്കപ്പെട്ടാലും ഭാവം സ്വഭാവേന വെളിപ്പെടുമെന്നു് ഒരുവൾ സഖിയോടുപദേശിയ്ക്കുന്നു:

98. 'ഹൃദയസ്ഥനു കൊടുക്കുക:
കണ്ടീലേ മൈച്ചുടപ്പു പിതൃഭഗിനി?'

---

95 വെള്ളില=വെളുത്ത (വിളർത്ത) ഇല. നെഞ്ച്=ഹൃദയം. ഇലകൊഴിഞ്ഞു മറവില്ലാതാകുന്നതുകൊണ്ടു തേവിടിശ്ശികൾക്കു ഭവിച്ച ആശാഭംഗം.

96 നെടുവീർക്കുന്നു=നെടുവീർപ്പിടുന്നു. സ്ഫുടത പെടാതെ=അസ്പഷ്ടമായി; പേശുന്നു=പുലമ്പുന്നു.

97 'ഇയ്യാൾ നമ്മെ ശരണം പ്രാപിച്ചവനാണ്; രക്ഷിയ്ക്കണം' ഇതു കേട്ടാൽ ഗൃഹനാഥൻ മറിച്ചൊന്നും ശങ്കിയ്ക്കില്ലല്ലോ!

98 'ഇവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഒരു യുവാവ് ഇരിപ്പുണ്ട്; ഇവളെ അവന്നു കൊടുക്കണം. ഇവൾ അവനെത്തന്നെ ഓർത്തു മെലിയുന്നതു കണ്ടില്ലേ?'

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'ഹൃദയസ്ഥനെങ്ങു ഞങ്ങൾ-
ക്കെ?'-ന്നു,ടനേ മൂർച്ഛ തേടി പെൺകൊടിയാൾ!

വിടനെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ ദൂതി നായികയുടെ സുരതാവസാനോപചാരചാതുര്യം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

99. വേനലിലപരാഹ്നരതാൽ
വാടിയ കണവൻെറ നെഞ്ചിൽ വെയ്ക്കുന്നു,
നീരാടലിൻ മണം ചേ-
ന്നലർ കൊഴിയുന്നീറനായ തലമുടിയെ!

നിലാവത്തു, വിലാസരസികനായ ഒരു യുവാവു് കാന്തയുടെ കപോലശോഭയെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

100. പുതുദശനവ്രണമണ്ഡലം-
യുതമാം കമലാക്ഷിതൻെറ കവിളിണയിൽ
നിഴലിച്ച വെണ്മതിയിതാ,
കുങ്കുമമുറംച്ചേന്ന ശംഖളക്കായി!

രസികപ്രിയമായ്ക്കവിവര-
കവിവത്സലമുഖ്യർ തീർത്തൊരെഴുനൂറിൽ
മൂന്നാമത്തെഗ്ഗാഥാ-
ശതകമിതാ, പൂർണ്ണമായ്ത്തീന്നു.

എന്നു് ഒരു വിദഗ്ദ്ധ പിതൃഭഗിനിയോടു പറഞ്ഞു; ഉടനെ പെൺകൊടിയാൾ (കുമാരി), 'ഞങ്ങൾക്കുണ്ടോ ഹൃദയത്തിൽ വല്ലവനം' എന്നു് ഉള്ള മറുപടിയായി നിഷേധിയ്ക്കുകയും, മോഹാലസ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തു!

99 അപരാഹ്നരതാൽ=വൈകുന്നേരത്തെസ്സുരതംനിമിത്തം. നീരാടലിൻമണം=സ്നാനത്തിൻെറ സൌരഭ്യം. കർത്തൃപദം നായിക തന്നെ.

100 പുതു .... യുതം=പുതിയ വട്ടത്തിലുള്ള ദന്തവ്രണങ്ങളോടുകൂടിയതു്. കമലാക്ഷി=മാൻകണ്ണാൾ. പുതുദന്തവ്രണത്തുടപ്പുതന്നേ, കുങ്കുമം. ശംഖളക്ക്=ശംഖുകൊണ്ടുള്ള അളക്ക്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നാലാംശതകം

ഭർത്താവു കൊള്ളരുതാത്തവനായാൽ, കുലടമാർ ജാരനെ എങ്ങിനെയെങ്കിലും ഒളിപ്പിയ്ക്കുമെന്നു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടുപദേശിയ്ക്കുന്നു:

1. നമ്മുടെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നിഹ
വന്നവനാണെന്നുരച്ചു തേവിടിയാൾ,
പെട്ടെന്നു വന്ന പതിയുടെ
കണ്ഠേ ചേർക്കുന്നു ജാരനെ ത്വരിതം!

കാരണമില്ലാതെയും അനുനയിയ്ക്കുന്നതിൽ ഭർത്താവു ശ്രദ്ധിയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു നായികയുടെ സൌഭാഗ്യത്തെ സഖി വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

2. തോർത്തി ദയിതൻ സാഞ്ജന-
മിഴിനീരെന്നോർത്തു മാനിനീവദനേ
കർണ്ണാഭരണേന്ദ്രമണി-
പ്രഭ തട്ടിയ ചന്ദ്രരശ്മികളെ!

നായകനെ പ്രലോഭിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി ഒരുവളുടെ സൌന്ദര്യാതിശയം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

3. സുന്ദരിമാരായിരമു-
ണ്ടെങ്കിലു,മിതിയ്ക്കുപോന്ന ഭുവനത്തിൽ
അവളുടെ വലത്തുപകുതി-
യ്ക്കൊത്തതി,ടത്തേപ്പകുതിമാത്രം!

---

1 കണ്ഠേ ചേർക്കുന്നു—ആശ്ലേഷിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

2 സാഞ്ജനം=അഞ്ജനത്തോടു (കണ്ണിലെഴുതിയ മഷിയോടു)കൂടിയത്. മാനിനീവദനേ=മാനിനിയുടെ മുഖത്ത്. കർണ്ണാ . . . . . പ്രഭ=കാതുകളിലെ ആഭരണങ്ങളിലുള്ള ഇന്ദ്രനീലരത്നങ്ങളുടെ ശോഭ. ചന്ദ്രരശ്മികൾ, മുഖത്തു പ്രതിബിംബിച്ചവയാണ്; മുഖത്തിന്റെ സ്വച്ഛത വ്യഞ്ജിയ്ക്കുന്നു.

3 അവളുടെ ശരീരം നിസ്തുല്യസൌന്ദര്യത്തോടുകൂടിയതാണ്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'പ്രിയൻ അപരാധം ചെയ്തിട്ടും നീ അരിശം കൊള്ളാത്തതെന്തെ'ന്നു ചോദിച്ച സഖിയോട് ഒരുവൾ തന്റെ അനുരാഗവും സ്നേഹസ്ഥൈര്യവും സൂചിപ്പിച്ചു പറയുന്നു:

4. കണവനുടെ കൊട്ടിനൊപ്പം
തുള്ളുന്നേൻ, പ്രേമഹാനി ഗണിയാതെ:
ചുററുന്നു വള്ളി, ജാത്യാ
നിശ്ചലമാം ശാഖിതന്മേലും!

വളരെപ്പാടുപെട്ടു കിട്ടിയ നായകന്റെ അനഭിജ്ഞത വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഒരുവൾ സഖിയോടു നിർവ്വേദത്തോടേ പറയുന്നു:

5. പ്രിയനെക്കിട്ടാൻ വിഷമം;
കിട്ടുകിലോ, പാട്ടിലാക്കുവാൻ വിഷമം;
കിട്ടുകിലും കിട്ടാത്തോൻ
തന്നെ; മനംപോലെ വരികില്ല!

പശ്ചാത്താപം തോന്നിയ കലഹിത പ്രിയസഖിയോടു പറയുന്നു:

6. അനുനയസുഖകുതുകത്താൽ,-
ച്ചെയ്യാത്തതു ചെയ്തുവെന്നുരച്ചയ്യോ,
സരളാത്മാവാം പ്രിയനെയു-
മവിനയവഴിയിൽപ്പിടിച്ചുണച്ചേൻ ഞാൻ!

---

4 'നിരാശ്രയത്വമൂലം ലത വല്ല വൃക്ഷത്തിന്മേലും ചുററുന്നതുപോലെ, ഞാൻ നൈരാശ്യംകൊണ്ട്, ഈ അനനുരക്തനായ അധമനിൽ ചേർന്നിരിക്കയാണ്; നല്ല ഒരുവനെ കിട്ടുന്നതുവരെ ഇങ്ങിനെ പററിനില്ക്കും!' എന്നിങ്ങിനെ ഒരു കലടദൂതിയോടു പറയുന്നതായിട്ടും വ്യാഖ്യാനിക്കാം.

5 ഇത്തരത്തിലുള്ളവനെ കിട്ടിയാലും, കിട്ടാത്തപോലെതന്നെ.

6 അനുനയസുഖകുതുകത്താൽ—പ്രിയൻ അനുനയിക്കുമ്പോഴത്തെ സുഖം അനുഭവിപ്പാൻവേണ്ടി. സരളാത്മാവ്=ഋജുസ്വഭാവൻ. ചെയ്യാത്തത്—അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത അപരാധം. പിടിച്ച്—ബലാൽക്കാരേണ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ വിരഹദുഃഖവും മുഗ്ദ്ധതയും സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ദൂതി നായകന്റെ സമീപത്തെയ്ക്കു പോകുന്ന പാന്ഥനോടു പറയുന്നു:

7. കൈകാലുകളുടെ വിരലുകൾ
മുഴുമിച്ചുകഴിഞ്ഞു, നാൾകളെണ്ണിയതിൽ;
'ഇനിയെന്തൊന്നാലെണ്ണം
ചേർത്ത്', നുരചെയ്യു കേഴ്കയാം, പാവം!

മറുനാട്ടിലെയ്ക്കു പുറപ്പെട്ട നായകന്റെ യാത്ര നിർത്താൻവേണ്ടി കരുവാൾ ദൃശ്യകനങ്ങളുൾച്ചേർന്ന വസന്തത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

8. വിലസുന്നു മന്നിടത്തിൽ,—
തത്തക്കൊക്കെതിർ പിലാശലർക്കൂട്ടം,
വന്ദിച്ചു ഭിക്ഷുസംഘം
ബുദ്ധൻതൻ കാല്ക്കൽ വീണതിൻവണ്ണം!

ആനനയത്തെ സ്വീകരിപ്പിയ്ക്കാനായി സഖി മാനവതിയോടു പറയുന്നു:

9. കൃശമായ്ത്തീർന്നു കൃശോദരി,
നിന്നുടെ തടിപൂണ്ട ഗാത്രമോരോന്നും;
ചടവുററതൊക്കെയങ്ങോ-
ളവുമായ്പ്പോയെ;-ന്തിനിങ്ങരിശം!

7 നാൾകൾ—ഭർത്താവുപോയതിൽപ്പിന്നെയുള്ള ദിവസങ്ങൾ. നായകൻ കഴിയുന്ന വേഗത്തിൽ തിരിച്ചെത്തണമെന്ന്, അദ്ദേഹത്തെ തിടുക്കപ്പെടുത്തുക.

8 തത്ത. . . . ക്കൂട്ടം—തത്തക്കൊക്കുകൾപോലെയുള്ള പിലാശിൻപൂക്കളുടെ സമൂഹം. ബൌദ്ധഭിക്ഷുസംഘത്തെ കണ്ടെന്നു ദൃശ്യകനമാണല്ലോ. അന്നത്തെ ബുദ്ധമതദ്വേഷം!

9 തടി (വണ്ണം) പൂണ്ട കുചാദിയായ ഗാത്രം (അവയവം) ഓരോന്നും മെലിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു; ചടവുററതൊക്കെ (അര മുതലായത്) അങ്ങോളവുമായ് (അങ്ങേഅററംവരെ) മെലിഞ്ഞുപോയി. ഇനിയും അരിശം വിടാതെ ക്ഷീണയായിത്തീരരുത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'അവൾ സ്വഭർത്താവിന്നുതന്നെ പ്രിയപ്പെട്ടവളല്ല; എന്നിരിയ്ക്കെ അവളുടെ ഗുണങ്ങളെ നീ സ്തുതിച്ചതെന്താണെ'ന്നു ചോദിച്ച *അഭിയോജ്യനോട് ദൂതി മറുപടി പറയുന്നു:

10. പാട്ടിൽ വരില്ല ഗുണത്താൽ;—
തക്കതു കൊണ്ടേ ജനങ്ങൾ പാട്ടിൽ വരൂ:
മുത്തുകൾ കൈവിട്ട പെറു—
ക്കുന്നു കുന്നിക്കുരുക്കൾ, ശബരന്മാർ!

'യാത്ര ചോദിച്ചതിന്നു നീ മറുപടിയൊന്നും പറയാത്തതെന്താണെ'ന്നു ചോദിച്ച പ്രിയനോട് വധുവിന്റെ ചാർച്ചക്കാരിയായ ഒരു കിഴവി പറയുന്നു:

11. പേടിപ്പിപ്പു ജനങ്ങളെ,
വസന്തമാസാൽ വളച്ച് കിട്ടിയതായ്
ആപീതലോഹിതവുമായ്
ലങ്കയിൽ മേവും പലാശനിര മകനേ!

നായികയ്ക്കു കാന്തനിലുള്ള അനുരാഗാതിശയം സഖി പറയുന്നു:

---

* അഭിയോജ്യൻ=ചേർക്കപ്പെടേണ്ടവൻ:

10 തക്കതുകൊണ്ടേ—ഇഷ്ടപ്പെട്ടതുകൊണ്ടേ. മുത്തുകൾ—വേട്ടയിൽ പിളർക്കപ്പെട്ട ഗജമസ്തകങ്ങളിൽനിന്നു കൊഴിഞ്ഞ മുത്തുമണികൾ: ഭർത്താവ് അഗുണജ്ഞനാണ്!

11 വസന്തമാസാൽ=വസന്തമാസം ഹേതുവായിട്ടു; പ്രാകൃതഭാഷയിൽ വസന്തമാസത്തിന്നു വസ, ആന്ത്രം (=കുടർ), മാംസം എന്നും അർത്ഥം വരും. വസാന്ത്രമാംസങ്ങളെ തിന്നു വളച്ച് കിട്ടുക (തടിയ്ക്കുക). ആപീതലോഹിതം=കുട്ടമഞ്ഞ-ചുകപ്പുനിറങ്ങളുള്ളത്; ലോഹിത(=രക്ത)ത്തെ കുടിച്ചത് എന്നും. ലങ്കയ്ക്കു വൃക്ഷത്തിന്റെ കൊമ്പെന്നും അർത്ഥമുണ്ട്. പലാശനിര പിലാശിൻകൂട്ടം; രാക്ഷസഗണമെന്നും. ശ്ലേഷംകൊണ്ടു പിലാശിൻപൂക്കളെ രാക്ഷസരാക്കിയിരിയ്ക്കുന്നു; ഈ രാക്ഷസരെ പേടിച്ചിട്ടാണ്, ഇവൾ മിണ്ടാത്തത്. നീ പോയാൽ, വിരഹാതുരയായ ഇവളെ ഈ രാക്ഷസർ കൊന്നുകളയും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

12. 'കാന്തനിൽ വിത്തവനെ'ന്നോ,ത

ച്ചിടിനൽപ്പൊടിയേന്തിയിട്ട ഹർഷത്താൽ

വിറയുമുഴറവും കൊൾകെ,-

ക്കയ്യിലുറന്നു സുഗന്ധജലം!

സപത്നി ദേവരനെ അഭിസരിച്ചതു സൂചിപ്പിച്ചുകൊ ണ്ട് ഒരു സപത്നി അവളോടു പറയുന്നു:

13. ഭവനപ്പിന്നങ്കോല-

ത്തളിരൊട്ടിയ നിൻപുറം തുടച്ചേയ്ക്കുള:

നിന്നെ വലയ്ക്കായ്ക, കൃശോ-

ദരി, സരളേ, കുശലദേവരാംഗനമാർ.

അപരാധം ചെയ്ത പ്രിയനിൽ അതിശംകൊള്ളിയ്ക്കുന്ന സഖിയോട് ഒരുവൾ, തന്റെ അനുരാഗാതിശയം പറ യുന്നു:

14. അവനെക്കണ്ടാൽപ്പൊത്തി-

ക്കൊള്ളാം ഞാൻ കൈകൾകൊണ്ടു മിഴി രണ്ടും;

പുളകം പൂണ്ടു കടമ്പിൻ-

പൂപോലാമംഗമെങ്ങിനെ മറയ്ക്കും?

---

12 നൽപ്പൊടി—സുഗന്ധചൂർണ്ണം. ഉഴറ്=ഔത്സുക്യം. സാത്ത്വി കഭാവങ്ങളിലൊന്നായ വിയപ്പുമൂലം നായികയുടെ കയ്യിലെ സുഗന്ധചൂർണ്ണം സുഗന്ധജലമായി മാറി!

13 ഭവ . . . . തളിർ=ഗൃഹത്തിന്റെ പിൻവശത്തുള്ള അങ്കോലവൃക്ഷ ത്തിന്റെ ഇല. ഈ വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവടായിരുന്നു, സങ്കേതസ്ഥലം. പുറ ത്ത് ഈ ഇല കണ്ടാൽ, കുശലദേവരാംഗനമാർ (മിടുക്കത്തികളായ ദേവര ന്റെ ഭാര്യമാർ) നിന്നെ വലച്ചേയ്ക്കും (കളവു പുറത്താക്കി കഷ്ടപ്പെടുത്തിയേ യ്ക്കും); അതുകൊണ്ടു പുറം തുടച്ചു മുൻസ്ഥിതിയിലാക്കിക്കൊൾക: സരളേ=അ ഭിസരണം മറച്ചുവെപ്പാൻ കഴിവില്ലാത്തവളേ!

14 അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടാൽക്കഴിഞ്ഞു, എന്റെ ദേഹം മുഴുവൻ രോമാഞ്ച യിർക്കൊണ്ടു പോകും; പിന്നെ ഞാൻ എങ്ങിനെ അതിശംകൊള്ളും?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നായകൻെറ സമീപത്തേയ്ക്കു പോകുന്ന ഒരു പഥികനോടു് നായികയുടെ അവസ്ഥയും, ഗൃഹത്തിൻെറ ജീൎണ്ണതയും സഖി സന്ദേശിയ്ക്കുന്നു:

15. ചീറിയ കാററാൽപ്പുല്ലുകൾ
പാറിയ പുരയിൽ,പ്പതിപ്രയാണത്താൽ
സഹികെട്ടിരിയ്ക്കുവോളെ-
ക്കാറിനു കാട്ടിക്കൊടുപ്പൂ, മിന്നലൊളി!

ഗ്രാമ്യസ്ത്രീകളിൽ സക്തികുറഞ്ഞ നായകനെ ദൂതി അന്യാപദേശേന പ്രേരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

16. കിട്ടിയതശിച്ചുകൊള്ളുക:
കുഗ്രാമപ്പതിരുനെല്ലിനോ, ലവണം?
എന്തുള്ള സുഭഗ, ലവണം
താവുകിലും, സ്നേഹമില്ലായ്കിൽ?

വിരസവും അനുരാഗംമൂലം സരസമായിത്തീരുമെന്നു് ഒരുവൾ തോഴിയോടു പറയുന്നു:

17. സുഖപൃച്ഛിക സുരഭിമുഖ-
ത്തണ്ടലർകൊണ്ടൂതിയുഷ്ണമാററുകയാൽ
കയ്പുകഷായവുമിത്തിരി
ബാക്കി വരാതേ കുടിയ്ക്കയായു് കൃഷകൻ!

---

15 പുല്ലുകൾ—മേഞ്ഞ വയ്ക്കോലും മററും. പാറിയ=പറന്നുപോയ. പതിപ്രയാണത്താൽ=ഭർത്താവു പോയതുകൊണ്ടു്. സഹികെട്ടു്—വിരഹതാപം സഹിയ്ക്കാനാകാതെ. 'ഭവാൻെറ ഉദയത്താൽ, ഇതാ, ഇവൾ ഈ നിലയിലായിരിയ്ക്കുന്നു; അതിനാൽ ഇവളുടെ ഭർത്താവിനെ ഉൽക്കണ്ഠപ്പെടുത്തുക' എന്നിങ്ങിനെ മിന്നൽ സ്വഭർത്താവായ മേഘത്തെ പ്രേരിപ്പിയ്ക്കയാണെന്നു തോന്നും.

16 ലവണം=ഉപ്പു്; ലാവണ്യം. സ്നേഹം=നെയ്യോ മററോ; പ്രേമം. ഇവൾ കുഗ്രാമവാസിനിയാകയാൽ മോടിപ്പകിട്ടില്ലാത്തവളാണെങ്കിലും ഭവാങ്കൽ പ്രേമവതിയാണു്.

17 സുഖപൃച്ഛിക—സുഖം (രോഗത്തിനു ശമമില്ലേ എന്നു) ചോദിയ്ക്കുന്ന നായിക. ഉഷ്ണം-ചൂടു്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'അവരം വന്നില്ല; ഞാനാകട്ടേ, വള്ളിക്കടിലിൽ വളരെനേരമിരുന്നു തിരിച്ചുവരികയാണ്'' എന്നു പറഞ്ഞ ജാരനോടു ദൂതി പറയുന്നു:

18. നദീകൊണ്ടോ നീർവഞ്ചി-
ക്കാട്ടിൽത്താൻ, താവളം മറക്കുകയാൽ
തിരയുകയാണവളങ്ങയെ,
നിധി വീണ നിലത്തെയെന്നവിധം!

അപരാധംചെയ്തുപോയതിനാൽ ഭയംമൂലം നായകന്റെ അടുക്കൽച്ചെല്ലാൻ മടിയ്ക്കുന്ന കൂട്ടുകാരനെ ഒരുവരം ധൈര്യപ്പെടുത്തുന്നു:

19. ആരിശം മൂത്തിരുളുകിലും
സുജനമുഖത്തപ്രിയം പുറപ്പെടുമോ?
രാഹു വിഴുങ്ങുകിലും,ശശി-
യുടെ കതിരമൃതേ പൊഴിയ്ക്കുന്നു!

ജാരന്റെ അഭിലാഷം നിറവേററാൻ കഴിവില്ലായ്കയാൽ ആയാളുടെ സമ്മാനം കൈക്കൊള്ളാതിരുന്ന ഒരുവരം 'എന്താണിതിൽ ദോഷം?' എന്നു ചോദിച്ച ദൂതിയോടു പറയുന്നു:

20. അവമാനിയ്ക്കപ്പെടുകിലു-
മഴൽ നിർദ്ധനസജ്ജനത്തിനത്ര വരാ,
മാനിച്ചതിന്നു പകരം
ചെയ്യാൻ കഴിവററവന്നൊപ്പം!

---

18 അവരം ആ നീർവഞ്ചി(ആററുവഞ്ചി) ക്കാട്ടിൽത്തന്നെയുണ്ട്: സങ്കേതസ്ഥലം മറന്നുപോകയാൽ അങ്ങയെ, നിധി (ധനം) വീണുപോയ സ്ഥലത്തെ എന്നപോലെ തിരഞ്ഞുനടക്കുകയാണ്.

19 നല്ലവനായ നായകൻ ഭവാനെ ശകാരിയ്ക്കുകയോ മററോ ചെയ്യുകയില്ല. ശശി-ചന്ദ്രൻ.

20 നിർദ്ധനസജ്ജനത്തിന് (ദരിദ്രനായ നല്ലവനു) മാനിച്ചതിനു പകരം ചെയ്യാൻ കഴിവില്ലായ്കയാണ്, അവമാനിയ്ക്കപ്പെടുന്നതിനെക്കാളും സങ്കടം. എന്നെ മാനിയ്ക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തെ പകരം മാനിയ്ക്കാൻ ഞാനാളല്ല എന്നത് എന്നെ ഉലേം വ്യസനിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വിശ്വാസകഥനത്തിന്നു പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന നായികയോടു ദൂതി അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

21. കലഹങ്ങളിലും വെളിയിൽ-
ച്ചാടാതുള്ളിൽക്കിടന്നുപഴകുകയാൽ,
സുജനം ചെയ്ത രഹസ്യം
ചത്താൽച്ചെന്തിയ്യിൽ വെന്തുപോകുന്നു!

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ വീട്ടിൻമുററത്തു മുല്ലവള്ളികൾ തിങ്ങിപ്പടന്നിരിക്കുന്നതിനാൽ പകൽനേരത്തു തന്നേ അഭിസരിക്കാമെന്നും, വസന്താഗമനത്താൽ ഉൽക്കണ്ഠ മുഴുത്തിരിക്കുന്ന അവളെ എളുപ്പത്തിൽ കിട്ടുമെന്നും ദൂതി കാമുകനെ ധരിപ്പിക്കുന്നു:

22. മുററത്തു വായ്ച മുല്ല-
പ്പൂങ്കുലനിരയാൽപ്പടിക്കൽ മറവീണു;
കിടയാതായ് ഗതപതിക-
യ്ക്കു,ധ്വഗസന്ദർശനപ്പൊറുതിപോലും!

നായികയ്ക്കു കാന്തനെക്കുറിച്ചുള്ള അനുരാഗാതിശയവും കണ്ണിന്റെ ഭംഗിയും സഖി പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

23. പ്രിയദർശനസുഖരുചിയാ-
ലവളുടെ നയനങ്ങൾ കുമ്പുകില്ലെങ്കിൽ,
എങ്ങിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞിടു-
മവളുടെ കർണ്ണസ്ഥനീലനളിനത്തെ?

21 നല്ലവരുടെ രഹസ്യം ഏതൊരവസ്ഥയിലും പുറത്തുവിടുകില്ല; ചെന്തിയ്യിൽ (ചുടലത്തിയ്യിൽ) വെന്തടിഞ്ഞുപോകയേ ഉള്ളു.

22 ഗതപതിക (=ഭർത്താവു (മറുനാട്ടിൽ) പോയവൾ. വഴിപോക്കരെ നോക്കി ഉൽക്കണ്ഠ ശമിപ്പിക്കുവാൻപോലും തരമില്ലെന്നു വന്നിരിക്കുന്നു.

23 പ്രിയ . . . . . രുചി=പ്രിയനെ കാണുകയാകുന്ന സുഖാസ്വാദനം. കർണ്ണസ്ഥനീലനളിനം=ചെവിയിലണിഞ്ഞ കുവലയം. കുവലയത്തിന്റെ തത്സ്വരൂപത്തിലുള്ളതാണ്, അവളുടെ കണ്ണ്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അഭ്യുദയഹേതുവും കാര്യവശാൽ ഉദ്വേഗജനകമായും ആണെന്ന്, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

24. ചളിയിൽപ്പുഴ്ന്നൊരു കരികൊ-
ണ്ടുഴറു വശംകെട്ട പതികുലങ്ങളുകയാൽ
സുരതസുഖം കിടയാംത
ഭോഷത്തി ശപിയ്ക്കു വഷത്തെ!

പോകാനൊരുങ്ങിയ ഭർത്താവിന്റെ യാത്ര നിർത്തിക്കാൻവേണ്ടി ഒരുവൾ വിരഹത്തിന്റെ ദുസ്സഹത വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു, കാമബാണങ്ങൾക്കു നമസ്കാരം പറയുന്നു:

25. അഴൽ നല്കും; സുഖമേകം;
രാഗമുദിപ്പിച്ചിടും; രമിപ്പിയ്ക്കും;
അരതിരതിമിത്രമാകിയ
മദനശരങ്ങൾക്കു പേർത്തു പേർത്തു തൊഴാം!

ഒരുവൾ കാമബാണവ്യാപാരവൈചിത്ര്യം വർണ്ണിച്ച്, ഒരു യുവാവിനെച്ചൊല്ലി തനിയ്ക്കുള്ള മന്മഥവ്യഥയെ വ്യഞ്ജിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

26. പവെങ്കിലമതികഠിനം,
തൊടലില്ലെന്നാലുമുഗ്രതാപകരം,
പിളരുകിലും രതിജനകം,
മദനന്റെ ശരം വിചിത്രതരം!

ഉൽക്കണ്ഠ നീക്കാനായി ഒരു പ്രോഷിതഭർതൃക പ്രിയതമന്റെ ഗുണങ്ങൾ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

24 വർഷാകാലം അഭ്യുദയ (വിഭവ) ജനകമാണ്; എന്നാൽ, അതു മോഷത്തിയ്ക്കു (ഭർത്താവു തളർന്നടങ്ങിയതിനാൽ) ദുഃഖകാരണമായിത്തീർന്നു. 'കൃഷീവലൻ ക്ഷീണിച്ചുറങ്ങുകയാണ്; അവന്റെ ഭാര്യയെ കിട്ടാൻ പ്രയാസമില്ല" എന്നു ദൂതി ജാരനോടു പറയുന്നതായും വ്യാഖ്യാനിയ്ക്കാം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

27. ഈൎഷ്യ വരുത്തും; മദനനെ-
യാളിയ്ക്കും; വിപ്രിയം സഹിപ്പിയ്ക്കും;
വിരഹത്തിൽ മൂതിയ്ക്കു വിടം;
ഹഹ, നാനാവിധ,മവൻെറ ഗുണം!

'നിങ്കൽ അനുരക്തയായ അവൾ അട കൊടുക്കാനെന്ന വ്യാജേന വീടുതോറും നടന്നു, നിൻെറ വീട്ടിലും പോയി; അവിടെയും നിന്നെ കണ്ടുകിട്ടിയില്ല്യ' എന്നിങ്ങിനെ ദൂതി കരുവനെ ശകാരിയ്ക്കുന്നു:

28. പുതിയൊരു ചെഞ്ചേലയുടു-
ത്തോ,രോരോ വീട്ടിലും വരാകിയവൾ
അട കൊണ്ടുചെല്ലുകയുണ്ടാ-
യി,ന്നകരുണ, നിന്നെയൊന്നു കണ്ടെത്താൻ!

ഒരു ദരിദ്രങ്കൽ ആസക്തയായ നായികയെ സഖി അവൻെറ ലക്ഷണം സൂചിപ്പിച്ചു തടുക്കുന്നു:

29. അറിയാം വറുതിക്കാരനെ,
മഞ്ഞിൻകാലത്തു നൂൽ ചുരുങ്ങിയതായ്
പുകയാൽക്കറുത്തു വരടി-
ത്തീമണവും ചേൎന്നതാം പഴന്തുണിയാൽ!

ശിശിരകാലത്തു മറുനാട്ടിൽ പോകാനൊരുങ്ങിയ നായകൻെറ യാത്ര നിൎത്തിയ്ക്കാൻവേണ്ടി, നായിക ശിശിര പ്രവാസിയുടെ അവസ്ഥ വൎണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

---

28 അകരുണ=ദയയില്ലാത്തവനേ! വരാകി=പാവം. വിശേഷദിവസങ്ങളിൽ പുതുവസ്ത്രം ധരിച്ച്, അയൽവീട്ടുകളിൽ അടയും മററും കൊണ്ടുകൊടുക്കുക ചിലേടങ്ങളിൽ ഒരാചാരമത്രേ. നിന്നെ കാണാൻ ഇത്രയും പാടുപെടുന്ന അവളിൽ നീ ദയചെയ്യാല്ലോ!

29 വറുതിക്കാരൻ=ദരിദ്രൻ. മഞ്ഞിൻകാലം=ഹേമന്തം. വരടിത്തീമണം=ഉണങ്ങിയ ചാണകവട്ടുകൊണ്ടു കത്തിച്ച തീയിൻെറ നാററം. ഒരു നല്ല വസ്ത്രമില്ല, പുതയ്ക്കാൻ; തന്മൂലം ചാണകവട്ടു കത്തിച്ചു തീ കായുകയാണ്. ഇതുകൊണ്ടറിയാമല്ലോ, അവൻെറ ദാരിദ്ര്യം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

30. ശിശിരപ്പുലരിയിലധ്വഗ–
നരസുന്ദ്ര പരുപരുത്ത വസ്ത്രാലഭൻ,
ആചമനജലാർദ്രിതമാം
കൈ തട്ടുകയാൽത്തരിച്ച ഗാത്രങ്ങൾ!

ഉത്തമസ്ത്രീയെ കടന്നുപിടിച്ച അധമചോരന്റെ നേക്കു കാമുകർ പറഞ്ഞുചെല്ലുമ്പോൾ, ഉൽകൃഷ്ടനായിക യെ പിടിയ്ക്കാൻ മുതിൎന്ന നികൃഷ്ടനെ ഒരുവൻ അന്യാപദേ ശേന നിഷേധിയ്ക്കുന്നു:

31. പിന്തുടരുന്നു, നികൃഷ്ടൻ
നുള്ളിച്ചൂടിയ രസാലമഞ്ജരിയെ
അളിതരുണർ കൊണ്ടുപോക–
പ്പെട്ടിട്ടൊരു തടവുകാരിയെപ്പോലേ!

'നിന്റെ അഭിപ്രായം ഞാനറിഞ്ഞു' എന്നു വ്യഞ്ജി പ്പിച്ചുകൊണ്ടു ദൂതി നായകനെ വിശ്വസിപ്പിയ്ക്കാനായി പ റയുന്നു:

32. സൂൎയ്യനെന്ന നടിപ്പോ–
ടൎക്കുക്കൽ നടത്തിടുന്നു നീ മകനേ?
ദേവനമസ്കാരത്തിൽ–
ച്ചേരില്ല, കടാക്ഷവും ചിരിയും!

---

30 ആചമനജലാർദ്രിതം=ആചമനത്തിന്നായി (മുഖം കഴുകാനും മററും) വെള്ളമെടുക്കുകയാൽ നനഞ്ഞത്. തീ കായാൻ ഇത്തിരി വിറകുപോലും കിട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ ഭവാൻ പോകയാണെങ്കിൽ, ഭവാനും ഈ ദുർദ്ദശതന്നെ സംഭവിച്ചേയ്ക്കും.

31 നികൃഷ്ടൻ (അധമൻ) നുള്ളി (പറിച്ചെടുത്തു) ചൂടിയ രസാലമഞ്ജരി (മാമ്പൂങ്കുല) യെ അളിതരുണർ (യുവഭ്രമരങ്ങൾ) പിന്തുടരുന്നു; ഇതിൻവണ്ണം ഉത്തമസ്ത്രീയെ പിടിച്ചാൽ നിന്നെ യുവാക്കന്മാർ പിന്നാലെ വന്നുപദ്രവിയ്ക്കും; അതിനാൽ, ഈ സാഹസത്തിനു തുനിയേണ്ടാ. ഒരു സ്ത്രീയെ തടവുകാരിയാക്കിക്കൊണ്ടു പോകുമ്പോൾ, ആളുകൾ പിന്നാലെ കൂടുമല്ലോ.

32 നിന്റെ കടാക്ഷഹാസങ്ങൾ കൊണ്ടറിയാം, നീ ഇവളെ കാമിയ്ക്കുന്നു എന്ന്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ദൂതി ധാഷ്ട്യതയെ പ്രശംസിച്ചു നായികയെ ഉൽക്കണ്ഠപ്പെടുത്തുന്നു:

33. ഊതി വിളക്കു കെടുത്തി,
ശ്വാസമടക്കി,പ്പതുക്കെയുരിയാടി,
'അരുതരുതെ'ന്നധരമാം-
തെളിസുരതം ചെയ്യുതെത്ര സുഖം!

രഹസ്യം പറഞ്ഞ ദൂതി നായികയെ വിശ്വസിപ്പിക്കുന്നു:

34. പാമട്ടെന്നു നടിച്ചേ,വനെ-
ക്കരുതിക്കരയുന്നു നീ ഘനോൽക്കണ്ഠം,
അഴൽ മുററിയ തൊണ്ടയിൽനി-
ന്നിടറിവരുന്നക്ഷരങ്ങളുമായ്?

ഒരുത്തി സ്വയം ദൂതിയായിട്ട് അയൽപക്കക്കാരനായ ജാരനെ തക്കം അറിയിക്കുന്നു:

35. ഇരുളേറിയ കെട്ടരാവി;-
ന്നത്രേ പോയ് പതി; ഗൃഹത്തിലില്ലാരും;
ശ്രദ്ധിച്ചാൽമതി, നമ്മാ-
ക്കമളി പെടാതേ ഭവാനയല്ക്കാര!

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ സഖി, ഭർത്താവു സത്വരം തിരിച്ചെത്താൻവേണ്ടി, തത്സമീപത്തെക്കു പോകുന്ന പഥികനോടു പറയുന്നു:

---

33 ഉരിയാടി=സല്ലപിച്ച്. അരുതരുതെന്ന് അമർത്തു കടിക്കരുതെന്നു വിലക്കി. അധരം അററാൽ (മുറിഞ്ഞാൽ) ആളുകൾ ഊഹിച്ചറിയുമല്ലോ.

34 ഘനോൽക്കണ്ഠം=നിറഞ്ഞ ഉൽക്കണ്ഠയോടുകൂടുംവണ്ണം. അവനോടൊന്നു പറഞ്ഞാൽ, ഞാൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം.

35 കനത്ത ഇരുട്ടുണ്ട്; ഭവാൻ വരുന്നത് ആരും കാണില്ല. പതി (ഭർത്താവ്) ഇന്നാണ്, മറുനാട്ടിലേക്കു പോയത്; അദ്ദേഹം വരുമെന്നു ശങ്കിക്കേണ്ടതില്ല. ഗൃഹത്തിൽ ആരുമില്ല; ഗൃഹംതന്നെ, നമ്മുടെ സങ്കേതസ്ഥലം. നമുക്കു ചീത്തത്തമൊന്നും പററാത്ത വിധത്തിൽ ഭവാൻ മനസ്സിരുത്തി-ആൽക്കഴിഞ്ഞു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

36. സുതന്റെ സഞ്ജീവനിയെ-
പ്പോലെ, ശ്വശ്രൂവും കാത്തുപോരുന്നു,
പുത്രമുകിൽ കണ്ടു ഗളാഗത-
ജീവിതയാം സ്നുഷയെയേകതാനതയാ!

പ്രഭാതത്തിൽ വന്നുചേർന്ന നഖദന്തവ്രണാദ്യങ്കിതനായ കാന്തനോടു ഖണ്ഡിതനായിക ഈർഷ്യയോടേ പറയുന്നു:

37. തീർച്ച, ഭവാൻ ഹൃൽസ്ഥിതയാം
പത്നിയോടൊത്താണിരിപ്പതെന്നുള്ളിൽ:
അല്ലെങ്കിലെൻമനോരഥ-
മെവ്വണ്ണം സുഭഗ, കണ്ടറിഞ്ഞിതവൾ?

ദൂതി നായകനോടു നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം സൂചിപ്പിക്കുന്നു:

38. സുഭഗ, ഭവാൻ പോന്നതിനാ-
ലവളുടെ കണ്ണാന്തദീർഘനയനങ്ങൾ
ഉദകം നല്കീ ദർശന-
സൌഖ്യങ്ങൾക്കൊഴുകിവാർന്ന കണ്ണീരാൽ!

---

36 സഞ്ജീവനിയെപ്പോലെ—ജീവനൌഷധിയെ എന്നപോലെ. ഏകതാനതയാ=മറെറാന്നിലും മനസ്സുവെയ്ക്കാതെ. സ്നുഷ വർഷാരംഭം കണ്ടിട്ടു കണ്ഠഗതപ്രാണയായിരിക്കുന്നു; ഇവൾ മരിച്ചുപോയാൽ, പുത്രനും മരിക്കും. ഈ ഭയത്താൽ ശ്വശ്രൂവിനു സ്നുഷയെ സംരക്ഷിക്കുക മാത്രമായിരിക്കുന്നു ജോലി. അദ്ദേഹം അടിയന്തരമായി തിരിച്ചുവരേണ്ടിയിരിക്കുന്നു; ഇല്ലെങ്കിൽ ആപത്തു പററും.

37 എൻമനോരഥം—ഭവാങ്കൽ നഖദന്തവ്രണാദികൾ ഏല്പിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹം; ഇത് ആ പത്നി അറിഞ്ഞതുകൊണ്ടാണല്ലോ, ഭവാങ്കൽ നഖദന്തവ്രണാദികൾ ഏല്പിച്ചത്. അതിനാൽ, അവളോടുകൂടിത്തന്നെയാണ് ഭവാൻ എന്റെ ഹൃദയത്തിലിരിക്കുന്നത്! സുഭഗ—സംബുദ്ധി.

38 കണ്ണാ . . . . . . നങ്ങൾ—ചെവിവരെ നീണ്ട കണ്ണുകൾ. ഭവാൻ പോന്നതിനാൽ (ദർശനമാർഗ്ഗം വിട്ടതിനാൽ) അവൾക്കു കണ്ണീരൊഴുകി. അതു കണ്ടാൽ, കണ്ണുകൾ ദർശനസുഖങ്ങൾക്ക് ഉദകക്രിയ കഴിക്കുകയാണെന്നു തോന്നും— അവളുടെ ദർശനസുഖമെല്ലാം മരിച്ചു (നശിച്ചു) പോയി!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃക കാന്തനു ഗാഥാരൂപമായ സന്ദേശമയയ്ക്കുന്നു:

39. നിനവാൽ വന്ന ഭവാന്റെ
വദനാംബുജമൊന്നു പാർത്തുകണ്ടതിനാൽ
നിലനിന്ന ജീവിതാശയോ-
ടാതുര ഞാൻ കാലമെത്ര പോക്കേണം?

രൂപയൌവനങ്ങൾ നശിച്ച ഒരു കുലടയോട് കുട്ടിനി പറയുന്നു:

40. എവനെദ്ദുഃഖിപ്പിയ്ക്കാ-
ല്ലഴകും വടിവും മറഞ്ഞ നീ മകളേ,
പണ്ടേത്തവരില്ലാതെ
കാണാകിയ ജനനഭൂപോലെ?

'സ്നേഹിതന്റെ അഭിമതം സാധിച്ചുവോ' എന്നു ചോദിച്ച നായകസഹചരനോടു ദൂതിയുടെ മറുപടി:

41. ആരാൻ നടുവിൽവെച്ചു ചൊന്നാ-
നവൻ,തിമോദാൽ വിടർന്ന കണ്ണുകളാൽ;
അംഗീകരിച്ചുകൊണ്ടാൾ,
വേർപ്പണിയംഗങ്ങളാലവളും!

---

39 നിനവാൽ (സങ്കല്പംകൊണ്ടു) വന്ന (സമീപപ്രാപ്തനായ) ഭവാന്റെ മുഖം ഒരു നോക്കു കണ്ടതുകൊണ്ടാണ്, എന്റെ ജീവിതാശ നിലനിന്നത്! ഇങ്ങിനെ, ആതുര (വിവശ) യായ ഞാൻ എത്രകാലം കഴിയ്ക്കണം? അധികകാലം കഴിയ്ക്കാനാവതല്ല; വേഗത്തിൽ വന്നുചേരുക.

40 വടിവ്=രൂപഗുണം. ഒരാൾ മറുനാട്ടിൽ പോയി ചിരേണ പിറന്ന നാട്ടിൽത്തിരിച്ചെത്തുമ്പോൾ, അവിടെ മുമ്പുണ്ടായിരുന്നവരാരുമില്ലെങ്കിൽ, അവനെന്തു സങ്കടമുണ്ടാകും!

41 ചൊന്നാൻ—അഭിലാഷം അറിയിച്ചു. വിയർപ്പ് സാത്വികഭാവമാണല്ലോ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അന്യോന്യാനുരക്തരെങ്കിലും രണ്ടു സ്ത്രീപുരുഷന്മാർക്ക, തക്ക സങ്കേതസ്ഥലമില്ലായ്കയാൽ അഭിമതം സാധിച്ചി ല്ലെന്നു്, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

42. തമ്മിൽപ്പുഷ്ടപ്രേമമായ-
ച്ചനുരാഗംകൊണ്ടു കൌതുകം വാച്ചു,
നിനവു നിറവേറിടാതെ
കഷ്ടത്തിൽക്കഴികയാണിണകൾ!

ഒരുവങ്കൽ അനുരാഗം തോന്നിയതു മറച്ചുവെയ്ക്കുന്ന നായികയോടു സഖി പറയുന്നു:

43. വല്ലഭനല്ലവനെന്നാ-
ല,വനുടെ പേർ ചൊന്നതെന്തിനെൻതോഴി?
വിരിയുന്നതുണ്ടു നിന്നുടെ
വദനം, വെയിലേററ തണ്ടലർക്കൊപ്പം.

'കോപിച്ചിരുന്ന നീ എങ്ങിനെ പ്രസന്നയായി?' എന്നു ചോദിച്ച അമ്മായിയോട് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

44. മാനമരത്തിന്നു കൊടും-
കാററം, സവാംഗനിർവൃതിപ്രദവും,
രതിനാടകപൂവാംഗവു-
മായ പുണച്ചിലു ശുഭമസ്തു!

---

42 നിനവ്=മനോരഥം. ഇണകൾ—സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും.

44 പുണച്ചിലു (ആലിംഗനത്തിനു) ശുഭമസ്തു=നല്ലതു വരട്ടെ. പ്രിയൻ എന്നെ കടന്നു കെട്ടിപ്പിടിച്ചതോടേ, എന്റെ മാനം (അരിശം) എങ്ങോ പോയിമറഞ്ഞു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരു യുവാവിങ്കൽ അനുരക്തയായ ഒരുവൾ, തന്റെ ഹൃദയത്തെ വിലക്കുകയാണെന്ന വ്യാജേന, സമാഗമൌത്സുക്യം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

45 തൻനിലയോർത്തിങ്ങൽ വിട്ടം
മനമേ, നീയൊന്നടങ്ങിനില്ലുകിനി:
എന്തിനു പതിരാക്കുന്നു,
നേരറിയാത്താളിലൊട്ടിനിന്നെന്നെ?

ജാരനെ മോഹിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി നായികയുടെ സൌന്ദര്യാതിശയം പ്രഖ്യാപിയ്ക്കുന്നു:

46. ചന്ദ്രാർഘ്യദാനനിയമിക-
ളിന്ദുഭ്രാന്ത്യാ ത്വദീയവദനത്തിൽ
പുഷ്പാഞ്ജലി നല്കി വില-
ജ്ജിച്ചതിൽ, വാഴ്ത്തിച്ചിരം ചിരിച്ചു പതി!

'എന്താണിച്ചടപ്പെന്നു ചോദിച്ച സഖിമാരോടു നീ മറുപടി പറയാത്തതെന്താണെ'ന്നു ചോദിച്ച ധൂർത്തനായകനോടു നായിക പറയുന്നു:

47. അങ്ങരികത്തുള്ളപ്പൊഴു-
മംഗം നിത്യം മെലിഞ്ഞുപോരും ഞാൻ
ബാലിശ, ചോദ്യം വന്നാ-
ലറിയുന്നീലാ,രൊടെന്തോതും?

---

45 തൻനിലയോർത്ത്—അങ്ങോട്ടു സ്നേഹമുള്ളതുകൊണ്ട്, ഇങ്ങോട്ടുമുണ്ടാവുമെന്നൂഹിച്ച്. ഇങ്ങൽ വിട്ടം—ശങ്കകൂടാതെ അദ്ദേഹത്തിൽ ചെന്നണയുന്ന. നേർ അറിയാത്ത—വാസ്തവമറിയപ്പെടാത്ത ഒരുവങ്കൽ അമിലാഷം വെച്ചാൽ, പതിരിന്നൊത്ത ലഘുത്വം പറ്റുമല്ലോ.

46 ചന്ദ്രാ . . . . . മികൾ—ചന്ദ്രന്ന് അർഘ്യം (പുഷ്പാഞ്ജലി) നല്കുക എന്ന വ്രതം കൊണ്ടവർ. ഇന്ദുഭ്രാന്ത്യാ=ചന്ദ്രനാണെന്നു മാറിധരിച്ച്. പുഷ്പാഞ്ജലി നല്കിയതിനുശേഷമാണ്, ചന്ദ്രനല്ല, നിന്റെ മുഖമാണെന്നവരറിഞ്ഞത്; അപ്പോൾ അവർ ലജ്ജിച്ചു. അതു കണ്ടു പതി (ഭർത്താവ്) വാഴ്ത്തി (നിന്റെ മുഖശോഭയെ പ്രശംസിച്ച്) ചിരം (ഏറെനേരം) ചിരിച്ചു!

47 മുമ്പ് അങ്ങയുടെ വിരഹത്തിലേ മെലിച്ചിൽ വന്നിരുന്നുള്ളു; ഇപ്പോൾ; ബാലിശ (ഉചിതാനഭിജ്ഞ) നായ അങ്ങു സമീപത്തിരിയ്ക്കുമ്പോഴും

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മുമ്പേ ചാരിത്രഭംഗം വരുത്തി, പിന്നീട് ആസക്തി കുറഞ്ഞ ഒരുവനെ അനുകൂലിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി ശകാരിയ്ക്കുന്നു:

48 മൈത്രതാം കരയൽ പഠിപ്പി-
പ്പോനേ, ഗാത്രച്ചടപ്പണപ്പോനേ,
നെറികേടിയററവോനേ,
നീയിനിയവളെ സ്മരിയ്ക്കരുതേ!

മറുനാട്ടിൽ പോകാനൊരുങ്ങിയ നായകന്റെ യാത്ര നിർത്തിയ്ക്കാൻവേണ്ടി ഒരുവൾ പറയുന്നു:

49. പ്രിയതമനുടെ വേർപാടിൽ-
പ്പെരുതാം കനമോടുദിച്ച ദുഃഖത്തെ
മരണവിനോദംകൊണ്ടേ-
ല്ലാതെ നിലപ്പിയ്ക്കുകയസാദ്ധ്യം!

ഒരുവൾ, തന്റെ അനുരാഗവും നായകന്റെ അത്യാസക്തിയും സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അവനോടു പറയുന്നു:

50. മുഗ്ദ്ധ, ഭവാന്റെ ഗുണങ്ങളെ-
യസതികൾതൻ മുന്നിൽവെച്ചു വാഴ്ത്തുകയാൽ
ഞാൻതാൻ ദുർല്ലഭനാക്കീ
താങ്കളെ;-യാരോടു കോപിയ്ക്കും?

ഞാൻ ദുഃഖത്താൽ ചടച്ചുപോരുന്നു. ഈ സ്ഥിതിയിൽ, ചോദ്യം വന്നാൽ (എന്താണ് ചടപ്പെന്ന് ആരെങ്കിലും ചോദിച്ചാൽ) എന്തു പറയേണ്ടു എന്നെനിയ്ക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. അമ്മയുടെ ധൂർത്തതയാണ്, എന്നെ മെലിയിയ്ക്കുന്നത്.

48 അവളുടെ ദുർദ്ദശയ്ക്കു നീ തന്നേ ഹേതുഭൂതൻ.

49 നിലപ്പിയ്ക്കുക=അടക്കുക. ഭവാൻ പോയാൽ ഞാൻ മരിയ്ക്കും.

50 ഞാൻ വർണ്ണിച്ച ഭവദ്ഗുണങ്ങൾ കേട്ടിട്ട് അസതി(കുലട)മാർ ഭവാനെ എങ്കൽനിന്നു തട്ടിക്കൊണ്ടുപോയ്ക്കളഞ്ഞു; ഇതിൽ ഞാൻ ആരോടു കോപിയ്ക്കും? ഞാൻതന്നെയാണ്, എനിയ്ക്ക് ഈ അനർത്ഥം വരുത്തിയത്;

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവാം സൌഭാഗ്യപ്രകടനത്തിന്നായി, താനും പ്രിയനും തമ്മിലുള്ള അനുരാഗം വർണ്ണിക്കുന്നു:

51. മുല്ലാടഴിഞ്ഞു നീങ്ങിയ
പുടവക്കത്തൊന്നു തപ്പിനോക്കുകയാൽ
ലജ്ജിതനായനവിട്ട-
ന്നൊരു ചിരി പൂണ്ടാഞ്ഞുപുല്കിനേൻ ഞാനും!

അന്യാസക്തനായ നായകനെ അനുകൂലിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി നായികയുടെ വിരഹവൈവശ്യം പറയുന്നു:

52. കുററം ചെയ്ക ഭവാനി-
ന്നാ, വടിപോലൃജുകയായ സാധുവിനെ
നിത്യം ചടഞ്ഞിരിപ്പും
നില്ലാത്ത കരച്ചിലും പഠിപ്പിച്ചു!

ദാക്ഷിണ്യത്താലനുനയിപ്പിയ്ക്കുന്ന ശഠനായ നായകനോട് ഒരുവാം പറയുന്നു:

53. ഉണ്മയിൽനിന്നകലത്താ-
മിദ്ദക്ഷിണഭാഷിതങ്ങളെത്രയ്ക്കോ,
അത്രയ്ക്കഴൽപ്പെടുത്തു-
ന്നില്ലെന്നെസ്സുഭഗ, നിൻ പിഴകാം!

മുല്ലാട്—പ്രിയൻ തൊടുന്നതിന്നുമുമ്പുതന്നേ.

2 ഒരു വടിപോലൃജുക (കളവില്ലാത്ത, കളവറിഞ്ഞുകൂടാത്ത സരള)യാണവാം.

53 ഭവാന്റെ അപരാധങ്ങളല്ല, ഈ ഉള്ളിൽത്തട്ടാത്ത അനുനയവാക്കുകളാണ്, എന്നെ അധികം അഴൽപ്പെടുത്തുന്നത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പ്രിയയുടെ ഉള്ളറിവാൻ നടത്തപ്പെട്ട കൈകളെ ഉറക്കം നടിച്ചു ശകാരിയ്ക്കുന്ന നായികയോടു നായകൻ പറയുന്നു:

54. പ്രിയയെപ്പുണരാനുഴറി-
ച്ചുററിനടക്കുന്ന കൈകൾതൻനേരേ
കോപിയ്ക്കായ്ക മനസ്വിനി,
നിഭൃതം കരയുന്ന വദനവുമായ്!

പൂവറുക്കാനെന്ന വ്യാജേന സങ്കേതസ്ഥലത്തേയ്ക്കു പോകുന്ന കാമുകനെ ഒരു വൃദ്ധകുട്ടിനി പരിഹസിയ്ക്കുന്നു:

55. പോകായ്ക പൂവറുക്കാൻ:
ദേവന്മാർ കനിയുമേ, ജലാഞ്ജലിയാൽ;
മകനേ, ഗോദാവരിയുടെ
കരകൾ പുഴക്കും സുവൃത്തത്തെ!

ഒരു യുവാവിങ്കൽ സാഭിലാഷയും, അഭിലാഷത്തെ ലജ്ജകൊണ്ടു മറയ്ക്കുന്നവളുമായ നായികയോടു സഖി പറയുന്നു:

56. വാക്കിനു വാക്കിനു സഖി, നീ
തലയാട്ടി ശ്രദ്ധിയാതെ മൂളുകയാം;
നെടുവീർപ്പുകളുമിടുന്നു-
ണ്ടേ;-ഞങ്ങളെയെന്തിനു മാഴ്കിപ്പൂ?

---

54 നിഭൃതം=നിശ്ശബ്ദമാംവണ്ണം. കരച്ചിൽ കോപാഭാവത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

55 ദേവന്മാർ (ഈശ്വരന്മാർ) ജലാഞ്ജലികൊണ്ടുതന്നേ പ്രസാദിയ്ക്കും. നീ പൂവറുക്കാൻ പോകേണ്ട. ഗോദാവരീതീരങ്ങൾ സുവൃത്തത്തെ (നല്ലനടപ്പിനെ, ചാരിത്രത്തെ) പുഴക്കിവീഴ്ത്തികളയും. ചാരിത്രത്തിനു വൃക്ഷത്വം വ്യഞ്ജിയ്ക്കുന്നു. നീ പൂവറുക്കാനല്ല, അവളെപ്പുണരാനാണ് പോകുന്നതെന്നെനിയ്ക്കറിയാം.

56 ഞങ്ങളെ വ്യസനിപ്പിയ്ക്കാതെ തുറന്നു പറഞ്ഞാൽ, ഞങ്ങൾ നിന്റെ അഭിലാഷം സാധിപ്പിയ്ക്കാം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അപരാധംചെയ്ത കാന്തനെ പ്രണയിനി കൈക്കൊള്ളില്ലെന്നു ദൂതി അറിയിയ്ക്കുന്നു:

57. പ്രേമസ്ഥിതി ചോദിച്ചതി-
നി,'ല്ലെ'ന്നേ ശപഥമിട്ടു ചിരിയോടേ
ചൊല്ലിക്കരയിച്ചാറ്, നിൻ
വല്ലഭയെന്നെക്കുമാരകനേ!

സങ്കല്പംകൊണ്ടുതന്നെ സാത്വികഭാവങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടു എന്നു', ഒരുവൾ സ്വവൈദഗ്ദ്ധ്യം വെളിപ്പെടുത്താൻ വേണ്ടി സഖിയോടു പറയുന്നു:

58. 'ഇവിടെ രമിയ്ക്കേണമെനി-
യ്ക്കവളൊന്നിച്ച'ന്നു ചിന്തചെയ്തുഴവൻ
നട്ടമൊരു തുവര കരത്തിൻ
വേപ്പാലെ നനഞ്ഞു വഴുതുന്നു!

ഒരുവൾ സ്വഭർത്താവിങ്കൽ ഒരുവൾക്കുള്ള അനുരാഗം സൂചിപ്പിച്ചു സഖിയോടു പറയുന്നു:

59. കൊയ്ത്തുകഴിഞ്ഞു ഗൃഹപതി-
സുതനെങ്കിലു,മിപ്പുരുത്തിഞെട്ടുകളിൽ
വെറുതേ ചുറ്റിനടപ്പൂ,
ചെറുപെണ്ണിൻ പുളകമാന്റെ വേർത്ത കരം.

---

57 പ്രേമസ്ഥിതി (സ്ഥിരസ്നേഹത്വം) നിനക്കില്ലെന്ന് അവൾ ആണയിട്ടു പറഞ്ഞതിനാൽ, നിന്നെ അവൾ സ്വീകരിയ്ക്കില്ലെന്നു കണ്ടു, ഞാൻ വ്യസനിയ്ക്കുന്നു. കുമാരകനേ—മകനേ എന്നു സംബുദ്ധി.

58 ഈ തുവര തഴച്ചുവളർന്നാൽ, ഇവിടം അവളോടൊന്നിച്ചു രമിപ്പാൻ സങ്കേതമാക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചതോടേ ഉഴവ(കൃഷിക്കാര)ന്റെ കൈ വിയർത്തുപോയി! വിയപ്പ്, സാത്വികഭാവങ്ങളിലൊന്നത്രേ.

59 ഗൃഹപതിസുതൻ—ജന്മിപുത്രൻ, ഭർത്താവ്: അനുരാഗത്തിൽ അനുരാഗംമൂലമാണ്, ഈ ചെറുപ്പക്കാരി കൊയ്ത്തു കഴിഞ്ഞ പരുത്തിയുടെ ഞെട്ടുകളിൽ കൈ വെയ്ക്കുന്നത്!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൻ സ്വവൈദഗ്ധ്യം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു സ്നേഹിതനോടു പറയുന്നു:

60. രതസുഖിതയായ തരുണിയെ
'മൃത'യെന്നുഴവൻ വെടിഞ്ഞു പാഞ്ഞപ്പോൾ
ചിരികൂട്ടി, ചൊരു പിളരും
ഞെട്ടിൻ ഭാരാൽക്കനിഞ്ഞൊരു പരുത്തി!

ഒരുവൾ ആത്മനിന്ദാവ്യാജേന കാന്തനെക്കുറിച്ചുള്ള അനുരാഗാതിശയത്തെ സഖിയോടു പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

61. വിറ, രോമാഞ്ചം, നെടുവീ-
ർപ്പിവയൊടു നടമാടിടുന്ന ദുഷ്കൃതിനികൾ;
ഇയ്യുള്ളവർ, തങ്ങളെയും
തീരെ മറക്കുന്നു, കാന്തനെക്കണ്ടാൽ!

അഭീഷ്ടസിദ്ധിക്കായി ദൂതി നായികയോടു വ്യാജസ്തുതി ചെയ്യുന്നു:

62. മെലിയുകിലും മെലിയുന്നു;
തളരുകിലും തടവൊഴിഞ്ഞു തളരുന്നു;
മധ്യസ്ഥതയിലുമീയര
നിന്നെ വലയ്ക്കുന്നതെന്തുവാൻ മകളേ?

---

60 ഉഴവൻ പരുത്തിപ്പാടത്തുവെച്ച് ഒരു തരുണിയെ രമിപ്പിച്ചു; അവൾ ആ സുഖംകൊണ്ടു നിശ്ചലയായി കണ്ണടച്ചു. അതു കണ്ടപ്പോൾ അവൻ, അവൾ മരിച്ചുപോയി എന്നു വിചാരിച്ചു പേടിച്ചോടി. ഈ മടയത്തം അചേതനമായ പരുത്തിയെപ്പോലും ചിരിപ്പിക്കാതിരിക്കുമോ? ഭാരാൽ=കനം മൂലം.

61 അവരല്ല, തങ്ങളെത്തന്നെയും മറക്കുന്ന ഞങ്ങളാണ് ധന്യമാർ എന്നു, വ്യതിരേകാലങ്കാരം വ്യഞ്ജിക്കുന്നു.

62 മധ്യസ്ഥൻ ഉപദ്രവിക്കില്ലല്ലോ; നിന്റെ അരയാകട്ടെ വീണ്ടും, മെലിഞ്ഞും തളർന്നും നിന്നെ കഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൾ തന്റെ വിശുദ്ധതയും അനുരാഗവും സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഒരുവനോടു പറയുന്നു:

63. വറുതിയോടേ സ്വജനങ്ങളിൽ
വാഴ്വതും, വൈദ്യരഹിതമാം ഗദവും,
രിപുവിൻ സമൃദ്ധി കാണ്മതു-
മെന്നവിധം ദുസ്സഹം, തവ വിയോഗം!

ഒരു വേശ്യാമാതാവു മകളുടെ പീനോന്നതസ്തനതയെ പ്രതിപാദിച്ചു, രാജാവിനെ അനുകൂലിപ്പിയ്ക്കാൻ ചാടുവചനം പറയുന്നു:

64. ആരാളാമുലകിൽ, തവ
വിപുലോന്നതവിമലമായ നെഞ്ചിനെയും
വാനത്തെയും മറയ്ക്കാൻ
വസുധേശ, പയോധരങ്ങളല്ലാതെ?

സങ്കേതസ്ഥലത്തു വന്ന ജാരനെ കുട്ടിനി സമാശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

65. കേൾക്കം, കഞ്ജതലത്തിൽ-
സ്സങ്കേതത്തെക്കുറിച്ചു തേവിടിയാൾ,
ഇലകൾ കൊഴിഞ്ഞവ കാലടി-
വെപ്പാൽ നീങ്ങുന്ന മർമ്മരകം.

---

63 ഗദം=രോഗം.

64 വിപുലം=വിശാലം. പയോധരങ്ങൾ=(എന്റെ മകളുടെ) സ്തനങ്ങൾ; മേഘങ്ങളെന്നും.

65 അങ്ങയുടെ കാൽ തട്ടിയിളകിയ ഇലകളുടെ മർമ്മരത്തിൽ അവൾ ശ്രദ്ധിയ്ക്കുന്നുണ്ടാവും; ഇതു കേട്ടാൽ ഉടനടി അവൾ വന്നുചേരും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരു വിടനെ പ്രലോഭിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി ഒരുവളുടെ മുഖസൌരഭ്യം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

66 വന്നടിയുന്തു വീർപ്പിൻ
സൌരഭ്യാൽ വട്ടമിട്ടഹോ, ഭ്രമരർ
ശശിയാൽത്തോൽവിയറിഞ്ഞി-
ട്ടില്ലാപ്പുതുപദ്മമായ തദാനനേ!

ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു നായകനോടു പറയുന്നു:

67. ഗുരുജനസവിധേ ധൈര്യം
കൊള്ളുകിലും, തങ്കൾ വിട്ടുപോന്നപ്പോൾ
വീണു, പക്ഷ്മസ്ഥിതമാ-
മശ്രുവവൾക്ക,ക്ഷി ചിമ്മുകയാൽ!

മാനവതിയ്ക്കു തങ്കലുള്ള അനുരാഗാതിശയവും തന്റെ സൌഭാഗ്യവും ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

68. ഞാറോപ്പു, പിന്തിരിഞ്ഞേ
കിടന്ന കോപം നിലച്ച മൂലമവൾ
കള്ളയുറക്കത്തിലുരു-
ണ്ടുയർമുല തട്ടിച്ചതിന്റെ സുഖം!

---

66 സാധാരണപദ്മം ചന്ദ്രനാൽ ക്രമിയ്ക്കപ്പെടുന്നു; ആ തോൽവി അറിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ഒരു പുതു (അപൂർവ്) പദ്മമാണ്, അവളുടെ മുഖം. ഭ്രമരർ=വണ്ടുകൾ; കാമുകർ എന്നും. തദാനനേ=അവളുടെ മുഖത്ത്.

67 ധൈര്യം കൊള്ളുകിലും—ചാപല്യമൊന്നും കാട്ടീലെങ്കിലും. അക്ഷി (കണ്ണ്) ചിമ്മിയപ്പോൾ, പക്ഷ്മങ്ങളിൽ തിങ്ങിനിന്നിരുന്ന കണ്ണീർ താഴെ വീണുപോയി!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവളുടെ ദേഹത്തിൽ ജാരൻ ചളിയുത്തതു കണ്ടിട്ടു്, അവൾക്കു് അവങ്കലുള്ള അനുരാഗാതിശയം സൂചിപ്പിച്ചു സഖി അവളെ പരിഹസിക്കുന്നു:

69. ചളി പൂശിച്ചാനാരോ,
ചിഴയില്ലാ, ഫാൽഗുനോത്സവത്തിങ്കൽ;
കുചകലശാഗ്രവിയപ്പാൽ-
ക്കഴുകിയതെന്തിന്നു കഴുകുന്നു!

'നീ പറഞ്ഞതിനാലാണു് ഞാൻ അവളുടെ അടുക്കൽ പോയതു്; എന്നാൽ, അവൾ എന്നെ കണ്ടിട്ടും ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല' എന്നു നായകൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ ദൂതി പറയുന്നു:

70. നിന്നോടു ജഡ, മിണ്ടീലേ
ഗ്രാമാധിപപുത്രിയാൾ ഗുരുസമക്ഷം,
മുഖമൊട്ടൊട്ടു തിരിച്ചി,മ
വെട്ടാത്ത കടാക്ഷവീക്ഷകളാൽ.

അതുതന്നെ ഭംഗ്യന്തരേണ പറയുന്നു:

71. മിഴികൾക്കകത്തു വട്ടം-
ചുററിയ കണ്ണീരുകൊണ്ടു മന്ഥരമായ്
പേർത്തും പേർത്തും നോക്കിയ
നോട്ടം ജഡ, നിന്നോടെന്തു ചൊല്ലീലാ?

---

69 ഫാല്ഗുനോത്സവത്തിൽ, ആളുകൾ തമ്മിൽ ചളി വാരി പൂശിക്കുക എന്നൊരു നടപ്പു ചിലേടങ്ങളിലുണ്ടത്രേ. അയാൾ പൂശിച്ച ചളി അയാളിൽ അനുരക്തയായ നിന്റെ കുചകുംഭസ്വേദത്താൽ കഴുകപ്പെട്ടുപോയി; വേറെ കഴുകിക്കളയേണ്ടതില്ല!

70 ഗുരുജനങ്ങളുടെ അടുക്കൽവെച്ചു് ഒരു കുലീന കാമുകനോടു സംസാരിച്ചേയ്ക്കുമോ? എന്നാൽ, അവളുടെ നിന്നിമേഷകടാക്ഷത്തിന്റെ അർത്ഥം ഹേ ജഡ (ഇംഗിതജ്ഞനല്ലാത്തവനേ) ഭവാനു മനസ്സിലായില്ല!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൾ യൌവനദശയിൽ സുരതസമയത്തു ഗണപതിയെ (ബിംബത്തെ) തലയണയാക്കിപ്പോന്നു; അവൾ വാർദ്ധക്യത്തിൽ ആ ഗണപതിയെത്തന്നെ പൂജിച്ചുകൊണ്ടു ജരയെ നിന്ദിക്കുന്നു:

72. യാതൊരു ഗണപതിയെത്തല
വെയ്ക്കാൻ മമ തന്നുപോന്നുവോ തരുണർ,
അവനെത്തന്നെ തൊഴുന്നേൻ
ഞാനിന്നു രസിച്ചുകൊൾക ശപ്തജരേ!

മരിച്ചുപോയ കളിമങ്കയെപ്പററി വ്യസനിക്കുന്ന ഒരുവനോട് ഒരുത്തി അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

73. ഉള്ളാൽമാത്രമൊരെരിപൊരി
കൊള്ളുന്നു ദാരരഹിതമാം പുരയിൽ,
നിധിയുടെ കുഴികൾ കണക്കേ
കേളിസ്ഥാനങ്ങൾ പാർത്തു കൃഷകസുതൻ!

ഈർഷ്യാകോപം കൊള്ളാനുപദേശിക്കുന്ന സഖിയോട് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

74. നിദ്ര ലഭിയ്ക്കാ, നെടും-
നിശ്വാസം മുഴുവിളർപ്പിതോരോന്നും
ഉളവാമാരുടെ വിരഹാ-
ല,വനോടു പിണക്കമെങ്ങിനെയാം?

---

73 നിധിയുടെ കുഴികൾ—നിധി മാന്തിയെടുത്തുപോയ കുഴികൾ. കൃഷകസുതൻ പാമരനെങ്കിലും പതിമരണസന്താപം പുറത്തു കാണിയ്ക്കുന്നില്ല; മനസ്സിലടക്കുകയേ ചെയ്യുന്നുള്ളു. ഭവാനോ, അഭിജ്ഞനെങ്കിലും പ്രച്ഛന്നപ്രണയിനിയുടെ മരണത്തിൽ ഇങ്ങിനെ ദുഃഖിയ്ക്കുന്നു; ഇത് യുക്തമല്ലതന്നെ.

74 'നീ കോപിച്ചതെന്തേ'ന്നു ചോദിച്ച നായകനോടു ധീരനായിക പറഞ്ഞ മറുപടിയാണിതെന്നു ചിലർ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അപരാധം ചെയ്ത കാന്തനോട് ഒരുവൾ പ്രണയകോപത്തോടേ പറയുന്നു:

75. സുഭഗ, ഭവാങ്കൽത്തങ്ങിയ
മനമൊട്ട ചത്താൽബ് ഭവാങ്കലേ വീണ്ടും
ചേൎന്നേയ്ക്കും;–മറ്റുകൊണ്ടാ–
ണിന്നു മരിയ്ക്കാത്തത,ത്തൽ തിങ്ങിയ ഞാൻ!

ഒരുവൾ ധൈൎയ്യവും അനുരാഗവും വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു, കൃതാപരാധനായ നായകനോടു പറയുന്നു:

76. പിഴ ചെയ്തുകൊൾകശങ്കം;
സുഭഗ, സമസ്തം സഹിയ്ക്കുമേ ഞങ്ങൾ:
ഗുണപൂരിതമാം ഹൃത്തിൽ,—
ത്തേറുക, ദോഷത്തിനില്ലൊരിടം!

ദൂതി നായകനെ വെമ്പിയ്ക്കാൻ, നായികയുടെ വിരഹദുഃഖം പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

77. സാധുവിനു വല്ലഭസ്മൃതി–
സൂചകമായ് ലോചനസ്ഥമാം ബാഷ്പം
പെരുകി നിറഞ്ഞു വഴിഞ്ഞൊഴു–
കുന്നു, മാലിൻ്റെയോവുനീർ പോലേ!

---

75 മരണത്തിൽ അങ്ങയോടുതന്നെ ചേൎന്നാൽ ഞാനും ഇത്ര ദുഃഖിയ്ക്കേണ്ടിവരുമല്ലോ; അതു കരുതിയാണ്, ഞാൻ ഇപ്പോൾ മരിയ്ക്കാത്തത്!

76 എൻ്റെ ഹൃദയം ഭവാൻ്റെ ഗുണങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞതാണ്; അവിടെ ഭവാൻ്റെ ദോഷത്തിനു സ്ഥലം കിട്ടില്ല! തേറുക=അറിഞ്ഞുകൊൾക.

77 സാധുവിന്—ആ സാധുസ്ത്രീയ്ക്ക്. സ്മൃതി=സ്മരണം:

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം ദൂതി നായകനോട പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

78. എന്തെന്തു ചെയ്യു,മെന്തെ-
ന്തോതിടു, മെന്തെന്തു നോക്കുമോ താങ്കൾ,
അതതനുകരിച്ചുപോരു-
ന്നവൾക്കു നീളുന്നതില്ല ദിനം!

രാത്രിയിൽ പഥികനൊന്നിച്ചു രമിച്ച ഒരുവൾ പ്രഭാതത്തിൽ അവൻെറ ഗുണാതിശയത്താൽ വിരഹകാതരയായിത്തീൻ കരയുന്നു എന്ന്, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു തൻെറ ഊഹപാടവം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

79. വഴിപോക്കനു പഴി ചൊല്ലി-
ക്കൊണ്ടു കിടക്കാൻ കൊടുത്ത വയ്ക്കോൽതാൻ
പുലർകാലത്തു കരഞ്ഞും-
കൊണ്ടംഗന വാരി മാററുന്നു!

ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനു ഗാംഭീര്യം പഠിപ്പിക്കുവാൻ, സൽപുരുഷന്മാരെ പ്രശംസിക്കുന്നു:

80. വിനയിൽ നടുങ്ങാ; ഞെളിയാ
സമ്പത്തിൽ;ക്കൂസിടാ ഭയപ്പാടിൽ;
സമവിഷമങ്ങളിലൊരുപോ-
ലല്ലോ, സത്തുക്കൾതൻ പ്രകൃതി.

---

78 ഭവാൻെറ ചേഷ്ടിതമനുകരിച്ചു വിനോദിക്കുകയാണവൾ!

79 വഴിപോക്കനെ ശകാരിച്ചത്, ആളുകൾ കളവറിയാതിരിപ്പാനാണ്. അംഗന=ശ്രേഷ്ഠസ്ത്രീ.

80 വിന=ആപത്ത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരു വിദേശവാസി പ്രേയസിയെ സ്മരിച്ചു് വർഷകാലത്തു് ഒരു പാട്ടു പാടി; അതു കേൾക്കുകയാൽ വിരഹാഗ്നി കത്തിജ്ജ്വലിച്ച ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃക സഖിയോടു പറയുന്നു:

81. ഇന്നൊരുവൻ സഖി, കാലേ-
ത്തെ,ത്തോ വല്ലഭയെയോർത്തുകൊണ്ടാവാം,
പാടിയതിൽ വീണു,പോയു്, മേ
മദനശരഹതിവ്രണം മനസി!

മേലാൽ ഖേദജനകമായിട്ടുള്ളതു് അപ്പോഴത്തെ ദുഃഖമുളവാക്കുമെന്നു്, ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനെ ധരിപ്പിക്കുന്നു:

82. പുതുപെണ്ണിൻെറ പുളപ്പൊടു-
ചൊങ്ങിവരും പോർകുചങ്ങൾ കാൺകയാൽ,
കെട്ടിയ കവിളുകളോടെ
നെടുവീർപ്പിട്ടാൾ പ്രഥമപത്നി!

സ്നേഹം കുറഞ്ഞ നായകനെ അനുകൂലിപ്പിക്കാനായി ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

83. പശിയാൽ വലയുകിലും ഗജ-
മരുമപ്പിടിതൻ മുഖം സ്മരിക്കുകയാൽ,
തുമ്പിക്കയ്യിലിരുന്നേ
വാടിപ്പോയു്, തീററയാം നളിനാളം!

---

81. മനസി=മനസ്സിൽ. മദനശരഹതിവ്രണം=കാമബാണമേററ മുറിവു്.

82. പുതുപെണ്ണിൻെറ—നവോഢയുടെ. പതിതസ്തനിയായിത്തീർന്ന തന്നെ വെടിഞ്ഞു ഭർത്താവു് ഈ ഉന്നതസ്തനിയിൽത്തന്നെ ആസക്തനായിത്തീരുമെന്നു്, ആദ്യഭാര്യ വ്യസനിക്കുന്നു.

83. അരുമപ്പിടി=ഓമനപ്പിടിയാന. നളിനാളം=താമരവളയം. ഒരു തിര്യക്കായ ആനപോലും പ്രിയാസ്മരണത്താൽ തീററ ഉപേക്ഷിച്ചു; മനുഷ്യനായ ഭവാനോ, എന്നെ വെടിഞ്ഞു് അന്യസ്ത്രീകളെ രമിപ്പിച്ചുപോരുന്നു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വാക്കുകൊണ്ടും വല്ലഭനെ ഉദ്യോഗപ്പെടുത്തരുതെന്നു സഖിയെ പഠിപ്പിക്കാൻ ഒരുവൾ, ധീരയായ നായികയും നായകനും തമ്മിൽ നടന്ന സംഭാഷണം വിവരിക്കുന്നു:

84. 'കനിയുക കാന്തേ'; 'രുഷയാ-
ർക്കു?'-'നതാംഗി, നിനക്കു'; 'കോപമന്യ
ന്നാരന്യൻ?' 'നാഥ, ഭവാൻ;' (നിലോ?
'എന്തൊരു ദുരിതപ്രഭാവം മേ!'

വിപ്രലബ്ധ (പ്രിയൻ വരാത്തതിനാൽ വഞ്ചിത) യായ നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയവും, വിരഹവ്യഥയും ദൂതി നായകനോടു പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

85. താങ്കൾ വരുമെന്നു,രണ്ടാ-
മൊരു നിമിഷം പോലെ പോക്കി രാപ്പകതി;
ബാക്കി കഴിഞ്ഞതു താപാ-
കുലയാക്കീ,രാറു തിങ്കൾപോലത്രേ!

'ഇതാ, ഒരു ഭൂതാവിഷ്ടയായ സ്ത്രീ ചുററി നടക്കുന്നു.' എന്നു ശങ്കിക്കുന്ന ജനങ്ങളോടു, പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ ഒരു സഖി പറയുന്നു:

86 ശങ്കിക്കേണ്ട, പിടിക്കുവി-
നി;-വളൊരു പിണിയേററ ചുററുവോളല്ല;
പെട്ടെന്നിടി കേട്ടു ഭയ-
പ്പെട്ടോടിയ പാന്ഥപത്നിയാളത്രേ.

---

84 രുഷ=കോപം. നാഥ=ഭർത്താവേ. താൻ കാന്തയ്ക്കു് അന്യനായി ത്തീർന്നിരിക്കുന്നു എന്നു കേട്ടപ്പോൾ ഭർത്താവു്, തന്റെ ദുരിതപ്രഭാവത്തെ (പാപശക്തിയെ) പഴിക്കുന്നു.

85 എന്നു്—എന്നു കരുതി.

86 ഇടിവെട്ടു് ഈ ഭർത്തൃവിരഹിതയെ പേടിപ്പിച്ചുകളഞ്ഞു! പിണി=പിശാചു്: ചുററുവോൾ=ചുററിത്തിരിഞ്ഞു നടക്കുന്നവൾ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൾ, തൻ്റെ ഗുണോൽക്കർഷത്തെ പ്രഖ്യാപിച്ചുകൊണ്ട്, അനേകസ്ത്രീലമ്പടനായ കാന്തനെ ഭ്രമരവ്യാജേന നിന്ദിക്കുന്നു:

87. പൊടിയല്ലികൾ പെരുകിയ പൊയ്-
ത്താരിൽത്തേനുള്ള നാൾവരെയ്ക്കെങ്കിൽ,
മററലരിലുമതുവരെയേ
ചുററിനടക്കൂ ഭവാൻ; ഭ്രമര, കൊള്ളാം!

രമണീയവസ്തുക്കൾക്കു വല്ലായ്മയും ശോഭാകരംതന്നെ എന്ന്, ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

88. അരിമാവിനാൽ വെളുത്തൊരു
കൃഷകാത്മജയെക്കൊതിച്ചു നോക്കുന്നു,
പാല്ക്കടലിൽനിന്നു കേറും
ശ്രീയെപ്പോലെ, നിമിഷാക്ഷർ വഴിപോക്കർ.

ഒരു കലഹാന്തരിതയുടെ ഖേദാതിശയം ദൂതി നായകനോടു പറയുന്നു:

89. 'ആരെസ്സ്മരിപ്പൂ നീയെ'-
ന്നപ്പോളം, 'ഉണ്ടൊരാളെനിയ്ക്കെ'ന്നായ്
ചൊല്ലിത്തേങ്ങിക്കരയുക-
കൊണ്ടവൾ കരയിച്ചു ഞങ്ങളെയും!

---

87 അതുവരെയേ—തേനുള്ള നാൾവരെയ്ക്കു.

88 ശ്രീ (ലക്ഷ്മീദേവി) യുടെ ദേഹത്തിൽ പാൽത്തുള്ളികൾപോലെ, കൃഷകപുത്രിയുടെ ദേഹത്തിൽ അരിമാവു പററിയതും ശോഭാവഹം തന്നെ! അനിമിഷാക്ഷർ-കണ്ണിമയ്ക്കാത്തവർ; ദേവന്മാരെന്നും. 'ഈ പഥികന്മാർ കൃഷകപുത്രിയെപ്പോലും കൊതിച്ചുനോക്കുന്നു; ഇവരെ ഗ്രാമത്തിൽ താമസിപ്പിച്ചുകൂടാ' എന്നിങ്ങിനെ ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു പറഞ്ഞതാണിതെന്നത്രേ, ചിലരുടെ വ്യാഖ്യാനം.

89 എന്നപ്പോളം—എന്നു ഞങ്ങൾ ചോദിച്ചപ്പോൾ. അങ്ങയോടു കലഹിച്ചതിൽ അവൾക്കു കുറച്ചൊന്നുമല്ല, പശ്ചാത്താപം; അതു കണ്ടു 'ഞങ്ങളും കരഞ്ഞുപോയി!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വാശി പിടിച്ച മാനവതിയെ സഖി കോപിച്ചു ഭയ
പ്പെടുത്തുന്നു:

90. കാല്ക്കൽപ്പതിച്ച കണവനെ-
യെഴുന്നേല്പിയ്ക്കാത്തതെന്തു നീ ചേട്ടേ:
ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ തീർന്നു
ചെറുകിപ്പോന്നുള്ളതെങ്കിലും പ്രേമം!

തന്റെ വിപരീതരതാഭിലാഷം സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു
നായിക പ്രിയനോടു പറയുന്നു:

91. കൈത്തുമ്പു കരയിൽ വെച്ചിഹ
നീരലയാൽപ്പിന്നലഞ്ഞ പെൺതവള
തൻപ്രതിബിംബേ ചെയ്വൂ
പുരുഷായിത, മെന്നു തോന്നുന്നു

കയിമ്പിൻതോപ്പിൽ സങ്കേതം കുറിച്ച ഒരുവൾ, ത
ന്റെ ഒളിരതം മറച്ചുവെപ്പാൻവേണ്ടി പറയുന്നു:

92. സീൽക്കാരം, മുഖചലനം,
മണിതം, കൈത്താർ കുടഞ്ഞതിൻകൂണിതം
ഇവ ശീലിയ്ക്കട്ടേ, നിൻ
കനിവാലിളമങ്കമാർ കുസുംഭതരോ!

ഒരുവൾ ജാരനെ അനുരാഗാതിശയം കേൾപ്പിപ്പാനാ
യി, നിതംബത്തെ നിന്ദിയ്ക്കുന്നു:

---

90 ഇതുകൊണ്ടു—ഈ ഉദാസീനതകൊണ്ടു. തീർന്നു=അവസാനിച്ചു.

91 കൈത്തുമ്പു—മുൻകാലുകളുടെ അറ്റം. പിന്ന്=പിൻഭാഗം. തൻ
പ്രതിബിംബേ=തന്റെ പ്രതിബിംബത്തിൽ (വെള്ളത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ചതിൽ).
പുരുഷായിതം=ഉപരിസുരതം.

92 ഇളമങ്കമാർ=ചെറുപ്പക്കാരികൾ. കുസുംഭതരോ=കയിമ്പുവൃക്ഷമേ,
എനിയ്ക്കിവിടെ സീൽക്കാരാദികളുണ്ടായതു കയിമ്പിൻമുള്ളു താഞ്ഞതിനാലാ
ണെന്നു, വാസ്തവത്തെ മറയ്ക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

93. എന്തേ, വഴിയുടെയളവി-
ന്നൊക്കവതാകാഞ്ഞു നീ നിതംബകമേ,
ഗുരുജനലജ്ജാവ്യപസൃത-
നാകിലുമസ്സുഭഗനെത്തൊടുമാറായ്!

ഒരുവൾ, പല്ലൊന്തയാണ് സങ്കേതസ്ഥലമെന്നു ജാരനെ കേൾപ്പിക്കുന്നു:

94. മരകതസൂചിത്തുമ്പാൽ-
ക്കുത്തിയ മുത്തെന്നപോലെ മഴനാളിൽ
പുല്ക്കൊടിമേൽത്താങ്ങിയ നീർ-
ത്തുള്ളി കുടിപ്പൂ, കഴുത്തു നീട്ടി മയിൽ!

അഭിസാരിക കൃഷ്ണപക്ഷരാത്രിയിൽ അഭിസരിപ്പാൻ പാറിയ നീലറവുക്ക ധരിച്ചുള്ള ദൂതി നായകനെ ഇളക്കിത്തീർക്കാൻ വേണ്ടി കേൾപ്പിക്കുന്നു:

95. നീലറവുക്കയണിഞ്ഞതി-
തുംഗം വിലസുന്നിതാശ്ശുതന്റെ കുചം,
നീർമുകിലിന്നിടയിൽച്ചെ-
റുദിച്ച വാർതിങ്കളെന്നവിധം.

മറുനാട്ടിൽ പോകാനൊരുങ്ങിയ ഭർത്താവിന്റെ യാത്ര നിർത്തിക്കാൻവേണ്ടി ഒരുവൾ, വസന്തം പഥികർക്കു ഭയങ്കരമായിരിക്കുമെന്നു പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

96 രാജവിരുദ്ധവുമധ്വഗ-
നധ്വഗനോടാത്തശങ്കമോതിപ്പോം:

---

93 ഗുരുജനലജ്ജാവ്യപസൃതൻ=ഗുരുജനങ്ങൾമൂലം നാണിച്ചു് അകന്നു നടന്നവൻ. നിതംബത്തിനു വഴിയുടെ വീതിയ്ക്കൊത്ത വിസ്താരം ഉണ്ടായിരുന്നു എങ്കിൽ, അകന്നുനടന്നാലും ആ സുഭഗനെ തൊടാമായിരുന്നു!

95 ആശ്ശു=എജമാനത്തി; അല്ലെങ്കിൽ സുന്ദരി.

96 മാവിന്മേൽ പൂമൊട്ടു മുളച്ചു എന്നു പറയുന്നതു നിയമവിരുദ്ധമ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

‘മാവുകളുടെയിലനിന്നേ-
ടത്തുപാപ്പെട്ടിതല്ല,മെന്തൊരന്നം!’

‘പ്രിയനെ സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ടു വിരഹദുഃഖം പോക്കിക്കൂടെയോ’ എന്നു ചോദിച്ച് അയല്ക്കാരികളോട് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

97. സ്വപ്നത്തിലെങ്കിലും തൻ-
പ്രിയനെക്കാണുന്ന മാതർ സുകൃതിനികൾ;
അവനില്ലാതെയുറക്കം
തന്നെ വരാ; സ്വപ്നമാക്കളവാം!

മുമ്പു മുതല്ക്കാരനാം കാലവശാൽ സ്വത്തു നശിച്ചുപോയവനായ ഒരുവനെ സമാധാനിപ്പിക്കാൻ ദൂതി അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

98. കവിളിൽപ്പാറിയ കനക-
ത്തോടകളാൽ വിലസിനിന്ന കാതുകളും
പനയോലക്കമ്മലുകളെ-
യണിയേണ്ടിവരുന്നു, കാലവശാൽ!

‘ഇങ്ങിനെയുള്ള വേനലിൽ എങ്ങിനെവന്നെത്തും, എന്റെ പ്രിയൻ’ എന്നാലോചിക്കുന്ന നായികയോടു സഖി പറയുന്നു:

99. വേനലിലുച്ചയ്ക്കു നട-
ന്നാലും പഥികനു ചൂടു തോന്നില്ലാ,
ഹൃൽസ്ഥിതദയിതാമുഖമാം
ചന്ദ്രന്റെ നിലാവൊഴുക്കത്താൽ!

ആ സമയപ്രാർത്ഥിതയായ നായികയാൽ നിരസിക്കപ്പെട്ട നായകനെ ദൂതി സമാധാനിപ്പിക്കുന്നു:

ഒന്നാകിൽ ഭ്രാന്തനായും, വസന്താരംഭമായതാൽ പഥികർ തമ്മിൽ പറഞ്ഞ പ്രലാപം।

97 മാതർ=സ്ത്രീകൾ. അനാദരാതിശയം ധ്വനിക്കുന്നു.

99 ഹൃൽസ്ഥിതം=ഹൃദയത്തിലിരിക്കുന്നത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

100. സ്ഥലകാലങ്ങളെ നോക്കാ-
തർത്ഥിയ്ക്കപ്പെട്ടകിലാർക്കു ശുണ്ഠി വരാ:
രതിസമയത്തു കരഞ്ഞാ-
ല,മ്മ ശപിച്ചേയ്ക്കു,മോമലുണ്ണിയെയും!

ഇതിൽ മുഴമിച്ചു നാലാം
ഗാഥാശതകം, സ്വഭാവരമണീയം:
ഇതു കേട്ടാലമൃതിലുമേ
മാധുര്യം തോന്നുകില്ലല്ലോ!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അഞ്ചാം ശതകം

ഒരു പ്രണയകാംക്ഷിണി നായകനോട് അനുരക്തമായ സ്വഹൃദയത്തോടു പറയുന്നു:

1. വേവുകിൽ വേവുക, വറ്റുകിൽ
വറ്റുക, ടഞ്ഞിടിലുടയുകെന്നാമേ:
എങ്കിലു മറിഞ്ഞുവല്ലോ,
നേക്കുളിതാനുരാഗനെ ഞാൻ!

യവപ്പാടം സങ്കേതസ്ഥലമെന്നു ജാരനെ കേൾപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് ഒരുവൾ മറ്റുള്ളവർക്കു ഭയം തോന്നിയ്ക്കാൻവേണ്ടി പറയുന്നു:

2. തൻകുത്തിനു വിരിമോന്തയിൽ–
നിന്നു പുറപ്പെട്ട തേററ കണ്ടിട്ടും,
പെൺപന്നിയുണ്ടു വെറുതേ
ഗ്രാമസമീപേ യവത്തിൽ മേയുന്നു!

അഭിസരിയ്ക്കുന്നതിൽ ഭയമുള്ള ഒരുവളെ അനുകൂലിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി നായകൻെറ ഗ്രാമപ്രാധാന്യവും നിഗ്രഹാനുഗ്രഹശക്തിയും അന്യാപദേശേന പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

3. കളിയായ് ത്തുമ്പിക്കയ്യാൽ–
ഇജ്ജലമെല്ലാം കോരിയാഴിനിലമാക്കി,
തടവുററയന്നു ബന്ധബാ–
ന്ധിയെ വാനിൽ നിറച്ചു വെൽവു, ഗണനാഥൻ!

---

1 അയാൾക്ക് എന്നിൽ സ്നേഹം ഇല്ലാതായിരിയ്ക്കുന്നു എന്നു ഞാൻ ശരിയ്ക്കറിഞ്ഞുവല്ലോ; അതൊരു ലാഭംതന്നെ!

2 വിരിമോന്ത=വിശാലമുഖം. പന്നിക്കുട്ടിയ്ക്കു തേററ മുളച്ചു; താനേ ഇര നേടാം. എന്നിട്ടും തള്ള വിട്ടുപോകുന്നില്ല. യവപ്പാടത്ത് ഒരു തള്ളപ്പന്നിയുണ്ടെന്നു പറയുന്നത്, ആളുകൾ പേടിച്ച് അവിടെ വരാതിരിപ്പാനാണ്!

3 ഗണനാഥൻ=ഗണപതി; ഗ്രാമത്തലവനെന്നും. പേടിയ്ക്കേണ്ടാ: ഗ്രാമത്തലവനു കടൽ കരയാക്കാൻകൂടിയും കരുത്തുണ്ട്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൻ കാമിനിമാരെ അനുരഞ്ജിപ്പിയ്ക്കാൻവേണ്ടി, തന്റെ സ്ത്രീലമ്പടത്വത്തെ അശോകപല്ലവവ്യാജേന പറയുന്നു:

4. ഇതുകൊണ്ടുതന്നെയെല്ലാം—
ക്ഷാറവുംതീർന്നു നിനക്കശോകതരോ:
ഉപമിയ്ക്കുന്നുണ്ടല്ലോ
നിൻതളിരൊടു സുന്ദരീഹസ്തം!

ഇതുതന്നെ ഭംഗ്യന്തരേണ പറയുന്നു:

5. രസിക, വിദഗ്ദ്ധ, വിലാസിൻ,
സമയജ്ഞ, ശരിയ്ക്കു നീയശോകംതാൻ:
സരസം വിലസുന്നല്ലോ,
രമണികാന്തൻ കാലലർച്ചുവട്ടാലും!

ദോഷമാരോപിയ്ക്കപ്പെട്ട ജാരന്റെ പരിഹാസ(നേർമ്മ വാക്യ) കൌശലം ദൂതി തൽപ്രിയയെ ആനന്ദിപ്പിയ്ക്കാൻവേണ്ടി പറയുന്നു:

6. വാക്കാൽബ്ബലിയെബ്ബന്ധി—
പ്പതിലത്ഭുതവും പടുത്വവും കാട്ടി,
സുരസാർത്ഥതുഷ്ടികരനായ്
വാമനരൂപൻ ജയിപ്പു ഹരി!

---

4 അശോകപല്ലവംപോലെ സർവ്വസ്ത്രീകാംക്ഷം പ്രിയപ്പെട്ടവനാണ്, ടുതാൻ!

5 രമണികളുടെ കാലലർ (പൂപോലെയുള്ള കാൽ) ച്ചുവട്ട് അശോകത്തെ പുഷ്പിപ്പിയ്ക്കുമത്രേ. അശോകത്തിനു ശോകരാഹിത്യമെന്നും അർത്ഥം.

6 ബലി=ബലവാൻ. മഹാബലി. സുര . . . . നായ്=സുരസമായ അർത്ഥം (ആശയം) കൊണ്ടു സന്തോഷമുളവാക്കി; സുരസാർത്ഥ (ദേവഗണ)ത്തിനു സന്തോഷമുളവാക്കി എന്നും. ബന്ധിയ്ക്കു എന്നതിന്ന് എതിർവാദിയെ

ഒരുവൾ പ്രിയനെ അനുരഞ്ജിപ്പിയ്ക്കാൻ, മറിച്ചുഭർത്താവിങ്കലും സ്ത്രീകൾ അത്യന്തരക്തകളായിരിയ്ക്കുമെന്നു പറയുന്നു:

7. ഗൃഹപതിപുത്രി കെട്ടത്തി—
ക്കളെയും, കത്തിപ്പടരും തിയ്യിനെയും,
അനുമൃതിയിൽദ്ദയിതദ്ദേഹാ—
ശ്ലേഷസുഖംകൊണ്ടു വേർത്ത കുളിർമെയ്യാൽ!

ഒരുവൾ ജാരന്റെ മനസ്സു കവരാൻ മുൻഗാഥയിലെ അർത്ഥത്തിൽ പറയുന്നു:

8. ജാരനുടെ ചിതാഭസ്മം
തൊട്ടു സുഖംകൊണ്ടു മെയ് വിയർക്കയാൽ
പൂശൽപ്പണി തീരുകയി—
ല്ല,ഭിനവകാപാലികിയ്ക്കവിടെ!

മിണ്ടാതാകുക എന്നും, ബന്ധനസ്ഥനാകുക എന്നും രണ്ടർത്ഥം. 'ഈ യുവാവിനെപ്പററി ആളുകൾ കുററം പറയുന്നതു വെറുതെയാണ്; വചനപടുത്വംകൊണ്ടു മാബലിയെ ബന്ധനത്തിലാക്കിയ വാമനവിഷ്ണുവിനോടൊത്ത നർമ്മവാഗ്വിലാസമുള്ളവനാണിയ്യാൾ.'

7 ഗൃഹപതിപുത്രി—കുലീന എന്നു താൽപര്യം. അനുമൃതി=കൂടെ മരിയ്ക്കൽ, 'ഉടന്തടിച്ചാട്ടം.' മൃതഭർത്താവിനെ ആലിംഗനം ചെയ്യുമ്പോഴും സാത്ത്വികഭാവമായ വിയർപ്പുണ്ടാകും! തിയ്യ്—ചിതാഗ്നി.

8 അഭിനവകാപാലികി—ജാരമരണത്താൽ നിർവേദംപൂണ്ടു പുതുതായി കാപാലികവ്രതമെടുത്തവൾ. കാപാലികവ്രതക്കാർ ചിതാഭസ്മമെടുത്തു പൂശും. പൂശിയ പൂശിയ ചിതാഭസ്മം വിയർപ്പിനാൽ കുതിർന്നുപോകുന്നതുകൊണ്ടു പൂശൽ അവസാനിയ്ക്കുന്നില്ല. അവിടെ—ചുടലയിൽ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അതുകാരണത്താൽ ഒന്നിന്നുതന്നെ അനേകഭാവങ്ങളും വരുമെന്ന്, ഒരുവൾ കൂട്ടുകാരനു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

9 മകന്റെയും പ്രിയന്റെയും
മധ്യഗയാം ഗേഹിനിയ്ക്കു നഖയോഗാൽ
ഒരു മുല ചുരന്നിടുന്നു;
മററതു കോരിത്തരിയ്ക്കുന്നു!

ഗ്രാമത്തലവന്റെ മകളിൽ അഭിലാഷം ജനിച്ച ഒരുവൻ നേരംപോക്കിൽ പറയുന്നു:

10. ഇത്ര ചെറുപ്രായത്തിൽ—
ത്തന്നെ മയക്കം മനസ്സിനേകുന്നു;
ഗ്രാമേശസുത മുതിന്നാൽ,
വിഷകന്ദളിപോലനർത്ഥമളവാക്കും!

പ്രിയനാൽ 'ത്രൈവിക്രമ'ബന്ധരതംകൊണ്ടു രസിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ട ഒരുവൾ വിഷ്ണുവിന്റെ മേല്പോട്ടുപോയ പാദത്തെ നമസ്കരിച്ച്, അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

11. താണവണങ്ങുവിൻ,ഋഷി—
ത്തട്ടിലൊതുങ്ങാതെ വാനണഞ്ഞു ചിരം
താരാകുസുമാഞ്ചിതമായ്*
മേവിന ഹരിതൻ തൃതീയപാദം!

ഉൽക്കണ്ഠിതയായ ഒരുവൾ, 'ഉറങ്ങു' എന്നു പറഞ്ഞ സഖിമാരോടു പറയുന്നു:

---

9 മധ്യഗ=നടുവിലിരിയ്ക്കുന്നവൾ. ഗേഹിനി=ഗൃഹിണി. നഖയോഗാൽ=നഖം തട്ടിയതുകൊണ്ട്. മററതു—മറേറ മുല.

10 മുതിന്നാൽ—യുവതിയായാൽ. കന്ദളി=അങ്കുരം.

* താരാകുസുമാഞ്ചിതം=നക്ഷത്രങ്ങളാകുന്ന പൂക്കളെക്കൊണ്ടു പൂജിയ്ക്കപ്പെട്ടതു്. തൃതീയപാദം—മൂന്നാമത്തെ കാൽവെപ്പ്. വാമനരൂപനായ വിഷ്ണു മഹാബലിയെ കീഴടക്കാൻ മൂന്നടികൊണ്ടു മൂന്നു ലോകങ്ങളും അളന്നു എന്ന പുരാണകഥ സ്മരിയ്ക്കുക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

12. 'തീന്നിതു,രണ്ടുക, മൂന്നാം
യാമവു'മെന്നരുൾവതെന്തു തോഴികൾ മാം?
നിങ്ങളുറങ്ങിക്കൊള്ളവി-
നെ:-നൊയ്യുറക്കാ, ചെമന്തിമണം!

'തോഴി എന്തിനാണിങ്ങനെ ആ നിദ്രയനെ സ്മരിയ്ക്കുന്നതെ'ന്നു ചോദിച്ച സഖിമാരോടു വിരഹോൽക്കണ്ഠിത പറയുന്നു:

13. ഓക്കാതിരിയ്ക്കുമെങ്ങിനെ,-
യമ്മട്ടായ്ത്തീന്ന മാമകാംഗത്തിൽ,
സുരതം കഴിഞ്ഞ പോതും
സുരതരതൻ പോലെ നോക്കമായാളെ?

ഒരുവൾ ജാരനെ സങ്കേതസ്ഥലം അറിയിയ്ക്കുന്നു:

14. പാരിച്ച ചളിയുണങ്ങീ;
മീനാമകൾ വേനൽകൊണ്ടു വലയുന്നു;
കാണായ് മുൻകണ്ടിട്ടി-
ല്ലാത്ത കുളത്തിൻ ചുവടിദാനീം!

ഒരുവൾ ഒരുത്തിയോടു പരിഹസിച്ചു പറയുന്നു:

15. പെരിയൊരിരുട്ടത്തു നട-
ക്കരുതെന്നകൾ, ചൌര്യസുരതകുതുകത്താൽ:
ഇരുളുള്ളേടത്തധികം
തെളിയും നീ, ദീപശിഖ പോലേ!

---

12. ചെമന്തിപ്പൂക്കളുടെ സൌരഭ്യം ഇങ്ങിനെ വ്യാപിയ്ക്കെ, എനിയ്ക്കുറക്കം വരുമോ?

13. അമ്മട്ടായ്ത്തീന്ന്—വാടിത്തളന്ന്. മാമകാംഗത്തിൽ—എന്റെ അവയവങ്ങളിൽ. രതൻ=തൽപരൻ.

14. ചുവട്—അടിത്തട്. വെള്ളം വററിയതിനാൽ കുളത്തിലെയ്ക്ക് ആളുകൾ വരികയില്ല; അവിടം നമുക്കു സങ്കേതമാക്കാം.

15. തെളിയും—സ്പഷ്ടമായി കാണപ്പെടും. ശിഖ=ജ്വാല.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

സങ്കേതസ്ഥലം കത്തിപ്പോയതിൽ കുലട ദുഃഖിക്കുന്നു എന്നു് ഒരുവൾ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

16. ചൊല്ലിന്നു മറുപടിനല്ക-
ന്നില്ലേ;-രോരുത്തനോടുമുണ്ടു, വൃഥാ
ശുണ്ഠിയെടുക്കുന്നു, പുഴ-
ക്കര കത്തിപ്പോകയാലസതി!

'നീ കുലടയാണെ'ന്നു പറഞ്ഞ അയല്ക്കാരിയോടു് കരുത്തിയുടെ മറുപടി:

17. ഓ, ഞങ്ങളസതിമാർ; സതി,
മാറിക്കൊൾക,നാഘമല്ലി നിൻഗോത്രം?
കണ്ടവരുടെ പെൺ പോലേ,
ക്ഷുരകനെ വഞ്ചിപ്പതില്ലെങ്ങൾ!

ഒരുവൾ, അവളുടെ അനുരാഗാതിശയം നായകനോടു പറയുന്നു:

18. ചൊന്നതു കേൾക്കു,മുറങ്ങിട-
മക്ഷരമിടറിപ്പുലമ്പുകില്ലൊന്നും;
സുഭഗ, ഭവാനെക്കണ്ടി-
ട്ടില്ലാത്ത വധൂജനങ്ങളേ സുഖികൾ!

ഒരുവളുടെ അനുരാഗാതിശയം ദൂതി നായകനോടു പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

19. കട്ടൻ കൊടുത്ത ലന്ത-
ക്കുരു രണ്ടും കാതിലിട്ടു പെൺകൊടിയാൾ

---

17. മാറിക്കൊൾക=വിട്ടുപോയ്ക്കൊള്ളുക. അനാഘ്രം=പരിശുദ്ധം. കണ്ടവരുടെ പെൺ പോലെ—എല്ലാപ്പുരുഷന്മാരെയും കൈക്കൊള്ളുന്ന നിന്നെപ്പോലെ: നീ ക്ഷുരകനെപ്പോലും കാമിക്കുന്നു!

18 അല്ലയോ സുഭഗ, ഭവാനെ ഒന്നു കണ്ടാൽക്കഴിഞ്ഞു, സ്ത്രീകൾക്കു ശ്രവണശക്തിയും ഉറക്കവും ഇല്ലാതാകും; ഗദ്ഗദം കൂടാതെ സംസാരിപ്പാനും വയ്യാതാകും. അതിനാൽ അങ്ങയെ കാണാത്ത സ്ത്രീകൾതന്നെ സുഖം!

19 കട്ടൻ—ഓമനയായ, ഭവാൻ. നിസ്സാരവസ്തുവും ഭവാൻ കൊടു

പോന്നു ഗൃഹത്തെയ്ക്കുരിൻ-
പാതയിലൂടെ, സലജ്ജയെന്നാലും!

പ്രിയനെക്കുറിച്ച് ഈർഷ്യാകോപം നീങ്ങിയ ഒരുവൾ പശ്ചാത്തപിച്ചു സഖിമാരോടു പറയുന്നു:

20. നിർഭാഗ്യ ഞാനനന്യായം
കേൾക്കാതെതിരാൻ നാണമാർന്നവൻ പോകേ
ഇളകീലല്ലോ, പാരം–
കൊട്ടിത്തുള്ളിച്ചിട്ടും നിങ്ങൾ!

വിദേശനായ പ്രിയനെ കിട്ടാത്ത ഒരുവൾ സഖിയോടു പറയുന്നു:

21. കണ്ടാൽക്കണ്ണിന്നു സുഖദൻ,
കരസംസ്പർശത്തിലേ കുളിർമ ചേർപ്പോൻ,
ചന്ദ്രൻ പോലെ കലാനിധി
കാന്തൻ കൈവരികയില്ലപേക്ഷകളാൽ!

ഒരുവൾ ജാരനെ സങ്കേതസ്ഥാനഭംഗം കേൾപ്പിയ്ക്കാൻ, കാലത്തിൻെറ സർവങ്കഷതയെ പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

22. കരിവണ്ടണിക്കനത്താൽ-
പ്പൂങ്കുല തിന്നാററവക്കിൽ നിന്നിതെവ,
ആ നീർവഞ്ഞികൾ കുററിക-
ളായ്പ്പോയീ പ്രിയവയസ്യ, കാലത്താൽ!

ഞാൻ അവരെ വിലക്കിയേക്കും; അത്രയ്ക്കുണ്ട്, അവർക്കു മേലുള്ള പ്രേമം!

20 നിങ്ങളുടെ കൊട്ടിന്നു തുള്ളുകയാണ്, പ്രിയനോടു പിണങ്ങിയ ഞാൻ ചെയ്തത്; നിങ്ങളോ, തിരിച്ചുപോകുന്ന അദ്ദേഹത്തെ തടുത്തുനിർത്തിയില്ല. നിങ്ങളുടെ വാക്കു കേട്ടു ഞാൻ സങ്കടത്തിലകപ്പെട്ടു!

21. കരം–കൈ; രശ്മി. ചന്ദ്രപക്ഷത്തിൽ കലാശബ്ദത്തിന്നു വിദ്യകൾ എന്നർത്ഥം. അപേക്ഷകളാൽ—ആശിച്ചതുകൊണ്ടുമാത്രം കിട്ടില്ല; ഭാഗ്യം വേണം.

22: കുററികളായ്പ്പോയി—ഇലയും പൂവുമൊക്കെ കൊഴിഞ്ഞു, മരവിച്ചുപോയി. പ്രിയവയസ്യ ഹേ പ്രിയസ്നേഹിത.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നായകന്റെ അസ്ഥിരസ്നേഹതയാൽ ഭയം തോന്നിയ ഒരുവൾ ദൃഢപ്രണയനായ ഒരു പ്രിയനെ കിട്ടാൻ ഇച്ഛയുണ്ടെന്ന വ്യാജേന ഒരുവന്ന് അവസരം നല്കാൻവേണ്ടി പറയുന്നു:

23. ഇന്നെങ്ങളെ മാഴ്കിപ്പൂ
ചിററമ്മേ, കണ്ടതോടെ മാഞ്ഞുവതായ്
സ്വപ്നത്തിൽ നിധി ലഭിച്ചതു
പോലാം ക്ഷണഭംഗുരപ്രേമം!

കുറച്ചുനാൾകൊണ്ടുതന്നെ ഖണ്ഡിതപ്രണയയായ ഒരുവൾ ധൂൎത്തനായ കാന്തനോട് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

24. വില്ലു വിടുന്നു, ഗുണാഗത-
മായ നിസൎഗ്ഗൎജ്ജുവാം ശരത്തേയും:
കുടിലവുമൃജുവും തമ്മിൽ-
ച്ചേൎന്നാല,തു നില്ക്കുമോ സുചിരം?

ഒരുവളുടെ സ്തനത്രിവലികളുടെ മേന്മ സാഭിലാഷനായ ഒരുവൻ വൎണ്ണിക്കുന്നു:

25. മുമ്പേ വാമനവടിവും
പിന്നെപ്പെരുതാം വളൎച്ചയും തേടി
ബലിബന്ധത്തെ നടത്തീ,
ഹരിപോലിവൾതൻ കുചാഭോഗം!

ദുഷ്ടൻ സജ്ജനങ്ങൾക്ക് അപകാരം മാത്രമല്ല, ദുൎജ്ജനങ്ങൾക്ക് ഉപകാരവും ചെയ്യുമെന്ന്, ഒരാൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

26. പിച്ചകമലരിനെ വാട്ടുക
മാത്രത്താൽത്തൃപ്തമായ് വരാ ശിശിരം;

---

24 ഗുണത്തിന്ന സൌന്ദൎയ്യാദി എന്നും ഞാൺ എന്നും, ഋജുവിന്ന വളവില്ലാത്തത് എന്നും കളവില്ലാത്തത് എന്നും ഈ രണ്ടൎത്ഥം. ഭവാൻ കുടിലനാണ്; ഞാൻ സരളയുമാണ്; നമ്മുടെ ചേൎച്ച ഏറെനാൾ നില്ക്കുകയില്ല.

25 വാമനവടിവ്—വലുപ്പമില്ലായ്മ; ബലിബന്ധം=ഝവയോരമേത്തിൽ വലികളുമായി (ത്രിവലി) ചേൎച്ച; മാബലിയെ ബന്ധിക്കൽ എന്നും.

26 'ഞാൻ നിനക്ക ദൌൎഭാഗ്യം വരുത്തുക മാത്രമല്ല, നിന്റെ സപത്നി

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഗ്ഗുണമില്ലാക്കന്ദങ്ങൾ-
ക്കളവാക്കേണം സമൃദ്ധിയെയും!

യൌവനം നശിച്ച ഒരുവളുടെ കുചങ്ങൾ നോക്കി ഒരുവൻ പരിഹസിക്കുന്നു:

27. നൽച്ചേൎച്ച,യുന്നതി, സുഖ-
ക്ഷതഭംഗി,യിതൊക്കെയൊത്ത വാൎമുലകൾ,
രണ്ടു കൃതകാൎയ്യരാം ഭടർ
പോലേ നിപതിച്ചതും രമ്യം!

ഒരുവൻ ഒരു യുവതിയുടെ തടിച്ചുയൎന്ന കുചങ്ങളെ വൎണ്ണിക്കുന്നു:

28. മൎദ്ദനസുഖത, കനം, പഴു-
തില്ലായ്മ,യലംകൃതിപ്രകാശമിവ
തടവിന കുചങ്ങളാരുടെ
നെഞ്ചിൽക്കാവ്യങ്ങൾ പോലവേ പതിയാ?

വേണ്ടുന്നതും ചിലപ്പോൾ വേണ്ടാത്തതായിവരുമെന്നതിന്ന് ഒരുവൻ ഉദാഹരണം പറയുന്നു:

മാരെ സൌഭാഗ്യപ്പെടുത്തുകക്കൂടി ചെയ്യുമെന്നു നായകൻ അപ്രിയവാദിനിയായ നായികയോട് അരിശംകൊണ്ടു പറഞ്ഞതാണിതെന്നാത്രേ ചിലരുടെ വ്യാഖ്യാനം. കന്ദങ്ങൾ=കുരുക്കുത്തിമുല്ലകൾ; ഇവ ശിശിരത്തുവിലത്രേ തഴച്ചു പൂക്കുക.

27 നൽച്ചേൎച്ച=ഇടതിങ്ങൽ എന്നു, കുചപക്ഷത്തിൽ. ഉന്നതിപൊക്കം, മേന്മ. സുഖക്ഷതഭംഗി=സുഖകരമായ ക്ഷതം (നഖവ്രണം) കൊണ്ടുള്ള ഭംഗി; പോരാളികൾക്കും മുറിവേല്ക്കുന്നതു് ഒരു ഭൂഷണമാണല്ലോ. കൃതകാൎയ്യർ-കാൎയ്യം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞവർ. ഭടൻ=പടയാളികൾ. നിപതിക്കു=വീഴുക; മരിച്ചുവീഴുക.

28 മൎദ്ദനസുഖത=കാവ്യപക്ഷത്തിൽ ദോഷക്ഷമത്വം; കനം=അൎത്ഥഗൌരവം. പഴുതില്ലായ്മ=ഇടതിങ്ങൽ; നിരാകാംക്ഷിത എന്നും. അലംകൃതി=ഹാരമാല്യാഭരണം; ഉപമാദ്യലങ്കാരമെന്നും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

29. പ്രിയനെപ്പുണരുമ്പോൾക്കുച-
ഹാരത്തെയകററിടുന്ന യുവതിജനം:
മാനിതരാം ഗുണികൾക്കും
പററുമിളപ്പം, ദോഷഭേദാൽ!

കുരുവാം തനിക്കു് ഒരുവങ്കലുള്ള അനുരാഗവും മനോവ്യഥയും സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു സഖിയോടു പറയുന്നു:

30. മറെറാന്നുണ്ടു, ശപിക്ക-
പ്പെട്ട മനോജ്ഞാംഗിതൻ തരം തോഴീ:
നീരസരിൽക്കെട്ടിടിയും;
സരസരിലാളിപ്പടർന്നിടും, സപദി!

ഈർഷ്യാകോപം വെടിയായ്കയാൽ സഖിക്കു വന്ന സൌഭാഗ്യഭംഗം കുറിച്ചു സവിസ്മയം അമ്മായിയോടു പറയുന്നു:

31. മാനിച്ചു വളർത്തു ചിര-
പ്രണയത്താൽബ്ബദ്ധമൂലമെന്താന്നോ,
കേട്ടീലാ,യാളുടെയാ
പ്രേമമരം വീണൊരൊലിയുമമ്മായി!

നായകൻെറ അനുനയം കൈക്കൊള്ളാഞ്ഞ നായികയോടു സഖി സവിഷാദം പറയുന്നു:

32. നോക്കീല, കാല്ക്കൽ വീണതു;
വിപ്രിയമേ ചൊല്ലി നീ, പ്രിയോക്തിക്കും;

---

29 ഗുണികൾ=ഗുണം (ചരടു് എന്നും) ഉള്ളവർ.

30. രസശബ്ദത്തിനു വെള്ളമെന്നും അർത്ഥം. രസമില്ലാത്തേടത്തു കെടുക, രസമുള്ളേടത്തു ആളിപ്പടരുക—ഇതാണു്, മനോജ്ഞാംഗിയുടെ വിചിത്രത!

31. ഒരു വൃക്ഷം വീണാൽ ഒച്ചകേൾക്കാം; അയാളുടെ പ്രേമമരം വീണപ്പോളാകട്ടെ ഒച്ചപോലുമുണ്ടായില്ല!

32. അദ്ദേഹം കാല്ക്കൽ വീണു; നീ നോക്കീല. അദ്ദേഹം പ്രിയം

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പോകുംപൊഴുതു തടഞ്ഞീ–
ലാ;–ർതൻനേക്കായിരുന്നു, നിന്നരിശം!

ഒരുവൾ സപത്നിയുടെ ദന്തക്ഷതം സൂചിപ്പിച്ചു, നിന്ദാപൂർവം പറയുന്നു:

33. ചെററിട മാഞ്ഞുന്നു, കഴ–
കുന്നു, ചെററിടയമർത്തുടച്ചുന്നു,
പുതുമങ്ക, കൊങ്കമേൽ പ്രിയ–
നപ്പിച്ച നഖവ്രണത്തെ മൂഢതയാൽ!

താൻ സങ്കേതസ്ഥലത്തു പോകയുണ്ടായെന്നു ജാരനെ ധരിപ്പിയ്ക്കാൻ ഒരുവൾ ശരൽക്കാലത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

34. തുംഗപയോധരമഴനാൾ,
താരുണ്യം പോലെ പോയ്ക്കഴിഞ്ഞതിനാൽ
ഭൂമി നരച്ചതുപോലെ
കാണാകുന്നു നവീനകാശസുമം!

മറുനാട്ടിലെയ്ക്കു പുറപ്പെട്ട പ്രിയതമൻെറ യാത്ര നിർത്തിയ്ക്കാൻ, ഒരുവൾ വർഷാകാലത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

35. എങ്ങു ഗമിച്ചു, കതിരവ–
നെ,ങ്ങു മറഞ്ഞു, മൃഗാങ്കതാരങ്ങൾ?

പറഞ്ഞു; നീ അപ്രിയം സംസാരിച്ചു. അദ്ദേഹം പോകുമ്പോൾ നീ തടഞ്ഞില്ല. അനനീതമാർ പ്രിയങ്കൽ പെരുമാറുക ഇങ്ങിനെയാണോ?

33. പുതുമങ്ക=ആരബ്ധയൌവന. മൂഢത—രതിലീലാനഭിജ്ഞത.

34: പയോധരത്തിന്നു മേഘമെന്നും, സ്തനമെന്നും രണ്ടർത്ഥം. ഞാൻ നമ്മുടെ സങ്കേതമായ കാശ (കതിരവാൽപ്പുല്ല്) പ്രദേശത്തു പോയി; ഭവാൻ വന്നില്ല. ഈ പദ്യം മറെറാരുവിധത്തിലും വ്യാഖ്യാനിയ്ക്കാം: ഒരു വൃദ്ധയെ വിടൻ പരിഹസിച്ചു; അപ്പോൾ അവൾ പറകയാണ്:— "എനിയ്ക്കുമാത്രമല്ല, വാർദ്ധക്യം; ഭൂമിയും ഇതാ, കതിരവാൽപ്പുല്ലിൻപൂക്കൾകൊണ്ടു നരച്ചിരിയ്ക്കുന്നു."

35: സൂര്യനും ചന്ദ്ര-നക്ഷത്രങ്ങളും എവിടെ എന്നു 'വിചാരി'പ്പാൻ കാലമാകുന്ന ജ്യോത്സ്യൻ ആകാശത്തു രാശിചക്രം ചുണ്ണാമ്പുകൊണ്ടുവരച്ചതാ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ചോക്കവരയിടുകയാണോ,
കാലം വാനത്തു വെള്ളിലിൻനിരയാൽ!

ഒരുവാം ശങ്കിതനായ ജാരന്റെ ശങ്ക പോക്കുന്നു:

36. ഘനനവജലധാരകളാം
കയറുകളിലുടക്കിവെച്ച മേദിനിയെ
പൊക്കാനെളുതാകാഞ്ഞോ
നിലവിളികൂട്ടുന്നു, നീരദം നോക്കു!

കാന്തനെ കൊണ്ടുവരുന്നതിൽ തോഴിയെ വെമ്പിയ്ക്കുമായി ഒരുവാം ഹൃദയത്തെ നിന്ദിയ്ക്കുക എന്ന വ്യാജേന, തന്റെ പീഡ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

37. ഹാ, മനമേ, വല്ലഭനുടെ-
യവധി തദാ സമ്മതിച്ചുനിന്ന ഭവാൻ
പെട്ടെന്നാവശപ്പെട്ടിഹ
വിശ്വാസഹതിയ്ക്കൊരുമ്പെടാനെന്തോ!

സുരതാവസരത്തിൽ ജാരനാൽ വളകാം പൊട്ടിയ്ക്കപ്പെട്ട സപത്നിയുടെ ചാരിത്രഭംഗം ഒരുവാം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

38. അറിയാത്തോരോടു,മവൻ
പൊട്ടിച്ചാൻ വളകളെന്നുരച്ചേയ്ക്കും,

ണെന്നു തോന്നും, മേഘസമീപത്തു വെള്ളിൽപ്പക്ഷിനിരയെ കണ്ടാൽ. മഴക്കാലം തുടങ്ങി; ഭവാൻ ഇപ്പോഴാം പോയ്ക്കൂടാ.

36. വലിയ മഴ; ഇപ്പോഴാം ആരും ഇങ്ങോട്ടു വരില്ല. പേടിയ്ക്കേണ്ട, നീരദം (-മേഘം) ഇടിവെട്ടുന്നതിനെ നിലവിളിയാക്കി കല്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

37. വല്ലഭന്റെ പ്രത്യാഗമനം ഇന്ന തിയ്യതിയ്ക്കു് എന്നു നീ സമ്മതിച്ചിരിയ്ക്കെ, ആ അവധിയ്ക്കുമുമ്പു പെട്ടെന്നു വൈവശ്യംകൊള്ളുന്നതു് ഒരു വിശ്വാസഭംഗമല്ലയോ? അവധി കാത്തിരിയ്ക്കാൻ ഞാനാളല്ലെന്നു, തോഴിയെ ധരിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

38. കളവില്ലായ്മകൊണ്ടു സാധുപ്പെണ്ണ്് കഥയൊന്നുമറിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ആളുകളോടും കടന്നു പറഞ്ഞെയ്ക്കും, അവൻ വള പൊട്ടിച്ചു എന്നു്; അല്ല

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കളവില്ലാസ്സാധ്യപ്പെ-
ണ്ണ്;-ല്ലെന്നാലും ഹതാശതൻ ദയിതൻ!

ഒരുവൻ ഒരുത്തിയുടെ സൌന്ദര്യം വർണ്ണിച്ചുകൊണ്ടു, ചുംബനാഭിലാഷം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

39. പെണ്മണിയുടെ ചെറുതാകിയ
താരുണ്യത്താൽത്തുടിച്ച പൂങ്കവിളിൽ
ചാഞ്ഞ മുഖംകൊണ്ടഴകിനെ
നുകരുകയാണോ, ചെവിപ്പണ്ടം!

അന്യപുരുഷാസക്തിയാൽ ബാഹ്യമൊന്നും അറിയാത്തായ ഒരുത്തിയുടെ വൃത്താന്തം ഒരുവൾ സഖിയ്ക്കുപദേശമായി പറയുന്നു:

40. അസ്സുഭഗൻതന്നുടെ പേർ
ചൊല്ലിസ്സർവാംഗവും വിയർത്തവളായ്
ദൂതിയെയയച്ചു, ചെന്നാ-
ളവനുടെ വീട്ടിന്റെ മുററത്തേ!

ഒരുവൾ മന്മഥവന്ദനവ്യാജേന തന്റെ ദുസ്സഹവിരഹവേദനയെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു, പ്രിയനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിൽ തോഴിമാരെ ത്വരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

41. മററു പിറപ്പിലുമുയിർകൊ-
ണ്ടർച്ചിയ്ക്കാം മദന, ത്വൽപ്പദങ്ങളെ ഞാൻ,
എന്മേലെയ്ക്ക ശരംകൊ-
ണ്ടവനെയുമൊന്നെയ്യുമതെങ്കിൽ!

ങ്കിൽ ആ ഹതാശയുടെ പ്രിയൻ പാഷാണത്തെയ്ക്കും. ഉൾത്തടപ്പു വെളിപ്പെടുത്തിക്കൂടാ എന്ന കരുതൽ അവൾക്കുമില്ല, അവളുടെ പ്രിയനുമില്ല.

39. ചെവിപ്പണ്ട(കർണ്ണാഭരണ)ത്തിന്റെ മുഖം (തലപ്പ്) കവിളിൽ ചാഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ടാൽ, അതു സൌന്ദര്യത്തെ പാനംചെയ്യുകയാണെന്നു തോന്നും. അചേതനത്തിനും മുഖസൌന്ദര്യപാനത്തിൽ ഇത്ര അഭിലാഷം; അപ്പോൾ, സചേതനരായ അസ്മാദൃശർക്ക് എത്രയുണ്ടാവും!

40. ദൂതിയെ അയച്ചതു മറന്നു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൻ ഒരു ബാലികയെ പുണരാനൊരുമ്പെട്ടതു കണ്ടറിഞ്ഞിട്ട്, അവനെ വിലക്കാനോ 'ഉൽഫുല്ലകരണം' പഠിപ്പിക്കാനോവേണ്ടി, ഒരു വിദഗ്ദ്ധ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

42. പടുതയോടു മൈക്കണ്ണം തൻ-
ചിറകുകളിലപ്പോത്താളുക്കിയാത്തരസം
വികസിപ്പിച്ചു നുകന്നീ-
ടുന്നു, നാരംപിച്ചിമൊട്ടിനെ ഭ്രമരം.

ഒരു ചിരവിരഹിതയായ യുവതിയെ സഖി ആശ്വ-
പ്പിക്കുന്നു:

43. മാഴ്കിപ്പോം, കുരുപതി പോ-
ലധ്വന്യൻ മാധവാഗമത്തിങ്കൽ,
പെട്ടെന്നു ഭീമദക്ഷിണ-
വാതത്തിൻ സ്പർശനത്താലേ!

യൌവനം വന്നിട്ടില്ലാത്ത പത്നിയുമായി രമിക്കുന്നവനെ പരിഹസിച്ച്, അവങ്കൽ അനുരക്തയായ ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

44. മൊട്ടിത്തിരി വിരിയുവതിൻ-
മുമ്പാടെ പിഞ്ചുപിച്ചിമലരിനെ നീ
മട്ടിച്ചിടുന്നുവല്ലോ,
മധുപാനക്കൊതിയനാം വണ്ടേ!

---

41 അമ്പ് എന്നെ എയ്ത ശരംകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെയും ഒന്നെയ്താൽ, അദ്ദേഹം ഇവിടെ ഓടിയെത്തുമല്ലോ!

42 ഇങ്ങിനെ മൃദുവായിവേണം, ബാലികയെ രമിപ്പിക്കുക.

43 കുരുപതി=ദുര്യോധനൻ. അധ്വന്യൻ=പഥികൻ, പ്രിയാവിരഹിതൻ. മാധവപദത്തിനു വസന്തമെന്നും കൃഷ്ണനെന്നും, ഭീമപദത്തിനു ഭയങ്കരമെന്നും ഭീമസേനനെന്നും ഇരണ്ടർത്ഥങ്ങൾ. ദക്ഷിണവാതം=തെക്കൻകാറ്റ്; പ്രാകൃതഭാഷയിൽ വാതം പാദവ്യമാകമെന്നതുകൊണ്ടു വലതേക്കാൽ എന്നും. വസന്തം ആരംഭിച്ചതുകൊണ്ടു പ്രിയൻ താമസിയാതെതന്നെ തിരിച്ചെത്തും.

44 എന്നെപ്പോലെയുള്ള താരുണ്യവതികളെ വിട്ടു മവാൻ അസ്ഥാനത്തു വെറുതേ ക്ലേശിക്കുന്നു.

സ്നേഹം കുറഞ്ഞുതുടങ്ങിയ ജാരനെ അടുപ്പിയ്ക്കാൻവേണ്ടി ഒരുവൾ മുമ്പു കഷ്ടപ്പെട്ടു ചെയ്തുപോന്നതു പറയുന്നു:

45. അകൃതജ്ഞനേ, നിനക്കായ്
ഞാനോരോ വർഷകാലരാത്രിയിലും
ഗ്രാമച്ചേറു ചവുട്ടിയ-
തിപ്പൊഴോർക്കുന്നതുണ്ടലജ്ജിതനേ!

മുഗ്ദ്ധവധുവിന്ന് ഉപരിസുരതത്തിൽ താൽപര്യം ജനിപ്പിയ്ക്കാൻ ഒരു നാഗരികൻ ഒരുത്തിയുടെ പുരുഷായിതം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

46. കുന്തലഴിഞ്ഞാ;രമുല-
ഞ്ഞി,രു തോടകളും കിഴിഞ്ഞു പെൺകൊടി-
(യാൾ,
പകുതിയുയർന്നൊരു വിദ്യോ-
ധരി പോലെ വിളങ്ങു,മുപരിസുരതത്തിൽ!

ആത്മാരാമനും നിരതിശയാനന്ദനിധിയുമാണെങ്കിലും, ഭക്താനുഗ്രഹത്തിന്നായി ലീലാദേഹമെടുത്ത ശ്രീകൃഷ്ണന്നു ജാരത്വം കല്പിച്ച് ഒരു സൗഭാഗ്യഗർവ്വിതയായ ഗോപസ്ത്രീ പറയുന്നു:

47. ചുററിക്കൊൾകീവിധമേ
സ്വൈരം സൗഭാഗ്യഗർവ്വാടായർപുരേ,
നാരികൾതൻ ഗുണദോഷം
നോക്കാനാളെങ്കിൽ നീ കൃഷ്ണ!

---

45 ഗ്രാമച്ചേറു ചവുട്ടിയത്—ഗ്രാമത്തിലെ ചളി നിറഞ്ഞ വഴിയിലൂടെ തങ്കളുടെ അടുക്കൽ വന്നുചേർന്നിരുന്നത്.

46 ആരം=ഹാരം. പകുതിയുയർന്ന—ആകാശത്തെയ്ക്കു് പകുതി പൊങ്ങിയ.

47 ആയർപുരേ=അമ്പാടിയിൽ. എന്നെപ്പോലുള്ള ഒരു ഗുണവതിയെ നീ ഇവിടെ കണ്ടെത്തില്ല!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മാനവതിയെ അനുനയിക്കാനൊരുങ്ങാത്ത നായകനോടു സഖി അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

48. സന്ധ്യക്കു തൃക്കടന്നയിൽ
നീർ കോരിയെടുത്തി,ടത്തുകൈ നീക്കി,
ഗൌരിക്കായ്ക്കോശനിപാ-
നോദ്യമി പോലായ ശംഭുവെത്തൊഴുവിൻ!

ഒരുവൾ, സൌഭാഗ്യത്തിന്റെ സ്വീകാര്യത സഖിയോടു പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

49. പ്രിയമാരെല്ലാമനുമൃതി-
വേഷത്തോടു നില്ക്കേ, മർമ്മപീഡയിലും,
ഗ്രാമാധിപന്റെ നോട്ടമെൻ-
റോമനയുടെമേൽ നടന്നലയും!

'നീയെന്താണിങ്ങനെ കാന്തന്റെ പ്രിയവചനത്തെയും തള്ളുന്നതെ'ന്നു ചോദിച്ച അമ്മായിയോടു് ഒരുത്തിയുടെ മറുപടി:

---

48 ഇടത്തുകൈ നീക്കി—വെള്ളം വലത്തുകയ്യിൽത്തന്നെ നിർത്തി. ഗൌരിക്കായ്—പാർവ്വതിയെ വിശ്വസിപ്പിക്കാൻ. കോശനിപാനോദ്യമി=കോശപാനത്തിനു് ഒരുങ്ങിയവൻ. കോശപാനം എന്നതു്, 'ശുചീന്ദ്രത്തു് കൈമുക്കലും' മററും പോലെയുള്ള ഒരു സത്യപരീക്ഷയത്രേ: 'ഞാൻ കുററം ചെയ്തിട്ടില്ലെ'ന്നു വിളിച്ചുപറഞ്ഞു്, ഉഗ്രദേവതകളുടെ അഭിഷേകജലം മൂന്നു പോങ്ങ കുടിക്കുകയാണു് ശങ്കിക്കപ്പെട്ടവൻ ചെയ്യേണ്ടതു്; വേറെയും ചടങ്ങുകളുണ്ടു്. താൻ അപരാധിയല്ല—പരസ്ത്രീസക്തനല്ല—എന്നു പാർവ്വതിക്കു വിശ്വാസം വരുത്താൻ ശിവൻപോലും സത്യപരീക്ഷയ്ക്കൊരുങ്ങുന്നു; സന്ധ്യാവന്ദനംതന്നെയും പാർവ്വതിയെ വിശ്വസിപ്പിച്ചിട്ടു വേണമെന്നേടത്തോളമുണ്ടു്, ശിവന്റെ അനുനയതത്പരത! അങ്ങും ഇവളെ വേഗത്തിൽ അനുനയിക്കുക.

49 ആസന്നമരണനായി മർമ്മവേദനകൊണ്ടുള്ളപ്പോഴും ഗ്രാമത്തലവന്റെ നോട്ടം സുഭഗയായ ഒരൊററ ഓമലാളിൽ മാത്രമായിരിക്കും; മററു പ്രിയമാരൊക്കെ ഉടന്തടിച്ചാട്ടത്തിനുള്ള വേഷം ധരിച്ചുനിന്നാലും, അയാൾ അവരിൽ കണ്ണയയ്ക്കില്ല: ഇത്രയ്ക്കുണ്ടു് സൌഭാഗ്യത്തിന്നു മഹിമ!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

50. അക്ഷരമൊന്നായാലും
വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുമറിയാട്ടോ:
സ്നേഹമയമൊന്നു വേറെ;
ദ്രോഹമയം വേറെയമ്മായി!

പരസ്ത്രീസക്തനാം ദാക്ഷിണ്യംകൊണ്ടു പ്രിയഭാഷിയുമായ നായകനോടു് ഒരുവൾ സരോഷം പറയുന്നു:

51. ഹൃദയങ്ങളിൽനിന്നു പുറ-
ത്തെത്തു വരും വാക്ക വേറെയൊന്നത്രേ;
മാറിപ്പോവുക; ചുണ്ടാൽ-
മാത്രമിതൊക്കെക്കഴിപ്പതെന്തിനവാൻ?

മറ്റൊരു യുവതിയുടെ പേർ വിളിച്ച കാന്തനോടു ധീരയായ നായിക വിദഗ്ദ്ധതയോടേ പറയുന്നു:

52. ഉണ്ടോ, സൌഭാഗ്യമവൾ-
ക്കെന്നോടൊപ്പം ഭവാനു നിശ്ച്യണമേ?
അപ്പേർ കേൾക്കുന്നു ഭവാൻ;
കട്ടു മമ തരികയുംചെയ്‌വൂ!

വിരഹംമൂലം താൻ മെലിഞ്ഞുപോയതറിയാതെ ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃക സഖിയോടു ചോദിയ്ക്കുന്നു:

53. സഖി, ഞാനുള്ളിൽത്തട്ടി-
ച്ചോദിയ്ക്കുകയുമാണു: വനിതമാർക്കെല്ലാം
വലുതായ്പ്പോമോ കൈവള,
ദയിതൻ ദേശാന്തരം പോയാൽ?

50 സ്നേഹത്തോടേ പറയുന്നതും, ദ്രോഹമയവും (വഞ്ചിപ്പാനായി സ്നേഹം നടിച്ചു പറയുന്നതും) ഒന്നുപോലെയല്ല!

51 ചുണ്ടാൽമാത്രം—ഹൃദയംകൊണ്ടില്ലാതെ.

52 ഭവാനുകൾ സൌഭാഗ്യമുണ്ടോ— അവളുടെ പേർകൊണ്ടാണല്ലോ, ഭവാൻ എന്നെ വിളിയ്ക്കുന്നതു്; അതിനു തക്കവണ്ണം, അവൾ ഞാനെന്നപോലെ അങ്ങയെ വശീകരിച്ചിരിയ്ക്കുന്നുവോ?

53 വള കയ്യിന്മേലിരുന്നു തന്നേ വലുതായതുകൊണ്ടാണു് ഊരിവീഴുന്നതെന്നു് അവൾ കരുതുന്നു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

രോഗിയോ, ദരിദ്രനോ ആയിത്തീൎന്ന ഭൎത്താവിനെ ത്യജിയ്ക്കാൻനോക്കുന്ന പരപുരുഷാഭിലാഷിണിയെ, ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന തടുക്കുന്നു:

54. മാഴ്കും, ചുഴെ നടക്കും,
തുമ്പിക്കൈ നീട്ടിടും കരയ്ക്കേറാൻ,
കൊമ്പൻ ചളിയിൽത്താണാൽ,
പ്രണയത്തുടരിട്ട പിടിയാന!

പാൎവ്വതിയ്ക്കു ലജ്ജയിലും സ്നേഹത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിപ്പാനുള്ള വിദഗ്ദ്ധതയെ ഒരുവൾ സഖിയുടെ അറിവിന്നായി വൎണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

55. രതിയിലുടയാട നീക്കിയ
ഹരനുടെയിരുകണ്ണു രണ്ടു കൈത്തളിരാൽ
പൊത്തിഗ്ഗിരിസുത മൂന്നാം
മിഴിയിൽച്ചുംബിച്ചു ചുംബനം വെൽവൂ!

ഒരു കൃഷിക്കാരന്ന് ഒരുവളിലുള്ള അനുരാഗത്താൽ 'അവളെത്തല്ലേണമെന്നു തോന്നിയതു സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് ഒരു നാഗരികൻ അവനോടു പറയുന്നു.

56 പതുലതയെടുത്ത നിന്നുടെ
മുമ്പേ പായുന്നു, മുന്നിൽ നില്ക്കുന്നു,
ചുറ്റുന്നു രണ്ടുവശവും;
സാധ്വിയിനെത്തല്ലുകൊൾക കൃഷീകസുത!

54 പ്രണയത്തുടർ=പ്രേമമാകുന്ന ചങ്ങല. കൊമ്പൻ ചളിയിൽ താണാൽ (ആപത്തിൽപ്പെട്ടാൽ) പിടിയാന അവനെ ത്യജിയ്ക്കുയല്ല ചെയ്യുന്നത്; രക്ഷിയ്ക്കാൻനോക്കുകയാണ്.

55 മൂന്നാംമിഴിയെ (നെറ്റിക്കണ്ണിനെ) ചുംബനംകൊണ്ടും മാച്ചു.

56 രണ്ടു വശവും—ഇടത്തും വലത്തും. കൃഷീകസുത=ഹേ കൃഷികയുവാവേ. താങ്കൾ നവലതാകുഞ്ജമാകുന്ന സങ്കേതസ്ഥലത്തു പോയി; ഇവൾ പോകയുണ്ടായില്ല. ആ തെറ്റിന്ന് ഈ സാധുപ്പെണ്ണിനെ പ്രഹരിച്ചുകൊൾക.' എന്നിങ്ങിനെ കുട്ടിനി കൃഷികയുവാവിനെ പരിഹസിയ്ക്കുന്നതായും ഈ പദ്യത്തെ വ്യാഖ്യാനിയ്ക്കാം:

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കൃത്രിമമൊക്കെ പരിഹാസ്യമാണെന്നു്, ഒരുവൻ സ്വവൈദഗ്ദ്ധ്യം പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു കൂട്ടുകാരനു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

57. പുതുപെണ്ണിൻ കൃത്രിമമാ-
മാനന്ദപ്പടവ സഖികൾ വീശുമ്പോൾ,
ചിരി ചേർന്ന കണ്ണുകൊണ്ടതു
നോക്കിക്കാണ്മൂ, കുമാരിതൻ ജാരൻ!

ശിശിരകാലത്തു ചുണ്ടിന്മേൽ മെഴുകു പിടിപ്പിക്കുന്ന യുവതിയെ കണ്ടിട്ടു് ഒരുവൻ സ്വവൈദഗ്ദ്ധ്യം പ്രകടിപ്പിച്ചു പറയുന്നു:

58. മന്ദം മന്ദം മൃദുവാം
കൈവിരലാൽ മെഴുകു വെയ്ക്കുകെന്ന മിഷാൽ
വെള്ളമുറിത്തുണി കെട്ടുക-
യാണോ, മുറിപെട്ട ചുണ്ടുമേൽത്തരുണി!

ഒരുവൾ കുലാംഗനയുടെ നടപടി സഖിയെ പഠിപ്പിക്കുന്നു:

59. രതിവിരതിയിൽ നാണം പൂ-
ണ്ടു, തുകിൽ ചിക്കെന്നുതന്നെ കിട്ടായ്കിൽ,
ജഘനസ്ഥലം മറയ്ക്കും,
പ്രിയതമനെപ്പുണർന്നുകൊണ്ടു കുലനാരി!

ഒരുവൻ ഒരുവളുടെ സൗഭാഗ്യത്തെ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

---

57 പെണ്ണു തിരണ്ടാൽ, അവളുടെ വസ്ത്രം (ഇതിന്നു് ആനന്ദപ്പടവ എന്നത്രെ, പേർ) ബന്ധുക്കൾ ആളുകളെ വീശിക്കാട്ടുക എന്നൊരാചാരമുണ്ടത്രെ, ചിലേടങ്ങളിൽ. ഈ കുമാരിയുടെ തിരളലിന്നു കാരണഭൂതൻ താനാണെന്നു ജാരന്നറിയാം; അതുകൊണ്ടാണ്, അവന്നു ചിരിവന്നതു്.

58 ശിശിരകാലത്തു ചുണ്ടിന്മേൽ മെഴുകു വെയ്ക്കുന്നതു, കാറ്റു തട്ടി ചുണ്ടു വിള്ളാതിരിപ്പാനാണ്. മിഷാൽ=വ്യാജേന. വെള്ളമുറിത്തുണി=മുറിവു കെട്ടുന്ന വെള്ളത്തശീല.

59 പ്രിയതമനെ ആശ്ലേഷിച്ചു, വസ്ത്രകാര്യം സാധിക്കും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

60. നോക്കുക: വെളിപ്പെട്ടത്തീ
സൌഭാഗ്യം പശ്യിതാ,ലതന്നുള്ളിൽ
കൊലയെരുതിൻ കൊമ്പിന്മേൽ
ച്ചൊറി തോന്നിയ നയനമൂരസൃകയാൽ!

ജാരനെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ ദൂതി ഒരുവളുടെ സുരതലമ്പടതയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

61. വെമ്പലിലിളകിപ്പാറിയ
പൂഞ്ചെന്തുകിൽ കാങ്ക വല്ലീഗേഹത്തിൽ,
രതലോല കുലട നാട്ടിയ
ധാർഷ്ട്യക്കൊടിയാടയെന്നവിധം!

ഒരു വിടനെക്കുറിച്ച് ഒരുവൾക്കുള്ള അനുരാഗാതിശയം ദൂതി പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

62. കൈവെച്ചാൽ,ക്കറവുഗ്രണം—
കൊണ്ടു ചുരത്തും, മുതുക്കിയാം പശ്വും;
കണ്ടാൽത്തന്നെ ചുരത്തു—
ന്നവളെക്കിട്ടും, മകനു പുണ്യത്താൽ!

ഒരുവന്റെ ജിജ്ഞാസയും, മറ്റൊരുവന്റെ വിജ്ഞാനവിരുതും, അവരുടെ ചോദ്യോത്തരരൂപേണ നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനെ ധരിപ്പിക്കുന്നു:

63. 'മെല്ലെ നടക്കുന്നതൊരേ
മുഖമെന്തിതടിക്കടിക്കു ചുളിയുന്നു?'

---

60 അധഃ=താഴത്ത്. കൊലയെരുതിന്റെ (കുത്തിക്കൊല്ലുന്ന കാളയുടെ) കൊമ്പിന്മേൽ കണ്ഡൂരസനമേകൽ, പശുവിന്ന് എത്ര വശീകരണശക്തിയുണ്ടായിരിക്കണം!

61 വല്ലീഗേഹം=വള്ളിക്കുടിൽ. രതലോല=സുരതലാലസ. ധാർഷ്ട്യക്കൊടിയാട=കൂസലില്ലായ്മയുടെ കൊടിക്കൂറ.

62 മകന്ന്=പ്രിയപ്പെട്ട നിനക്ക്. നിന്നെക്കണ്ടാൽത്തന്നെ അവൾക്കു മനസ്സലിയും; അങ്ങിനെയുള്ളവളെ കിട്ടാൻ പുണ്യം വേണം! നീ അവളെ പ്രാപിക്കുക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'അവളുടെയരഞ്ഞാണുരസു-
ന്നങ്ങം, ശ്രോണീനഖവ്രണാവലിയിൽ!'

സപത്നിയുടെ കാലിന്മേലുള്ള ചെമ്പൊഞ്ഞിച്ചാറ കയ്യിന്മേൽ പററിയിട്ടുള്ള നായകനോട് ഖണ്ഡിത ഈർഷ്യയോടേ പറയുന്നു:

64. സംവാഹണതോഷിതമായ്
ലക്ഖത്തെത്തവകരത്തിലേകുകയാൽ,
അവളുടെ ചരണം പരിശീ-
ലിച്ചു, നൃപവിക്രമാർക്കചരിതത്തെ!

ഈർഷ്യാകോപത്തെ പെട്ടെന്നു വെടിഞ്ഞ സഖിയെ പഠിപ്പിയ്ക്കാനായി ഒരുവൾ ഈർഷ്യാകോപത്തിൻെറ ബഹുസുഖജനകത്വം പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

65. കാല്ക്കൽ വീഴൽ, വിമുഖ്യ,
രഭസാൽക്കേറിപ്പിടിച്ചു ചുംബിയ്ക്കൽ-
ഇത്യാദിബഹുസുഖം തേ
പോയ്പ്പോയ്, കണ്ടപ്പൊഴേ കനിഞ്ഞതിനാൽ!

പ്രണയകുപിതയായ കാന്തയെ ഒരുവൻ പ്രസാദിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

66. സുതനു, കനിഞ്ഞരുളുകിപ്പൊ-
ള;-രിശത്തിന്നിനിയുമവസരം കിട്ടും;

---

63 അവളുടെ അരഞ്ഞാൺ ശ്രോണിയിലെ (നിതംബത്തിലെ) നഖവ്രണങ്ങളിൽ തട്ടുന്നതുകൊണ്ടുള്ള വേദനമൂലമാണ്, അടിയ്ക്കടിയ്ക്കു മുഖം ചുളിയുന്നത് എന്നു, വിജ്ഞാനവിരുതൻെറ മറുപടി.

64 സംവാഹണത്തിന്നു പ്രാകൃതഭാഷയിൽ തലോടൽ, സംബോധനം (സംഹാരം) എന്നും, ലക്ഖത്തിന്നു ലാക്ഷ (ചെമ്പൊഞ്ഞിച്ചാറ്) എന്നും ലക്ഷമെന്നും ഈരണ്ടർത്ഥം. അങ്ങു തലോടി സന്തോഷിപ്പിച്ചതിന്ന് അവളുടെ കാൽ അങ്ങയ്ക്കു ലക്ഷ സമ്മാനമായിതന്നു, വിക്രമാദിത്യരാജാവു ശത്രുസംഹാരം സാധിച്ചവന്നു ലക്ഷം (പണം) നല്കുന്നതുപോലെ! അവളുടെ കാൽ തലോടാൻതന്നെ പോയ്ക്കൊൾക.

65 നീ കാന്തനെ കണ്ട ക്ഷണത്തിൽത്തന്നെ കനിഞ്ഞ(ഈർഷ്യാകോപം വെടിഞ്ഞ)തില്ലായിരുന്നുവെങ്കിൽ, അദ്ദേഹം കാല്ക്കൽ വീഴുന്നതും മററുമായ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

എന്നാൽ, ച്ചന്ദ്രോജ്ജ്വലമീ_
യുത്സവനിശ പോകയായി, ചന്ദ്രമുഖി!

'ആ കാമാതുരയ്ക്കു ചികിത്സചെയ്യാൻ ഭവാൻതന്നെയേ ശക്തനാകൂ' എന്നു ദൂതി ഒരുവനോട് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

67. ആവർണ്ണമാം കുലത്തെ-
പ്പൊന്തിയ്ക്കാൻ രണ്ടുപേർകളേ പോരൂ:
മലമാതിൻെറ മനഃപ്രിയ-
ന,ല്ലെങ്കിൽശ്ശാലിവാഹനക്ഷ്മാപൻ!

ഒരു ദുഷ്ടസ്ത്രീയിൽ ആസക്തനായ ഒരുവനെ പിന്മാറാൻ ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

68. മകനേ, കേറരുതേ, നി
ഷ്കാണ്ഡതാദൂരാപയായ പാടലിമേൽ;
കേറിയതോടേ വീഴി_
ച്ചീലാരാരെദ്ദുരാശയവൾ?

ഗ്രാമാധിപൻെറ വനിതയിൽ ആസക്തനായ ദേവരനെ പിന്മാററണമെന്ന അഭിപ്രായത്താൽ ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

വളരെ സുഖങ്ങൾ അനുഭവിയ്ക്കാമായിരുന്നു; നിൻെറ വിമുഗ്ധത (കഥയില്ലായ്മ) കൊണ്ട് അതൊക്കെ നഷ്ടമായി!

66 ഈ ഉത്സവരാത്രി പോയാൽപ്പിന്നെ കിട്ടില്ല!

67 ആപന്നം എന്ന പദത്തിന്ന് പ്രാകൃതഭാഷയിൽ അപർണ്ണാ(പാർവ്വതീ) സംബന്ധി എന്നും, ആപന്നം (ആപത്തിൽപ്പെട്ടത്) എന്നും അർത്ഥങ്ങളുണ്ട്. പാർവ്വതീകുലത്തെ പൊങ്ങിയ്ക്കാൻ മലമാതിൻെറ മനഃപ്രിയനും, ആപത്തിൽപ്പെട്ട കുലത്തെ ഉയർത്താൻ ശാലിവാഹനരാജാവുമേ ശക്തരാകൂ; അതുപോലെ, ആ കാമപീഡിതയ്ക്കു ശാന്തി വരുത്താൻ ഭവാനേ ആളാകയുള്ളൂ. അവളെ ഉപേക്ഷിയ്ക്കരുത്.

68 നിഷ്കാണ്ഡതാദുരാപ=കാണ്ഡം (തടി, അവസരം) ഇല്ലായ്കയാൽ ദുഷ്പ്രാപ. പാടലി=പാതിരി എന്ന വൃക്ഷം. ആ ദുരാശയായ സ്ത്രീ അടുത്തവരെയൊക്കെ അധഃപതിപ്പിച്ചവളാണ്!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

69. ഗ്രാമേശഗൃഹത്തിലെയൊരു
പാതിരിയേ നിയതമുരിതിൽക്കാണ്മൂ;
ശ്മശ്രു, പെരുത്തുണ്ടുതാനും
പാതിരിമലർ ദേവരങ്കലി;–ത്തുനന്നോ?

വിടനെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ ദൂതി ഒരുവളുടെ കടാക്ഷതീക്ഷ്ണത വർണ്ണിക്കുന്നു:

70. മറവമണിമങ്കമാക്കും
പക്ഷ്മളധവളങ്ങൾ നീലനീൾമിഴികൾ
ഉണ്ടു മുഖത്തെന്നാലും,
വീക്ഷിപ്പതിനില്ല, വിജ്ഞാനം!

ചൈത്രയാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങിയ രാജാവിനെ വിലക്കാൻ രാജ്ഞി രാജസ്തുതിവ്യാജേന വർഷാകാലത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു:

71. രണഘനകാലഭയത്താൽ–
പ്പാറും പക്ഷം തളന്ന നിന്നരികൾ,
ഹംസങ്ങൾ പോലെ പദ്മാ–
ശയുമെന്ന്യേ മാനസം ഗമിക്കുന്നു!

അനായാസേന കിട്ടാവുന്നതേ തേടാവൂ എന്നു തോഴിയോട് ഒരുവൾ ഉപദേശിക്കുന്നു:

---

69 ഒരു പാതിരിയേ ഈ ഗ്രാമത്തിലുള്ളൂ; ദേവരൻ വളരെ പാതിരിപ്പൂ ചൂടുന്നുമുണ്ട്. ഇതുകൊണ്ടൂഹിക്കാമല്ലോ, ഇവരുടെ ഗ്രാമേശഗൃഹഗമനം. ഇതു നല്ലതല്ല; നിർത്തിക്കണം.

70 മണിമങ്കമാർ=സുന്ദരിമാർ. നീലനീൾമിഴികൾ=കറുത്തുനീണ്ട കണ്ണുകൾ. ഇവർക്കാകട്ടെ, കണ്ണുകൊണ്ടു നോക്കാനും അറിയാം!

71 രണഘനകാലഭയംകരണം (അങ്ങയുടെ യുദ്ധം) ആകുന്ന മഴക്കാലത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയം. പക്ഷം=പക്ക് (തുണക്കാർ); ചിറക് എന്നും. പദ്മാശ=ലക്ഷ്മിയി(സമ്പത്തി)ലുള്ള ആശ; പദ്മങ്ങളിലുള്ള ആശ എന്നും. മാനസം ഗമിക്കുന്നു—അങ്ങയുടെ മനസ്സിനെ അനുവർത്തിക്കുന്നു, അങ്ങേക്കു കീഴടങ്ങുന്നു. മാനസസരസ്സിലേക്കു പോകുന്നു എന്നും. മഴക്കാലത്ത് അരയന്നങ്ങൾ പേടിച്ചു മാനസസരസ്സിലേക്കു പോകുമല്ലോ. പാറുന്ന എന്നതിനു കുതിച്ചുപായുന്ന എന്ന് ഒന്നാമത്തെ അർത്ഥം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

72 നിസ്വഗൃഹത്തിൽഗ്ഗർഭിണി
ഗൃഹിണി പതിയ്ക്കാകലത്വമണയായ്വാൻ,
സ്പൃഹ ചോദിയ്ക്കപ്പെട്ടാൽ-
ത്തണ്ണീരേ ചേർത്തുമത്ഥിയ്ക്കൂ!

വേനലിൽക്കുളിച്ചാൽത്തന്നെ തരുണിമാർ രമിപ്പിയ്ക്കുമെന്ന്, ഒരുവൻ സുഹൃത്തിനോടഭിപ്രായപ്പെടുന്നു:

73. വൈകുന്നേരത്തു കുളി-
ച്ചീ,റന്തുണികൊണ്ടു ജഘനവും കുചവും
വെളിവാക്കിയ ചെമ്മിഴിമാ-
ർക്കലരമ്പൻ വില്ലെടുക്കേണ്ടാ!

ഒരുവൻ തേവിടിശ്ശികളുടെ സവ്വമോഹനതയെ പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

74. ആരെ വശത്താക്കീലാ,-
ക്കിടിച്ചേകീലാ,ക്കു വറുതി ചേർത്തീലാ,
എന്നെണ്ണിയ വരകൾ കണ-
ക്കണ്ടാം, നഖരക്ഷതങ്ങൾ വേശ്യകളിൽ!

മറുനാട്ടിൽനിന്നു വന്ന മണാളനെ ഒരുവൾ വിരഹദുഃഖം വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടേ ധരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

75. വിരഹം മന്ദരഗിരിപോ-
ലകമാം പാലാഴിയെക്കടഞ്ഞല്ലോ,

---

72 നിസ്വഗൃഹം=ദരിദ്രഭവനം. ആകുലത്വം=വല്ലായ്മ. സ്പൃഹ=ഗർഭിണികൾക്കുണ്ടാകാവുന്ന അഭിലാഷം. എന്തിലാണ് താൽപര്യം എന്നു ഭത്താവു ചോദിച്ചാൽ, അദ്ദേഹത്തിനു കഷ്ടപ്പാടുണ്ടാകരുതെന്നു കരുതിയാൽ, ഗർഭിണിയായ ഗൃഹിണി, വെള്ളമേ വേണ്ടു എന്നു പറഞ്ഞൊഴിയും; അതുവേണം, ഇതു വേണം എന്നൊന്നും അപേക്ഷിയ്ക്കുകയില്ല.

73 ചെമ്മിഴിമാർ—സ്നാനംമൂലം കണ്ണു ചുകന്ന യുവതികൾ കാമചാപാപേക്ഷ കൂടാതെതന്നെ പുരുഷന്മാരെ കാമിപ്പിച്ചുകൊള്ളും.

74 ഇടിച്ച്—ദ്വന്ദ്വരോഗവും മററും. നഖരക്ഷതങ്ങൾ=നഖവ്രണങ്ങൾ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മമ സൌഖ്യങ്ങളെയകലെ-
പ്പോക്കീ, രത്നങ്ങളെപ്പോലെ!

'ഭർത്താവിന്നു പ്രിയംതന്നേ സദാ ചെയ്തുപോരണ'മെന്നഭിപ്രായപ്പെട്ട സഖിയോട് ഒരുവൾ ഭർത്താവിൻെറ വിമുഗ്ദ്ധതയും ഈർഷ്യയും നെഞ്ചിടിപ്പോടേ പറയുന്നു:

76. ജളരതിയിൽത്തോററിട്ടാം;
കുടിലത്തിൽശ്ശിക്ഷണം വിശങ്കിയ്ക്കും;
ഇതിൽവെച്ചധന്യയാം ഞാൻ
പ്രിയനിൽ പ്രിയമെപ്പടിയ്ക്കു ചെയ്യേണ്ടു?

രതികൌശലം കാണിച്ചതിൽ അന്യഥാ ശങ്കിച്ച പ്രിയനോട് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

77. പെണ്ണുങ്ങൾക്കാരൊരുഗുരു,
വിവിധവിലാസാഭിരാമമാം രതിയിൽ?
പഠിയാത്തതുമേവർക്കും
പഠിയും, സ്നേഹാനുബന്ധത്താൽ!

നായകൻെറ സൌന്ദര്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു ദൂതി നായികയെ കൊതിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

78. മേനികഥിപ്പൂ, കണ്ടി-
ട്ടില്ല, ഗുണം കേട്ടറിഞ്ഞ നീയവനെ:

---

75 അങ്ങു പോയതിനാൽ, എനിയ്ക്കു സർവസുഖവും നശിച്ചു; മേലിൽ എന്നെ വിട്ടുപോകരുതേ! പാലാഴിമഥനകഥ അനുസ്മരിയ്ക്കുക.

76 ജളരതി=വിലാസരഹിതമായ സംഭോഗം; കുടിലത്തിൽ—വിലാസസമ്പന്നമായ സംഭോഗത്തിൽ. ശിക്ഷണം വിശങ്കിയ്ക്കും—'ഇവൾ ഇതെല്ലാം ആരിൽനിന്നു പഠിച്ചു' എന്നു ശങ്കിയ്ക്കും. ഒന്നാമത്തതിൽ പ്രിയൻ തൃപ്തിപ്പെടില്ല; രണ്ടാമത്തതിലാകട്ടേ, ശങ്കിച്ചുതുടങ്ങും; പിന്നെ എങ്ങിനെ ഉദ്യം കെട്ട ഞാൻ പ്രിയം ചെയ്യും?

78 ഒരുത്തി അയാളെ കണ്ടാൽക്കഴിഞ്ഞു' കാമപീഡിതയായിപ്പോകും; നിനക്കു ദേഹസ്വാസ്ഥ്യമൊന്നുമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു നിശ്ചയിയ്ക്കാം, നീ അവ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പരമാർത്ഥത്തില,യാളെ–
കണ്ടാൽ നിർബ്ബാധമാസ്വരാ ഗാത്രം!

പുതിയ വിഷയത്തിൽ അനുരാഗം തോന്നിയവൻ ഒ-
ന്നനുഭവിച്ചതിനെ ആദരിക്കാതാവുമെന്നു് ഒരുവൻ ചഞ്ചല-
തിക്ക് പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു:

79 വെളിയടുത്താൽ,സ്പൃശ്യപെൺ–
ചേച്ച്യുഴവം വരുന്നു ഹൃദയത്തിൽ
കുടികൊള്ളാതായിപ്പോം,
മുമ്പേത്തെപ്പുണിതൻ സുരതം!

കാമബാധ മുഴുത്ത ഒരുവൻ, ദോഷമറിയാമെങ്കിലും
രാഗോൽക്കണ്ഠയാൽ പ്രിയയുടെ കൂട്ടുകാരിയോടു പറയുന്നു:

80. ലോകവിനിന്ദിതമാകാം,
നെറികേടാകാം, അമംഗളവുമാകാം;
എന്നാലും, പുഷ്പവതീ–
ദർശനമേകുന്നു ഹൃദയസൌഖ്യത്തെ!

രജസ്വലയെ തൊടാൻ പേടിക്കുന്ന കാന്തനെ അവൾ
സവിനയം ശകാരിക്കുന്നു:

81. പുഷ്പിണിയെത്തൊടുകില്ലെ–
ന്നാലെ,ന്തിനു മുന്നിൽ നില്പു, വാരിതനായ്?
തൊട്ടേക്കാം, ചുളചുളനെ–
ക്കുത്തിയ കൈകൊണ്ടു പാഞ്ഞണഞ്ഞങ്ങൾ!

ന്നു കണ്ടിട്ടില്ലെന്ന്. അവരുടെ ഗുണം ആളുകൾ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടേ നീ അറി-
ഞ്ഞിരിക്കുന്നു (അവനു വശപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു) എന്നേ ഉള്ളൂ!

80 പുഷ്പവതി=രജസ്വല.

81 വാരിതനായ്=തടുക്കപ്പെട്ടവനായ്; (പേടിക്കുന്നയാൾക്കപ്പെട്ടത്തവൻ
പോലെ). ഞങ്ങളുടെ (രജസ്വലമാരുടെ) കയ്യിന് ഒരു ചുളചുളുക്കമല്ല
ഉണ്ട്; അതു മാറാൻ ഓടിവന്നു തൊട്ടു എന്നു വരാം! തൊടരുതെന്നാണെങ്കിൽ
പോയ്ക്കൊൾക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

നായികയുടെ വിരഹാവസ്ഥ പറഞ്ഞു, ദൂതി നായകന്റെ അപരാധം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

82. അണി പാഴായ് വിളറി, യുറ-
ങ്ങാഞ്ഞു കലങ്ങിക്കനത്ത കൺകളുമായ്
ലജ്ജിപ്പൂ, ലജ്ജാവതി-
യപ്പാവം സുഭഗ, തോഴിമാരിലുമേ!

ഗർഭഭാരത്താൽ തളരുന്ന സഖിയെ ഒരുവൾ പരിഹസിക്കുന്നു:

83. കാന്തനിൽ വിപരീതരതം
കിട്ടാത്തതുകൊണ്ടു ഖേദമെത്രയ്ക്കോ,
അത്രയ്ക്കില്ലാ വധുവി-
ന്നി, ഗ്ഗർഭത്തിൻ പെരും കനംകൊണ്ടും!

ദൂതി നായികയുടെ അനുരാഗം വെളിപ്പെടുത്തി നായകനെ ഉൽക്കണ്ഠപ്പെടുത്തുന്നു:

84. ലോകാപവാദമെണ്ണാ-
താ, വോളം ഗുരുജനങ്ങളെത്തള്ളി
കേണാൾ മുഖം തിരിച്ച-
പ്പാവം, നിൻകാഴ്ച മറകയാൽസ്സുചിരം!

പ്രോഷിതഭർത്തൃകയോ, തത്സഖിയോ, നായകന്നയച്ച എഴുത്ത്:

85. കരൾ കരളിൽ വെച്ചിരിപ്പൂ;
ചിത്രകൃതം പോലെ, നിൻമുഖത്തു മിഴി;

---

82 അണി=ആഭരണധാരണം. പാഴായ്—ഹേ സുഭഗ, അവൻ വരാഞ്ഞതുകൊണ്ടു നിഷ്പ്രയോജനമായി. തോഴിമാരിലും—തോഴിമാരെ കാണേണ്ടയോരാൾപോലും:

83 ഉപരിസുരതവിഘ്നംകൊണ്ടാണ്, വധുവിന്ന് ഏറെ സങ്കടം!

84 ഗുരുജനങ്ങൾ അരികത്തുള്ളതും തീരെ ഗണിയ്ക്കാതെ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അംഗങ്ങളാം മാത്രമത്രേ,
പുണരൽ കിടയ്ക്കാഞ്ഞു മെലിയുന്നു!

വിരഹത്താൽ അത്യന്തദുഃഖിതയായ ഒരുവൾ അഭിജ്ഞയായ സഖിയോടു പറയുന്നു:

86. വിരഹാൽ മെലിഞ്ഞുപോയ് ഞാൻ;
തീവ്രം വിരഹാഗ്നി; ജീവനിളകുന്നു;
എന്തുരചെയ്യേണ്ടു സഖി?
നീതന്നേ തക്കതറിയുന്നോൾ!

കലഹാന്തരിതയുടെ വിരഹദുഃഖം ദൂതി നായകനോടു പറയുന്നു:

87. തവ വിരഹജാഗരത്താൽ
സ്വപ്നത്തിലുമില്ല, ദർശനസുഖങ്ങൾ;
നോക്കി വിനോദിയ്ക്കുന്നതു-
മില്ലാതായ്പ്പോയ, വൾക്കു കണ്ണീരാൽ!

അനന്തരക്തനായ കാന്തനെ ഒരുവൾ ശകാരിയ്ക്കുന്നു:

88. അന്യാപരാധകുപിതൻ
കനിയും, കാലേന വല്ലമട്ടിലുമേ;
ദോഷാപരാധകുപിതനെ-
യെങ്ങിനെ കനിയിയ്ക്കവേണ്ടു ഞാൻ?

ഉള്ളിൽത്തട്ടാതെ പെരുമാറി പ്രിയം പറയുന്ന നായകനെ ഒരുവൾ നിന്ദിയ്ക്കുന്നു:

---

85 ചിത്രകൃതം=ചിത്രത്തിൽ വരയ്ക്കപ്പെട്ടത്. അവളുടെ ഹൃദയത്തിന്നും കണ്ണിന്നും ഭവാന്റെ വിരഹമില്ല. പുണരൽ—ഭവാന്റെ ആലിംഗനം.

86 പ്രിയനെക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരിക തന്നേ, തക്കത്.

88 അന്യാപരാധകുപിതൻ=മറ്റപരാധങ്ങളാൽ(അനുസരിക്കായ്ക മുതലായവ) കൊണ്ടു കോപിച്ചവൻ; ദോഷാപരാധകുപിതൻ=ദോഷം (അദ്ദേഹത്തിന്ന് (എങ്കൽ സ്നേഹമില്ലായ്ക) ആകുന്ന അപരാധത്തിൽ അരിശംകൊണ്ടവൻ. എങ്കൽ അദ്ദേഹത്തിന്നു സ്നേഹമില്ലായ്മയാണ്, എന്റെ അപരാധം!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

89. കാണാൻവരും, പുലമ്പും
പ്രിയ,മങ്ങയ്ക്കിത്രതന്നെ സ്വഭാവം;
സുഭഗ, കഥിയ്ക്കു: ശരിയ്ക്കാ-
രാ,രുടെ ഹൃദയം പൊളിച്ചു കാണിയ്ക്കും?

ഒരുവൾ അസ്ഥിരസ്നേഹനായ ഭർത്താവിനെ അന്യാപദേശേന ശകാരിക്കുന്നു:

90. വെള്ളം കിടയ്ക്കിലപ്പോൾ-
തല പൊന്തിയ്ക്കുന്നു, കേമമായ്ച്ചിലപേർ;
തീർന്നാൽക്കുനിയുന്നു ചിരം;
കെട്ടപൂരുഷർ ഏത്തക്കൊട്ടകൾക്കൊപ്പം!

ഒരു തിമിരാഭിസാരിക, ദിക്കിലെങ്ങും വെണ്ണിലാവു പരന്നതിനാൽ പ്രിയസംഗമം ലഭിയ്ക്കാഞ്ഞു, നെഞ്ചിടിപ്പോടേ ആത്മഗതമായി പറയുന്നു:

91. പ്രിയസംഗമം മുടക്കാൻ
വാൻപൊയ്കയിലെത്രയാം, നിലാവെള്ളം:
തിങ്കളൊളിയോവിലൂടേ
കുത്തിയൊലിയ്ക്കുന്നു, നില്പാതേ!

നായികയുടെ അനുരാഗം ദൂതി നായകന്റെ അടുക്കൽ സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

92 സുന്ദരതരുണർ നിറഞ്ഞേ-
ടത്തും ഭവതീയദർശനം തേടി,

---

89 സ്വഭാവം=ഉള്ളിലത്തേത്. അങ്ങയുടെ വാക്ക് അമൃത്; മനസ്സു വിഷം!

90 തീർന്നാൽ - കിട്ടിയ വെള്ളം അവസാനിച്ചാൽ. "ജീവന ഗ്രഹണേ നമ്രാ ഗൃഹീത്വാ പുനരുന്നതാഃ; കിം കനിഷ്ഠാഃ കിമു ജ്യേഷ്ഠാ ഘടീയന്ത്രസ്യ ദുർജ്ജനാഃ?"

91 വാൻപൊയ്ക=ആകാശമാകുന്ന സരസ്സ്. തിങ്കളൊളിയോവ്=ചന്ദ്രരശ്മിയാകുന്ന ഓവ്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കാട്ടിൽപ്പോലിണ്ടലൊടേ
ചുററി നടക്കുന്നു, സാധ്വിൻ നോട്ടം!

ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃകയുടെ വിരഹാവസ്ഥയെ സഖി തൽക്കാന്തസമീപത്തെയ്ക്കു പോകുന്ന പഥികനോടു പറയുന്നു:

93. ശുണ്ഠി മുഴുത്തവളാകും
ശ്വശ്രൂവിനെയും ഗതപ്രിയ സ്നുഷയാൾ
കരയിച്ചാൾ, കാല്ക്കൽ നമി-
ച്ചപ്പോൾ വള രണ്ടുമൂന്നുവീണതിനാൽ!

മറുനാട്ടിൽ പോകാനൊരുങ്ങിയ കാന്തന്റെ യാത്ര നിർത്തിപ്പാൻ ഒരുവൾ വേനൽവെയിലിന്റെ ദുസ്സഹത്വം വർണ്ണിക്കുന്നു:

94. വേനലിലുച്ചയ്ക്കതിദു-
സ്സഹമാം വെയിലേററു വേകയാൽക്കാട്ടിൽ
കരയുന്നുവെന്നതോന്നും,
കടുചീകിടൊലികൊണ്ടു വൃക്ഷങ്ങൾ!

'സങ്കേതമാക്കപ്പെട്ട സരസ്തീരത്തു ഞാൻ പോയി; താങ്കൾ വന്നില്ല' എന്നു ജാരനെ ധരിപ്പിയ്ക്കാൻ ഒരുവൾ താമരക്കൂട്ടത്തെ വർണ്ണിക്കുകയെന്ന വ്യാജേന സഖിയോടു പറയുന്നു:

95. മുമ്പേ ചെന്ന നവംതേൻ-
കൊതിയന്മാരളികൾ മൂളമൊച്ചയൊടും

---

92. എത്ര സുന്ദരങ്ങളായാലും, ആ സ്ഥലം ആ സാധ്വസ്ത്രീയ്ക്കു്, അങ്ങയെ കണ്ടില്ലെങ്കിൽ, വെറുംകാട്ടുപോലെ ശൂന്യമാണ്!

93 ഗതപ്രിയ=പ്രിയൻ പോയവൾ, പ്രോഷിതഭർത്തൃക. വള രണ്ടും ഊരന്നു വീഴത്തക്കവണ്ണം മെലിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു, സ്നുഷ: അതു കണ്ടപ്പോൾ, ശുണ്ഠിക്കാരിയായ ശ്വശ്രൂവുപോലും കരഞ്ഞുപോയി!

94 അചേതനങ്ങൾപോലും കരയുന്നു, അപ്പോൾ, സചേതനരുടെ അവസ്ഥ എന്തായിരിയ്ക്കും! ചീകിടിനെ ചിലർ ചീവീടെന്നു പറയുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വിരിയുന്നു, വിഭാവസുവിൻ
കതിർനിര ചുംബിച്ച കമലവനം.

മാനവതിയുടെ കോപം നീക്കാൻ നായകനെ പ്രേരിപ്പിയ്ക്കണമെന്നു ദൂതി നായകന്റെ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

96. പ്രിയനുടെ ഗോത്രസ്ഖലനം
കേട്ടതിനാലീ മഹോത്സവദിനത്തിൽ,
നോക്കവിന,വളുടെയണി,യൊരു
ബലിമഹിഷത്തിന്റെ മാലപോലായ്പ്പോയ്!

കാന്തനെക്കൊണ്ടുവരുന്നതിൽ സഖിയെ തിടുക്കപ്പെടുത്താൻ ഒരുവൾ ദുസ്സഹമായ വിരഹാവസ്ഥയെ വിവരിയ്ക്കുന്നു:

97. മണമണിയായ് മലയക്കാ-
റെ;-ന്നെ ശത്രു പുറത്തയയ്ക്കില്ല;
അങ്കോലസൌരഭത്താൽ-
ച്ചത്തവരും ചത്തുപോയവർ താൻ!

ഒരുവന്റെ സമാഗമോദ്യമം നിരസിപ്പാൻ ദൂതി ദമ്പതിമാരുടെ അന്യോന്യാനുരാഗം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

---

95 മുമ്പേ ചെന്ന്—മുൻകൂട്ടി വന്നുചേർന്ന്. അളികൾ=വണ്ടുകൾ. വിഭാവസു=സൂര്യൻ. കമലവനം=താമരക്കൂട്ടം.

96 ഗോത്രസ്ഖലനം=പേർ മാറുക; മറ്റൊരു സ്ത്രീയുടെ പേരുകൊണ്ടു വിളിയ്ക്കുക: ബലിമഹിഷത്തിന്റെ (ദേവിയ്ക്കു വെട്ടാൻ നിർത്തപ്പെട്ട പോത്തിന്റെ) മാല അതിന്റെ ആസന്നമരണതയെയാണല്ലോ, സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നത്; അതുപോലെ, അവളുടെ ആമരണധാരണവും, നായകൻ അനുനയിയ്ക്കാത്തതിനാൽ, മരണസൂചകമായിരിയ്ക്കുന്നു. അവൾ അഭിമാനത്താൽ മരിച്ചുപോകുന്നതിനുമുമ്പ് അനുനയിയ്ക്കണം.

97 മണമണിയായ് —അതിസൌരഭ്യത്തെ പരത്തുന്നു. സുഗന്ധി മലയമാരുതനാൽ ഉദ്ദീപിതമദനയായ ഞാൻ ഹൃദയം പൊട്ടി മരിച്ചേയ്ക്കുമെന്നു കരുതി ശത്രുവ് എന്നെ പുറത്തയയ്ക്കുവില്ല. എന്നാൽ, ഗൃഹത്തിൽത്തന്നെയിരുന്ന് അങ്കോലസൌരഭ്യമേറ്റു ഞാൻ മരിച്ചുപോകും; ആ മരണവും മരണം തന്നെയാണല്ലോ! ഞാൻ അങ്ങനെ മരിയ്ക്കുന്നതിനുമുമ്പു പ്രിയനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരിക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

98. പതി നോക്കീട്ട,മവൾതൻ മുഖ;-
മവളും സൂക്ഷിച്ചു നോക്കി മത്താട്ടം;
മററില്ല പെണ്ണുമാണും
മന്നിൽ,ച്ചരിതാൎത്ഥരിരുപേൎക്കും!

കുശലം ചോദിച്ച ഒരുത്തിയോട് ഒരു പ്രോഷിതഭൎത്തൃകയുടെ മറുപടി:

99. എവിടെക്കുശലം, കുശലം?
കുറുമാവൊന്നെൻപടിയ്ക്കലുണ്ടല്ലോ;
അതിൻെറ മുകപ്പിൽനിന്നൊരു
വിന പൊട്ടിമുളച്ചിരിയ്ക്കുന്നു!

നായകൻ മറുനാട്ടിൽപോകയാണെന്നറിഞ്ഞിട്ടു നായികയിൽ അഭിയോഗം പൂണ്ട ജാരനെ നിരസിപ്പാൻ ദൂതി പറയുന്നു:

100. വീടുചോദിയ്ക്കുംപൊഴുതൊളി
മങ്ങിയ പതീമുഖത്തു നോക്കുകയാൽ
അഴലിൻചങ്ങല കെട്ടിയ
പഥികനു, നടക്കയേ വയ്യാ!

---

൯൮ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി — ഭൎത്താവിൻെറ മുഖം ഉററുനോക്കി. മത്താട്ടം — അന്യോന്യമത്സരയാചിത്തിയം. അങ്ങിനെ ചരിതാൎത്ഥ (കൃതാൎത്ഥ) രായ അവര് രണ്ടുപേരുടെയും അഭിപ്രായത്തിൽ, ഭൂലോകത്തു വേറെ ഒരു സ്ത്രീയുമില്ല, വേറെ ഒരു പുരുഷനുമില്ല! ഇങ്ങിനെ ഭൎത്താവിനെമാത്രം പുരുഷനായി ഗണിയ്ക്കുന്ന പരമപതിവ്രതയെ പ്രാപിപ്പാൻ ജാരനും ഉദ്യമിയ്ക്കുന്നതു വെറുതെയാണ്.

99 കുറുമാവ്=കുറിയ (പൊക്കം കുറഞ്ഞ) ചൂതവൃക്ഷം. വിന=ആപത്ത്; പൂമൊട്ടിനെ ആപത്താക്കിക്കല്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. മാവു പൂക്കുന്ന വസന്തകാലം വന്നിരിയ്ക്കെ, ഒരു വിരഹിണിയ്ക്കുണ്ടോ കുശലം!

100 വിരഹകാതരയായ പതിയുടെ വിവൎണ്ണമുഖം കണ്ടതോടേ പഥികനു (പോകാൻ പുറപ്പെട്ട നായകനു) കാൽ നീങ്ങാതായി! നായകൻ പോയാൽത്തന്നെയും, ഇത്ര ഭൎത്തൃപ്രേമവതിയായ നായികയെ എങ്ങിനെ ഭേദിക്കും?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

രസികപ്രിയമായ്ക്കവിവര-
കവിവത്സലമുഖ്യർ തീർത്തൊരെഴുനൂറിൽ
അഞ്ചാമത്തെഗ്ഗ്രന്ഥ-
ശതകമിതാ, പൂർണ്ണമായ്ത്തീർന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ആറാം ശതകം

ജനാപവാദഭയംമൂലം പ്രിയതമനെ യഥേഷ്ടം നോക്കിക്കാണാത്ത ഒരു കുലട സഖിയോടു പറയുന്നു:

1. തുശിത്തുളയിലുലയ്ക്ക-
ത്തണ്ടു കടത്തുന്ന കെട്ടജനം മൂലം,
ഏകഗ്രാമസ്ഥിതിയിലു-
മിരുകണ്ണാൽ നോക്കിയില്ല, കാന്തനെ ഞാൻ!

ഭർത്താവു പോയാൽ താൻ മരിച്ചേയ്ക്കുമെന്നു സൂചിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് ഒരുവൾ ഭർത്തൃയാത്ര നിർത്തിയ്ക്കാൻ സഖിയോടു പറയുന്നു:

2. ഇന്നൊരുനാൾമാത്രം ഞാൻ
കരയട്ടേ; സഖി, തടുത്തിടായ്കെന്നെ:
കാലത്തവൻ ഗമിച്ചാൽ-
ച്ചാകാതെയിരിയ്ക്കിൽ ഞാൻ കരയാം!

രജസ്വലയായ ഒരു യുവതിയുടെ വൈദഗ്ധ്യം ഒരുവൾ സഖിയ്ക്കുപദേശമായി പറയുന്നു:

3. 'വരികെ'ന്നു വല്ലഭതമൻ
വിളിയ്ക്കവേ, ലജ്ജയാൽ മുഖം താഴ്ത്തി,
കാൺക, കനിഞ്ഞു ചിരിച്ചാൾ,
ജഘനത്തിൽത്തുകിലിരട്ടി ചുററിയവൾ!

ഒരുവൻ യുവതിയുടെ കടാക്ഷം വർണ്ണിച്ചു, തന്റെ അഭിലാഷം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

---

1 തുശി......മൂലം—ശപിയ്ക്കപ്പെട്ട അല്പകർ ഇത്തിരി വല്ലതും കണ്ടാൽ അത്രയേറെ പഴി പറയും; അതു പേടിച്ചിട്ട്. ഏകഗ്രാമസ്ഥിതി=ഒരേ ഗ്രാമത്തിൽ വസിയ്ക്കൽ.

2 കാലത്ത്=രാവിലെ.

3 താൻ രജസ്വലയായിരിയ്ക്കുന്നു എന്നു ലജ്ജാസ്മിതംകൊണ്ടറിയിച്ചു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

4 കൊല്ലില്ലേതൊരുവനെ നീ
മുഗ്ദ്ധേ, രക്താന്തമായി നിശിതവുമായ്
പുരികച്ചിലമേൽച്ചേർത്തു-
ള്ളിടുമിക്കടക്കൺമുനക്കണയാൽ?

നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം ദൂതി ജാരനോടു പറയുന്നു:

5 കലികേട്ടിട്ടു ഭവാനെ—
ക്കാണ്മാനവൾ പോന്നു വെളിയിലെത്രയടി,
അത്രയടിവേണ്ടിവന്നു
താങ്ങൽ, ഭവാൻ കൺമറഞ്ഞപ്പോൾ!

'നീയെന്താണിങ്ങനെ മെലിഞ്ഞുപോയതെ'ന്നു ചോദിച്ച അമ്മായിയോടു് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

6. മാമി, പിണക്കവുമരിശവു-
മേശാതവികാരമിഴികൾകൊണ്ടല്ലോ
നോക്കവതൊരുവളെയൊരുവൻ
പോലെ;-ങ്ങിനെമെലിയുകില്ലേങ്ങൾ?

മകളുടെ സൌഭാഗ്യത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന വല്ലതുമൊന്നുമതി, അമ്മക്കു സന്തോഷിപ്പാനെന്നു്, ഒരുവൾ സഖിയോടുപദേശിക്കുന്നു:

---

4 രക്താന്തം=അറ്റം തുടുത്തതു്; ചോര പറ്റിയതു് എന്നും. ചില=വില്ലു്. കണ=ശരം. എന്നെ നീ സ്വീകരിക്കാഞ്ഞാൽ ഞാൻ ചത്തുപോകും!

5 കാണാൻ കൊതിച്ചു പുറത്തേക്കു പോന്നപ്പോൾ അവൾ ക്ലേശം അറിഞ്ഞില്ല; ഭവാൻ ദൃഷ്ടിപഥത്തിൽനിന്നു മറഞ്ഞപ്പോഴാകട്ടെ, അവളെ ആളുകൾ താങ്ങിപ്പിടിച്ചാണു്, ഗൃഹത്തിലേക്കു തിരിയെ കൊണ്ടുപോയതു്.

6 അവികാരമിഴികൾ=നിർവ്വികാരനേത്രങ്ങൾ. ഒരുവളെയൊരുവൻ പോലെ—അദ്ദേഹത്തിന്റെ നോട്ടം കണ്ടാൽ, ഞാനുമായി അദ്ദേഹത്തിന്നു ഒരിടപാടുമില്ലെന്നു തോന്നും. പ്രിയതമന്റെ ഈ ഔദാസീന്യം ഞങ്ങളെ (സ്ത്രീകളെ) ചടപ്പിക്കുകില്ലയോ?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

7\. കാററാലുടുതുകിൽ നീങ്ങിയ
തുടമേൽപ്പല്ലിൻെറ പാടു കാണുകയാൽ,
നിധികുംഭവായ കണ്ടോ-
ലെന്നവിധം തൃഷ്ണയാൎന്നു വധൂജനനി!

ഒരുവൾ, തൻെറ ഈൎഷ്യാദോഷത്തെ പരിഹരിച്ചു കൊണ്ടു, സ്നേഹാനുവൃത്തിക്കായി പ്രിയനോടു പറയുന്നു:

8\. മനസി വസിക്കുന്ന ഭവാൻ,
മുഷിയാറില്ലെ;- ങ്കിലും ബഹുസ്നേഹാൽ
ശങ്കിക്കുന്നു ഭവാനെ,-
പ്പെണ്മട്ടാൽധൈൎയ്യമററങ്ങൾ!

ഭാൎയ്യക്കധീനനായ ഒരു യുവാവിങ്കൽ അഭിലാഷം ജനിച്ച ഒരുവൾ നിൎവ്വേദം പൂണ്ടു തൻെറ ഹൃദയത്തോടു പറയുന്നു:

9\. വേറെയുമെന്തോ പിണയാം;-
അഴൽകൊണ്ടേ മങ്ങിടേണ്ട ജഡമനമേ:
അന്യാധീനജനത്തെ-
ത്തേടുന്ന നിനക്കിതെത്രയ്ക്കാം?

കാന്തന്നു മററൊരുവളിൽ അനുരാഗം, അവൾക്ക് അവങ്കൽ ദ്വേഷം, തനിക്ക് അവങ്കൽ അനുരാഗം, അവ-

---

7 പല്ലിൻെറ പാട്—ദന്തവ്രണത്തിൻെറ വടു. ഇതുകൊണ്ടറിയാമല്ലോ, മകൾക്കു ഭൎത്താവിനുള്ള പ്രേമം; അത് അമ്മയ്ക്കു ഒരു നിധികുംഭം കണ്ടെത്തൽതന്നെ!

8 മനസി=മനസ്സിൽ. ബഹുസ്നേഹാൽ=സ്നേഹാതിരേകംമൂലം. പെണ്മട്ടാൽ=സ്ത്രീസ്വഭാവത്താൽ. ശങ്കിക്കുന്നു—ഇപ്പോഴും അങ്ങയ്ക്കു സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിലും മേലിൽ ഇല്ലാതായാലോ എന്നു സംശയിച്ചുപോകുന്നു. ഈ അധീരത സ്ത്രീകളുടെ സ്വഭാവമാണ്.

9 ജഡമനമേ (മൂഢഹൃദയമേ), നീ ദുഃഖംകൊണ്ടുമാത്രം മങ്ങേണ്ട; വേറെയും വല്ലതും (മരണം എന്നു സാരം) പററാം. അന്യസ്ത്രീക്കു അധീനനായ പുരുഷനെ തേടുന്ന നിനക്ക് ഇത് (ഈ ദുഃഖം) എത്രയ്ക്കുണ്ട്? മരണംതന്നെ വന്നേക്കാം!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ന്നു തങ്കൽ ദ്വേഷം എന്നിവയെ സൂചിപ്പിച്ച് ഒരുവൾ കാന്തനോടു പറയുന്നു:

10. നിങ്കൽ ദ്വേഷമെഴുവാൾക്കോ
നീച, നിനക്കോമലാൾ നിതാന്തമവൾ
എന്നതറിഞ്ഞിട്ടും ഞാ-
നരിശം കൊണ്ടീല, ശപ്തരാഗത്താൽ!

മറെറാരു പ്രിയയുടെ നൈപുണ്യം പുകഴ്ത്തുന്ന കാന്തനോട് ഒരുവൾ ഈർഷ്യയോടേ പറയുന്നു:

11. ശരി, ഗുണരൂപക്കതിരാ-
ണവൾ;-ശരി, ഞാൻ സുഭഗ, നിർഗ്ഗുണപ്പെണ്ണും;
പറക,വളരെ കിടന്നീട്ടും-
ത്തവരെല്ലാം ചത്തുകൊള്ളുന്നമോ?

ദുർല്ലഭാഭിലാഷിണിയായ സ്വഗൃഹവധുവിനെക്കുറിച്ചു വൈരാഗ്യമുളവാക്കാൻ ഒരുവൻ മകനോടു പറയുന്നു:

12. ഇല്ലത്തുള്ളതുമില്ലാ-
ത്തതുമെവരറിയുന്നു ദുഃഖവും സുഖവും,
അവരാണു മാതർ, മകനേ;
മററവർ മനുജർക്കു പാഴ്ജരകൾ!

ഒരുവൾ കുലവധൂനടപടി സംക്ഷേപിച്ചു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു:

13. പഴിയിൽ പുഞ്ചിരി കൊള്ളുക;
പണിയേറെയെടുക്കമൈത്തളച്ചുകളിൽ;
കലഹത്തിങ്കൽക്കരയുക;
നമ്മങ്കകൾതൻ നടപ്പി,താകുന്നു.

---

10 നീ, നിങ്കൽ ദ്വേഷമുള്ളവളെ സ്നേഹിക്കുന്നു; സ്നേഹമുള്ള എന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നുമില്ല: ഇതറിഞ്ഞിട്ടും ഞാൻ കോപിക്കുന്നില്ലെന്നതു, ശപ്തരാഗ(ശപിക്കപ്പെട്ട പ്രേമ)ത്താലത്രേ!

11 കതിർ=രശ്മി. സുഭഗ—സംബുദ്ധി.

12 മാതർ—ഗൃഹണീപദാർഹകളായ സ്ത്രീകൾ. പാഴ്ജരകൾ—നാശഹേതുക്കൾ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ജനാപവാദഭയത്താൽ പ്രിയതമൻ സംഭാഷണം ചെയ്യാഞ്ഞതിൽ മുഷിയരുതെന്നഭിപ്രായപ്പെട്ട ദൂതിയോടു് ഒരുവൾ പ്രണയകോപത്തോടേ പറയുന്നു:

14. സംസാരിയ്ക്കവേണ്ടാ,
നാട്ടുനടപ്പല്ലിതെന്നു കരുതലിനാൽ;
മുന്നിലണഞ്ഞാലഹിതൻ-
തന്നിലുമാർ കണ്ണയയ്ക്കില്ലാ?

സങ്കേതത്തിൽ സമയത്തിനെത്താത്ത പ്രിയയോടു് ഒരുവൻ ഉദ്വേഗം പൂണ്ടു പറയുന്നു:

15. പ്രിയവസ്തു വശഗമായാൽ-
ച്ചരിതാർത്ഥത തോന്നുമേ ദരിദ്രനും;
പ്രിയരഹിതനാം പുമാനോ,
ക്ഷിതി കിട്ടുകിലും ദരിദ്രൻതാൻ!

പ്രിയതമനെ കിട്ടാഞ്ഞു് ഉള്ളിലുള്ള സ്നേഹത്തെ ലോകഭയംമൂലം മറച്ചുവെയ്ക്കുന്ന ഒരുവളോടു സഖി പറയുന്നു:

16. എന്തിനഴൽ? കരയലെന്തി-
ന്നോ?-രോരുവനോടു മെന്തിനരിശം തേ?
തടയാനാരാളാകും
സുതനു, വിഷം പോലെ വിഷമമാം പ്രേമം?

കൂട്ടാക്കാത്തവളെ സമ്മതിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി സ്വാനുഭൂതങ്ങളുടെ തന്നെ അനിത്യതയെ പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

---

14 അഹിതൻ=ശത്രു: എന്നെ ഒന്നു നോക്കാമായിരുന്നില്ലേ? അയ്യോ, അതും ചെയ്തില്ലല്ലോ!

15 പ്രിയരഹിതൻ—പ്രിയവസ്തു വശഗമാകാത്തവൻ.

16 സുതനു=ഹേ സുന്ദരി. പ്രേമമാണു്, നിന്റെ ദുഃഖത്തിനു ഹേതു; നീ വെറുതേ ആളുകളുടെ നേരേ ശുണ്ഠിയെടുക്കുന്നതെന്തിനു്?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

17. അത്തരുണനെ,ഞങ്ങളുടെയാ
യൌവന,മാ പ്രൗഢവിഭവ,മൊക്കെയുമേ
കഥയായ്ച്ചൊല്ലുന്നു ജനം;
ഞങ്ങളുമതു കേട്ടുപോരുന്നു!

കാന്തനാൽ ആണയിട്ട് അനുനയിക്കപ്പെടുന്നവൾ കാന്തനോട് ഉദ്വേഗപൂർവ്വം പറഞ്ഞതു സഖി സഖിയോടു പറയുന്നു:

18. കവിൾ-ചുണ്ടുകളിൽക്കണ്ണീർ
വാർന്നവൾ ചൊന്നാൾ വിലക്ഷഹാസിനിയാ-
'ഇനിയും കോപിക്കുകയോ? (യ്:
ശപഥത്തിലിരിക്കയായ് പ്രേമം!'

പ്രിയൻെറ സ്നേഹക്കുറവിനെ സൂചിപ്പിച്ച സഖി സഖിയോടു നിർവ്വേദപൂർവ്വം പറയുന്നു:

19. ചുംബിച്ചുപോന്നിതാര-
ത്യാസ്ഥയൊടെൻ മഞ്ഞനെയ്യു തേച്ച മുഖം,
ഇന്നു മടിക്കുന്നിതവൻ,
പണ്ടമണിഞ്ഞാലുമൊന്നു തൊടാൻ!

ഒരുവളുടെ മുഷിഞ്ഞ വസ്ത്രം കണ്ടിട്ട് കഴിഞ്ഞു പോകുന്ന യുവാവിനോടു ദൂതി പറയുന്നു:

20. വസ്ത്രമിരുണ്ടവളെന്നോ-
ർത്തി,വളെയുപേക്ഷിച്ചു പോകൊലാ തരുണാ:

---

17 ഇത്രയും നശ്വരമത്രേ സംസാരം; എന്നിരിക്കെ, അത്രയും വിദഗ്ദ്ധനായ പ്രിയനെ നീ ത്യജിക്കുന്നതെന്താണ്?

18 വിലക്ഷഹാസിനി=ചന്തിയല്ലാതെ ചിരിച്ചവൾ. അങ്ങയുടെ പ്രേമം ആണയിടലിലായിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു; എന്നിട്ടും ഞാൻ കോപിച്ചുകളയുമോ?

19 രജസ്വലാദശയിലും എന്നെ അത്യാദരവോടെ ചുംബിച്ചിരുന്നവൻ, ഇന്നു ഞാൻ ആഭരണങ്ങളണിഞ്ഞാലും, തൊടാൻ മടിക്കുന്നു; ഇത്ര നിസ്നേഹനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'പട്ടായാലുമുടുത്തു
സുരതത്തിലഴിച്ചു നീക്കിടുമേ!

അതിശയ പ്രണയകോപം നന്നല്ലെന്നു, ദൂതി മാനിനിയെ അനുനയിയ്ക്കുന്നു.

21. ശരിതന്നേ: കലഹത്തിൽ-
കലഹത്തിൽപ്പുത്തനായ്‌വരും, സുരതം;
എന്നാൽ മനസ്വിനി,പെരും-
മാനം പ്രേമത്തെ വേരറുത്തേയ്ക്കും!'

അനുനയം സ്വീകരിയ്ക്കപ്പെടാഞ്ഞതിൽ മുഷിഞ്ഞ പ്രിയൻ തള്ളിക്കളഞ്ഞ കലഹാന്തരിത പശ്ചാത്താപം പൂണ്ടു ദൂതിയോടു പറയുന്നു:

22. മാനപ്പിച്ചു പിടിച്ചോ,രു
ഹേതുവുമില്ലാതെ പിഴ ചുമത്തിയ ഞാൻ
കാണാതാക്കി മുടിച്ചേൻ
പ്രേമത്തെ,യറുത്തുചൊന്നതിനാൽ!

അനുനയിയ്ക്കുന്ന അപരാധിയെ ഒരുവൾ നേരംപോക്കിൽ ശകാരിയ്ക്കുന്നു.

23. പ്രിയനോടുമപ്രിയനോടും
ബഹുവല്ലഭ, സേവതന്നെ പറയാനും
കുപിതനു തെളിവേറാനും
താങ്കളിൽനിന്നഭ്യസിയ്ക്കണം, ലോകം!

21 പെരുംമാനം—അനുനയാകൊണ്ടും ശമിയ്ക്കാത്ത കനത്ത പ്രണയകോപം.

22 പിഴ ചുമത്തിയ—പ്രിയനിൽ അപരാധമാരോപിച്ചു. കാണാതാക്കി—ഇപ്പോഴും പ്രിയനെ കാണുന്നതേ ഇല്ല. അറുത്തുചൊന്നതിനാൽ—ഇനി ഞാൻ അങ്ങയെ തൊടില്ലയെന്ന് അറുത്തുമുറിച്ചു പറഞ്ഞതുകൊണ്ട്.

23 ബഹുവല്ലഭ=വളരെ പ്രിയന്മാരുള്ളവനേ. തെളിവേറാനും കോപശമനം വരുത്താനും. സേവപറയലില്ലും മററും അങ്ങയ്ക്കുള്ള നൈപുണ്യം ലോകോത്തരംതന്നെ!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

സ്നേഹം കുറഞ്ഞുതുടങ്ങിയ കാന്തന്റെ കൃതഘ്നത ഒരുവൾ സഖിയോടു പറയുന്നു:

24 ആർക്കായ് ലജ്ജയവെടിഞ്ഞു,
നെറിവു കെടുത്തീ പരത്തിദുഷ്കീർത്തിയും,
ആയാളല്ലിയൊരാളായ്
മാറിയതെ,ന്നാഥനത്തോഴി!

ഒരുവൾ കുലവധൂസമ്പ്രദായം സഖിയെ പഠിപ്പിക്കുന്നു:

25. പൽ കാട്ടാതെ ചിരിക്കും;
ലാത്തും, ഘോലായിൽനിന്നിറങ്ങാതെ;
നോക്കും, വദനമുയർത്താ-
തി;-ഇതന്നേ, കുലവധൂമാർഗ്ഗം!

സ്വത്തൊന്നുമില്ലായ്കയാൽ ഒരുവനാൽ നിന്ദിക്കപ്പെടുന്ന നായകന്റെ ഗുണാതിശയം ദൂതി നായികയെ അ[illegible]ലിപ്പിക്കുന്നതായി അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

26. ഉടലിൽപ്പൊടിയും ചളിയും;
പുല്ലുകൾ തിന്നാണു നാൾ കഴിക്കുവതും;
എങ്കിലു,മനനത്തലവൻ
ചൂടുന്നു പുകൾമിഴാവു തുംഗതയാൽ!

ഒരു ഭടസ്ത്രീയും, അവളെ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയ ചോരനും തമ്മിൽ നടന്ന സംഭാഷണം ഒരുവൾ സഖിയെ അറിയിക്കുന്നു:

27. 'എന്തു നടക്കാത്തു? നിന-
ക്കെന്തു കുറമ്പി,ത്തമെല്ലെ നടകൊൾവാൻ?'

---

24 ഞാൻ ആർക്കുവേണ്ടി ലജ്ജവിട്ടു, ചാരിത്രം നശിപ്പിച്ച്, അകീർത്തി പരത്തിയോ, അവൻ ഒരാളായ് (എന്നെ കണ്ടുകൂടെ ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത ഒരപരിചിതനായി) മാറിയിരിക്കുന്നുവല്ലോ!

26 പുകൾമിഴാവ്=യശസ്സിനെ ഘോഷിക്കുന്ന മിഴാവ് (ഒരുതരം വാദ്യം). തുംഗത=പൊക്കം; ഉൽക്കർഷം.

27 പൂർവാർദ്ധം ചോരന്റെ ചോദ്യം; അതിനു ബന്ദിക (ബലാൽഗൃഹീത)യുടെ മറുപടി: നീയറിയും. എന്റെ വീരനായ ഭർത്താവ് ഉടനടി എന്നെ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പൽകാണാച്ചിരിതൂകി-
ബ്ബന്ധികയാൾ ചൊല്ലി;-'ചോര, നീയറിയും!'"

ഒരുവന്റെ ആവശ്യം നിരസിപ്പാൻ ദൂതി, നായികയ്ക്കു് ഋതുകാലത്തുപോലും തരം കിട്ടില്ലെന്നു് അറിയിയ്ക്കുന്നു:

28. പൃഥുകണ്ണീരൊടു കേണാർ
പുഷ്പിണിയാൾതൻ സപത്നിമാരെല്ലാം,
മുടിമഞ്ഞനെയ്യു പതിയുടെ
കൈമേൽപ്പററിയതു കാണുകയാൽ!

ഒരുവന്റെ അനുരാഗാതിശയത്താൽ രജസ്വലയോടു പറയുന്നു:

29. മാഴ്കും മാഴ്കട്ടെ ജനം;
പാറും ദുഷ്പേര,തൊന്നു പാറട്ടേ;
വരികെ,ന്നരികേ മുഴുക:
നിദ്ര വരുന്നില്ല പുഷ്പിണി, മേ!

ഒരുവൾ അനുരാഗാതിശയം വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ഒരു യുവാവിനോടു പറയുന്നു:

30. നോക്കിയ ദിക്കിൽദ്ദിക്കിൽ-
ക്കാൺമൂ ഞാൻ നിന്നെ, ലിഖിതനെപ്പോലേ;
ദിക്കുകളിലൊക്കയും നിൻ
ചിത്രങ്ങൾ പതിച്ചിരിയ്ക്കുന്നോ!

വിട്ടുവിയ്ക്കാൻ വരുന്നതും; അപ്പോൾ നീ അനുഭവിയ്ക്കും, നിന്റെ തെമ്മാടിത്തത്തിന്റെ ഫലം! മഹത്ത്വമുള്ളവരുടെ മനസ്സ് ആപത്തിലും ഉന്നതം തന്നെയായിരിയ്ക്കുമെന്നു വ്യഞ്ജിയ്ക്കുന്നു.

28 ഋതുകാലത്തും ഇവളെ ഭർത്താവു വിടുന്നില്ല; ഇതിൽ സപത്നിമാർക്കു വലിയ സങ്കടം! മുടിമഞ്ഞനെയ്യ്—ദേശാചാരാനുസാരേണ രജസ്വലമാർ തലമുടിയിൽ പുരട്ടുന്ന 'വർണ്ണഘൃതം.'

29 ഞാൻ രജസ്വലയായ നിന്നെ സ്പർശിച്ചതറിഞ്ഞാൽ ജനം (ഗൃഹത്തിലെ ആളുകൾ) വ്യസനിയ്ക്കും; വ്യസനിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. മുഴുകുക—ആരും കാണാത്തവിധം പററിച്ചേരുക.

30 ലിഖിതനെപ്പോലെ=ചിത്രത്തിലെഴുതപ്പെട്ടവനെ എന്നപോലെ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒന്നിൽ ആപത്തുപറ്റിയവൻ അതിന്നൊത്ത മറെറാന്നിനെ, ആഗ്രഹിച്ചാലും കൈക്കൊൾവാൻ പേടിയ്ക്കുമെന്ന്, ഒരുവൻ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു

31. അകലും, കൊമ്പു കുലുക്കാം,
കൊരക്കകരയ്ക്കും, മുതിർന്നിട്ടും വീണ്ടും;
ഞാവൽപ്പഴം പറിയ്ക്കാം,
മുന്നം കുത്തേററ കീശനളിബുദ്ധ്യാ.

മൂഢൻ അഭിമതവും, പ്രതികൂലമെന്നു കരുതി കയ്യൊഴിയ്ക്കുമെന്ന് ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനോട് അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

32. ചൊറി പേടിച്ചു കരങ്ങൻ
കയ്യാൽത്തൊട്ടുവീലിലപ്പടപ്പിങ്കൽ,
ഞാന്നൊരു നായ്ക്കുരണപ്പൂ-
ങ്കുല പോലാം വാനരീഹസ്തം!

നായികയുടെ വിരഹദുഃഖം ദൂതി നായകന്റെ അടുക്കൽ സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

33. വരളുന്നു സരസയെങ്കിലു;-
മറിയുന്നു വിമുഗ്ദ്ധയെങ്കിലും ദുഃഖം;
വിളറിപ്പോയ് രാഗിണിയെ-
ങ്കിലുമപ്പാവം ഭവദ്വിരഹാൽ!

---

31 അകലും—പിന്മാറും കൊമ്പ്—ഞാവലിന്റെ. കൊരക്കകരയ്ക്കും—കൊരക്കക എന്ന ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിയ്ക്കും. മുന്നം കുത്തേററ—വണ്ടിനാൽ മുമ്പൊരിയ്ക്കൽ കടിയ്ക്കപ്പെട്ട. കീശൻ=കുരങ്ങൻ. അളിബുദ്ധ്യാ—ഞാവൽപ്പഴം കണ്ടിട്ടു വണ്ടാണെന്നു മററിദ്ധരിയ്ക്കയാൽ.

32 വാനരിയുടെ കയ്യ് ഞാന്ന നായ്ക്കുരണപ്പൂങ്കുലയാണെന്നു കരുതി വാനരൻ കൈകൊണ്ടു തൊടുന്നില്ല; നായ്ക്കുരണ തൊട്ടാൽ ചൊറിയുമല്ലോ.

33 സരസ=രസം (വെള്ളം, ഇഷ്ടം) ഉള്ളവൾ; വിമുഗ്ദ്ധ=അചേതന, എന്തു ചെയ്യേണ്ടു എന്നറിഞ്ഞുകൂടാത്തവൾ; രാഗിണി=രാഗം (ചുവപ്പ്; പ്രേമം) ഉള്ളവൾ; ഇങ്ങിനെ ഈരണ്ടർത്ഥം. ഭവദ്വിരഹാൽ=ഭവാന്റെ വിരഹംമൂലം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

യൌവനം പോയ്ക്കഴിഞ്ഞ ഒരുവൾക്കു മദ്യപാനത്താലുണ്ടായ മദനവികാരത്തെ ശരദ്വർണ്ണനവ്യാജേന പരിഹസിച്ചുംകൊണ്ട് ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

34. പഴയതിലോ ക്ലന്നതിലോ
ചുററിക്കേറുന്നു കാൺക വെള്ളരികൾ:
കററമിതിൽക്കുവലയന–
ന്മണമാന്ന കരിമ്പുകള്ളിന്നാം!

മുമ്പു വസന്തോത്സവമനുഭവിച്ച ഒരുവൾ പ്രിയവിരഹിതയായിട്ടു, വീണ്ടും തുടങ്ങിയ വസന്തോത്സവത്തിൽ, സഖിയോടു പറയുന്നു:

35. ആളുകൾ കെട്ടുവഴികളിലും
പാടുക, പറകൊട്ടു, കളകളോദ്ഘോഷം—
ആ നല്ലുത്സവമേ ഹഹ,
തദ്വിരഹാൽ ഗ്രാമമെരിയൽ പോലായ്പ്പോയ്!

ദുഷ്ടസംസർഗ്ഗമരുതെന്ന് ഒരുവൾ സഖിയോടു പറയുന്നു:

36. ഉല്ലാപകാരിയായി–
പ്പാസസ്ഥിതനാം കലുക്കമെററ ഖലൻ,
ചുടലത്തരുമേൽത്തൂങ്ങിയ
ചോരൻ പോലാൎക്ക് ശങ്കയുളവാക്കാ?

---

34 ക്ലന്നത്=കനിഞ്ഞത്. വൃദ്ധകലടകൾ വൃദ്ധനെയോ വികൃതനെയോ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു ഹൃദയം. വൃദ്ധയ്ക്കു ഈ മദനവികാരമുണ്ടായത്, കവലയപ്പൂവിട്ടു സുഗന്ധപ്പെടുത്തിയ കരിമ്പുമദ്യം കുടിച്ചതിനാലാണ്. ശരൽക്കാലത്തു പഴയ വെള്ളരിവള്ളി സമീപസ്ഥത്തിന്മേൽ ചുററിപ്പടൎന്നു പുഷ്പതായിത്തീരുന്നു; അതുപോലെ, വൃദ്ധ യുവതിയായിച്ചമയുന്നു.

35 അദ്ദേഹം അരികത്തില്ലായ്കയാൽ, ഈ മഹോത്സവം, ഗ്രാമത്തിൽ തീപിടിച്ചതുപോലെ സംഭ്രമകരമായിത്തീൎന്നു!

36 ഉല്ലാപം=സംഭാഷണം; ഉപദ്രവിക്കൽ എന്നും. പാസം=(പ്രാകൃതഭാഷയിൽ) പാൎശ്വം എന്നും, പാശം എന്നും രണ്ടൎത്ഥം. കലുക്കം=ക്രൂരത; അനക്കം. ശങ്ക=സംശയം, ഭയം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പ്രോഷിതഭർത്തൃകയായ പ്രിയസഖിയെ സമാശ്വസിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി സഖി അച്ഛൻപെങ്ങളോടു പറയുന്നു:

37. വൻകാര്യം തീരുവതിൻ-
മുമ്പിഹ പഥികൻ മടങ്ങിയതുകൊണ്ടോ
ചിരി കൂട്ടുന്നു, കടജ-
പ്പൂവാൽപ്പുതു വർഷവേള പിതൃഭഗിനി!

ഒരുവൻ വർഷാരംഭത്തിൽ പഥികനെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങാൻ വെമ്പൽപ്പെടുത്തുന്നു:

38. കാർമുകിലുയരുന്നതു ക-
ണ്ടുയിരിൽക്കൊതി തീരെയററുപോയതിനാൽ
നോക്കുന്നു കേണുകൊണ്ടേ
പൈതലിനെപ്പഥികഗേഹിനിയാൾ!

കലഹാന്തരിത കോപത്താൽ ആഭരണങ്ങൾ വെടിഞ്ഞുവെങ്കിലും വളകൾ ഊരിയില്ലെന്ന്, അവളുടെ തന്റേടവും വിരഹച്ചുടപ്പും സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു സഖി അവളുടെ പ്രിയനോടു പറയുന്നു:

39. ഊന്ന സുമംഗലവളയെ-
ത്തൽസ്ഥാനേ ചേർത്തുചേർത്തണപ്പതിനാൽ
സഖിമാർതന്നേ കൈവള-
യിടുവിപ്പവരായ്, മനസ്വിനിയ്ക്കധുനാ!

37 പഥികൻ—ഒരു വലിയ കാര്യത്തിന്നായി മറുനാട്ടിൽ പോയ പ്രിയസഖീഭർത്താവ്. കടജം=കടകപ്പാല; ഇതിന്റെ പൂവു വെളുത്തതാണ്. 'എന്റെ ആവിർഭാവം കണ്ടതോടെ, പ്രിയാവിരഹം സഹിപ്പാൻ അസമർത്ഥനായിട്ട് ഇയ്യാൾ കാര്യം നടത്താതെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു' എന്നിങ്ങിനെ പുതുവർഷവേള പരിഹസിയ്ക്കയാണെന്നു തോന്നും. ഭർത്താവ് ഇങ്ങോട്ടു മടങ്ങിപ്പോന്നിട്ടുണ്ടാവും; പ്രിയസഖി സമാശ്വസിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.

38 'ഈ വന്ന മഴക്കാലം ഭർത്തൃവിരഹിതയായ എന്നെ കൊന്നുകളയും; അയ്യോ, പിന്നെ ഈ കുഞ്ഞിന്റെ സ്ഥിതിയെന്താവും!' എന്ന ചിന്തയാലത്രേ, കേഴുന്നത്.

39 സുമംഗല (നെടുമംഗല്യ) വള ഭർത്താവാണ് ഇടുവിയ്ക്കുക; ഇവൾക്കാകട്ടേ, അതിന്നു സഖിമാർതന്നെയായി! ഇത്രയും മെലിഞ്ഞുപോയിരിയ്ക്കുന്നു, അങ്ങയോട് അഭിമാനംകൊണ്ട മനസ്വിനി; ഇവളെ രക്ഷിയ്ക്കുക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൻ വർഷകാലത്തു ദരിദ്രയായ വിയുക്തവധുവിന്റെ അവസ്ഥ വെളിപ്പെടുത്തി, പഥികനെ വെമ്പൽക്കൊള്ളിക്കുന്നു:

40. ഓട്ടയിലൂടെ മഴനീർ
ചോൎന്നു ഗൃഹത്തിങ്കലധ്വഗവധൂടി
നനയാത്തിടവും, മുറിയാ-
ക്കണ്ണീരുകളാൽ, നനയ്ക്കുന്നു!

അനുനയിക്കാൻ വന്നു പ്രിയം കഥിക്കുന്ന കാന്തനോടു കലഹാന്തരിത സന്തുഷ്ടയായി പറയുന്നു:

41. നാവിനെ മധുരിപ്പിപ്പൂ;
ഹൃദയത്തിൽ വരുത്തിടുന്നു നിർവൃതിയും;
പീഡിപ്പിക്കപ്പെടുകിലു-
മേകുന്നു രസം, കരിമ്പുമുത്തമനും!

വസന്തം വന്നു എന്നു സമ്മതിക്കാത്ത ശ്വശ്രുവിനോടു് സ്നുഷ പറയുന്നു:

42. കാണ്മീല ചൂതമുകുളം;
വീശുന്നീലിങ്ങു മലയമാരുതനും;
ഉൽക്കണ്ഠതന്നെ ചൊൽവൂ
ശ്വശ്രു, വസന്തോപഗമനത്തെ!

'പ്രോഷിതഭർത്തൃകേ ആശ്വസിക്കൂ: വസന്തം തുടങ്ങിയിട്ടില്ല' എന്നു പറയുന്ന സഖിയോടു നായികയുടെ മറുപടി:

---

40 അധ്വഗവധൂടി=പഥികഗൃഹിണി: 'പുരമേയാൻ വൈകി; ഗൃഹിണി വിരഹദുഃഖത്താലും വറുതിയാലും വലയുന്നു: വേഗത്തിൽ തിരിച്ചുപോവുക.'

41 നിർവൃതി=ദാഹശാന്തി, സുഖം; പീഡിപ്പിക്കു=പല്ലുകൊണ്ടു കടിക്കുക, ഉപദ്രവിക്കുക; രസം=നീർ, പ്രീതി. എന്നു് ഈരണ്ടർത്ഥം. ഉത്തമൻ=ശ്രേഷ്ഠപുരുഷൻ.

42 വസന്തോപഗമനം=വസന്തത്തിന്റെ സമീപപ്രാപ്തി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

43. മാന്തോപ്പിൽ മധുകരച്ചാ-
ർത്തുഴറിച്ചാറില്ല, കാര്യമില്ലാതേ:
തിട്ടില്ലാതെ പുകത്തു-
മ്പെങ്ങാനം കാണമാറാമോ?

'അനലങ്കൃതയായിരിയ്ക്കത്തന്നേ ഇവളെ താങ്കൾ ബഹുമാനിയ്ക്കുന്നതെന്താണെ'ന്നു ചോദിച്ച കൂട്ടുകാരനോട് ഒരു വിദഗ്ദ്ധൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു:

44. ദയിതൻ പിടിയ്ക്കയാലെ-
ട്ടഴിഞ്ഞ കാർകൂന്തൽ, മദ്യഗന്ധി മുഖം-
ഇച്ചമയൽതന്നെ പോരും,
കരൾ കവരാൻ തരുണിമാർക്കു മദനത്തിൽ!

'ഇവിടെ ഗ്രാമീണസ്ത്രീകളും രമണീയമാർതന്നെ' എന്നു, വസന്തത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്ന ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

45. രസികമനം കവരുന്നു
ഗ്രാമാംഗനമാർ, സുപീവരസ്തനിമാർ,
ചെഞ്ചായത്തുണിറൌക്കകൾ
മാത്രമണിഞ്ഞോർ മധൂത്സവത്തിങ്കൽ!

പ്രവാസം പരിചയിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഒരു നവീനപഥികൻറെ വിരഹവൈധുര്യം പറഞ്ഞ് ഒരുവൻ അവൻറെ പ്രവാസത്തെ വിലക്കുന്നു:

---

43 കാര്യമില്ലാതെ=വെറുതേ. മധുകരച്ചാർത്ത് (ഭ്രമരസമൂഹം) മാന്തോപ്പിൽ സഞ്ചരിയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടുഹിയ്ക്കാം, വസന്തം വന്നു എന്ന്.

44 മദ്യഗന്ധി=മദ്യത്തിൻറെ സൌരഭ്യത്തോടുകൂടിയത്. ചമയൽ=ആഭരണാധാരണം. മദനം=വസന്തോത്സവം. 'ചമയമലന്തിന്? വേഗത്തിൽ കാന്തൻറെ അടുക്കൽ ചെന്നെത്തുക.' എന്നു ദൂതി നായികയോടു പറയുന്നതായിട്ടാണ്, ഒരാൾ ഈ പദ്യത്തെ വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്.

45 ചെഞ്ചായത്തുണിറൌക്കകൾ=ചുകന്ന ചായത്തുണികൊണ്ടുള്ള റവുക്കകൾ. മധു=വസന്തം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

46. ദിക്കൊക്കെ നോക്കൽ, നെട്ടുവീ-
ർപ്പിടൽ, പാടൽ, കരച്ചിൽ, കോട്ടുവായ്കൊ- (ള്ളൽ,
മൂർച്ഛിയ്ക്കൽ, വീഴലി,ടറലു-
മെന്തിനു പാന്ഥ, പ്രവാസം തേ?

നായികയുടെ രഹോവൃത്തമറിവാൻ പോയ സഖി, 'ഇത്ര വൈകിയതെന്തേ വരാൻ?' എന്നു ചോദിച്ച സഖിയോടു പറയുന്നു:

47. നാനാവിലാസ-കരണാ-
ഞ്ചിതമാം യുവയുഗ്മകേളി കാണുകയാൽ,
അതിൽ മനമൂന്നിയ ദീപവു-
മറിയാതായെ,ന്നു തീർന്നൂമേ!

ഒരു പ്രൌഢകാമിനിയെ ഉൽകണ്ഠപ്പെടുത്താൻ ദൂതി നായകന്റെ വിരുതൊത്ത സുരതമല്ലതയെ അന്യാപദേശേന വൎണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

48. പേർത്തും പേർത്തും കരഹതി-
യിരുകരയുമുടയ്ക്കൽ, നൂനനൂറവം
യൂഥാധിപന്റെ മൎദ്ദന-
മിനി നൎമ്മദ താങ്ങിയാലായി!

---

46 മറുനാട്ടിൽപ്പോയവന്റെ പന്തിരുകേടുകളാണ്, മൂന്നു പാദങ്ങളിൽ പറഞ്ഞവ. ഇങ്ങിനെയിരിയ്ക്കു, ഹേ പാന്ഥ, ഭവാന്റെ പ്രവാസം എന്തിന്? മറുനാട്ടിൽ പോയ്ക്കൂടാ. ഇടറൽ—നടക്കുമ്പോൾ കാലിടറുക.

47 നാനാ......ഞ്ചിതം=വിവിധവിലാസങ്ങളെക്കൊണ്ടും, കരണങ്ങളും (കാമശാസ്ത്രോക്തങ്ങളായ ബന്ധവിശേഷങ്ങളും)കൊണ്ടും സുന്ദരം. യുവയുഗ്മകേളി=യുവാവിന്റെയും യുവതിയുടെയും ലീല. അചേതനമായ ദീപത്തിനു പോലും സ്പൃഹണീയമായിരുന്നു, അത്; അപ്പോൾ, എന്നെപ്പോലെയുള്ളവൎക്കു കൌതുകം അടങ്ങുമോ? ഞാൻ നോക്കിനിന്നുപോയി!

48 കരഹതി=തുമ്പിക്കൈകൊണ്ടടിയ്ക്കൽ, കൈകൊണ്ടടിയ്ക്കൽ എന്നും. ഇരുകരയും=രണ്ടു തീരവും; രണ്ടു വാരിഭാഗങ്ങളുമെന്നും. യൂഥാധിപൻ=ഗജശ്രേഷ്ഠൻ; കൂട്ടത്തലവൻ എന്നും. അവന്റെ മൎദ്ദനം സഹിയ്ക്കുക നൎമ്മദനദിയ്ക്കുതന്നെ അത്ര സുകരമല്ല! നൎമ്മദ=നൎമ്മത്തെ (സുഖത്തെ) നല്കുന്നവൾ. ഭവതിയെപ്പോലുള്ള പ്രൌഢയ്ക്കുതന്നെയും അതു സുരതമല്ലനുമായി രമിയ്ക്കുക ദുഷ്കരമാകുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മുമ്പു സങ്കേതമാക്കപ്പെട്ടിരുന്ന പരുത്തിവയലിലെ അപായവും, സ്വഗൃഹത്തിൽത്തന്നേ യഥേഷ്ടം പെരുമാറാമെന്നും ജാരനെ കേൾപ്പിപ്പാൻ ഒരു കുലട ഉദ്വേഗത്തോടേ പറയുന്നു:

49. ചത്തു കടിയൻനായ്; വെളി-
വില്ലത്തയ്ക്കു;-ന്യദിക്കിലാണുടയോൻ;
പോത്തു തകർത്തു പരുത്തി-
ത്തോട്ടവു;-മാരവനെയറിയിയ്ക്കാൻ?

കാന്തൻ, തന്റെ വായ്കൊണ്ടു കൊടുത്ത മധു മാനിനിയുടെ അരിശം ചോക്കുമെന്ന്, ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനുപദേശിക്കുന്നു:

50. കുന്തൽ പിടിച്ചു മലർത്ത-
പ്പെട്ട മുഖത്താൽക്കുടിച്ചു മാനിനിയാൾ,
രമണൻ വായ്കൊണ്ടേകിയ
മധു,വരിശമരുന്നു പോലെയൊട്ടൊട്ടായ്!

ദുഃഖിതന്നു പരമാർത്ഥമാലോചിപ്പാൻ ത്രാണിയുണ്ടാകില്ലെന്ന് ഒരു നാഗരികൻ മധ്യാഹ്നവർണ്ണനവ്യാജേന കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

51. മലയരുവിയെന്നു, പാമ്പിനെ-
നാക്കാൽ നക്കുന്നു തപ്തമാം മഹിഷം;
പാറയുറവെന്നു, ഫണിയും
പോത്തിൻ വായ്നീർ കുടിക്കുന്നു!

പെൺതത്ത രഹോഭാഷിതം പറഞ്ഞതിനാൽ ലജ്ജിതയായ കുലവധു അമ്മായിയോടു പറയുന്നു:

---

49 വെളിവ്=ബോധം. അത്ത=ശ്വശ്രു. ഉടയോൻ=നാഥൻ (ഭർത്താവ്). അവനെ—ഭർത്താവിനെ: പോത്തു പരുത്തിത്തോട്ടം നശിപ്പിച്ചതു ഭർത്താവിനെ ചെന്നറിയിപ്പാൻതന്നെയും ഇവിടെ ആരുമില്ല. 'പേടിക്കാതെ എന്റെ ഗൃഹത്തിൽത്തന്നെ വന്നു കൊൾക.'

51 എന്നു—എന്നു കരുതി. തപ്തം=താപം (ദാഹം) ഉള്ളത്. മഹിഷം=പോത്ത്. ഫണി=പാമ്പ്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

52. എന്തേ, കിടപ്പറയിൽനി-
ന്നിത്തത്തയെ മാമി കൊണ്ടുപോരാഞ്ഞു?
വിസ്രംഭാലാപങ്ങളെയിവ-
ളാളുകളിൽ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു!

പല്ലു തേപ്പാൻ ഉങ്ങിൻപൊന്തയിൽനിന്ന് ഇലകൾ നുള്ളുന്ന ഒരു പിച്ചക്കാരനായ ഗോസായിയെ കുലട പേടിപ്പെടുത്തുന്നു:

53. ഇത്രവരും ഗ്രാമത്തിൽ-
ക്കിട്ടീലാ ഭിക്ഷയെന്നു പേശുന്നോ?
ഉങ്ങില നുള്ളിയ നീയയ്യാ!
കൊള്ളുവതേ മെച്ചമാണു ഗോസായി!

ഒരു കുലട ശർക്കരയ്ക്കു വില ചോദിച്ച കരിമ്പുചക്കക്കാരനോടു രണ്ടർത്ഥത്തിൽ അനുരാഗസൂചകമായി പറയുന്നു:

54. തേടുന്നു വെല്ല,മെന്നി-
ച്ചുറ്റു തിരിക്കുന്നുമില്ല ചക്കിനെ നീ;
അരസിക, ചക്കാരനേ, രസ-
മില്ലാതുളവാകുമോ, വെല്ലം?

കളിച്ചുകേറിയ ഒരു കറമ്പിയെ ഒരുവൻ അനുരാഗം പൂണ്ടു കൂട്ടുകാരനോടു വർണ്ണിക്കുന്നു:

55. പരിചിൽക്കളിച്ചു കേറിയ
കരിമെയ്യാൾതൻ നിതംബലഗ്നകചം

---

52 വിസ്രംഭാലാപങ്ങൾ=വിസ്രംഭ(വിശ്വാസ)ഭാഷണങ്ങൾ. ഇവൾ—കൂട്ടിലെ പെൺതത്ത.

53 ഇത്രവരും=ഇത്രയും വലിയ. ഉങ്ങിന്റെ ഇലകൾ നുള്ളിയതിനാൽ നിന്നെ ആളുകൾ തല്ലിക്കൊല്ലാഞ്ഞതുതന്നെ ഒരു ഭാഗ്യമായി ഗണിച്ചുകൊൾക! ഇലകൾ ഉങ്ങിനെ നുള്ളിപ്പോയാൽ, സങ്കേതസ്ഥലമായ ഉങ്ങിൻപൊന്ത മറവില്ലാത്തതായിത്തീരുമല്ലോ; ഇതുമൂലമാണ്, കുലട ശുണ്ഠിയെടുക്കുന്നത്.

54 രസം=നീര്; അനുരാഗമെന്നും. നീ എങ്കൽ അനുരക്തനാകുക എന്നു ഹൃദയം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കരയുന്നുവെന്നു തോന്നും
നീർത്തുള്ളികളാൽകൊണ്ടു, ബന്ധനഭയത്താൽ!

പേരാല്ക്കൽ നിർഭയം അഭിസരിയ്ക്കാമെന്നു ജാരനെ ധരിപ്പിയ്ക്കാൻ കുലട അതിനെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

56. വടമേ, ശിതിപക്ഷത്തിനെ
മുററത്തു തളച്ച നിന്റെ മുഴമറവാൽ,
പടി കാക്കുന്നോൻ കാമിയെ
നോക്കാൻ നില്ക്കുകിലുമഭയമേ, ഗ്രാമം!

ഒരുവൾ, ഭർത്താവു കേൾക്കെ സപത്നിയുടെ ദുർന്നടപ്പിനെ പഴിയ്ക്കുന്നു:

57. പതിച്ചു മുറം; പയറു വ-
റുത്തില; കടന്നുപോയി തരുണനവൻ;
ശ്വശ്രു ചൊടിച്ചു ഗൃഹത്തിൽ;-
ച്ചെകിടക്കിടയിൽക്കുഴൽ വിളിച്ചാൾ!

മറച്ചുവെയ്ക്കപ്പെട്ടതും മിടുക്കന്മാർ അറിയുമെന്ന് ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനെ ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

58. സൂചിപ്പിയ്ക്കുന്നു, ജലേ
മുങ്ങിയ രമണൻ പുണർന്ന സൌഖ്യത്തെ

---

55 കരിമെയ്യാൾ=കറുത്തവൾ. നിതംബലഗ്നകചം=നിതംബത്തിൽ ചാരിപ്പിടിച്ച തലമുടി. ബന്ധനം=കെട്ടൽ; തടങ്ങലെന്നും.

56 വടം=പേരാല്. ശിതിപക്ഷം=കറുത്ത പക്ഷം. തളച്ചു—നട്ടുച്ചയ്ക്കുപോലും മുററത്തു ഇരുട്ടിനെ നിർത്തിയ. പടി കാക്കുന്നോൻ—ഗോപുരപാലനായ രാജപുരുഷൻ. കാമിയെ നോക്കാൻ നില്ക്കുകിലും—പേരാല്ക്കൽ കാമിനീകാമുകർ സമ്മേളിയ്ക്കുന്നതു കണ്ടുപിടിച്ചു ശിക്ഷിയ്ക്കാനാണ് കാവല്ക്കാരൻ നില്ക്കുന്നത്; എന്നാലും ഗ്രാമം (ഗ്രാമത്തിലെ കാമിജനം) അഭയം (നിർഭയം) തന്നെ. അവൻ കാണുകയും മാറുമില്ല; അത്രയ്ക്കുണ്ട്, ഇരുട്ടിവിടെ!

57 ആ യുവാവിനെ കണ്ടതോടെ അവൾ മതിമറന്നുപോയി; അയാൾ നോക്കാതെ കടന്നുപോകയും ചെയ്തു. അവളുടെ പണി, ചെകിടന്മാരുടെ ഇടയിൽവെച്ച് ഓടക്കുഴലൂതലെന്നപോലെ വെറുതെയായി!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കാമിനിമാരുടെ നീശ്വപ–
വിരികണ്ണും കോൾമയിർക്കവിളും!

'കാട്ടുമയിലുകളുള്ള സങ്കേതലതാഗൃഹത്തിൽ ഞാൻ പോയി, താങ്കൾ വന്നില്ല' എന്നു ജാരനെ കേൾപ്പിപ്പാൻ ഒരു കുലട വർഷാകാലം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

59 പുതുമഴയുടെയിടിയൊലി പോ–
ന്നിരവുകൾ പോലായ്ച്ചമഞ്ഞ പകലുകളിൽ,
ഉഴറിക്കഴുത്തു നീട്ടിയ
മയിലുകൾതൻ നർത്തനം വിളങ്ങുന്നു!

പോത്തിൻതൊഴുത്തിൽ രമിയ്ക്കുന്ന ഒരുവൾ ജാരനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിയ്ക്കാൻ ദോഷത്തെ ഗുണമാക്കിപ്പറയുന്നു:

60. പോത്തിൻചുമലിൽപ്പാറിയ
കൊതുകിൻനിര പാറിടുന്നു കൊമ്പടിയാൽ,
സിമസിമമുരണ്ടു, മീട്ടിയ
വീണയെയ്ക്കുന്ന ധ്വംകൃതി മുഴക്കി!

'ആമ്പൽപ്പൊയ്കയുടെ തീരത്തുള്ള വള്ളിക്കുടിലിൽ ചന്ദ്രോദയംവരെ ഞാൻ കാത്തുനിന്നു. നീ വന്നില്ല' എന്നു കുലടയെ ഒരുവൻ കേൾപ്പിയ്ക്കുന്നു:

61. ആമ്പൽപ്പൂവിതളുകളിൽ–
ച്ചലിയാതെ ലസിപ്പൂ മത്തമധുപങ്ങൾ;
ശശിരശ്മിയാൽ മുടിയ്ക്ക–
പ്പെട്ട തമസ്സിൻെറ തുണ്ടുകൾക്കൊപ്പം!

നെൽവയലിൽ തത്തകൾ പറന്നെത്തിയെയ്ക്കുമെന്നു സൂചിപ്പിച്ച നെല്ലുകാവൽക്കാരി സുരതത്തിനു വെമ്പുന്ന ജാരൻെറ മനസ്സിനെ മറെറാന്നിലാക്കുന്നു:

---

58 ജലക്രീഡയിലെ ചേഷ്ടിതമാണിത്. കോൾമയിർക്കവിൾ=രോമാഞ്ചം പൂണ്ട കവിൾ.

60 കൊമ്പടിയാൽ—പോത്തു കൊമ്പുകൊണ്ടടിച്ചതിനാൽ. സിമസിമ—ശബ്ദാനുകരണം. അവൾക്ക വീണാനാദമെല്ലാമാണ്, കൊതുകുകളുടെ മൂളൽ!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

62. നോക്കുക: ചേവൽത്തത്ത-
ച്ചാർത്തു മരപ്പൊത്തിൽനിന്നിറങ്ങുന്നു;
ശരദി പനി പെട്ട വൃക്ഷം
ഛർദ്ദിക്കുന്നോ, സരക്തപിത്തത്തെ!

രമിക്കുന്ന ജാരന്റെ പേടിയും വെമ്പലും പോക്കാൻ ദുർദ്ദിനാഭിസാരിക, ദുർദ്ദിനം തുടൎന്നുനില്ക്കുമെന്നു ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു:

63. മഴനീരാൽ മുകർ കഴുകി,-
ച്ചിറകുകൾ തൂങ്ങി,ക്കഴുത്തിടുങ്ങിയിതാ,
ശൂലം കോർക്കപ്പെട്ടവ
പോലേ മേവുന്നു കാകർ വേലികളിൽ.

പ്രിയനോടു സംസാരിക്കാത്ത കലഹാന്തരിതയെ സഖി ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നു:

64. അതിഭൃശമാമരിശം പൂ-
ണ്ടശ്രദ്ധം സല്ലപിക്കിലെത്രയ്ക്കോ
അത്രയ്ക്കേറെ മനോവ്യഥ
മാനിനി മിണ്ടാതിരിക്കിലുണ്ടാകാ!

വൎഷാകാലത്തു വല്ലഭ മരിച്ചിരിക്കുമെന്നു ശങ്കിക്കുന്ന പഥികനെ കൂട്ടുകാരൻ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നു:

65. മൂത്ത കടമ്പിൻ പൂമണ-
മേല്ക്കുകയാൽക്കണ്ണിൽ നീർ നിറഞ്ഞവനേ,

---

62 ചേവൽ(ആൺ)തത്തക്കൂട്ടം മരപ്പൊത്തിൽനിന്നിറങ്ങുന്നതുകണ്ടാൽ, ശരദി (ശരൽക്കാലത്തു) പനി പിടിച്ച വൃക്ഷം രക്തത്തോടുകൂടിയ പിത്തം ഛർദ്ദിക്കുകയാണെന്നു തോന്നും. രക്തം, തത്തയുടെ കൊക്ക്; പിത്തം, അതിന്റെ ശരീരവൎണ്ണം.

63 മേല്പോട്ടു നീട്ടിയ കൊക്കുതന്നേ, ശൂലം., ദുർദ്ദിനദൈർഘ്യത്തിന്റെ അടയാളമാണ്, കാക്കകളുടെ ഈ ഇരിപ്പ്.

64 അതിഭൃശം=അത്യധികം. അശ്രദ്ധം=ശ്രദ്ധയില്ലാതെ; ഉദാസീനമാംവണ്ണം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ധൈര്യംകൊൾക യുവാധ്വഗ
കാണാതെവരില്ല പതിയെ നീ!

ഇടിവെട്ടു കേട്ടിട്ടു പ്രിയതമ മരിച്ചേയ്ക്കുമെന്നു ശങ്കിച്ച പഥികൻ മേഘത്തോടപേക്ഷിക്കുന്നു:

66. അലറിക്കൊള്ളുകി,രിമ്പെതിർ-
മതിയാമെൻനേർക്കുതന്നെ, കഴിവുവരെ:
മുകിലേ, കൊല്ലരുതേ നീ,
ലംബാളകയായ പാവത്തെ!

ഹേമന്താരംഭത്തെ വർണ്ണിക്കയാണെന്ന വ്യാജേന, നെല്പാടത്തഭിസരിക്കാമെന്നു കുലട ജാരനെ കേൾപ്പിക്കുന്നു:

67. ചളിയാലിരുണ്ട മുട്ടകൾ
കത്തിപ്പാലേ നുകന്നു വയൽനെല്പാൽ
ആനന്ദിക്കുന്നു കൃഷി-
ക്കാരനെ,യാൺകുഞ്ഞിനാൽപ്പോലെ!

'രാവിലെത്തന്നെ ഞാൻ സങ്കേതസ്ഥാനമായ നെല്പാടത്തുപോയി; താങ്കൾ വന്നില്ലെ'ന്നു ജാരനെ കേൾപ്പിപ്പാൻ ഒരു ദിവാഭിസാരിക പറയുന്നു:

68. എങ്ങിനെ ഖലസംഗം മമ
മൂപ്പെത്തിയ നാളിലെന്ന നിനവാലോ,

---

65 യുവാധ്വഗ=ഹേ യുവാവായ പഥികാ.

66 കഴിവുവരെ—ആവുന്നേടത്തോളം. നിന്റെ ഗർജ്ജനം ഇരിമ്പെതിർമതിയായ (ഇരിമ്പുപോലെ കഠിനമായ മനസ്സോടുകൂടിയ) ഞാൻ സഹിക്കും; ആ മുഗ്ദ്ധഹൃദയയായ പാവമാകട്ടെ, ഇതു കേട്ടാൽ എങ്ങിനെ ജീവിക്കും? ലംബാളക (അളകങ്ങൾ തൂങ്ങിയവൾ) എന്ന വിശേഷണം വിരഹചര്യയെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു.

67 പാലേ—പാലുമാത്രം. നെല്ലായിപ്പരിണമിക്കുന്ന വെള്ളമത്രേ, പാൽ; മുലപ്പാലെന്നും. മുട്ടകൾ കത്തി എന്നതിന്നു, നെല്ലിന്റെ പക്ഷത്തിൽ ചാഞ്ഞ് എന്നർത്ഥം. നെല്ലും ആൺകുഞ്ഞും വിശേഷണങ്ങൾകൊണ്ടു തുല്യമാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

68 ഖലസംഗം=ദുഷ്ടസംസർഗ്ഗം; കളത്തിൽ (നെല്ലു മെതിക്കുന്നേടത്തു) ചെല്ലൽ എന്നും. മൂപ്പെത്തിയനാളിൽ=വിളഞ്ഞപ്പോൾ; വാർദ്ധക്യകാലത്ത

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

തല ചാഞ്ഞു മഞ്ഞുനീരാൽ-
ക്കരയുന്നു, സസ്യയനെല്ലധുനാ!

പ്രദോഷാഭിസാരികയെ സങ്കേതസ്ഥലത്തേയ്ക്കു പോകാൻ തിടുക്കപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു ദൂതി പ്രദോഷത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

69. അന്തിച്ചുകപ്പിൽ മുഴുകി-
ശ്ശോഭിപ്പൂ വാനിലാദ്യേതിഥിചന്ദ്രൻ,
ചെംപട്ടാൽ മൂടിയതാം
നവ്യവധുവിൻ നഖക്ഷതം പോലെ!

ബാലചന്ദ്രനെ ദർശിപ്പാൻ ആകാശത്തേയ്ക്കു നോക്കുന്ന ദേവരനെ ഒരുത്തി പരിഹസിയ്ക്കുന്നു:

70. ദേവര, വാനത്തെന്തിനു
നോക്കുന്നു? വളരെയർദ്ധചന്ദിരരെ
ദർശിപ്പതില്ലയോ നീ,
ഗേഹിനിതൻ ബാഹുമൂലത്തിൽ?

എൻെറ പ്രിയനോടു ഞാൻ പറഞ്ഞതായി ഇങ്ങിനെ പറയണമെന്നു പ്രോഷിതഭർത്തൃക പ്രിയസമീപത്തേയ്ക്കു പോകുന്ന പാന്ഥനോടു പറയുന്നു:

71. വാക്കാലെന്തുരചെയ്യാം?
കത്തിൽപ്പുനരെത്രയൊക്കെയെഴുതീടാം?
തവ വിരഹത്തിലെനിയ്ക്കു-
ള്ളൊരു തുയിരങ്ങയ്ക്കുതാനറിയാം!

എന്നും. സസ്യയം=(പ്രാകൃതഭാഷയിൽ) രാഗംകൊണ്ടുകൂടിയതെന്നും ശോകത്തോടു കൂടിയതെന്നും അർത്ഥം.

69 ആദ്യതിഥി=പ്രഥമ. നവ്യവധൂവ്=നൂതനചാരിണീത.

70 ഗൃഹിണിയുടെ ബാഹുമൂലത്തിലുണ്ടല്ലോ, വളരെ അർദ്ധചന്ദിരർ; (ചന്ദ്രപര്യായമായ ചന്ദിരശബ്ദവും നിഘണ്ടുസമ്മതം തന്നെ.) പിന്നെ മേല്പോട്ടു നോക്കുന്നതെന്തിന്? നഖവ്രണങ്ങൾക്ക് അർദ്ധചന്ദ്രത്വം കല്പിച്ചിരിയ്ക്കുയാണ്.

71 എൻെറ വിരഹംകൊണ്ട് അങ്ങു ദുഃഖമനുഭവിയ്ക്കുന്നുണ്ടല്ലോ; അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഊഹിയ്ക്കാം, എനിയ്ക്കു ഭവദ്വിരഹത്താലുള്ള ദുഃഖം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൻ ഒരുത്തിയുടെ തലമുടിയെ സാഭിലാഷം ശ്ലാഘിയ്ക്കുന്നു:

72. ജനനയനത്തെമയക്കും
പീലിക്കെട്ടു,ംഗജാഗ്നിതൻ ധൂമം,
താരുണ്യത്തിൻ കൊടിയിവ
പോലത്രേ, മുഗ്ദ്ധതൻ സുഗന്ധികചം!

'തോഴി, അവൻെറ ആകൃതി എങ്ങിനെ?' എന്നു ചോദിച്ച സഖിയോടു മറെറാരുത്തി പറയുന്നു:

73. ചൊല്ലിക്കഴിഞ്ഞുവല്ലോ,
മററു പുമാന്മാരിൽനിന്നു മിഴി മാററി
കണ്ണീരൊഴുക്കുമിവളാംതൻ
മുഖമേ മിണ്ടാതവൻെറയാകൃതിയെ!

പ്രിയനോടൊന്നിച്ചുള്ള ക്രീഡാരസത്താൽ രാത്രി കഴിഞ്ഞതറിയാത്ത നായികയെ ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കാൻ സഖി പ്രഭാതത്തെ വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

74. വിരിതണ്ടാർപ്പുരയിൽത്തേ-
ന്നുണ്ടിട്ടിമ്പം തിരണ്ട വണ്ടിണ്ട
ഝണഝണ മുരളുന്നു, മധു-
ശ്രീതൻ ശിതിരത്നരശനയെന്നവിധം!

അഭിലാഷം ജനിച്ച ഒരു രസികൻ ഒരു കാമിനിയോടു പറയുന്നു:

75. ബഹുതരപുണ്യഫലൈക-
ധാമമാകുമെവൻെറ കൈ തളിരുപോലെ,

---

72 പീലിക്കെട്ട്—ഇന്ദ്രജാലക്കാരൻെറ പിഞ്ഛിക.

73 മുഖമേ (മുഖംതന്നെ) മിണ്ടാതെ (നിരക്ഷരമായി) അവൻെറ ആകൃതിയെ ചൊല്ലിക്കഴിഞ്ഞു.

74 വിരിതണ്ടാർപ്പുര=വികസിതപദ്മമാകുന്ന ഗൃഹം. മധുശ്രീ=വസന്തലക്ഷ്മി. ശിതിരത്നരശന=കറുത്ത രത്നങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള അരഞ്ഞാൺ. മുരളുന്നു=ശബ്ദിയ്ക്കുന്നു, കിലുങ്ങുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മദനനിധികുംഭമാം നിൻ
വാർമുലമേൽ വിശ്രമം കൊള്ളുമോ?

ശീലിച്ചുപോന്നതിൽനിന്നു്, അതിൽ അപായമുണ്ടെങ്കിൽത്തന്നെയും, മനസ്സു പിന്മാറുവാൻ മനുഷ്യൻ ശക്തനാകില്ലെന്നു് ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു സോദാഹരണം പറയുന്നു.

76 തസ്കരർ ഭയമോടും കൊതി-
യോടും കൺ പേർത്തുപേർത്തയയ്ക്കുന്നു,
ഫണിഗുപ്തനിധിഘടത്തിൽ-
പ്പോലെ ശൂരാംഗനാമുലമേൽ!

മറുനാട്ടിൽപ്പോകാനൊരുങ്ങിയ പ്രിയതമന്റെ യാത്ര നിർത്തിയ്ക്കാൻ ഒരുവൾ വർഷകാലവർണ്ണനവ്യാജേന പറയുന്നു:

77. പുതുതായ് മുളച്ച പുല്ലും
പുളകത്തെയണിഞ്ഞിടുന്നു സർവാംഗം,
വർഷശ്രീതന്റെ പയോ-
ധരഭരസംശ്ലിഷ്ടനാം വിന്ധ്യൻ.

ഒരുവൻ അഭിലാഷത്താൽ പ്രിയയെ അന്യാപദേശേന പ്രശംസിയ്ക്കുന്നു:

78. ശരി, മറുതടിനികളിലും
വൻകാടുണ്ടു, ണ്ടു സാരസാഭിരുതം,

75 ഫലത്തിനു കായ എന്നും അർത്ഥം: നിന്റെ പീനസ്തനത്തിൽ ആരുടെ കൈ വിശ്രമിയ്ക്കുമോ, അവൻ പരമപുണ്യവാൻതന്നെ!

77 ഫണി...ഘടം=പാമ്പു കാവലുള്ള നിധികുംഭം. ശൂരാംഗനാ=ശൂരന്റെ സ്ത്രീ, ഭാര്യ. നിധികുംഭം തൊട്ടാൽ പാമ്പു കൊത്തും; ഇവളുടെ കുചം തൊട്ടാൽ ശൂരനായ ഭർത്താവു കൊല്ലും: ഈ ഭയമുണ്ടെങ്കിലും, കൊതിമൂലം വീണ്ടും വീണ്ടും കണ്ണുവെയ്ക്കുന്നു.

77 പയോധരത്തിനു മേഘമെന്നും കുചമെന്നും രണ്ടർത്ഥം.

78 തടിനികൾ=നദികൾ: സാരസാഭിരുതം—സാരസം(വെള്ളിപ്പ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഉണ്ടു കുളിർജലവു;-മെന്നാൽ
നമ്മുടതൻ ചില ഗുണം വേറേ!

ഒരുവൻ സാഭിലാഷം ഒരുത്തിയുടെ സ്തനങ്ങളെ കൂട്ടുകാരനോടു വർണ്ണിക്കുന്നു:

79. വരുവിൻ, നോക്കുവിനിവളുടെ
മുപ്പെത്തിയ കൂവളപ്പഴം പോലായ്
നെഞ്ചിലൊതുങ്ങാത്തുയർമുല
സൽപുരുഷമനോരഥം പോലെ!

വർഷാരംഭത്തിന്റെ കാമോദ്ദീപകതയെ സൂചിപ്പിച്ച് ഒരുവൾ കാന്തനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരുവാൻ സഖിയെ തിടുക്കപ്പെടുത്തുന്നു:

80 'ഞാൻ ഞാനെ'ന്നായ്ക്കയ്യോടു
കൈപൊരുതും കാർകൾ മൂടിവെക്കിലും
അദ്ഭുതരഹസ്യമന്തോ
ചോരുന്നു വാനിൽനിന്നു, വർഷത്തിൽ!

'സഖി, ഇങ്ങിനെ അതിചപലനായ പ്രിയനെ നീ അനുനയിക്കാത്തതെന്താണെ'ന്നു ചോദിച്ച തോഴിയോട് ഒരുത്തിയുടെ മറുപടി:

81. എത്രയ്ക്കുമാത്രമുണ്ടാം,
തെണ്ടിനടക്കും പ്രിയന്റെ സൌഭാഗ്യം,
മദനവിശപ്പേറിയ പെൺ-
മിഴിമുനയേറൊന്നു കൊള്ളുമ്പോൾ!

ക്ഷി) മുതലായ പക്ഷികളുടെ ശബ്ദം. അന്യസ്ത്രീകൾക്കില്ലാത്ത ചില ഗുണങ്ങൾ ഇവൾക്കുണ്ട്.

79 സൽപുരുഷമനോരഥം നെഞ്ചിൽ (മനസ്സിൽ) ഒതുങ്ങാത്തവണ്ണം മഹത്തായിരിക്കുമല്ലോ.

80 അദ്ഭുതരഹസ്യം, കാമോദ്ദീപകത തന്നെ.

81 സൌഭാഗ്യം—ഭാര്യാപ്രിയത്വം. ഇങ്ങനെ അനുനയിക്കുന്നതെന്തിന്? മറ്റു സ്ത്രീകളുടെ കടാക്ഷമേറ്റാൽ കൂടി, ഈ തെണ്ടിക്ക് എങ്കലുള്ള സ്നേഹം!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

എന്നെന്നും പരഗൃഹത്തിൽ പരസ്ത്രീകളുമായി രമിച്ചു പോരുന്ന ചപലചരിതനായ യുവാവു പുലർകാലത്തു കോഴികൂകൽ കേട്ടിട്ട് എഴുന്നേററുപോരാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ, ആയാളുടെ പത്നി പറയുന്നു:

82. പുണ്ണാരം സപത്നിയെത്തവ,
കുക്കുടനിനദാൽപ്പിടഞ്ഞെണീറേറാനേ:
മറുവീട്ടിലാം കിടപ്പെ-
ന്നെണ്ണി, സ്വഗൃഹത്തിലും ഭയപ്പെടൊലാ!

ഒരു ദുർദ്ദിനാഭിസാരിക പ്രിയന്റെ മനസ്സിനെ മറെറാന്നിലാക്കുന്നു.

83. പരുഷക്കാററിൻതള്ളലിൽ
മലമുടിമേൽനിന്നു വീണുപോയതിനാൽ
ഉടൽ വിണ്ട നീലമുകിൽത-
ന്നുയിർ പോലെ കിടുകിടുപ്പിതൊളിമിന്നൽ!

അതുതന്നെ ഭംഗ്യന്തരേണ പറയുന്നു:

84. മഴവില്ലിൻതല തട്ടി-
പ്പൊരുവയറു പിളന്നതിന്റെ വേദനയാൽ
മുറയിടുമഭ്രപ്പോത്തിൻ
കുടർ പോലെ തൂങ്ങിടുന്നു പിണർമിന്നൽ.

പ്രവാസത്തിന്നൊരുങ്ങിയ പ്രിയന്റെ യാത്ര നിർത്തിയ്ക്കാൻ ഒരുവൾ വസന്താരംഭം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

85. മാകന്ദത്തിൻ പൂന്തളിർ
മാലോടേ നോക്കിടുന്നു വഴിപോക്കർ,

---

82 കുക്കുടനിനദാൽ—കോഴി കൂകിയതു കേട്ടിട്ട്. മറുവീട്=അന്യഗൃഹം. അങ്ങു സ്വഗൃഹത്തിലാണ് കിടക്കുന്നത്; അന്യഗൃഹത്തിലാണെന്നു കരുതി പേടിയ്ക്കേണ്ട.

83 വീണുള്ള നിമിത്തം മേഘം ചാകാൻ തുടങ്ങുകയാണെന്ന്.

84 അഭ്രപ്പോത്ത്=മേഘമാകുന്ന പോത്ത്. ഇടിയൊച്ചയെ നിലവിളിയാക്കി കല്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പഞ്ചശരപാണിധൃതമാം
ചെഞ്ചോര പുരണ്ട കണ പോലെ!

പ്രവാസോദ്യതനായ പ്രിയന്റെ യാത്ര നിൎത്തിയ്ക്കാൻ വേണ്ടി ഒരുവൾ പറയുന്നു:

86 പുരുഷനകലെച്ചോകം-
നശിൎ വരുവതു, നാരിതന്റെ പിശകാൽ-
രണ്ടോ മൂന്നോ നാരികൾ (ത്താൻ;
പാഴ്വോളമൊടുങ്ങുകില്ല, വേർപിരിയൽ!

നായികയുടെ അരികത്തേയ്ക്കു ചെല്ലാൻ നായകനെ ദൂതി ത്വരിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

87. അയി മൂഢ, ചെല്ക വെക്കം;
വൈകൊല്ല: വരാകി ചത്തുപോയേയ്ക്കും;
അവൾ നിൻ വിലോകനാൽത്തന്നേ
ജീവിച്ചിടു, മില്ല സന്ദേഹം!

നാശഹേതുവിനെയും മൂഢർ സുഖജഹേതുവായിക്കരുതുന്നു എന്ന്, ഒരാൾ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

88. തുടുനിറമിയന്ന തീയ്യിൻ
ജ്വാലകളാളിപ്പടന്നു, വിപിനത്തിൽ,
പ്ലാശിൻതോപ്പെന്നു നിന-
ച്ചൊഴിയാതെ നിന്നിടുന്നു മുഗ്ദ്ധമൃഗം!

---

85 മാകന്ദം=മാവ്. പഞ്ച.....ധൃതം=കാമനാൽ കയ്യിലെടുക്കപ്പെട്ടത്: വസന്തം ആരംഭിയ്ക്കുകയായി; മാന്തളിർ കണ്ടാൽ അവളു കഷ്ടപ്പെട്ടുപോകും. അതിനാൽ ഇപ്പോൾ പുറപ്പെടരുത്.

86 ഒടുങ്ങുകില്ല=അവസാനിയ്ക്കില്ല. പുരുഷന്മാരുടെ പ്രവാസം നില്ക്കണമെങ്കിൽ, ഒന്നിരിത്താ അവരുടെ സ്ത്രീകളിൽ രണ്ടു-മൂന്നുപേർ മരിയ്ക്കുക തന്നെ വേണം!

87 വിലോകനാൽത്താൻ=ദൎശനംകൊണ്ടു തന്നെ.

88 മൃഗം=മാൻ. സ്ത്രീലമ്പടൻ ആപൽക്കരമായ പരസ്ത്രീസംസൎഗ്ഗത്തെ സുഖകരമെന്നു കരുതി, അവരുടെ പിടിയിൽനിന്നു വിട്ടുപോകുന്നില്ല.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവൾ സ്വവൈദഗ്ദ്ധ്യം ജാരനെ ധരിപ്പിയ്ക്കാൻവേണ്ടി, സഖിയോടു പറയുന്നു:

89. ഗുരുമുന്നിൽവെച്ചു കൊഞ്ചി-
ച്ചൊന്നാൾ പെൺതത്തയെൻ്റെ രതശില്പം;
അപ്പൊഴുതു ഞാനറിഞ്ഞീ-
ലെ,വിടെയ്ക്കോടേണമെന്നമ്മേ!

നവതരുണീസക്തനായ കാന്തനോട് ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

90. പുതുതായ് വിരിഞ്ഞൊരിതളിൽ-
ത്തെളിയും തേൻ നുകരുവാൻ കൊതിയ്ക്കുമളി
ഒരു കുന്ദകലികയിങ്കൽ-
ച്ചെയ്യാൻനോക്കാത്തതൊന്നില്ല!

ഒരുവൾ ഒരു നവയുവതിയുടെ സൌഭാഗ്യാതിശയം അന്യാപദേശേന വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

91. അമ്മായി, കുന്ദവല്ലി-
യ്ക്കെന്തോ ഗുണമേന്മയുള്ളതൊന്നാവാം;
കണ്ണിണകൊണ്ടേ നുകരാ-
നല്ലോ കാംക്ഷിപ്പൂ, ഭൃംഗങ്ങൾ!

നായകനെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ ദൂതി ഒരുവളുടെ സൌന്ദര്യാതിശയം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

92. ഗ്രാമാധിപൻ്റെ മകളാ-
മൊരുവളിലേ കാണ്മതുള്ളൂ, രൂപഗുണം:

---

89 ഗുരുമുന്നിൽ=ഗുരുജനങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ. രതശില്പം=സുരതവൈചിത്ര്യം. അമ്മേ എന്നത് ആവേശദ്യോതകമായ സംബുദ്ധിയത്രേ.

90 കുന്ദകലിക=കുരുക്കുത്തിമുല്ലപ്പൂമൊട്ട്. നവതരുണീരൂപം ധ്വനിയ്ക്കുന്നു. എല്ലാം ചെയ്യാൻ നോക്കും.

91 മറ്റുലതകളുടെ പുഷ്പം മുഖംകൊണ്ടു നുകരണം; ഇതിൻ്റെ പുഷ്പം കണ്ണുകൊണ്ടു നുകർന്നാൽത്തന്നെ ഭൃംഗങ്ങൾ തൃപ്തരാകുന്നു!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഇമവെട്ടാതെദ്രവതം
നല്കീ, ഗ്രാമത്തിനൊക്കെയമരത്വം!

ഒരുവൻ അധരപാനാഭിലാഷം സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടെ അഭിജ്ഞയോടു പറയുന്നു:

93. മരു തേനാനോ, കിട്ടീ-
ലോമനതൻ സുമധുരാധരം നുകരാൻ:
അതുകൊണ്ടല്ലോ, വാനവ-
രലയാഴി കടഞ്ഞമൃതെടുത്തു!

പ്രാണനാശഹേതുപോലും പ്രിയവിരഹംപോലെ വേദനിപ്പിക്കില്ലെന്ന് ഒരുവൻ പ്രിയയോടു സ്നേഹശിക്ഷണത്തിന്നായി അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

94. ചെവിവരെ വലിച്ചു കൂര-
മ്പുടൽമർമ്മത്തേററ പേടമാൻ പ്രിയനെ,
കാണുകയില്ലല്ലോ ഇനി-
യെന്നോർത്തു തിരിഞ്ഞുനോക്കിനാൾ സുചിരം!

ഒരു രാജാവിൻെറ ശൌര്യം പ്രഖ്യാപിച്ചുകൊണ്ട്, ഒരു സേവാനിപുണയായ സ്ത്രീ, രാജാവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു പറയുന്നു:

95. വിഷമസ്ഥിതമൊരു മാങ്കനി
കണ്ടെത്തിയ താവകീനരിപുഗൃഹിണി

---

92 അവരെ ഗ്രാമക്കാരൊക്കെ ഇമവെട്ടാതെ നോക്കുന്നു; അങ്ങിനെ അവർ നിർന്നിമേഷത്വംകൊണ്ടു ദേവകളായിച്ചമഞ്ഞിരിക്കുന്നു!

93 ദേവന്മാർക്ക് ഓമന(പ്രിയതമ)യുടെ അധരം നുകരാൻ കിട്ടിയിരുന്നെങ്കിൽ, അവർ അമൃതിന്നായി സമുദ്രമഥനക്ലേശം അനുഭവിക്കുമായിരുന്നില്ല! അമൃതുപോലെ മധുരമാണ്, പ്രിയതമയുടെ അധരം.

94 അമ്പേററു ചാകുന്നതിലല്ല, പ്രിയവിരഹത്തിലാണ് പേടമാനിന്നു വേദന! നോക്കു, പ്രിയനെക്കുറിച്ചുള്ള സ്നേഹം.

95 അങ്ങു യുദ്ധത്തിന്നു ചെല്ലുന്നു എന്നു കേട്ടതോടെ അങ്ങയുടെ ശത്രുവിൻെറ ഗൃഹിണി പേടിച്ചരണ്ട് എല്ലാം വെടിഞ്ഞു കുട്ടിയെ എടുത്തു കാട്ടിലേക്കോടി; അവിടെ വിഷമസ്ഥിതമായ (പറിക്കാൻ വയ്യാത്തെടത്തു നില്ക്കു-

പഥികരിലാരോടാരോ–
ടർത്ഥിച്ചീല്ലു,ണ്ണി കരയുകയാൽ?

സൌന്ദര്യാദിഗുണങ്ങളുള്ള ഒരു മാലാകാരസ്ത്രീയെ അഭിലാഷത്തോടേ നോക്കിക്കൊണ്ട് ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

96. സുവലിതഭുജമൂലരുചയ–
മിളകീടിന മാല്യകാരമാനിനിയാൾ
അപ്പോളറുത്ത പൂവുകൾ
കാട്ടി, തരുണാശയങ്ങൾ നുള്ളുന്നു!

ഒരു വ്യാധസ്ത്രീയുടെ സ്തനോദ്ഗമത്തെ സാഭിലാഷനായ ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനോടു വർണ്ണിക്കുന്നു:

87. അര, വല്ലഭൻ, കുടുംബം,
സപത്നിമാർ, വേടശ്ശേരിലെത്തരുണർ,
അഞ്ചും ചടച്ചുപോയ്, വന–
മാതിൻ മുല പുഷ്ടമായ്‌വരുംതോറും!

മനുഷ്യൻ സ്വാഭീഷ്ടകാര്യത്തെ കപടംകൊണ്ടും സാധിയ്ക്കുമെന്ന് ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

98. മാലാകാരിണിതൻ ഭുജ–
മൂലശ്രീ കണ്ടു തൃഷ്ണ തോന്നുകയാൽ

ന്നു) ഒരു മാമ്പഴം കണ്ടെത്തി; അതു കിട്ടാൻ കുട്ടി കരഞ്ഞുതുടങ്ങിയതിനാൽ, വഴിപോക്കരോടൊക്കെ അതു പറിച്ചുകൊടുക്കേണമെന്നപേക്ഷിയ്ക്കുകയായി. അഹോ, തിരുമേനിയുടെ ഐശ്വര്യം!

96 മാല്യകാരമാനിനിയാൾ=പൂക്കാരി. അവൾ പൂക്കളെ എന്നപോലെ യുവഹൃദയങ്ങളെ നുള്ളിയെടുക്കുന്നു!

97 അര സ്വാഭാവികതകൊണ്ടും, വല്ലഭൻ അത്യാസക്തികൊണ്ടും, കുടുംബം വസ്ത്രാദിവ്യയക്കൂടുതൽകൊണ്ടും, സപത്നിമാർ ഭർത്താവ് അവളിൽ അനന്യാസക്തനായിപ്പോകുമെന്ന ചിന്തകൊണ്ടും, വേടശ്ശേരിലെ (വ്യാധഗ്രാമത്തിലെ) തരുണന്മാർ കാമാർത്തികൊണ്ടുമാണ് ചടച്ചുതുടങ്ങിയത്. വനമാത്=വേടത്തി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കളവായ്ച്ചുററിനടപ്പൂ
മലർവില ചോദിച്ചുകൊണ്ടു വിടതരുണൻ!

മുമ്പുണ്ടായ സുരതവും സങ്കേതസ്ഥലവും മററും മറന്നുപോയതിനാൽ, 'ഞാൻ നിനക്ക് ആരുമല്ലെ'ന്നു പറയുന്ന നായകനെ ഒരുവൾ പഴിയ്ക്കുന്നു:

99. ഇല തിങ്ങി വെയിൽ മറച്ചൊരു
മുകിലൊളിനീർവഞ്ചിയെക്കൃതഘ്ന ഭവാൻ
ഓർക്കേണ്ട, പോട്ടെ; ഹാ ഹാ,
നർമ്മദതൻ വെള്ളവും മറന്നാനോ?

ഒരു തറവാട്ടുകാരന്റെ മകൾ കൃഷകപുത്രനിലുള്ള അനുരാഗവും വിരഹവൈവശ്യവും പ്രതിപാദിച്ചുകൊണ്ട് ആ കൃഷകപുത്രനെ പഴിയ്ക്കുന്നു:

100. നിർവൈദ്യമായ ശപ്ത-
ഗ്രാമമിതിൽക്കലകുമാരി പാവുകയായ്;
കൃഷകസുതനൊന്നുമറിയാ-
ത്തവനാണോ;-രോടു ചൊല്ലും ഞാൻ?

രസികപ്രിയമായ്ക്കവിവര-
കവിവത്സലമുഖ്യർ തീത്തൊരെഴുനൂറിൽ
ആറാമത്തെഗ്ഗാഥാ-
ശതകമിതാ, പൂർണ്ണമായ്ത്തീർന്നു.

---

98 ഭുജമൂലശ്രീ=ബാഹുമൂലസൌന്ദൎയ്യം. മലർവില=പൂവിന്റെ വില
99 മുകിലൊളി=മേഘശ്യാമമായ.
100 നിർവൈദ്യം=വൈദ്യന്മാരില്ലാത്തത്. കലകമാരി=കലിനയായ പെൺകിടാവ്: എന്റെ രോഗം മാററാൻ വൈദ്യനില്ല; കൃഷകയുവാവു് കഥയില്ലാത്തവനാണ്. സങ്കടം ഞാൻ ആരോടു പറയും?

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഏഴാം ശതകം

'നാല്ക്കാലികൾക്കപോലുമുണ്ട്, അന്യോന്യാനുരാഗം; എന്നാൽ അങ്ങയ്ക്കില്ല' എന്നിങ്ങിനെ മന്ദസ്നേഹനായ നായകനെ പഴിപ്പാൻ ദൂതി അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

1. അന്യോന്യരക്ഷണാൎത്ഥം
മാനിണയെയ്ത്തിന്നു നേരിൽ നിന്നാരേ
വേടനു,ഴൽകൊണ്ടൊഴുകിയ
മിഴിനീരിൽ നനഞ്ഞു വീണുപോയ് ചാപം!

മന്ദസ്നേഹനായ നായകനെ അനുകൂലിപ്പിയ്ക്കാൻ ദൂതി നായികയുടെ വിരഹവൈവശ്യം പറയുന്നു:

2. നില്ക്കുക ഞൊടിനേരം, മെനി
യ്ക്കുണ്ടൊന്നോ,തുവാൻവേണ്ടിയുരചെയ്യാൻ;
അഥവാ, സാഹസകാരിണി
ചത്തോട്ടേ; ചൊല്വതില്ല ഞാൻ സുഭഗ!

ഈൎഷ്യാവതിയായ ഒരുവൾ ഭൎത്താവിന്നു ഗ്രാമത്തിലെ പീടികക്കാരിയിലുള്ള അനുരാഗത്തെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു സഖിയോടു പറയുന്നു:

3. ഉഴരിലൊരു പീടികപ്പെ-
ണ്ണേകിയ ലശുനക്കൾ തിന്നു കെട്ടുപതിവാൽ,
ഇന്നന്യലശുനവിൽ, 'ച്ഛീ'-
യെന്നു ചിലയ്ക്കുന്നു കഷ്ടകച്ചെക്കൻ!

---

1 ആണ്മാൻ പെണ്മാനിന്നും, പെണ്മാൻ ആണ്മാനിന്നും അമ്പുകൊള്ളാതിരിപ്പാൻ വേണ്ടി എയ്ത്തിന്നുനേരെ നിന്നപ്പോൾ, വേടന് അവയുടെ പരസ്പരപ്രേമം കണ്ടിട്ടു കണ്ണീരൊഴുകിപ്പോയി!

2 അഥവാ, ഞാൻ പറയുന്നില്ല: ഭവദ്വിരഹദുഃഖം സഹിയ്ക്കായ്കയാൽ അവൾ തൂങ്ങിയോ മററോ ചത്തുപോയ്ക്കൊള്ളട്ടെ! ഭവാൻ ചെല്ലാഞ്ഞാൽ, അവൾ ആത്മഹത്യ ചെയ്യും.

3 കെട്ടുപതിവാൽ=ചീത്തനടപടിമൂലം. അന്യലശുനവിൽ—മററാരെങ്കിലും ലശുനക്കെട്ടു കണ്ടാലും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

രാത്രി കഴിഞ്ഞതറിയാതെ ക്രീഡാസക്തയായ സഖിയെ ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കാൻ ഒരുവൾ പ്രഭാതം വർണ്ണിയ്ക്കുന്നു:

4. പുലർകാലക്കതിർനിരയാൽ-
പ്പുണരപ്പെട്ടിതാ വിരിഞ്ഞ താമരകൾ
ഇരവുരതിയിലൊരു വിശേഷാ-
ത്തരലക്ഷ്മിയെയുണ്ടു, മണമണപ്പിപ്പു!

ഒരുവൾ പരിഹസിയ്ക്കുക എന്ന വ്യാജേന ഒരുത്തിയുടെ സൗഭാഗ്യത്തെ പുകഴ്ത്തുന്നു:

5. കാറാർത്തുഞ്ഞി പൊന്തിയ നീ
പൊത്തുക സുവ്യക്തനഖപദം ജഘനം:
കളികൾ മുതിർത്ത മണാളനെ
മകളേ, ജനഹാസ്യനാക്കൊല്ലാ!

കാമുകന്മാർക്ക് അവസരം കിട്ടില്ലെന്നറിയിപ്പാൻ ദൂതി വധുവിൻെറ നടപടിമാററം പറയുന്നു.

6. മന്ദുദകക്രിയ ചെയ്താൾ
വിസ്രംഭച്ചിരി-നടപ്പുകൾക്കെല്ലാം;
പിന്നു ചുമന്നാൾ പെൺകൊടി,
മുഞ്ഞിപ്പേരകം കുടുംബഭാരത്തെ!

ഒരുവൾ തോഴിയുടെ സൗന്ദര്യത്തെ കളിയാക്കി പ്രശംസിയ്ക്കുന്നു.

---

4 മണമണപ്പിപ്പു-ഇളാലും സൗരഭ്യപ്പെടുത്തുന്നു. താമരപ്പൂക്കൾ വിരിഞ്ഞു, മികച്ച ഭംഗിയോടെ, സൗരഭ്യം പരത്തുന്നു.

5 സുവ്യക്തനഖപദം=സുസ്പഷ്ടങ്ങളായ (വെളിയിൽ കാണപ്പെടുന്ന നഖവ്രണങ്ങളോടുകൂടിയത്. കളികൾ മുതിർത്ത—നഖക്ഷതങ്ങൾ ചെയ്യുകയും മററും ചെയ്ത. ജനഹാസ്യൻ=ആളുകളാൽ ഹസിയ്ക്കപ്പെടാവുന്നവൻ; പരിഹാസപാത്രം.

6 ഉദകക്രിയ ചെയ്തു—തീരെ ത്യജിച്ചു എന്നു സാരം. ഇപ്പോൾ കുടുംബകാര്യൈകവ്യഗ്രയാണവൾ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

7. പോകാമവന്റെയരികെ;
വെമ്പൽക്കൊള്ളല്ലേ! തിങ്കളുയരട്ടെ:
സുന്ദരി, പാലിൽപ്പാൽ പോ-
ലാർ കാണും, തൂനിലാവിൽ നിന്റെ മുഖം?

ഒരുവൾ ഗ്രാമത്തലവന്റെ മകനെക്കുറിച്ചുള്ള അനുരാഗം സൂചിപ്പിച്ചു, തുല്യസ്വഭാവയായ അമ്മായിയോടു പറയുന്നു:

8. മാഴ്കുകിൽ മാഴ്കട്ടെ പാര-
ലോകൈകാക്ഷികളാം ജനങ്ങളമ്മായി;
മിഴി ചേർച്ചുറങ്ങാവൂ,
ഗ്രാമേശപുത്രന്റെ വദനത്തിൽ!

നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം ദൂതി നായകനോടു പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

9. മുതലില്ലാപ്പുര പോലെ,
തണ്ണീരില്ലാത്തൊരുറവുകുഴി പോലെ,
പശുവില്ലാത്ത തൊഴുത്തു
പോലെ തദാനനമിന്നു, നിൻവിരഹാൽ!

ഒരുവളുടെ ലജ്ജാവൈവശ്യവും അനുരാഗാതിശയവും ദൂതി നായകനോടു പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

10. നിന്നെക്കണ്ടതിനാലെ
ലജ്ജാവതിയാൾക്കടിച്ചോരനുരാഗം

---

7 നിലാവത്തഭിസരിച്ചാൽ, നിലാവിൻനിറമായ നിന്റെ മുഖം ആരും കണ്ടറിയില്ല.

8 പരലോകൈകാക്ഷികൾ-പരലോകത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവർ; പരലോകസുഖത്തിന്നായി ചാരിത്രത്തെ രക്ഷിച്ചുപോരുന്നവർ. മാഴ്കുകിൽ മാഴ്കട്ടെ—എന്റെ ചാരിത്രഹാനിയെക്കുറിച്ചു വ്യസനിക്കുമെങ്കിൽ വ്യസനിച്ചുകൊള്ളട്ടെ!

9 തദാനനം (അവളുടെ മുഖം) നിഷ്പ്രഭമായിരിക്കുന്നു.

10 ഉരമ്പുക—ഉരമ്പുപിടിച്ചു കിടക്കുക. [illegible]

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഏതിൽത്തന്നെ തുളുമ്പുക
യാണ്, ധനമനോരഥം പോലെ!

വിദേശത്തുനിന്നു തിരിച്ചുവന്ന കാന്തൻ, 'നീയെന്തേ മെലിഞ്ഞതെ'ന്നു ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു ചോദിച്ചപ്പോൾ, നായിക വൈദഗ്ധ്യത്തോടെ പറഞ്ഞ മറുപടി ഒരുവൾ സഖിയെ പഠിപ്പിക്കുന്നു.

11. 'ഒരുവൾ മെലിഞ്ഞാലതിനൊരു
ഹേതു ഭവാനോ, ചിരിച്ചു ചോദിപ്പാൻ?
വേനലിലെൻ' പ്രകൃതിയിതെ-
ന്നുരചെയ്തു കരഞ്ഞുകൊണ്ടിതവൾ!

പ്രിയതമനെ ഇടമുറിയാതെ പുണരാനുള്ള അഭിലാഷം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഒരുവൾ അവനോടു പറയുന്നു:

12. ചായപ്പണിയില്ലായ്കില്ല,-
മുണ്ടൊരു ചിത്രത്തിനിഗ്ഗുണവിശേഷം:
ക്ഷണനേരവും വിടുന്നീ-
ലല്ലോ, ഗാഢോപഗൂഢനാം കാന്തൻ!

മുഗ്ദ്ധഗാത്രിയായ നവോഢയെ ഒരവിദഗ്ദ്ധൻ രമിപ്പിക്കുന്നു എന്ന് ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന സഖിയോടു പറയുന്നു:

13. മലർമൊട്ടിൻ സന്ധികം വേർ-
തിരിയാത്ത മുഖത്തെയുല്ലസിപ്പിപ്പാൻ

ന്റെ മനോരാജ്യം. ലജ്ജമൂലം അനുരാഗം വെളിപ്പെടുത്താൻ അവൾക്കു ശക്തയാകുന്നില്ല.

11 ചിരിച്ചു ചോദിക്കുന്നതു കേട്ടാൽ തോന്നും, ഭവമചിരാഗമാണ്, എന്റെ മെലിച്ചിലിനു ഹേതുവെന്ന്!

12 ഗാഢോപഗൂഢൻ=ദൃഢാലിംഗിതൻ. ചിത്രത്തിലെ ആലിംഗനം അവിച്ഛിന്നമായിരിക്കുമെന്നൊരു മെച്ചമുണ്ട്!

13 മിളിതം=വക്ക്. മലർമൊട്ടിന്റെ മുഖം മുറിപ്പെടുത്തുകയാണ്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അറിവില്ലാഞ്ഞു മിളിന്ദം
പുതുരസലോഭാൽ മുറിപ്പെടുത്തുന്നു!

ഒരുവൻ പ്രിയയെ പുരുഷായിതത്തിന്നുത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു:

14. തുടയിണയൊട്ടൊട്ടു ചലി-
ച്ചി,രുമിഴികളടഞ്ഞു,ഴിഞ്ഞു കുന്തലുമായ്
പുരുഷായിതം മുതിൎക്കും
പ്രിയകളിൽ നില്ക്കുന്നു, വില്ലുമായ് മദനൻ!

'നീ എനിക്കു് അപ്രിയം ചെയ്തുകൂടാ' എന്നു വാദിക്കുന്ന വല്ലഭനോടു് ഒരു മാനവതി നെഞ്ചിടിപ്പോടേ പറയുന്നു:

15. ആരെയ്ക്കുസുഖമൊന്നും
ചെയ്യില്ല,തെനിക്കധീനമാണെങ്കിൽ;
എന്നാൽ ഞാൻ താനസുഖിത-
യെതിനാല;തെനിക്കധീനമേ, സുഭഗ?

പ്രിയനെ കഥാകഥനത്തിന്നുത്സാഹിപ്പിപ്പാൻ ഒരു കലട ലജ്ജാസ്വഭാവം പ്രതിപാദിക്കുന്നു:

16. സർവ്വാംഗപ്പെരുമാററ-
ത്തിനുമൊരു തടവായ്‌വരുന്നു കെട്ടനാണം;

കഥയില്ലാത്ത വണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്! പുതുരസലോഭാൽ=പുതിയ രസം(തേൻ) നുകരാനുള്ള കൊതിമൂലം.

14 അത്യന്തം കാമോദ്ദീപകമാണു്, പ്രിയമാരുടെ പുരുഷായിതം (ഉപരിസുരതം).

15 ഞാൻ തന്നെ യാതൊന്നിനാൽ സുഖരഹിതയാണോ?, അതു ഞാൻ ചെയ്തതാകില്ലല്ലോ! തന്നെ സുഖപ്പെടുത്തുവാൻ ആരെങ്കിലും വല്ലതും ചെയ്തുകൂടുമോ?

16 കെട്ടനാണം(ശപിക്കപ്പെട്ട ലജ്ജ) ശ്രുതിപ്രവൃത്തിയെ (ശ്രവണേന്ദ്രിയവ്യാപാരത്തെ) ഇരുകണ്ണിനിയിലും തടയില്ല; മററവയവങ്ങളുടെയെല്ലാം

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

എന്നാൽ ശ്രുതിപ്രവൃത്തിയെ
രോധിയ്ക്കുന്നീല, ഗുരുസമീപത്തും:

'തിരിച്ചെത്തിപ്പോയി, നിന്റെ പ്രിയനെ'ന്നു സമാശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്ന സഖിമാരോടു് ഒരു പ്രോഷിതഭർത്തൃക സനിർവേദം പറയുന്നു:

17. തോഴികളേ ചൊല്വൂ: മരിയാ-
തവനെക്കാണാം നിനക്കു,യിർക്കൊണ്ടാൽ!
ഇതുകാര്യകഥനമത്രേ:
സ്നേഹത്തിൻമാർഗ്ഗമായിവരാ!

സ്നേഹം കുറഞ്ഞ നിർദ്ദയനായ നായകനെ ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പഴിയ്ക്കുന്നു:

18. ഒരു മൃഗത്തെപ്പിടമാൻ
തൃഷ്ണ ചെട്ടം കണ്ണുകൊണ്ടു നോക്കിടവേ,
പതിസ്നേഹിപുളിന്ദന
പാണിയിൽനിന്നുവീണുചാപമ്, പാപം!

ദൂതിനായികയുടെ സൌന്ദര്യാതിശയം പ്രതിപാദിച്ചു കൊണ്ടു, സ്ഥിരതയില്ലാത്ത നായകനെ അന്യാപദേശേന പഴിയ്ക്കുന്നു:

19. അലയും നളിനിയിൽ നീ; ചെറു-
പിച്ചിയെ ഞെക്കും; വിടില്ല പിച്ചിയെയും;

പെരുമാററത്തിന്നേ പ്രതിബന്ധമാകയുള്ളു: അതിനാൽ അമ്മ് എന്തെങ്കിലും സംസാരിയ്ക്കുക; ഞാൻ കേട്ടു രസിയ്ക്കട്ടെ!

17 സ്നേഹത്തിന്റെ മാർഗ്ഗം, പ്രിയവിരഹത്തിൽ മരിയ്ക്കുതന്നെയാണ്!

18 മാൻപേടയുടെ നോട്ടം കണ്ടപ്പോൾ പുളിന്ദന (വേടനു) പത്നിയുടെ നോട്ടം ഓർമ്മയിൽ വന്നു; അതോടെ, സ്നേഹാനുകമ്പകളാൽ വില്ലു കയ്യിൽനിന്നു വീണു. ഇത്രയ്ക്കുണ്ട്, പാമരനായ ആ ഹിംസാശീലനുപോലും സ്നേഹകാരുണ്യങ്ങൾ; എന്നാൽ അങ്ങയ്ക്കില്ല.

19 അലയും=ചുററിനടക്കും. ചെറുപിച്ചി=ചെറുപിച്ചകം. ഞെക്കും=മർദ്ദിയ്ക്കും. പാടല=പാതിരിപ്പൂവ്. പാതിരിപ്പൂവുസമത്ഥമായി എന്നു വരാം,

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഹഹ, നിൻചപലത വണ്ടേ,
പാടലയാൽ നീങ്ങിയാലായി!

കാമുകന്മാരെ പ്രലോഭിപ്പിപ്പാൻ ദൂതി നായികയുടെ സ്തനങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നു:

20. ഇരുവിരലുൾവാം തഴതാൽ-
ബ്ബന്ധിച്ച കറുത്ത റൌക്കകൊണ്ടഴകിൽ
യുവമിഴികാംക്ഷ മുലത്തട-
മാതൃക കാട്ടുന്നിതോ, തരുണി!

ഉപായവും ചിലപ്പോൾ അപായകരമായി വരാമെന്നു് ഒരുവൻ ചങ്ങാതിയ്ക്കു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു.

21. ഇറവെള്ളം തൻതലയാ-
ലേററിഹ രക്ഷിപ്പതുണ്ടു നന്ദനനെ;
എന്നാലവനശ്രുവിനാൽ
നനയുന്നതു കാണ്മതില്ല വിരഹിണിയാൾ!

സങ്കേതമാക്കപ്പെട്ടിരുന്ന സരസ്തീരത്തു വഴിപോക്കർ വന്നുകൂടിയിരിക്കുന്നു എന്നു ജാരനെ കേൾപ്പിപ്പാൻ, ഒരുവൾ ശരൽക്കാലത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു:

22. ശരദൃതുവിൽപ്പൊയ്കയിലെ-
ക്കുവലയശുഭഗന്ധിയാം സിതാച്ഛജലം
നുകരുന്നു തൃഷിതരധ്വഗർ,
വല്ലഭമാർതൻ മുഖംപോലെ!

നിന്റെ മതൊണ്ടൽ സിദ്ധാൻ; അതിനാൽ പാടലയുടെ (പാടലവർണ്ണയായ നായികയുടെ) അടുക്കൽത്തന്നെ ചെല്ലുക.

20 തഴത്—ഒരു തരം റവുക്കക്കെട്ടുക്ക്: ഇതിനാൽ, സ്തനങ്ങളുടെ സ്വല്പഭാഗം കാണാം; അതിനെ മാതൃകാപ്രദർശനമായി ഉൽപ്രേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു.

21 മകങ്കൽ മഴവെള്ളം വീഴുന്നില്ലെങ്കിലും, വിരഹിണിയുടെ കണ്ണുനീർ അവന്റെ തലയിൽ വീഴുന്നുണ്ട്, ഇതു് അവൾ കാണുന്നില്ല.

22 കുവലയശുഭഗന്ധി=കരിംകുവളപ്പൂക്കളുടെ സുഗന്ധമുള്ളത്. സിതാച്ഛജലം=വെളുത്തു നിർമ്മലമായ ജലം. തൃഷിതർ=ദാഹമുള്ളവർ. ജലവിശേഷണങ്ങളെല്ലാം മുഖത്തിനും ചേരും.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ചളി പേടിച്ചു വരാതിരിക്കുന്ന നായകനോടു ദൂതി മാർഗ്ഗം സുഗമമായിരിക്കുന്നു എന്നു പ്രതിപാദിക്കയാണെന്നു വ്യാജേന നായികയുടെ അനുരാഗാതിശയം പറയുന്നു:

23 വൻകാററിനാൽച്ചളിയുറ-
ച്ചുകമേ സരസങ്ങളായ പെരുവഴികൾ
വീർപ്പിടുവിതെന്നു തോന്നും,
ലോകർ നടക്കാൻ തുടങ്ങിയതിൽ!

ഒരുവളുടെ അരിപ്പൊടി പുരണ്ട കചങ്ങളെ സാഭിലാഷനായ ഒരു നാഗരികൻ കൂട്ടുകാരനോടു വർണ്ണിക്കുന്നു:

24. കാൺക: മുഖാബ്ജച്ഛായയി-
ലിരുകളഹംസങ്ങൾ പോലെ നില്ക്കുന്നു,
ഉത്സവനാളിലിടിച്ചോ-
രരിയുടെ തരിയാൽ വെളുത്തപോൾമലകൾ.

ഒരു യുവതിയും യുവാവും തമ്മിലുള്ള അനുരാഗത്തെ ഒരു നാഗരികൻ, തന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തെ കാണിപ്പാനായി വെളിപ്പെടുത്തുന്നു.

25. അവളെ നിരീക്ഷിച്ചാനവ-
ൻ, വളുമയച്ചാളവങ്കലെക്കു മിഴി;
അങ്ങിനെ, യിരുവരുമൊപ്പം
തന്നേ സംസിദ്ധസുരതരായ്ത്തീർന്നു!

ജാരനോടു് അഭിസരണതാൽപര്യം സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു കുലടാ ഗ്രീഷ്മത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു:

---

23 സരസങ്ങൾ=വെള്ളം (നനവ്) ഉള്ളവ. വീർപ്പിടുവിതെന്നു തോന്നും—ദുർദ്ദശതീർന്നല്ലോ എന്നു, നെടുവീർപ്പിടുന്നു എന്നു തോന്നും. ഗുരുജനഭയത്താൽ വെളിയിൽ ശുഷ്കയെങ്കിലും അവൾ ഉള്ളിൽ സരസ (അനുരാഗാർദ്ര)യാണെന്നു വ്യഞ്ജിക്കുന്നു.

24 ഛായ=ശോഭ, തണൽ.

25 നോട്ടങ്ങൾകൊണ്ടുതന്നേ അവർ സംഭോഗം സാധിച്ചവർപോലെയായി!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

26. ചെറുകുഴി വറ്റിച്ചു, ലതാ–
കുഞ്ജങ്ങളിലില വളൎന്നു സങ്കേതം
അതുളുന്ന ചേനലേ. നീ–
യിടിയാൎത്തെന്മ,ട്ടുഴകചെപാൻകമ്പവേ!

ദുൎജ്ജനസംസൎഗ്ഗം പേടിക്കുന്ന ഒരു ഗുണവാനെ ഒരു വിദഗ്ദ്ധ അന്യാപദേശേന കൎമ്മകുശലനാക്കുന്നു:

27. അതിനിപുണരാം നോട്ടക്കാർ
നിന്നെ,യൊരെള്ളോളമംശം വരുംവരെയും
ശിലയിങ്കലുരച്ചിനാൽ; നിൻ
വിലയുടെ കഥയെന്തു മരതകമേ!

ഒരു ഗ്രാമത്തിലെ ഒരു വിലാസിനിയുടെ ദൂതി, ആ ഗ്രാമം നശിച്ചുപോയി എന്ന ശങ്കയാൽ ചെല്ലാതിരിക്കുന്ന പ്രിയനെ തത്സമീപത്തേക്കു ചെല്ലുവാൻ ഉത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു.

28. ചിന്തിക്കയായ് പരിജനം;
ശങ്കിക്കയും,യതിന്റെ യെതിരാളർ;
കുഞ്ഞെങ്കിലു, മാ ഗ്രാമം
രക്ഷിച്ചാൻ ഗ്രാമനാഥസുതൻ.

ഒരു വേടപ്പെണ്ണു് പുള്ളിമാന്റെതോൽ ചോദിച്ച പഥികനോടു ഭൎത്താവിന്റെ വിക്രമഗുണം വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു പറയുന്നു:

---

26 കുഴി—വെള്ളമുള്ള കുണ്ടു്: അതുളുന്ന=നല്ലുന്ന. എന്നിട്ടും (ഈ പ്രകാരത്തിലും) ഇടിയാൎത്തു—സൎവ്വാൎത്ഥക്കൎഷിക്കുന്ന വൎഷിക്കുന്നോ!

27 നോട്ടക്കാർ—രത്നപരീക്ഷകന്മാർ. ദ്വിമാഷക്കാരിയാമാ, മഹാ ശരത്നങ്ങളുടെ വില?

28 ഈ കുട്ടി എങ്ങിനെ ഗ്രാമത്തെ രക്ഷിക്കുമെന്നു പരിജനം ചിന്തിച്ചു; മറുപക്ഷക്കാരരോ, ഇവനെ പിടിക്കൂടാമെന്നു സംശയിച്ചു. രക്ഷിച്ചാൻ—ആപത്തൊഴിഞ്ഞതാക്കി. ഗ്രാമം നശിച്ചിട്ടില്ല; അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുക.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

29. മററു കിരാതന്മാരൊടു
ചോദിയ്ക്കു പഥിക, പുള്ളിമാനിൻതോൽ:
ഞങ്ങളുടെ വേടതമ്പുരാൻ
വില്ലു കുലയ്ക്കില്ല, മാനുകളിൽ!

സ്നുഷയെക്കുറിച്ചു കുശുമ്പു തോന്നിയ വൃദ്ധമാതാവു് പാർശ്വക്കാരോടു പറയുന്നു:

30. പിടിയാനകൾക്കിയററി-
പ്പോന്നൊരു വൈധവ്യമൊററയമ്പെയ്ത്താൽ;
ഇന്നു കണ ഭേസുവോനായ്,
പെണ്ണിൻ നോക്കേല്പുമൂലമെൻ ചെക്കൻ!

ശത്രുവിനെ ജയിച്ചു യുദ്ധത്തിൽനിന്നു പരിക്കേററു തിരിച്ചുവന്ന ഗ്രാമത്തലവന്റെ ഭാര്യ പരിജനങ്ങൾക്കു താക്കീതു നല്കുന്നു:

31. വിന്ധ്യാരോഹം മിണ്ടരു-
തൂരിൽ: ഇജ്ജീവിപ്പതുണ്ടി,തിൻതലവൻ;
ഉണർവാണ്ടിട്ടെ,ങ്ങിനെയോ
കേട്ടാൽ പ്രാണൻ വെടിഞ്ഞേയ്ക്കും!

---

29 ഞങ്ങളുടെ വേടതമ്പുരാൻ (എന്റെ ഭർത്താവു്) കാരുണ്യംമൂലം മക്കളെ എയ്യില്ല; മത്തഗജങ്ങളെയേ എയ്യുകയുള്ളൂ.

30 ഒററ അമ്പെയ്ത്തുകൊണ്ടു കൊമ്പനാനയെ കൊല്ലുന്നവനായിരുന്നു, എന്റെ ചെക്കൻ (മകൻ); അവന്നു ഇതാ പെണ്ണിന്റെ കടാക്ഷംമൂലം ശരം കയ്യിലെടുക്കാൻ വയ്യാ, മുമ്പാക്കണമെന്നു വന്നിരിയ്ക്കുന്നു!

31 ഊരിലെ ആരും പേടിച്ചു, 'നമ്മുടെ വിന്ധ്യാദ്രിയുടെ മുകളിൽ കേറിക്കളഞ്ഞു' എന്നു മിണ്ടരുതു; ഇതിന്റെ (ഊരിന്റെ) തലവൻ (എന്റെ ഭർത്താവു്) മരിച്ചിട്ടില്ല, മോഹാലസ്യപ്പെട്ടിട്ടേ ഉള്ളൂ; ഉണർന്നിട്ടു (മോഹാലസ്യം വിട്ടതിനുശേഷം), ഗ്രാമക്കാർ പേടിച്ചോടാൻ തുടങ്ങി എന്നു എങ്ങിനെയെങ്കിലും കേട്ടാൽ ഇദ്ദേഹം ആ അപമാനംമൂലം പ്രാണത്യാഗം ചെയ്തേയ്ക്കും! ഗ്രാമത്തലവന്റെ മാനശാലിതാദിഗുണങ്ങളും വ്യഞ്ജിക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

സ്നേഹമുള്ളവൻ മരിക്കുമ്പോഴും സ്നേഹഭാജനത്തിന്നു ഹിതം തന്നെ ഉപദേശിക്കുമെന്ന് ഒരാൾ കൂട്ടുകാരന്നു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു.

32. മൃതിസമയത്തു പണിപ്പെ-
ട്ടുപദേശിക്കുന്നു മകനെയൂർത്തലവൻ:
എൻപേരുകൊണ്ടു ലജ്ജി-
ക്കാത്തപടിക്കാക, നിൻചെയ്തി!

വിധി അനുകൂലിച്ചാൽ അമംഗളവും മംഗളമായിവരുമെന്ന്, ഒരുവൻ സ്നേഹിതന്നു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

33. അനുമരണത്തിനു പോന്നള-
വനുകനു ജീവൻ തിരിച്ചുവന്നതിനാൽ,
വൈധവ്യമണ്ഡനം കല-
മങ്ങു സുമംഗലച്ചാർത്തായ്!

ഈർഷ്യാവതിയായ നായികയെ അനുനയിക്കാൻ ഒരുങ്ങാത്ത നായകനെ ദൂതി പ്രസാദനത്തിന്നു പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു:

34. പ്രിയനു കടന്നൽക്കുത്താ-
ലുളവാകിയ ചുണ്ടുവീപ്പു കാൺകയാൽ

---

32 നീ നിർഗ്ഗുണനായിത്തീന്നാൽ, ആളുകൾ പറയും, 'അച്ഛനും ഗുണവാനായിരുന്നു' എന്ന്; അതു നിനക്കു ലജ്ജാകരമാണല്ലോ. അതിന്നിടവരുത്തരുത്. ഊർത്തലവൻ=ഗ്രാമാധിപൻ.

33 അനുമരണം=(ഭർത്താവിന്റെ) കൂടെ മരിക്കുക. (ഉടന്തടിച്ചാട്ടം); അനുകൻ=പ്രിയൻ.

34 മററാത്തിയുടെ പല്ലു തട്ടിയതിനാലാണ്, പ്രിയന്റെ ചുണ്ടു-വീർത്തതെന്നു ശങ്കിച്ചു ശബരി (വേടത്തി) ഈർഷ്യപിടിച്ചു പോയ്ക്കളഞ്ഞു. പാമരികൾക്കു സഹിക്കാവുന്നതല്ല, ഭർത്താവിന്റെ പരസ്ത്രീഗമനാപരാധം; അപ്പോൾ പരിഷ്കാരിണിയായ ഇവൾ അപരാധചിഹ്നമുള്ള താങ്കളിൽ എത്ര ഈ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

പെരുതീറ പൂണ്ടു മറെറാരു
തരുവിൻ തണൽ പൂകിനാൾ ശബരി!

ഒരു കുലട ഗിരിഗ്രാമവൎണ്ണനവ്യാജേന, സ്വച്ഛന്ദാഭിസരണാഭിലാഷം നായകനെ അറിയിക്കുന്നു.

35. കാററിൽച്ചാഞ്ഞ മുളന്തോ-
പ്പി,ലതിങ്ങിയുയൎന്ന വേലിയെന്നിവയാൽ
നിശ്ശങ്കരതിയ്ക്കുതകുന്ന
ശൈലഗ്രാമത്തിൽ വാഴ്വു, സുകൃതിജനം!

നായകനെ ഗിരിഗ്രാമത്തിൽ ചേക്കാനുത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന ദൂതി അതിന്നു മഴക്കാലത്തുണ്ടായ മനോജ്ഞതാതിശയത്തെ വൎണ്ണിക്കുന്നു:

36. പൂത്തിടചേൎന്ന കടമ്പുകളും
മോറിയ പാറപ്പുറങ്ങളും, മയിലാട്ടം,
ചോലയൊഴുക്കൊലിയിവയാ-
ലുന്മേഷകരം, ഗിരിഗ്രാമം!

നീരസയേയും സരസയാക്കുന്ന നായകന്റെ സുരതോപചാരചാതുര്യം ദൂതി കാമിനീജനാനുരഞ്ജനത്തിന്നായി അന്യാപദേശേന വൎണ്ണിക്കുന്നു:

37. കയ്യിനെ നന്നുപോലും
ചെയ്യാതെ നിന്ന പയ്യു താനിപ്പോൾ

ഷ്യാവതിയാകയില്ല? അതിനാൽ ഇവളെ പ്രസാദിപ്പിയ്ക്കുക. 'അവൾ ഭൎത്താവുമായി പിണങ്ങി, ഭവാന്റെ സമാഗമം കാത്തുനില്പൂ' എന്നു ദൂതി ജാരനോടു പറയുന്നതായിട്ടാണ്, ഒരാളുടെ വ്യാഖ്യാനം.

35 ഇലതിങ്ങിയുയൎന്ന—വൃക്ഷങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള എന്നൎത്ഥം. സുകൃതിജനം—ഭാഗ്യമുള്ള സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ. നമുക്കും അവിടെ പോകാം.

36 കടമ്പുകളെക്കൊണ്ട് ഉദ്ദീപനവിഭാവവും, മോറിയ (വൎഷജലക്ഷാളിതങ്ങളായ) പാറപ്പുറങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശയനസ്ഥലവും, മയിലാട്ടംകൊണ്ടു വിനോദസാമഗ്രിയും, ചോലയൊലികൊണ്ടു മണിതാദിനിഹ്നവവും ദ്യോതിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഇടയൻതന്നിടപെടലാൽ,
നോക്കുകൊ,രു കുടം ചുരത്തുന്നു!

ഒരുവൻ ഒരുവളുടെ സൌഭാഗ്യാതിശയം അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

38. ജീവിക്കുന്നു നിനക്കായ്
വൃഷപതി,യവനെക്കുറിച്ചു ഗൃഷ്ടികളും;
ജീവിക്കുകെങ്ങനൊത്തനായിർ-
കൊണ്ടും നീ;-യാലെ നിൻവശം പശ്വേ!

ആക്ഷേയമായതെന്നു പ്രിയമേറെ, അവന് അതിന്റെ ഛായയുള്ളതിലും പ്രീതിതോന്നുമെന്ന് ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനു കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു:

39. തടവുന്നു, മണക്കുന്നു,
മുകരുന്നു, നെഞ്ചോണച്ചു സപുളകനായ്,
പ്രിയയുടെ കവിളൊത്തമത്തിൻ
വടിവൊക്കുമിരിപ്പമലരിനെ ഒച്ചപ്പെടിക്കൻ!

ദുഃഖിതൻ വാസ്തവമാലോചിപ്പാൻ ആളാവില്ലെന്നു കാണിച്ചുകൊണ്ട് ഒരുവൻ മദ്ധ്യാഹ്നം വർണ്ണിക്കുന്നു:

40 അചലച്ചെരിവിൽപ്പാറിയ
പാമ്പിൻ വള ചോലയെന്നു നണ്ണി വൃഥാ,

---

37 ഒരു കുടം—ഒരു കുടം പാൽ. നോക്കു, ഇടയന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യമേറിയ ഇടപെടൽ (പെരുമാറ്റം). ഇതുയും വിശേഷമാണ്, നായകന്‍!

38 വൃഷപതി=മികച്ച കാള. അവനെ (കാളയെ) കുറിച്ചു ഗൃഷ്ടികളും (ഒന്നു പെറ്റ പശുക്കളും) ജീവിക്കുന്നു. യുവതികളായ പെൺക്കളൊക്കെ കൊതിക്കുന്നവരെങ്കിലും വൃഷപതി നിന്നിൽമാത്രം സക്തനായിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ സൌഭാഗ്യാതിശയത്തോടെ നീ [illegible] ജീവിക്കുക. അല്ലയോ പശ്വേ, തൊഴുത്തിനെ [illegible] നിന്റെ [illegible] ഞങ്ങളുടെ [illegible] നിനക്കു തരാം!

39 തടവുന്നു=തലോടുന്നു. നെഞ്ചോണച്ചു=നെഞ്ചത്തു വെയ്ക്കുന്നു.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരു കാട്ടാനയതിന്മേൽ
നനയാൻ വെയ്ക്കുന്ന മസ്തകം; നോക്കു!

മുമ്പത്തെ നായികയെ ത്യജിച്ചു, ഗുണവിശേഷംകൊതിച്ച് അന്യനായികയുടെ അടുക്കൽ പോകുന്ന നായകനോട് ഒരുവൾ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

41. വണ്ടേ, വിളാർപ്പഴത്തിൻ
മണമിച്ഛിച്ചംബുജത്തെ വിട്ട ഭവാൻ
തൊട്ടാലറിയും, ചിത്രഗ-
ലഡ്ഡുവെയൊരു വിഡ്ഢിയെന്നവിധം!

വിവാഹമടുത്ത ഒരുവളുടെ തോഴിമാരോട് ഒരുത്തി പരിഹസിച്ചു പറയുന്നു:

42. മങ്കകൾ പാടും മംഗള-
ഗാനത്തിൽ വരന്റെ പേരു വന്നപ്പോൾ
കേൾപ്പാൻ പോലെ നിവർന്നു
കാണുക, മണാട്ടിയ്ക്കു രോമാഞ്ചം!

വിവാഹമടുത്ത ഒരു വ്യഭിചാരിണി സങ്കേതസ്ഥാനമായ നീർവഞ്ചിക്കടിൽ പൂത്തതു കണ്ടിട്ട് ഉൽപ്രേക്ഷിക്കുന്നു:

43. ഉപഗതവിവാഹമംഗള-
ഗീതം കേട്ടിട്ടു വേതസനികുഞ്ജം
എന്നെക്കൊണ്ടു ചിരിക്കുക-
യാവാം,ധൂർത്തതരുണരോടൊപ്പം!

---

40 വൃഥാ—പാമ്പിൻവളമേൽ വെച്ചാൽ, ആതപത്രമായ മസ്തകം നനയില്ലല്ലോ.

41 വിളാർ—ഒരുമരത്തിന്റെ പേർ. വിട്ട=വെടിഞ്ഞ. ചിത്രഗലഡ്ഡു—ചിത്രത്തിലെഴുതപ്പെട്ട ലഡ്ഡു തിന്നാൻ കിട്ടില്ലല്ലോ.

42 മണാട്ടി=വധുവ്.

43 ഉപഗതം=ആസന്നം. വേതസനികുഞ്ജം=നീർവഞ്ചിക്കടിൽ. എന്നെക്കൊണ്ടു—എന്നെക്കുറിച്ചു. ധൂർത്തതരുണർ—മുമ്പ് എന്നോടുകൂടി രമിച്ചിട്ടുള്ള യുവാക്കന്മാർ; നീർവഞ്ചിയുടെ വെളുത്ത പൂക്കൾതന്നെ, ചിരി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ആയിടയിൽ വേളി കഴിഞ്ഞ രണ്ടു സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ അന്യോന്യാനുരാഗം ബന്ധുജനപ്രീതിയ്ക്കായി ഒരുവൻ പറയുന്നു:

44. വേളിശ്ശേഷത്തിൽ വരും
വേർപാടു നിനച്ചതീവ ചേർന്നൊട്ടി
കേണു ധ്രുവ, മവളുടെയും,
വരനുടെയും കൈകൾ വേർപ്പുകണ്ണീരാൽ!

നവവധൂസംഗമത്തിന്റെ അസാധാരണരസകരത്വം ഒരുവൻ കൂട്ടുകാരനോടു പ്രതിപാദിയ്ക്കുന്നു:

45. നേരേ നോക്കുകയില്ലാ,
മിണ്ടില്ലൊന്നും, തൊടാനയയ്ക്കില്ലാ;
എന്നാലുമൊരു രഹസ്യം:
പ്രീതിദമേ, നവവധൂസംഗം!

ബാലയുടെ പ്രാതികൂല്യത്താൽ ശുണ്ഠിയെടുത്ത വരനെ പ്രസാദിപ്പിപ്പാൻ ഒരുവൾ, നവവധൂസ്വഭാവം പറയുന്നു:

46. കള്ളയുറക്കത്തിൽ വരൻ
ചെരികെ, നവോഢാകരം വിറയലോടേ
ചെല്ലുന്നു, ചേർന്ന തുടകളിൽ
മുറുകിയ തുകിലിൻകണക്കത്തിൽ!

'മുഗ്ദ്ധാവശീകരണം' അറിഞ്ഞുകൂടാത്ത കാന്തനാൽ കോപിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ട ഒരുവളുടെ അവസ്ഥ ഒരുത്തി സഖിയോടു പറയുന്നു:

---

44 വേളിശ്ശേഷം—വിവാഹാനന്തരം നാലുനാൾ പിരിഞ്ഞിരിയ്ക്കൽ. ഇങ്ങിനെ ഒരാചാരമുണ്ട്. കേണു ധ്രുവം=കരഞ്ഞു എന്നു തോന്നും. വേർപ്പുകണ്ണീരാൽ—സാത്ത്വികഭാവമായ വിയർപ്പാകുന്ന കണ്ണീർകൊണ്ട്.

46 ഉറക്കം നടിച്ച വരൻ ഒന്നു ചെരിഞ്ഞുകിടന്നപ്പോൾ നവോഢയ്ക്കു തോന്നി, അയാൾ വസ്ത്രമഴിപ്പാൻതുടങ്ങുകയാണെന്ന്. ചേർന്ന—തമ്മിലമർത്തിപ്പിടിച്ച; അപ്പോൾ കണക്കത്തിനു മുറുക്കം കൂടി. നവോഢമാരുടെ സ്വഭാവമാണിത്; പ്രാതികൂല്യംകൊണ്ടല്ല.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

47. ചോദിച്ചാലുരിയാടാ,
പിടയുന്നു പിടിയ്ക്കിൽ, മുകരുകിൽക്കരയും;
ആ മിണ്ടാത്ത നവോഢയെ
നേരി വിട്ടേ പുല്കിനാൻ കാന്തൻ!

ഒരുവനെപ്പററി വീണ്ടും വീണ്ടും സംസാരിയ്ക്കുന്ന ഒരുത്തിയെപ്പരിഹസിച്ചുകൊണ്ട് ഒരുവൾ ചിററമ്മയോടു പറയുന്നു:

48 സംസാരമവനിൽനിന്നും,—
മവനിൽത്താൻ ചേരുക, മവനിലേ കഴിയും;
ഊഴിയിലൊററയവനായേ
പാർപ്പുള്ളൂ എന്നു തോന്നുമിളയമ്മേ!

വിരഹോൽക്കണ്ഠിതയായ ഒരുവൾ, പ്രിയതമൻ സംസാരിയ്ക്കുന്നതിനു മററുള്ളവർ സംസാരിയ്ക്കുന്നതിനെക്കാൾ മെച്ചംകൂടുമെന്നു സ്വാനുഭവം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു:

49. നാം സംസാരിപ്പവനെൻ
സംസാരിയ്ക്കുന്നു ബാക്കിയുള്ളവരും;
അവനന്നെയാ ശ്രേഷ്ഠൻ
ചൊന്നാലു,ള്ളം കുളിർക്കുമുള്ളം!

ഭർത്താവുമായി കലഹിച്ച നായികയെ ദൂതി ജാരസംഗമത്തിനുത്സാഹിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

50. തിരയുവിനസ്ഥതികവേടു,
വേണം സുഖമെങ്കിൽ നീങ്ങൾ വല്ലഭനെ:

---

47 ഉരിയാടുക (മറുപടി പറക)യും മററും ചെയ്യാത്ത നവോഢയെ കാന്തൻ കടന്നു പുല്കിയതു മനോഹരംതന്നെ.

48 അവനിൽനിന്നും—അവനിൽനിന്നു തുടങ്ങും. കഴിയും=അവസാനിയ്ക്കും.

50 അസ്ഥം=ഇതരം. സുഖം വേണമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ സ്ത്രീകൾ വല്ല

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ഒരുവനു ഹൃദയപ്രിയമെ-
ന്തു,തിൽനിന്നുദിയാത്ത സുഖമില്ലാ!

ആഭരണമണിയാതെ കാന്തനെ കാണ്മാൻ വന്ന മകളുടെനേരേ ശുണ്ഠിയെടുക്കുന്ന ശ്വശ്രുവിനോട് ഒരുവൻ പറയുന്നു:

51. കാണപ്പെട്ടാൽക്കണ്ണിനു;-
ഓർക്കപ്പെട്ടാൽ മനസ്സിനും ശ്വശ്രു,
ചൊല്ലപ്പെട്ടാൽച്ചെകിടിനു-
മതുല്യ സുഖ, മനിശരമ്യമിഷ്ടജനം!

ധനം നശിക്കയാൽ മുമ്പു പുറത്താക്കപ്പെട്ടവനും വീണ്ടും ധനം സമ്പാദിച്ചവനുമായ ഒരു വിടൻ, മകളുടെ സ്നേഹം കാണിച്ച് അനുനയിക്കുന്ന കുട്ടിനിയെ, ആത്മനിന്ദാവ്യാജേന പഴിച്ചുതള്ളുന്നു:

52. പക്ഷ്മി നശിച്ചു,നാതി പോയോ°,
സ്ഥാനഭ്രംശം പിണഞ്ഞ ഞങ്ങളിനി
വയറ്റിൽത്തന്നെ കിടക്കാം,
കിഴവികളാംതൻ കൊങ്കകളൊപ്പം!

ഒരു ഖണ്ഡിത സ്വപ്നസ്മരണവ്യാജേന നായകനെ പഴിക്കുന്നു:

മനെ (ആമേക്കറിച്ചോ അനുരാഗം, ഭാവന) തിരഞ്ഞുപിടിക്കുവിൻ. പ്രിയപ്പെട്ടതിൽനിന്നത്രേ, സർവ്വസുഖവും ഉണ്ടായിവരിക. ഉദിയാത്ത=ഉണ്ടാകാത്ത.

51 അതുല്യ=നല്ലനം. അനിശരമ്യം=സദാരമണീയം; ഏതവസ്ഥയിലും രമ്യം. അതുകൊണ്ട് ആഭരണാദിഒന്നും വേണ്ട. ഇഷ്ടജനം=പ്രിയജനം.

52 വിശേഷണങ്ങൾ പുല്ലിംഗങ്ങൾക്കും ചേരും. വയറ്റിൽത്തന്നെ കിടക്കും—വയററിന്റെ കഴുത്തിൽമാത്രം മനസ്സിലൊതുങ്ങും. വീണ കൊങ്കകളും വയറ്റത്തോളം കിടക്കുക. ഉമരഭരണമാത്രവ്യാപൃതരായ ഞങ്ങളെക്കൊണ്ട് നിങ്ങൾക്കെന്തു പ്രയോജനം? പണക്കാരെ നിങ്ങൾക്കു ചേരൂ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

53. നിശ മറെറങ്ങോ പോക്കി–
ച്ചുലർകാലേ വന്നണഞ്ഞ രക്താത്മൻ,
ദയിതാലോകേക്ഷണസുഖ-
കര, സൂര്യ, നമോസ്തു തേ ണഹാഭരണ!

'നിനക്കു ഗർഭമുണ്ടോ' എന്നു ചോദിച്ച പ്രിയനോട് ഒരുവളുടെ മറുപടി:

54. ഉപരിതലമ്പട, ഭവാൻ
ചോദിക്കുവതെന്തു, ഗർഭസംഗതി മേ?
നിന്നീടുമോ ജലത്തിൻ
ചെറിയൊരിററവും, കമിഴ്ത്തിയ കടത്തിൽ?

കാമാതുരർ ചാർച്ചയേയും തള്ളിക്കളയുമെന്ന് ഒരുവൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു:

55. വെളിയതീവ സമീപി–
ച്ചുണ്ണിക്കൃഷ്ണൻ വളർന്നുവന്നിടവേ,
കിമപി യശോദയൊടുള്ളൊരു
ചാർച്ചയൊളിപ്പിക്കയായ് വ്രജാംഗനമാർ!

---

53 നിശ=രാത്രി. രക്താത്മൻ=ചുടുതര ദേഹത്തോടുകൂടിയവനേ; (അന്യസ്ത്രീയിൽ) അനുരക്തഹൃദയനായുള്ളോവേ എന്നും. ദയിതാലോകേക്ഷണസുഖകര=പ്രിയദർശനം നയനസുഖദമായുള്ളോവേ; ദയിതാലോക (സ്ത്രീജന)ത്തിന്റെ ഈക്ഷണങ്ങൾക്കു (നേത്രങ്ങൾക്കു) സുഖമുളവാക്കുന്നവനേ എന്നും. ണഹാഭരണ–പ്രാകൃതത്തിൽ ണഹശബ്ദത്തിനു നഭസ്സെന്നും നഖമെന്നും അർത്ഥം വരും; നഭസ്സിന്നു ആഭരണമായവനേ; നഖ(നഖവ്രണ)ങ്ങളാകുന്ന ആഭരണങ്ങളുള്ളവനേ എന്നും. സൂര്യനെന്നപോലെ ദൂരത്തുനിന്നു വന്ദിക്കപ്പെടേണ്ടവനാണ്, ഭവാൻ; അഭിഗമ്യനല്ല.

54 കമിഴ്ത്തിയ കടത്തിൽ ഒരിററുവെള്ളംപോലും നില്ക്കുമോ? ഉപരിതലമ്പടന്മാർക്കു ഗർഭോൽപത്തി എങ്ങിനെ?

55 ചാർച്ച—വംശസംബന്ധം. അതു കൃഷ്ണനാൽ വേൾക്കപ്പെടാൻ പ്രതിബന്ധമാകുമല്ലോ; അതിനാൽ വ്രജാംഗനമാർ (ഗോപയുവതികൾ) മറച്ചുവെപ്പാൻതുടങ്ങി.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അനുരൂപനായ ഭർത്താവിനെ കിട്ടാത്തതിനാൽ മടുപ്പു വന്ന ഒരുവൾ വിധിയെ പഴിക്കുന്നു:

56. ആളുകളെന്തെന്താശാ-
തൂലികയാലുൾപ്പടത്തിലെഴുതുന്നു,
അതതൊരു കിടാവു പോലെ
മായ്ക്കുന്നു, മെല്ലവേ ചിരിച്ചു വിധി!

ഒരു ഖണ്ഡിത കാന്തനോട് അന്യാപദേശഭംഗിയിൽ പറയുന്നു:

57. പൂർണ്ണിമയിലനുഭവിച്ചേൻ
സകലകലാപൂർണ്ണ, നിൻകരസ്പർശം;
ഇപ്പോഴോ ദ്വിതീയയോടിട-
ചേന്നു ചടപ്പാന്റെ നിൻ പാദം തൊഴുവാൻ!

ഒരു വിരഹോൽക്കണ്ഠിത ദൂതിയോടു പറയുന്നു:

58. പ്രിയനകലത്തു മറഞ്ഞ-
പ്പൊഴുതെങ്ങിനെയോ മടങ്ങി,യെന്മിഴികൾ;
മനമാകട്ടേ, നില്ലാ-
തലയുകയാണ,വനൊടൊപ്പമിപ്പോഴും!

പിണങ്ങിനില്ക്കാൻ ത്രാണിയില്ലാത്ത നായികയുടെ നേരെ ദൂതി പ്രണയകോപം കൊള്ളുന്നു:

59. അവനുടെ കഥയാൽക്കോൾമയി-
രുളവാം തവ; കുറവുകേൾക്കിലരിശമവം;
നേരേ കാൺകിൽ വരും വിറ;
പുല്കപ്പെട്ടാലവസ്ഥയെന്താകും!

---

56 ഉൾപ്പടത്തിൽ=ഹൃദയമാകുന്ന പടത്തിൽ. നിനവു നിറവേറാൻ വിധി സമ്മതിക്കില്ല!

57 കലകൾക്ക വിദ്യകൾ എന്നും, കരത്തിനു രശ്മി എന്നും കൂടി അർത്ഥമെടുക്കണം. ദ്വിതീയ=ദ്വിതീയാതിഥി; രണ്ടാമത്തൊരുത്തി (അന്യസ്ത്രീ) എന്നും. നായകനു ചന്ദ്രത്വം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു; ചടപ്പാന്റ ചന്ദ്രനെ (ബാലചന്ദ്രനെ) ആളുകൾ കണ്ടുതൊഴുക ഒരാചാരമാണല്ലോ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

സന്ധ്യാസമയസൂചനവ്യാജേന ദൂതി ഒരഭിസാരികയെ തിടുക്കപ്പെടുത്തുന്നു:

60. പച്ചച്ചില്ല കനത്താൽ-
ച്ചാഞ്ഞതിനാൽക്കാലിടന്ന പക്ഷിഗണം
പകതിച്ചിറകുകൾ വീശി-
ത്തരുമേൽക്കയ്യേറിച്ചിടം പിടിയ്ക്കുന്നു!

കലടയെ പ്രശംസിയ്ക്കുന്ന ഒരുവനുമായി ചേൎന്ന ഒരു കലട പറയുന്നു:

61. ഞാനധരത്തേൻകൊതിയാ-
ലാണു,രമിപ്പിച്ചതങ്ങയെസ്സുതരാം;
കലട വിലജ്ജ, പയറേറ-
റിയ പെണ്ണെന്നെണ്ണൊല്ല സ്വാമിൻ!

അസതികളെ സൂക്ഷിയ്ക്കുക എളുപ്പമല്ലെന്നു്, ഒരസതീഭർത്താവു കേൾക്കമാറു്, ഒരുവൾ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു:

62. തീനും കുടിയും നല്കി-
പ്പാട്ടിൽ നിറുത്തുന്നു പട്ടിയെക്കലട:
ജാരനെ മാനിപ്പാനും,
ഗൃഹനാഥൻ വരികെ മോങ്ങേണ്ടേനും!

ജാമാതാവു മറെറാരുത്തിയെ സ്നേഹിച്ചുതുടങ്ങിയതിനാൽ മകളെക്കുറിച്ചു വ്യസനിയ്ക്കുന്ന വേടത്തിയെ കണ്ടിട്ടു് ഒരുവൾ പറയുന്നു:

---

59 അർജ്ജുനന്റെ കഥയാൽ—നായകനെക്കുറിച്ചു സംസാരിച്ചുംതെ. ഛേററു-ച്ചു.

61 ഞാൻ അങ്ങയെ സുതരാം (സവിശേഷം) രമിപ്പിച്ചതു്, അങ്ങയുടെ അധരമധുനുകരാനുള്ള കൊതികൊണ്ടാണു്; ലജ്ജയില്ലായ്മകൊണ്ടോ പന്ത്രാറിയതു (സുരതശീലനാധിക്യം)കൊണ്ടോ അല്ല! വിലജ്ജ=നിർല്ലജ്ജ.

62 ജാരൻ വന്നാൽ നായ വാലാട്ടി വണങ്ങും; ഗൃഹനാഥൻ (ഭർത്താവു്) വന്നാൽ മോങ്ങും (കരയും;) ശ്വാവിനെ ഇങ്ങിനെ പരിശീലിപ്പിച്ചിരുത്തും!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

63. കഗ്രാമത്തിലകാണ്ഡ
കനമേറിയ വില്ലുചെത്തീട്ടും വേടൻ
കരയിച്ചാനു് ശ്വശ്രുവിനെ,
വരമൃതിയിലുമേറെയാംവണ്ണം!

'എന്താണ്' നീ കരയുന്നതെ'ന്നു ചോദിച്ച തോഴിയോട്' ഒരുവൾ പറയുന്നു:

64. ഞങ്ങൾക്കില്ലടവൊന്നും;
പ്രിയനോ, പ്രിയതോഴി, ബഹുവിലാസപരൻ;
ഇല്ലൊരു ശരണം വേറെ;
മിഴിനീരെന്ന്യേ മറ്റേതൊന്നു?

'അനുരാഗിണിയായ എങ്കലും അങ്ങേയ്ക്കനുരാഗമില്ലേ'ന്ന്', ഒരുവൾ നായകനെ പഴിക്കുന്നു:

65. ശുഭസുഭഗ, ധവളനെങ്കിലു-
മരഞ്ജിപ്പിച്ചിതെന്മനസ്സു ഭവാൻ;
രക്തമനസ്സിലിരുത്ത-
പ്പെട്ടിട്ടും വന്നതില്ല, രാഗം തേ!

കുങ്കുമവും മറ്റും പൂശി സുഗന്ധം പരത്തിപ്പിച്ചു മിന്നിത്തിളങ്ങുന്ന വേഷം പൂണ്ട ഒരു നിർഗ്ഗുണയുടെ പിന്നാലെ നടക്കുന്ന കാമുകന്മാരെ ഒരുവൾ പരിഹസിക്കുന്നു:

---

63 അകാണ്ഡ=പെട്ടെന്ന്. പരസ്ത്രീസേവയാൽ വേടൻ കനത്ത വില്ലെടുക്കാൻ കെല്പില്ലാത്തവനായിരിക്കുന്നു; അതിനാൽ ചെത്തി വില്ലിന്റെ കനം കുറയ്ക്കുകയായി. അതുകണ്ടപ്പോൾ വരമൃതിയിലുമേറെ (ഭർത്തൃമരണത്തെക്കാളുമധികം) ദുഃഖം ജനിക്കയാൽ ശ്വശ്രൂവു കരഞ്ഞുപോയി!

64 ഞങ്ങൾക്ക് അടവൊന്നുമില്ല; ഹാവഭാവാദികളൊ അറിഞ്ഞുകൂടാ. പ്രിയനാകട്ടെ, വളരെ വിലാസങ്ങൾ കണ്ടേ സന്തോഷിക്കുള്ളു. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ, കരയുകയല്ലാതെ എനിക്കെന്തു ശരണം?

65 ശുഭസുഭഗ=സുന്ദരനും സൌഭാഗ്യമുള്ളവനേ. ധവളൻ=വെളുത്തവൻ; ശ്രേഷ്ഠൻ എന്നും. അരഞ്ജിപ്പിക്കുക=ചുവപ്പിക്കുക; അനുരഞ്ജിപ്പിക്കുക എന്നും. എന്റെ രക്ത (=ചുവന്ന; അനുരാഗമുള്ള) മനസ്സിൽ ഇരുത്തപ്പെട്ടിട്ടും തേ (അങ്ങയ്ക്കു) രാഗം വന്നില്ല. വെളുത്തവൻ ചുവപ്പിച്ചു; ചുവന്നതിൽ ഇരുത്തപ്പെട്ടിട്ടും ചുവന്നില്ലതാനും!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

66. കൊത്തുകയാലൊഴുകിയ മാ-
മ്പൂന്തേനാലുടൽ നനഞ്ഞ തത്തയുടെ
വഴിയിൽച്ചേൎന്നു പറക്കുക-
യാണു, മണത്താൽ മയങ്ങി മധുപഗണം!

അനുരാഗം ജനിച്ച ഒരു ഗൃഹിണി പഥികന്റെ ഉള്ള-
റിഞ്ഞു പറയുന്നു:

67. ഇങ്ങു കിടക്കും ശ്വശ്രൂ-
വി,ങ്ങി ഞാനി,ങ്ങു സ്വപരിജനവും;
മമ മെത്തയിൽ വീഴൊല്ലേ,
'മാലക്കണ്ണു'ള്ള പഥിക, ഭവാൻ!

ഒരു വിരഹിണി വിരഹാഗ്നിയുടെ ദുസ്സഹത്വം പ്രതി-
പാദിക്കുന്നു:

68. ഏവയോ രതിലീലകളിൽ-
ക്കിട്ടിയ പരിതോഷസുന്ദരസുഖങ്ങൾ,
അവ തന്നേ തിന്നവയെ-
ച്ചുട്ടിക്കുകയാണു, ചേൎത്തു വിരഹത്തിൽ!

ഒരു പീനോന്നതസ്തനിയുടെ മുത്തുമാലയെ സൌശീല-
ഷനായ ഒരുവൻ വൎണ്ണിക്കുന്നു:

69. പീനോന്നതസ്തനങ്ങളിൽ
മാൎഗ്ഗം കിട്ടാഞ്ഞിടച്ചു പെട്ടവിധം
മാറിലലയുന്ന ഹാരം,
യമുനാനദിയിങ്കൽ നുരനിര കണക്കേ!

---

66. മധുപഗണം (ഭൃംഗസമൂഹം) പോലെ ഈ കാമുകക്കൂട്ടം സുഗന്ധം കൊണ്ടു മതിമറന്നിരിക്കുന്നു; ഇവൎക്കു മണമേ ഉള്ളൂ, ഗുണമില്ല എന്നറിയുന്നില്ല.

67 മാലക്കണ്ണ് — രാത്രിയിൽ കൺകാണായ്ക എന്ന രോഗം. എന്റെ കിടക്കമേൽ വീഴാൻ ഒരു പ്രതിബന്ധവുമില്ല!

68 ഇതു വിരഹദുഃഖമല്ല; മുമ്പു ഭുജിച്ച സുഖം ഛൎദ്ദിക്കലാണ്!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

‘രാജസന്നിധിയിൽ പാർക്കുന്ന ആ എന്റെ സ്നേഹി തൻ എന്തു സമ്പാദിച്ചു’ എന്നു ചോദിച്ച ഒരുവനോടു് ഒരുവൻ അന്യാപദേശേന പറയുന്നു:

70. ഒററപ്പേരാൽവിത്തിൻ—
മുളയും സകലാടവീനടുത്തട്ടിൽ
പൊങ്ങിവളർന്നു, ബാക്കി
ദ്രുമവൃന്ദമതിൻ ചുവട്ടിലാംവണ്ണം!

ഗുണവാന്മാർ പ്രായേണ ദരിദ്രരായിരിക്കുമെന്നു പ്രതിപാദിച്ചുകൊണ്ട് ഒരുവൻ ദാരിദ്ര്യത്തോടു പറയുന്നു:

71. എവരെവർ ഗുണയുതരെ, വരെവർ
വിജ്ഞാനവിശുദ്ധരെ, വരെവരുദാരർ,
അവരിലവരിലാണ, യിവിടു—
ത്തേറിയ ദാരിദ്ര്യമേ, തവ സ്നേഹം!

അഭിലാഷംപൂണ്ട ഒരുവൻ ഒരുവളുടെ മുഖത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു:

72. സുന്ദര, മുഴുവെണ്മതിയെ—
ക്കണ്ടു സുഖിപ്പാനൊരിച്ഛയുണ്ടെങ്കിൽ
നോക്കിക്കൊൾകിങ്ങി,വളുടെ
മൂടുപടം നീക്കിയിട്ട മുഗ്ദ്ധവദനം!

വേനൽ കഴിഞ്ഞിട്ടും നായകൻ വരാഞ്ഞതിൽ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്ന സഖിയോടു് ഉത്സുകയായ നായിക പറയുന്നു:

---

69 യമുനാഫേനസാദൃശ്യംകൊണ്ടു മുലകളുടെ കറുപ്പും, അതുകൊണ്ടു ഗർഭിണീഭാവവും, അതുകൊണ്ട് അപവാദശങ്കയും വ്യഞ്ജിക്കുന്നു. ഹാരം=മുത്തുമാല.

70 അവൻ ഒററയ്ക്കു് ആ വിശാലമായ സേവകസംഘത്തിൽ, എല്ലാവരെയും താഴെയാക്കി, ഉന്നതി നേടി.

71 ഉദാരർ=ദാനശീലർ. തവ=നിനക്ക്. സ്നേഹം—നീ അവരിലൊക്കെ ചേർന്നിരിക്കും.

72 ഇവളുടെ വദനം പൂർണ്ണചന്ദ്രസദൃശമാണെന്നു സാരം.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

73. താഴ്ചയുയർച്ചകളൊന്നാം;
പാടേ നട മെല്ലെ മെല്ലവേ, വേണം;
ഇങ്ങിനെ, മനോരഥത്തിനു-
ചോലുമലംഘ്യങ്ങളാം, മടക്കു വഴികൾ!

മുളങ്കാടാകുന്ന സങ്കേതത്തിൽ പോയി പ്രിയനൊരുമിച്ചു തിരിച്ചുവന്ന സ്നുഷയുടെ ദേഹത്തിൽ പററിയിരുന്ന മുളയിലയും മററും കണ്ടിട്ടു പരിഹസിയ്ക്കുന്ന ശ്വശ്രുവിനോട് ഒരുവൾ പകരം പറയുന്നു:

74. അമ്മേ, സ്നുഷയുടെ തലയിലു-
ക്കണ്ടെന്നുണ്ടോ, ഈ നീണ്ട മുളയിലകൾ;
ചൊന്നതിനു ചൊല്ലുവൻ ഞാൻ:
വിളറിയിരിയ്ക്കുന്നു, നിങ്ങൾതൻ മുഖം!

നായിക ഈർഷ്യാകോപം പൂണ്ടതിൽ, ഭാവം മാത്രം രാഗവിഹീനയായഭിനയിയ്ക്കുന്നു എന്നു മനസ്സിലാക്കിയ നായകനെ ദൂതി ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

75 പെട്ടെന്നരിശം കൊള്ളുക,
നിമിഷത്താൽത്തെളിയുക, നിനവു പറക,
പുതിർവാരത്തിൽത്തൂങ്ങിപ്പിടി-
പ്പിയ്ക്കുക, തെല്ലും പ്രണയമാർഗ്ഗം!

ഒരാൾത്തിക്കിൽവെച്ചു കണ്ടെത്തപ്പെട്ട നായിക കടാക്ഷവിക്ഷേപവും മററും ചെയ്യാഞ്ഞതിനാൽ, അവളുടെ

---

73 മഴ തുടങ്ങുന്നതിനായ് അല്പം വന്നില്ലെങ്കിൽ. പിന്നെ മാർഗ്ഗങ്ങളെല്ലാം സഞ്ചാരയോഗ്യങ്ങളല്ലാതായിത്തീരും. ഒന്നാം—ഒന്നുപോലെയാകും.

74 ചൊന്നതിനു ചൊല്ലുവൻ ഞാൻ—സ്നുഷയുടെ തലയിൽ മുളയിലകൾ പററിയിട്ടുണ്ടെന്നു നിങ്ങൾ പറഞ്ഞുവല്ലോ; ശരി, എന്നാൽ, നിങ്ങളുടെ മുഖത്തുമുണ്ട്, ഒരു വിളർപ്പ്. ഇതും ഒരു സങ്കേതസ്ഥലത്തുനിന്നും പോന്നതായിരിയ്ക്കുമോ!

75 പ്രണയംകൊണ്ടാണ്, വിരക്തികൊണ്ടല്ല നായിക കുപിതയായത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

അനുരാഗത്തിൽ സംശയം തോന്നിയ നായകനെ സഖിയും ദൂതിയും ഉത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു:

76. ചെവിയാൽക്കോരിനുകർന്നോ-
ളാരാംച്ചാർത്തൊലിയിൽക്കലർന്ന നിന്മൊഴിയും,
വെള്ളം ചേർന്ന നറുംപാ-
ലന്നപ്പിട പോലെ, ബാലയവൾ!

പ്രിയന്റെ ഗുണവിശേഷങ്ങളെ ദൂതിയോടു ചോദിക്കുന്ന നായികയോട് ഒരു സഖി പറയുന്നു:

77. സരളേ, ലജ്ജിക്കുന്നീ-
ലയി നീ കാന്തന്റെ കഥകൾ ചോദിപ്പാൻ;
അടിമുടി മണമുറ്റ അല-
ങ്കാരമെന്തിനു മലർവിഭവം?

സ്വതേ തുടുത്ത കൈപ്പടങ്ങളെ, ചെമ്മണ്ണു പറ്റിനില്ക്കുന്നു എന്നു തെറ്റിദ്ധരിച്ചു, കൂടെക്കൂടെ കഴുകുന്ന ഒരു മുഗ്ദ്ധയെ ദൂതി തടയുന്നു:

78. കഴുകിക്കളഞ്ഞൂ ചെമ്മ-
ണ്ണെന്നതു തോരാതെ മുഗ്ദ്ധശീലേ, നീ
കഴുകുവതെന്തിനു വീണ്ടും,
പവിഴമുളത്തുടുനിറക്കൈകൾ!

---

76 ആരാംച്ചാർത്തൊലി=ജനക്കൂട്ടത്തിന്റെ ഇരമ്പൽ. ആ കോലാഹലത്തിലും, അങ്ങയുടെ സംസാരം ശ്രദ്ധയോടെ തിരിച്ചറിഞ്ഞ് അവൾ ആസ്വദിച്ചു; അതിനെ ഞങ്ങളോടു വർണ്ണിച്ചു പറകയുമുണ്ടായി. അതിനാൽ അവൾ ഭവാനിൽ അത്യന്തം അനുരക്ത തന്നെ.

77. അയി സരളേ=ഹേ മുഗ്ദ്ധസ്വഭാവേ. അടിമുടി=അടിമുതൽ മുടിവരെ. മലർവിഭവം=പുഷ്പസമൃദ്ധി. സഹജസൗരഭ്യമുള്ള നായകനാണ്, അദ്ദേഹം; പിന്നെ എന്തിനു വിശേഷഗുണങ്ങളെ അന്വേഷിക്കുന്നു? സർവ്വാംഗസുഗന്ധിയായ അലങ്കാരത്തിനു പൂവു വേണമോ?

78 പവി......കൾ=പ്രവാളാങ്കുരത്തിനൊത്ത തുടുപ്പുള്ള കൈപ്പടങ്ങൾ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വർഷകാലദുഃഖിതയായ നായികയെ സഖി, 'ശരൽക്കാലമടുത്തതിനാൽ അദ്ദേഹം വേഗത്തിൽ വന്നെത്തും' എന്നു സമാശ്വസിപ്പിക്കുന്നു:

79. നോക്കുക: പാരിയ പഞ്ഞി-
ക്കുമ്പാരം പോലെയുപ്പുമലപോലെ
വിലസുന്നു തന്വി, വെൺമയിൽ,
നിർജ്ജലമാം ശാരദാഭ്രഗണം.

പോത്തുകൾ വന്നതുകൊണ്ടു സങ്കേതനികുഞ്ജങ്ങളിൽ ചെല്ലുകവയ്യാതായതിനാൽ വിഷാദിക്കുന്ന നായകനെയോ, നായികയെയോ ഒരുവൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു:

80. നോക്കുക: വള്ളിക്കുടിലുക-
ളോടി,ടയന്മാർ തെളിച്ച മഹിഷങ്ങൾ
തലകൾ തിരിച്ചു,ന്തിമമാം
നോട്ടത്താൽ യാത്ര ചോദിപ്പൂ!

തന്റെ ദാരിദ്ര്യംമൂലം കണ്ണുനീർ വാർക്കുന്ന നായികയെ ദൂതി സമാശ്വസിപ്പിക്കുന്നു:

81. മകളേ, തുടയ്ക്കു, കണ്ണീർ
വാർന്നതിനാലേറെയഴകു ചേർന്നു മുഖം;
ഇതുതന്നെ മുഖവിഭൂഷണ-
മെന്നി,നീയും വാർക്കൊലാ ബാഷ്പം!

---

79 തന്വി=ഹേ സുന്ദരി. നിർജ്ജലം=വെള്ളമില്ലാത്തത്. ശാരദാഭ്രഗണം=ശരദൃതുവിലെ മേഘസമൂഹം.

80 വേനലിൽ തണലും നല്കി സുഖിപ്പിച്ച വള്ളിക്കുടിലുകളോടു മഹിഷങ്ങൾ വിടചോദിക്കുന്നു; നോക്കുക, ആ നാല്ക്കാലികളുടേയും കൃതജ്ഞത. പോത്തുകളെ ഇടയന്മാർ തെളിച്ചുകൊണ്ടുപോയതിനാൽ നികുഞ്ജങ്ങൾ നിർജ്ജനങ്ങളായിക്കഴിഞ്ഞു; വ്യസനം വിട്ട് അവിടേയ്ക്കു പോയ്ക്കൊള്ളുക.

81 നിന്റെ നിസർഗ്ഗസുന്ദരമായ മുഖത്തെ കണ്ണീര് അധികം സുന്ദരമാക്കുന്നുണ്ട്; എന്നാലും തുടയ്ക്കുക. എന്ന്—എന്തു കരുതി. ഒരു ധനികൻ കണ്ടെത്തിയാൽ, അതോടേ തീരും, നിന്റെ ദാരിദ്ര്യം!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

'വഴിയിൽ ചളി വളരെയുള്ളതുകൊണ്ടു, നിൻെറ ഗൃഹത്തിൽ എങ്ങിനെ വരും' എന്നു ചോദിയ്ക്കുന്ന നായകനെയോ നായികയെയോ കവി ഉദ്ബോധിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

82. നടുവിലൊരിത്തിരി നീർച്ചളി,—
യിരുഭാഗത്തും വരണ്ട ചെറിവയൽ
ഗ്രാമത്തിൻ സീമന്തം
പോലായിത്തീൎന്നു വെട്ടുവഴി!

ഒരുത്തി പിതൃഗൃഹത്തിൽവെച്ച് ഒരുവങ്കൽ ആസക്തയായി; അവളുടെ ഭൎത്താവു വന്നപ്പോൾ അവൻ ദുഃഖിക്കുകയായി. അപ്പോൾ ദൂതി അവനെ സമാശ്വസിപ്പിയ്ക്കുന്നു:

83. അപരാഹ്നേ വന്ന വര—
ന്നിരട്ടിയാക്കും രതോത്സുകതയെ,
പിന്മുറിയിൽ മെല്ലുഴകലിൻ
സൂചകമാം കാന്തതൻ വളകിലുക്കം!

വിക്രമം കാണിച്ചുചോനവൻ ഒന്നൊരുങ്ങിയാൽ മതി, മറ്റുള്ളവർ പറഞ്ഞുപോകും—വിശേഷിച്ചും പേടിത്തൊണ്ടന്മാർ കഥിച്ചുപാടും—അങ്ങിനെ പേടിയ്ക്കരുത് എന്ന് ഒരുവൻ ഒരുവനുപദേശിയ്ക്കുന്നു:

---

82 സീമന്തം=തലമുടി പകുത്തുവെച്ചാൽ ശിരോമദ്ധ്യത്തിലുണ്ടാകുന്ന രേഖ. ചളി നിരത്തുവഴിയുടെ നടുവിലേ ഉള്ളൂ; അതുതന്നെയും സ്വല്പമാണുതാനും. അതിനാൽ നടക്കാൻ അത്ര തടസ്സമൊന്നുമില്ല.

83 അപരാഹ്നേ (വൈകുന്നേരത്തു) വന്ന വരൻ (ജാമാതാവ്) പൂമുഖത്തു ശ്വശുരാദികളുമായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കെ, പിന്മുറി (ഗൃഹത്തിൻെറ പിൻഭാഗത്തുള്ള മുറി) യിൽനിന്നു വധുവിൻെറ വളകിലുക്കം കേട്ടിട്ട്, അവൾ മെല്ലുഴകയാണെന്നു കരുതി, സുരതൌത്സുക്യം ഇരട്ടിച്ചവനായിത്തീരും. വരൻ പൂമുഖത്തും കാന്ത പിന്മുറിയിലുമായിരിയ്ക്കുന്ന ഈ അവസരം അങ്ങയ്ക്കു കിട്ടും; വ്യസനിയ്ക്കേണ്ട.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

84. പോരിൽപ്പരാജിതരാകുമാ
ണ്ടടി പററിച്ചെകിട്ടടഞ്ഞ മുഷ്ടിമല്ലൻ
കച്ച മുറുക്കവേ തീ
തൊണ്ടുന്നു, വീരമല്ലഹൃദയത്തിൽ!

നിസർഗ്ഗസുന്ദരിയും ഗുണവതിയുമായ ഒരുവൾ കാന്തനാൽ അവമാനിക്കപ്പെട്ടിട്ടും ലജ്ജിച്ചില്ല; ദൌർഭാഗ്യം ഏറെനാളും നില്ക്കില്ലെന്നു കരുതി സന്തോഷിക്കയേ ചെയ്തുള്ളൂ. അവളെ സഖി ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നു:

85. എന്തിനെ മല്ലി, മണാളൻ
പറയടിയൊലിയോടകറ്റിയോ നിങ്കൽ,
അബ്ഭാഗ്യക്കേടിതിൽ നീ
ലജ്ജിക്കുന്നീല, നൃത്തമാടുന്നു!

മധുരവാക്കുകൾ കേട്ടിട്ടു ദുർജ്ജനങ്ങളെ വിശ്വസിച്ചുപോകരുതെന്ന് ഒരുവൻ പറയുന്നു:

86 നമ്പാവല്ലൊരിക്കലും ഖലരെ:—
പ്പല നേരമ്പോക്കു കൂട്ടുമടവൊടവർ;
കാര്യം കൈവശമായാൽ—
പ്പിന്തിരിയും, നായ്ക്കളെപ്പോലെ.

---

84 പാണ്ണുകൈ—ചരത്തിയ കൈപ്പടം. മുഷ്ടൻ കച്ചമുറുക്കുന്നതുതന്നെ വീരന്മാരായ മല്ലന്മാരുടെ മനസ്സിനെ കത്തിക്കഴിയും. എന്നാൽ ഇവരുടെ വേഷധാരണം കണ്ടിട്ടു പേടിക്കേണ്ടതില്ല; ഇവർക്കു പണ്ടത്തെ ശക്തിയിന്നില്ല. അവർക്കുതന്നെ ഇതുകളിൽ താൽപര്യം തോന്നാതെയിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ, എന്തിനും എതിർചെയ്യാൻ കഴിവുള്ള മല്ലൻ വീരത്വം വിട്ട് അവരിൽ ചെന്നമർത്തിക്കൊള്ളുക.

85 പറയടിയൊലിയോട്—കൊട്ടിഘോഷിച്ച്. നിന്റെ ക്ഷമ അതിരറ്റതുതന്നെ; അവമാനിച്ചവനിൽ—ദൌർഭാഗ്യം വരുത്തിയവനിൽ—ഉപേക്ഷ കാട്ടില്ല! മല്ലി—നായികയുടെ പേർ.

86 നമ്പാവല്ല=വിശ്വസിക്കരുത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

മറെറാരു ഗ്രാമത്തിലേയ്ക്കു പോകുന്ന ഒരു കുലടയുടെ പിന്നാലെ സൂത്രത്തിൽ പുറപ്പെട്ട വളരെ കാമുകന്മാരെ കണ്ടിട്ടു് ഒരുവൾ പരിഹസിക്കുന്നു:

87 വളരെ ശ്വാക്കളെല്ലാം കൊ-
ണ്ടിതരഗ്രാമം ഗമിയ്ക്കുമെൻപട്ടി
അക്ഷയസൌഭാഗ്യത്തോടു
ജീവിച്ചിരുന്നിടട്ടെ, ദൂരമ്പ്യം!

ഒരുത്തിയ്ക്കു ദേവരങ്കൽ ആസക്തിയില്ലായിരുന്നു; അവളെ അവൻ വളരെ വളരെ 'ഭംഗി'പറഞ്ഞു മിരട്ടി പാട്ടിലാക്കി. പിന്നെ എന്തോ കാരണത്താൽ അവൻ മുഷിഞ്ഞപ്പോൾ, അവൾ അവനെ പഴിയ്ക്കുന്നു:

88. ദേവര, നേർ ചൊല്ലു:—ങ്ങിനെ-
യങ്ങിനെ കളിയാടിനിന്ന ശുനകത്താൻ
കാര്യം കൈവശമായാൽ-
പ്പിന്മാറൽ പഠിച്ചതാരിൽനിന്നാവാം?

അവളുടെ ഗൃഹത്തിൽ ചോരന്മാരും ധാരാളം ഉള്ളതുകൊണ്ടു്, അവളുടെ ഭർത്താവു, രാത്രിയിൽ പാട്ടു പാടിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കും; അയാളരികത്തുള്ളതുകൊണ്ടും, നിലാവുള്ളതുകൊണ്ടും ഇന്നു് അവളെ പ്രാപിയ്ക്കുക എളുപ്പമല്ലെന്നു് ഒരുവൾ ഒരുവനെ അറിയിക്കുന്നു:

89. സസ്യങ്ങളാം വിളഞ്ഞ ശരൽ-
ക്കാലേ കൃഷകൻ സുഖേന പാടുകയായു്,

---

87 ഇതരഗ്രാമം ഗമിയ്ക്കും=മറെറ ഒ ഗ്രാമത്തിലേയ്ക്കു പോകുന്ന. പട്ടി=ശുനകി.

88 ശുനകത്താൻ=ശ്വാവ്. ആരിൽനിന്നാവാം—നിങ്കൽനിന്നുതന്നെ എന്നു ഹൃദയം.

90 മുൻപുകാലത്തിൽ പാടത്തു വെള്ളം വററിത്തുടങ്ങിയപ്പോൾ കാവല്ക്കാരിയ്ക്കു, നെല്ലു വിളയാത്തതിനാൽ സങ്കടം കിട്ടില്ലെന്നായി; അതിൽ വ്യസനം മുഴുത്തതിനാൽ അവളുടെ മുഖം [illegible] പതിഞ്ഞുള്ളൂ. ഇക്കൊല്ല

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

കത്തിയ പുതുനെല്ലരിയുടെ
വെണ്മ പെടും ചന്ദ്രനുള്ള രാത്രികളിൽ!

മഴക്കാലത്ത് ഉഴുതുന്ന വയലിൽ മുന്നാണ്ടിലെ നെല്ലാവല്ലാരിയുടെ കാലടി പതിഞ്ഞതു കണ്ടിട്ട് ഒരു പാന്ഥൻ പറയുന്നു:

90. ചളിയിൽപ്പതിഞ്ഞിരിപ്പൂ
നെല്ലാവല്ലാരിതന്റെ മൃദുലപാദം,
കരികൊണ്ടു വിലങ്ങനെയുഴു-
തൊരു വയലിൻ ചാലിൽ മുക്കാലും!

ഒരു നെല്ലാവല്ലാരിയുടെ ഖേദം കണ്ടിട്ട് ഒരുവാൾ പറയുന്നു:

91. വരളുന്നു, നാളിൽ നാളിൽ,-
സ്സങ്കേതവിഭംഗശങ്ക വായ്ക്കുകയാൽ
വിളറിച്ചാഞ്ഞ മുഖത്തൊടു
നെല്ലാവല്ലാരി നെല്ലിനോടൊപ്പം!

92. ....

ഒരൊറ്റക്കൃഷിക്കാരന്റെ അവസ്ഥ ഒരാൾ കൂട്ടുകാരനോടു പറയുന്നു:

ത്തിൽ ഉഴുതുമ്പോൾ അതു കാണപ്പെട്ടു. നെല്ലു വിളയുന്നതുവരെ കാവല്ലാരി ആ പാടത്തു പഥികർക്കും മറ്റും സ്വച്ഛമായി സ്ഥിതിചെയ്യും. ആ തക്കം പാന്ഥൻ അനുസ്മരിക്കുന്നു.

91 സങ്കേ...ശങ്ക=സങ്കേതസ്ഥലം പോകുമെന്ന ശങ്ക. നെല്ലിന്റെയും മുഖം വിളറിച്ചായുമല്ലോ, വിളവെത്തിയാൽ.

92 ഈ ശ്ലോകം, അർത്ഥസാംഗത്യമില്ലായ്കയാൽ ഉപേക്ഷിച്ചു; 'ചിന്ത്യം' എന്നാണ്, ടീകാകാരൻ എഴുതിയിരിക്കുന്നത്.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

93 മഞ്ഞിൻവെള്ളപ്പിയലുമൊരാം-
പ്പാടത്ത സതീനിഗൂഢമാൎഗ്ഗത്തിൽ
പച്ചനിറം നീണ്ടതു ക-
ണ്ടധികം മാഴ്കീല കൎഷകമനസ്സിൽ!

വൎഷകാലത്ത് ഒരു പഥികൻ ഗൃഹത്തിലെത്തു വെമ്പലോടെ തിരിച്ചുപോകുന്നതു കണ്ടു് ഒരാൾ പറയുന്നു:

94. ചുരുൾചുരുളാക്കിയു, മിട്ടമു-
റിച്ചുമുറിച്ചും, കുടിച്ചുമെന്നവിധം
വഴി പിന്നിടുന്നു പാന്ഥൻ,
ഭാവിഗൃഹസുഖം നിനയ്ക്കുകയാൽ!

ഒരുത്തമസ്ത്രീ ഒരു ദുഷ്ടന്റെ സമ്പൽപുഷ്ടി കണ്ടിട്ടു് സഖിയോടു പറയുന്നു:

95. സുകൃതികൾ, ചെകിടൻ കുരുടനും;-
മവരേ ജീവിപ്പൂ, മൎത്ത്യലോകത്തിൽ:
കേൾക്കുന്നീലേ, ഏഷണിമൊഴി;
കാണുന്നീലാ, ഖലന്റെ ധനം!

അനന്യരൂപയായ ഒരുത്തിയിൽ ആസക്തനായിത്തീൎന്ന ഒരു സൽപുരുഷൻ അതിനെ വിലക്കുന്ന സഖാവോടു കയൎത്തു പറയുന്നു:

96. തടയാനാളുകളുണ്ടി-
ന്നെ;-ന്നൊരു വിഷമെന്നപോലെയനുരാഗം

---

93 അസതി (കുലട)യുടെ നിഗൂഢമാൎഗ്ഗമായിരുന്നു, എള്ളിൻപാടം; അവിടെ മുഴുവൻ എള്ള മുളച്ചുപൊന്തിയതിനാൽ അവൾക്ക് ഇനി അതിലൂടെ നടന്നുകൂടാ എന്നായി. ഇതിൽ കൎഷകൻ ഏതും വ്യസനിച്ചില്ല: ആളുകൾക്കു പരക്കെ ഉപകാരകമാകുമല്ലോ, എള്ളിൻവിളവ്.

94 ഭാവിഗൃഹസുഖം=ഗൃഹത്തിലെത്തിച്ചേൎന്നാൽ ഉണ്ടാകുവാൻ പോകുന്ന സുഖം വിചാരിച്ചിട്ടു പഥികൻ കഷ്ടപ്പെട്ടും ഓടിനടക്കുന്നു.

95 ഏഷണി കേൾക്കില്ലെന്നതുകൊണ്ടു ചെകിടനും, ഖലന്റെ അധ്യ

കയറീ സർവ്വാംഗത്തിലു,—
മന്നേവിടെപ്പോയിരുന്നു, വൈദ്യന്മാർ!

കരുവാൾക്ക നായകന്മാരുള്ള അനുരാഗാതിശയത്തെ സഖി നായകന്റെ അടുക്കൽ പറയുന്നു:

97. ....

പുലർകാലത്തു കോഴി കൂകിയതു കേട്ടിട്ട് കരാൾ ഉൽപ്രേക്ഷിക്കുന്നു:

98. കാമുക—ചോര—കൃഷീവല—
പാന്ഥരൊടേറ്റു ചെയ്തിടുന്നു പൂങ്കോഴി:
'ചേർത്തു രമിപ്പിനെ,ടപ്പിൻ,
ഭേസിപ്പീനി;—താ, മെലിഞ്ഞുപോയ് രാത്രി!'

പ്രണയകലഹം പൂണ്ടിരുന്ന നായികാനായകന്മാരുടെ ചേഷ്ടിതം കരുവാൾ മറ്റൊരുത്തിയോടു പറയുന്നു:

99 തമ്മിൽക്കണ്ണു നകലി—
ഞ്ഞതിനിടയിൽക്കൺകൾ കൂട്ടിമുട്ടുകയാൽ
കലഹം വിട്ടു ചിരിച്ചാ—
രൊരുമിച്ചേ, രണ്ടുപേരുമവർ!

അവസാനത്തിൽ ശിവാനന്ദരൂപമായ മംഗളം.

ളു കാണില്ലാതെല്ലാകൊണ്ടു കടന്നു മൂശ്യവാന്മാർ; അവരോട ജീവിതംതന്നെ ജീവിതം!

96 അന്നു ചികിത്സിപ്പാൻ ആരും വരികയുണ്ടായില്ല!

97 അർത്ഥസാരസ്യം കാണുന്നില്ല; ചിന്ത്യം.

98 കാമുകരോടു കൊണ്ടുകൂടി രമിപ്പിൻ എന്നും ചോരന്മാരോട് (കട്ടുമുതൽ) എടുത്തുകൊള്ളുവാനും, കൃഷീവലന്മാരോടു (കൃഷിയും സാധനവും) എടുത്തുകൊള്ളുവാനും, പഥികരോടു (പുറപ്പെടാൻ സാമാനങ്ങളെ) ചുരുക്കിക്കൊള്ളുവാനും പറകയാണ്, കൂകുന്ന പൂങ്കോഴി ചെയ്യുന്നതെന്നാണ്. മെലിഞ്ഞുപോയ്—അവസാനിക്കുകയായി.

100. ഉരക്കാനേന്തിയ തണ്ണീർ-
ക്കുടന്നയിലഗജാമുഖം പതിഞ്ഞതിനാൽ
മറ്റും മറന്നു, കളസാ-
യധരമനക്കം ഹരന്നു കുമ്പിടുവിൻ!

---

1. ഏവം ശ്രീഹാലകൃത-
പ്രാകൃതസൽക്കാവ്യസപ്തശതകത്തിൽ,
ഏഴാമത്തെഗ്ഗാഥാ-
ശതകം തീർന്നു, നിസർഗ്ഗരമണീയം.

2. ഇങ്ങിനെ, കവിനാമാങ്കിത-
ഗാഥകളുംച്ചേർത്ത് ശാലിവാഹനനാൽ
വലുതാക്കിക്കൃതമാകിയ
സപ്തശതഗ്രന്ഥമവസിതമായ്.

---

100 കുടന്നയിലെടുത്ത വെള്ളത്തിൽ പ്രതിബിംബിച്ച അഗജാ (പാർവ്വതി) മുഖം കണ്ടതോടെ സന്ധ്യാവന്ദനമന്ത്രമൊക്കെ മറന്ന ശിവൻ ജപം നടിയ്ക്കുക മാത്രമായി!

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

ശുദ്ധിപത്രം

വശം	വരി	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
3	9	യുള്ളോൻ	യുള്ളോർ
4	2	കേഴ്പ	കേഴ്വ
8	28	സഹംച്ചി	സഹിച്ചും
13	23	ഹ്ള....	ൻെറ പാ
ടി.	24	ത്തി....	ത്തിൽ (ജല
ടി.	25	വണ്ടുകൾ.	വണ്ടുകൾ
ടി.	26	ഞെയന്ന	ഞെയാന്ന്.
ടി.	28	ഷ്യ	ഷ്യം.
15	28	ഛിലതിൽ	ഛിലരിൽ
46	16	വേറെ വേറെ	വേറേ വേറേ
ടി.	27	[illegible]ാഗം	[illegible]ംഗം
50	19	വണങ്ങീ	വണങ്ങി
56	15	ന്ന	ന്നു.
70	16	പകൃതിയാൽ	പകൃതിയിൽ
77	3	സമം,	സമം;
81	7	സ്ഥലേ;	സ്ഥലേ,
113	3	ശുശ്രൂവും	ശുശ്രൂവു
ടി.	27	തന്ത	ദന്ത
117	14	അത്ത്യാ	അന്ന്യാ
118	14	നയിപ്പിക്കുന്ന	നയിക്കുന്ന
119	25	സ്വപ്ത്തത്തെ	സ്വപ്നത്തെ
120	12	ച്ചന്നു	ച്ചെന്നു
121	28	ഉപദ്ര	ഉപദ്ര
128	26	ഭ്ണാളം	മൃണാളം
131	9	യിക	നായിക
ടി.	26	വൃക്ഷമേ,	വൃക്ഷമേ.

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വശം	വരി	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
132	9	മത്തെന്ന	മുത്തെന്ന
136	13	ന്മ്മ	നമ്മ
137	15	യുവാവ	യുവാവി
138	26	൦	11
ടി.	27	പാദേ	പദം
141	17	സ്വ്വ	സ്വ
ടി.	19	തിന്നാ	താന്നാ
142	29	ത്രീവലി	ത്രിവലി
143	25	മടൻ	മടർ
ടി.	27	നിദ്ദ്രാഷിത	നിദ്രോഷത
149	11	ഞതാ;	ഞതാ,
151	10	പ്ലോവക	പ്ലോവ്യക
ടി	11	ക്ഴിപ്പ	കഥിപ്പ
152	28	താങ്കറം	'താങ്കറം
153	6	ഛീരി	ഛിരി
158	23	ഗൃഹിണി	ഗൃഹിണി
ടി	25	സ്താനം	സ്നാനം
ടി	27	പ്രണങ്ങറം	വ്രണങ്ങറം
160	22	ശ്ശൂണ്ണ	ശ്ശൂന്ന
166	29	ത്തന്നേയും	തന്നെയും
170	28	മൂഢ	മൂഢ
174	13	മാഥ	മദന
176	16	്കൊണ്ട	കൊണ്ട്
178	23	മൗന	മദന
ടി	30	ക്കുമ്പൽ	ക്കുസൽ
180	5	ലൂടെ	ലൂടെ
181	26	ഛായമ	ഛമയ
186	31	ളകൽ	ളൽ
191	30	വെള്ളിപ്പി	വെള്ളിപ്പ
193	25	ഗൃഹ	ഗൃഹ
194	16	സുഖ	സുഖ

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

വശം	വരി	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
ടി	19	പ്പടന്ന്,	പ്പടന്ന
196	11	ഒരവൻ	ഒരുവൻ
ടി	21	രിപ	രിപു
198	9	ഓാക്ണ്ടെ	ഓാക്കേണ്ടെ
200	13	മകളേ;	മക്കളേ,
201	7	യോട	യോടു
ടി	19	ഒരവൻ	ഒരുവൻ
202	10	യിതെ	യിതെ'
ടി	24	മെലിച്ചിലിനു ഹെതു	മെലിച്ചിലിനു ഹേതു
206	3	യണെന്ന	യാണെന്ന
ടി	18	നിരിക്ഷി	നിരീക്ഷി
ടി	28	ച്ഛായ	ഛായ
207	25	ഒ‌വാദ	ഒവാദ്ദ
208	20	മക	മാനക
212	16	കാണുക	കാൺക
ടി	28	വധുവ്	വധു
ടി	30	മരിപ്പി	രമി
214	10	കഴിയും	കഴിയും
217	23	കാണുകിൽ	കാൺകിൽ
222	15	ഒരവാം	ഒരുവൻ
ടി	31	സദൃശ	സദൃശ
224	2	കാലാ	കാല
225	4	ഒയരയാ	ഒയയോ
227	30	ഉള്ളല	ഉള്ളല

Digitized by Kerala Sahitya Akademi

Digitized by Kerala Sahitya Akademi